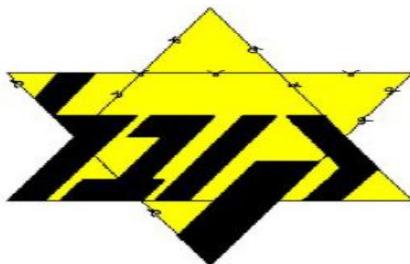

ארגון יוצאי קובל בישראל

דפי הנצחה מס' 19

גוויל תורה מוצל מאש

נמצא באיזור בית התפילה הקטן שהיה ממוקם בצריפי אנטיון, ליד גימנסיה קלרה ארליך
נמסר בשנת 2008 לאנט רובינשטיין ממכסיקו בביקורה בקובל

הוצאת ארגון יוצאי קובל בישראל

יום הזיכרון ליהודי קובל - ו' באלול תשע"ג, 12.8.2013

71 שנים לטבח יהודי קובל

ראשית דבר, תודות:

חוברת זו, חוברת מס' 19, היא המשך לסידרת חוברות מידע והנצחה שייצאו לאור ע"י הארגון בין השנים 1997-2011.

אתר קובל באינטרנט, www.israeli-kovel-org.org, ממשיך להתרחב כל העת. האתר נבנה בהתנדבות ע"י חברתנו **שירה רשף**. 90 משפחות כבר מתועדות באתר לצד מדורים רבים ורשימות חלוצים, ניצולים, פרטיזנים, לוחמים- המעודכנים מדי עת- שחלקן הוכנסו לחוברת זו.

תרגומים חדשים מהעיתונות המקומית של קובל הובאו גם בחוברת זו ומהווים מימד נוסף להעמקת הידע על חיי היום-יום של העיר היהודית, לפני השמדתה ע"י הצורר הנאצי. קטעי העיתונות תורגמו בהתנדבות ע"י חברנו **בני גבירצמן**. בני, שאינו קובלאי, שוקד עבורנו בהתנדבות כבר שנים רבות על אין ספור תרגומים מידיש ומגרמנית.

גזרי עיתונות חיצונית, הכתובה עברית מסוף המאה ה-19 והעוסקים בעיר קובל, אותרו קובצו ונערכו ע"י חברתנו **חיה ברונשטיין**. בקטעי העיתונות מידע רב חדש ומרתק על החיים בקובל תחת השלטון הצארי- תקופה בה המידע הידוע לנו היה כה מועט.

חיה פעילה בארגון בתחומים נוספים. בחוברת ניתן למצוא גם את רשימת הנקודות החשובות בקובל שהוכנסו ע"י חיה לאתרי האינטרנט הפופולריים: **Panoramio , Google Earth**.

פעילותנו התרחבה גם להגדרת ערכים הקשורים לקובל וליוצאיה ב-**ויקיפדיה**. פעילות זאת בוצעה ע"י חברתנו **עליזה רובנר**. בפעילות בפרויקט איסוף שברי המצבות שנלקחו מבית הקברות היהודי פעילה **ענת פרלמוטר-שבו**. תודה גם לעזרתה של **שבי** (בת-שבע) **שגיב**.

תודתנו מקרב-לב לכל המזכרים ולכל החברים הפעילים בוועד ובארגון שלולא תרומתם חוברת זו לא היתה רואה אור.

צבי רז, אוגוסט 2013

אנו קוראים לחברים בני דורות ההמשך להתנדב ולתרום לפעילות הארגון.

תוכן עניינים:

עמוד:

1	ראשית דבר, תודות
3	דפי משפחה באתר קובל – רשימה מעודכנת
4	הנפטרים בשנתיים האחרונות ודברים לזכרם
20	תיעוד האזכרות השנתיות האחרונות (2010-2012)
47	ידועים ומפורסמים מבני קובל לדורותיהם
51	איזכור ערך קובל ויהודיה בויקיפדיה - רשימה
54	לוחמים בנאצים בצבאות השונים - רשימה מעודכנת
58	מרי של יהודי קובל - רשימה מעודכנת
62	ההתנדבות הציונית בקובל
69	"קול קובל" ("קאוולער שטימע") - תרגומים חדשים (1931)
116	קובל בעיתונות בשפה העברית (סוף המאה ה-19)
160	מכתבים מקובל לחלוצים – תרגומים אחרונים
177	עזרה של הגויים ליהודים הנרדפים
180	פרויקט שיקום שברי מצבות שאותרו
191	סיורים קבוצתיים לקובל
192	קובל היהודית על מפת גוגל

דפי המשפחה באתר קובל באינטרנט

רשימה מעודכנת (אוגוסט 2013)

90 דפי משפחה של יוצאי קובל, מצ'יוב והסביבה הוכנסו עד כה לאתר. בכל דף שבאתר קובל שבאינטרנט ביוגרפיה קצרה ותמונות קרובי המשפחה.

משפחת אברך	משפחת הינוך שמחה	משפחת סגל יהושע	משפחת רייף
משפחת אגבר	משפחת הרבטי	משפחת סויניוך	משפחת שויב
משפחת אינגבר	משפחת וזה	משפחת סיקולר	משפחת שוסטר
משפחת אנטין	משפחת ויינר	משפחת פולישוק	משפחת שטיין
משפחת ארליך אפרים	משפחת ויסברוט	משפחת פיש	משפחת שיינבוים
משפחת ארליך הרן	משפחת ורבר	משפחת פלוט	משפחת שייניס
משפחת ארליך יהושע	משפחת זיסקינד	משפחת פנטורין	משפחת שינדל
משפחת בבצ'וק	משפחת זלצר	משפחת פרוסמן	משפחת שיפמן
משפחת בוים	משפחת זסק	משפחת פריד אהרון	משפחת שכטר
משפחת בורק	משפחת חסיס	משפחת פרידמן	משפחת שניצר
משפחת בקר	משפחת טויב מאיר	משפחת פרל זכריה	משפחת שפילמן
משפחת ברזניאק	משפחת טויב צבי	משפחת פרל משה	משפחת שקולניק
משפחת ברנר	משפחת טורצ'ין	משפחת פרלמוטר	
משפחת גודיס	משפחת לברטוב	משפחת פרנקפורט	
משפחת גוטמן שמואל	משפחת ליכט מאיר	משפחת צורף	
משפחת גולדמן	משפחת ליכט משה	משפחת קופלברג	
משפחת גולדשטיין	משפחת ליכטשטיין	משפחת קלוניצקי	
משפחת גיבור	משפחת למדין	משפחת קלקה	
משפחת גיברץ	משפחת מוטיוק	משפחת קנטור	
משפחת גיטליס	משפחת מילשטיין	משפחת רבינר	
משפחת גיטקליג	משפחת מלניצר	משפחת רוזינקו	
משפחת גרויסר	משפחת מנדל	משפחת רוזנצוויג	
משפחת גרינבלט	משפחת מנדלבוים	משפחת רויטנברג	
משפחת דוביצקי	משפחת מרדר	משפחת רופה	
משפחת דרוג	משפחת מרדר (מצ')	משפחת רייזר	
משפחת הינוך משה	משפחת סאס	משפחת ריכשטול	

בונת אתר קובל בהתנדבות, בת דור שני, שירה רשף

www.israeli-kovel-org.org

החברים המעוניינים שמשפחתם תונצח באתר מתבקשים להודיע לוועד

לזכרם של הנפטרים יוצאי העיר קובל

הנפטרים, יוצאי קובל לדורותיהם, עליהם נודע לנו מאוגוסט שנת 2011 :

עץ על שם הנפטר ניטע ביערות קק"ל:

נפטרים בני דור ראשון

ליוצאי קובל:

אסתר איצקוביץ ז"ל (לבית שר) חיפה

מרדכי ארליך ז"ל חיפה

צבי וזה ז"ל לוד

משה גיברין ז"ל רמת-גן

אסתר חייקס ז"ל (לבית גרייבר) רחובות

צבי-חיים פולישוק ז"ל רעננה

נחמן פרל ז"ל תל-אביב

שרגא (פייבל) שיפר ז"ל פתח-תקה

בלה-דבורה שרמן ז"ל (לבית טרשקביץ) ר"ג

נפטרים בני דור שני

ליוצאי קובל:

בלהה דגן ז"ל (הולנדר, לבית צורף) מבשרת-ציון

אהרונה דיין ז"ל (מלקין, לבית בר) סביון

אביטל וינטרוב ז"ל (לבית וינטרוב) נוה-מונסון

כהן יורם ז"ל (לבית פרל) כפר עזה

דן רויטר ז"ל (לבית רויטר, רויזון) קרית-ביאליק

יהי זכרם ברוך!

יזכור

תהינה דמיונותיהם
של יקירינו הקודות
בליבותינו וצורות
עם הנשמות של כל
קדושי ישראל
ושמותיהם יאירו
לנו את הדרך
לגאולה השלמה

דברים לזכר הנפטרים:

צבי-חיים פולישוק ז"ל

רשם: צבי רז

חברנו צבי-חיים פולישוק הלך לעולמו ב-5/12/2012 והוא כמעט בן 98 שנה.

אל-אף שהיו בינו הפרשי גיל של למעלה משלושים שנה, הייתה בינו ידידות וחברות קרובה שנמשכה למעלה מעשר שנים- השנים האחרונות שבחייו של צבי-חיים. הייתי חברו היחיד במסע האחרון והארוך של אדם לא רגיל ומיוחד במינו, מהזן שנכחד, שכבר אינו מצוי בסביבתנו.

בשנים האחרונות ישב צבי-חיים ספון בדירת חדר קטנה במקום מגוריו ב"אחוזת בית" שברעננה. במקום היתה פעילות תרבותית מגוונת- הרצאות, חוגים, בריכה ופעילות ספורט עניפה. אך הוא לא יצא מחדרו, וכשיצא לשם חילוץ עצמות הלך לאיטו בעקשנות לאורך המסדרון הארוך כשהוא נעזר בהליכון ובמטפלת צמודה. צבי-חיים ישב מבוקר עד ערב על כיסאו מול שולחן הקריאה, שמע ברדיו מוזיקה קלאסית וחיכה בסבלנות רבה. "אני מחכה בתחנה לרכבת" - כך אמר לי.

מהעיתונות, שקרא עד כמעט יומו האחרון, היה מעודכן וידע על המתרחש במדינה ובעולם. היה בעל זיכרון וידע עצום כמעט בכל תחום. בשנים האחרונות קרא ועיין בעשרות רבות של ספרי מחקר על מקורות העם היהודי, על ההסטוריה ועל גורל יהודי אירופה. את הספרים השאלתי מהספרייה העירונית ורק בשנה האחרונה, כשסיים כמעט את כל ספרי המחקר מהספרייה, נאות לקרוא גם ספרי פרוזה של הקלסיקנים.

הייתי מבקרו אחת לשבוע, וכל ביקור ארך שעות ארוכות בו סיפר על קורותיו, קורות משפחתו וקורות אנשי העיר קובל היהודית. בזכות זיכרוננו המדהים, גם באחרית חייו, המידע שלנו על קובל ואנשיה התרחב בצורה משמעותית. הידע הרב שמסר עזר לארגון קובל להעמיק את המידע על העיר היהודית- על רחובותיה, על אנשיה ועל חיי היום-יום שלה.

צבי-חיים נולד בקובל, קיבל חינוך יהודי ציוני כבר מגן הילדים היהודי של העיר, דרך לימודיו בבית הספר העברי-ציוני "הרצליה". הוא המשיך ללמוד בגימנסיה הפולנית-יהודית האיכותית של "קלרה ארליך", אותה סיים כתלמיד המצטיין של המחזור. העתיד שהיה פרוש לפניו לא התממש עקב המאורעות. קורות חייו והתהפוכות שעברו עליו מתועדים בעשרות השיחות שניהלנו, שהוקלטו ושחלקן עדיין לא תומלל.

מעולם לא שמעתי את צבי-חיים מתלונן או קובל על דבר מה. לא הרים את קולו בטרזניה, דיבר במתינות ובשיקול דעת גם על הדברים הכואבים והמציקים. היה אדם צנוע ועניו מאין-כמותו. אדם דעתן ועקשן עד מאוד שהאמין באמת שלו. לפני כל מעשה שעשה, היה בודק את כל הנתונים שהיו ברשותו ושוקל אותם לעומקם. צבי-חיים היה שלם עם מעשיו והחלטותיו. הוא היה אדם שהפך את הבדידות וההסתגפות לחיים שלמים ומלאים. הוא לא הצטער ולא התחרט על דבר שעשה. גם לא היתה לו תחושה שהחמיץ משהו בחיים, על אף כשרונותיו בתחומים רבים.

החודשים האחרונים לחייו היו קשים לצפייה. "אני בנסיקה" קבע ואמר יום אחד. ההתדרדרות היתה ממושכת ומכאיבה. "זה לא יבוא בחטף" כך אמר לי באחד הביקורים וצדק. האחיות סיפרו שהוציא מדי-פעם שברי משפטים לא בחרים על אמו אותה העריץ ועל אחיו אברהם הי"ד שאותו כה אהב. לקראת לכתו צבי חזר לילדותו בקובל. הוא נדנד בראשו לשלילה כששאלתי אותו אם כואב לו דבר מה- מעולם לא היה מפונק ולא דרש דבר. וכך עברו ימים ושבועות של סבל. בוקר אחד כשהגעתי

לבקרו ב"מקום בלב" בו שהה, הוא הביט לעברי בעיניים נוצצות- ניסה לומר דבר-מה ולא עלה בידיו
והוא חזר להביט בקיר הריק שמולו...

צבי-חיים פולישוק- יהי זיכרך ברוך!

1935. צבי חיים בן 20,
לפני עלייתו ארצה בפעם הראשונה.
צבי-חיים חלה בארץ וחזר לקובל בשנת 1938.

1949. מלחמת השיחרור.
צבי-חיים בן 34- לוחם ב"גבעתי"
שעלה ארצה בשנית במסגרת גח"ל.

צבי וזה ז"ל

שהלך לעולמו ב- 25.3.2013 והוא בן 90 שנה. יהי זכרו ברוך.

דף משפחת וזה (מתוך אתר קובל באינטרנט)

- אבי המשפחה הוא אייזיק וזה שנישא לראסל בת יוסף הכט-פילר. בני הזוג חיו בעיירה קיסילין Kisielin בוואלין מכרו דברי סידקית ומצבם הכלכלי היה דחוק. ילדיהם, שלושה בנים וארבע בנות:
- הרש. חי בלודמיר, עסק במסחר והצליח בעסקיו, נישא ולהם שני בנים ושלוש בנות. נספו בשואה.
 - הלל. גר בלוצק. נישא לפסיה, נולדו להם ילדים, חיו חיים קשים. נספו בשואה.
 - מרים הבכורה ומלכה. נסעו לאחר מלחמת העולם הראשונה לארה"ב. התחתנו, התבססו והקימו משפחות.
 - רבקה. נשאה בקיסילין נישאה וחיה בעוני ובמצוקה. תכננה לנסוע לאחיותיה בארה"ב, אך אחרה את המועד.
 - חיה. נשאה בקיסילין, לא נישאה וחיה בעוני ובמצוקה.

- **אברהם**. חי בקובל, נישא למאשה לבית הרליך (ראו למטה). גרו עם הורי מאשה ברח' סנקביצ'ה ואח"כ ברחוב פוגרניצ'נה. בבעלותם היתה טחנת קמח בכפר, אך עם המשבר הכלכלי התרוששו. אברהם החל לעבוד כמנהל חשבונות והמצב השתפר מעט. ניהלו חיים מסורתיים עם אהבה לציון. עם כניסת הנאצים, ברחו עם שניים מילדיהם, אסתר וצבי, מזרחה לקירגיזה שעל גבול סין. אברהם חלה ונפטר ב- 1943. האם ובתה אסתר עלו ארצה ב- 1947. ילדיהם:

- פנחס (פינק) הבכור, חניך הגימנסיה העברית "תרבות", "השומר הצעיר" בקובל והכשרת ביאליסטוק. בשנת 1935 עלה ארצה לקיבוץ רוחמה, שם נישא להינדה. היה ראש יחידת הרכש של "ההגנה" וצה"ל במלחמת השחרור. ילדיו: אמנון ואבישי.

- יוסף גויס לצבא פולין שהובס וחזר לקובל. בזמן הכיבוש הרוסי היה מדריך ספורט. גויס לצבא האדום, נקלט בצבא הפולני, השתתף בקרבות והיה לקצין תותחנים עטור מדליות. נישא ליוכבד, עלה ארצה, שירת כקצין בצה"ל והקים משפחה.

- אסתר חניכת השומר הצעיר, תלמידה ב"אורט" קובל. ברחה עם הוריה מזרחה. עלתה ארצה ונישאה לעקיבא לקח, שאר משפחה מהעיירה הולובה הסמוכה לקובל.

- צבי בן הזקונים נולד ב- 1923. למד ב"חדר", אח"כ בבית הספר העברי "הרצליה" והחל לימודיו בגימנסיה "תרבות". ברח עם הוריו למזרח. ניתק מההורים, היה במחנות עבודה, נדד ונפגש עם אמו ואחותו, גויס לצבא האדום לקראת סיום המלחמה, התאחד עם משפתו ועלה ארצה. נישא ל- אינה לבית בונדר ולהם בן ובת.

משפחת וזה - מקורות נוספים לעיון:

- וזה, פינחס, 1914-1967. המשימה: רכש / [תל אביב]: מערכות, תשכ"ו 1966.

- וזה, צבי. פרקי חיים. הוצאה פרטית, 2006 (מקור המידע לדף זה)

משפחת וזה

בארץ, קיבוץ רוחמה 1947

בקובל 1935

בלה שרמן ז"ל

בלה שרמן, טרשקביץ' מהבית, הלכה לעולמה ב- 16.9.2012 והיא בת למעלה מ- 90 שנה. יהי זכרה ברוך.

נכדתה כינרת כותבת מארה"ב:

Bella was born on February 2, 1922. Her parents, Akiva and Hanna Tereshkevich had 4 children: Luba, Bella, Yakov and Anshel. Reb Akiva was a business-owner and had a matzot factory and sold flour. My grandmother says he was a cohen, fasted on Mondays and Thursdays, he had something with all the stones, and would read from the Torah which they had an old book and an Aron Kodesh at home. Hanna (who was born in Nova-vizva) was a clever home-maker who raised the children, cared for her animals, horses, cows, chickens, and the home, and the community, being involved with helping out those in need. During the war Bella ran away from Kovel on the day the Germans came to Kovel, and bombs were falling near the train station. Her family refused to leave the meshek bayit. Bella was the only survivor from her family in Kovel. She took a train to Russia, lived in several cities, and met her husband, Natan Sherman, in Gorky. They later moved to Vilna, where they gave birth to 3 children, Eli, Akiva, and Yakov Sherman. Bella and Natan visited Kovel in 1946 or 7. Her house was no longer there- the wood was stripped down and used as heating for fire by the neighbors. A few remnants of books were in the soil. She and Natan went to the old synagogue, and someone let them in. There, they saw the writings on the wall of those who were last there. Their neighbor, Shurka, told them that on the eve of Yom Kippur 1942, the Germans gathered up the Jews, brought them to Bachova to a hole in the ground in the shape of the letter 'daled', and shot everyone. Shurka was serving them soup in the silverware of Bella's mom, they were monogrammed by H.T. Hanna Tereshkevich. The neighbors took over what her household contained and Bella couldn't take being there. She left. They immigrated to Israel in 1957, lived in a maabara in Aka for 2 years, then Bnei Brak for about 25 years, and finally in Ramat Gan for 25 years. Bella was a feisty woman, a fierce protector of her children, who worked tirelessly in harsh conditions so that they would have a better life. She worked as a cook in Israel, in 2 or 3 jobs, (one of them is Cafe Batya in Tel Aviv) saving every penny for her children to have a better life than the one she had. She was the pillar of the family, the one who pushed everyone forward, and there was no task that she could not accomplish. Her spirit was one of the strongest I have ever known. She had a yiddishe wisdom about her, full of proverbs and wordy pearls to share with her family to cheer them on and connect with what they were going through. Bella was a giver and an energetic woman, waking up early, working outside, inside the home, helping anyone she could so they would have an easier life, and feeding everyone. When she lived in Bnei Brak, a man came and put his 90 year

old father in the apartment next door to hers, and left. She took control, fed this man, bathed him, took him to beit kneset to pray in holidays, for no pay, until he died, 2-3 years later. She helped out new immigrants by connecting them with work, convincing people to employ them. She fought for people's well being, her children, grandchildren, neighbors, and immigrants. We will miss her strong spirit, and are in much appreciation of everything she has been through for us, so that we could have an easier time in life. We love her and miss her.

Thank you. Kineret

משפחת טרשקברין' בקובל:
בלה ראשונה מימין. כל משפחתה
נרצחה: אביה עקיבא, אמה הנה,
אהותה לובה, ושני אחיה אנשל
ויעקב.

אלחוטאית בצבא האדום באה לוועידת וייצ"ו דרכה של בלה שרמן מוסיפה למעברת עכו

וכיצד הגעת לוועידת וייצ"ו?
שאלנו —
מתגוררים אהנו במעברת עם עוד עולים מאירופה וממצ"ר. רים. המצב אינו מזהיר. בעלינו אינם עובדים באורח קבוע. מתפרנסים ממכירת בגדים, הפ"צים, מטלטלין, שהבאנו מחוץ לארץ ומקווינו לכל טוב. בזמן האחרון התחלנו לחוש שמזונות חיים אותנו, שאיש אינו נותן ד"עו עלינו.
הנהגה ביום בהיר אחד הור פיעו אצלנו עסקניות של וייצ"ו והודיעו, כי הן עומדות לפתוח קייטנות בשביל ילדינו בעונת הקיץ. אין לד' מושג מה זה היה בשבילנו. זו היתה הושטת יד אחים ברגע שאנו זקוקים לה ב"יחר. כולנו סובלים. אחוזים מ"וירות מחמת צרות הפרנסה ואין דעתנו נתונה לחינוך ילדינו. ל"העניק להם שמחת חיים. והנה באו הנשים, פתחו קייטנות יפות, אוטובוסים גדולים באו מ"די בוקר לקחת את הילדים ותח"זירו אותם מדי ערב. זה היה כמשב רוח רעננה ביום שרב.
"אני עצמ" נתקבלתי לעבוד בתקנות בייצ"ו בגנת וראשון שמעתי את שלושת הפעוטות שלי שרים בפעם הראשונה שיר ישראלי עלו דמעות בעיני. סוף סוף ידעתי שאני בבית".
בלה שרמן תחזור מהר לצרייפה הלוחט שבמעברת עכו. אך הפועטה בוועידת וייצ"ו בתל אביב מששת עדות הותת ל"כך, כי נוסף לעזרה ההמרית יש לתת לעולים (ועולים מוכנים להסתפק במוטש). הם זקוקים למנה גדושה יותר של גילוי ד"צון טוב ואהבת אחים — וזה מ"רי אינו עולה כסף !!

עצמ"זאת בהדרי הדלים. בכל יא"ו חיו שכנים גויים שהציצו ל"חורכים והחלונות מת אנה" ו"ים וכך צפופה השמעה, את בנינו מאותו ית" לא ידים מניחת. ילדי הנ"ר קהצת גואי.

אז החלטנו לעלות לישראל, ביוזם לאחר שמיבצע סיני נתן לגויים הזדמנות לגלות את שני אתם ליהודים ולנו היהודים. היקה שעת התרוממות רוח שא"חינו בישראל מפליאים מכותיהם של גויים. "כך נתגלגלנו. איפוא למעברת עכו" — סיפרה הא שר

— נאט יצחק י"י —
לו הצלחנו לצאת את גבולות רוסיה ומשם דרך כמה ארצות אירופה הגענו לישראל עם ל"שת בנינו".
בקול שבור סיפרה לנו הא"שה על אביה הזקן, שביח אש"ר בקובל שימש גם בית תפילה במחתרת. היו שם ארון קדש ושני ספרי תורה. "כאשר באו הנאצים הלך אבי למות כש"הוא מחבק בזרועותיו את ספי"לי התורה. כך מת. אני ברחתי לעיר גורקי. שם נפצעתי מפ"צצת תבערה ושכנתי כמה יו"דשים בבית חולים. כאשר חז"ר למתי הועברתי אל גרוד והי"לנה. שם גויסתי לצבא ושמי"שתי אלחוטאית".
בעת שירותה בצבא פגשה את מי שעתיד היה להיות בעלה. הוא היה מוסקאלי, מגנן בק"ל ארניט. אך נאצע קשה ביחד. הרופאים הגויים החליטו לקטוע את ידו. לא איכפת היה להם לקט"י ידים ולגויים על"הנר שעות.

"אתה יודע, האיכרים האוקראינים בקובל היו לנו את בית הערמון הי"י הודי שבו קבורים 11 א"י לך היהודים. הם הפכו את המצבות כיו החמש ישרי נים הותבות אצל המ"י האשה שסופרה תי"ם" — האשה שסופרה ל"י דבריה אלה היא והי"י בת שעה, בראת משר ושן זהב נוצצת משורת השינים הקרמיות שלה.
שמה בלה שרמן. עוד לפני ששה הודשים היתה חושבת ולנה וכיום היא תושבת צריף עלוב במעברת עכו. אפלולית רבה שורה בחוף הצריף הלו"ר הט כחום הקיץ אבל, בלב שר"רה שמחתה שאני בבית".
אתמול בל"ה בלה שרמן ו"י ברבה במבט רוס"י עמוק את חברות הוותיקים של נשי ה"י"י אמיניקו בתל"י פנינו הפינו את"י ה"י"י את ה"י"י את מצינים" — סיפרה בלה — יהודי אחד הוכה קשות. הוא נשאר שוכב על הצביש. שותת דם. כאשר באו סוף המשתרה רשמו לו דו"ח והאשימוהו בהפרעת הסדר הציבורי.
"כיצד נתגלגלת לישראל?" — שאלנו אותה.
"בעלי הוא נתין ארץ זרה. בימי המלחמה העולמית קלע לבירות המועצות ושרת כמגנן קלארינט בצבא האדום. הודות

אהרונה דייך ז"ל

**אהרונה דייך, מלקין מהבית, בתה של זהבה בר מקובל הלכה לעולמה ב-
6.3.2013 והיא בת 67 שנה. יהי זכרה ברוך.**

עיתון "הארץ", "סוף שבוע", 14.3.2013. קטעים מתוך כתבתה של אביבה לורי:

אהרונה דייך נפטרה בביתה ביום חמישי שעבר, בשעה ארבע וחצי אחרי הצהריים. ההלוויה התקיימה ביום שישי בצהריים. בחלקת הקבר המשפחתית בסביון, שם קבורים הוריה, ברוך וגולדי (זהבה) מלקין, ואחיה הצעיר, אבי. לא באו המונים, כמו שאפשר היה לצפות. "היא השאירה רשימות מדויקות למי להודיע על מותה", אומרת ריקי אריכא חברתה, "באו רק החברים הטובים והאמיתיים והמשפחה. היה אינטימי, יפה, מכובד ומאופק מאוד".

אסי ואהרונה דייך בחתונתם ביוני 1967. צילום דן הדני/פ.פ.א

אהרונה דייך. צילום: יעקב ואלכס אגור

"היה לה רומן פרוע עם החיים", אומרת חברתה, אלה בן ש"ך. "היא נמשכה אל הקצוות והרבה פעמים בדקה את הגבולות, אבל תמיד חזרה עם תובנות. אני זוכרת שאחרי תקופה קשה, היינו במסיבה והיא רקדה בהתרגשות ואמרה, 'אלושקה, תראי איזה כיף לי'".

דייך נולדה ברחוב אבן גבירול בתל אביב ב-45'. אביה היה קבלן מאוד אמיד. היא למדה בבית ספר דובנוב ולאחר מכן בתיכון חדש. החברים מהתיכון זוכרים אותה כאייקון היופי האולטימטיבי, כמלכת הכיתה והמחזור ואולי אפילו מלכת בית הספר. האם היתה מודעת ליופיה הרב? חברותיה אומרות שלא; שהיתה חפה לגמרי ממחשבה יהירה.

כשדייך היתה בכיתה ט' היא הכירה את אסי דייך, ופחות או יותר מאז הם היו זוג. אהרונה סיימה את הלימודים. "הוא היה רשום בבית הספר", אומרת אמו, רות, "אבל לא באמת למד". אהרונה, לעומתו, היתה תלמידה רצינית. "כשפגשתי אותה היא היתה מלמדת ילדים, מכינה אותם לבגרות במתמטיקה. היה לנו שכן שהיא לימדה. היא היתה אשה מאוד משכילה, אני ומשה מאוד אהבנו אותה. כל השנים נשארתי בקשר טוב איתה.

בתה עמליה: "לאמא זה היה ודאי קשה מאוד", היא אומרת, "אבל היא מאוד שמחה שהיה לי את העולם שלי והפרטיות שלי והיתה גאה בקריירה שלי. היא לא העיקה עלי, או נתנה לי הרגשה שהשארתי אותה לבד. היא היתה אמא לא קונבנציונלית. לא היתה ארוחת בוקר כל יום על השולחן ולא הסעות מסודרות לחוגים, כמו שאני עושה, אבל תמיד היתה אהבה בלי תנאים והמון הקשבה".

"אני מרגישה בת מזל, בסופו של דבר, שאני מה שאני גם בזכות העצמאות שניתנה לי וחוסר הגבולות. אז קינאתי בכל החברות הכי בורגניות שלי ורציתי קציצות ומרק עוף, אבל היא באמת חשבה שזה פחות חשוב. יכול להיות שהיא לא יכלה לתת לנו את זה. לא מבחינה טכנית, מבחינה נפשית. וזה הפוך לגמרי מהאופן שבו היא גדלה. אמא שלה היתה עקרת בית למופת, משקיעה בקציצות ומשתיתה סדר מופתי".

עמליה נזכרת ברגע האחרון. "רגע נדיר ומדהים של אינטימיות שאין שני לו", היא אומרת, "היא היתה החולה האידיאלית. היא קיבלה את הסוף באופן חיובי ומעורר השראה. בלי הטרור של הפחד מפני המוות. היא לא היתה בדיכאון ולגמרי ידעה לאן זה הולך. לא הסתרנו ממנה כלום".

פרטים על קורות המשפחה. כתב מרדכי:

20.05.2005, חיפה.

נולדתי ב- 1916. אבא שלי כונה "שמוליק גלייזר" כי היה זגג לפני שפתח את חנות הנעלים ברחוב וורשבסקה 77. להורים נולדו 5 ילדים, בת אחת וארבעה בנים. הבת פייגה נולדה בשנת 1912, אחי הרן ז"ל נולד בשנת 1914 ונפטר בשנת 1932/3 ושני אחים צעירים ממני- יצחק יליד 1918 ומשה יליד 1921. אני בוגר ביה"ס "הרצליה" בקובל, תלמיד של המורה חיים הוכברג ז"ל, בימי מחלתו הייתי מבקר אותו כמעט כל יום. הערכת גמ את המורה בינה פרידמן, מורה לשפה והיסטוריה פולנית. את ביה"ס סיימתי בשנת 1931 ועמדתי על פרשת דרכים. להמשיך בלימודים בגימנסיה "תרבות" או ללמוד מקצוע. המצב הכלכלי בבית היה רע עקב מחלתו של אחי הרן ז"ל שחלה בשחפת וההוצאות הרפואיות היו רבות. לבסוף הוחלט שאלמד מקצוע ולמדתי טכנאות שיניים ואבא שילם שכר לימוד די גבוה במטבע חוץ. עבדתי במקצוע תקופה מסוימת אצל רופאת השיניים ד"ר פריילכמן שבעלה היה טכנאי שיניים, עד לגיוסי לצבא הפולני. גויסתי באפריל 1938 ושרתתי בחיל הרגלים. גמר השרות היה צריך להיות בספטמבר 1939. בחודש אוגוסט המצב הביטחוני היה מתוח והיה ברור שלא נסיים את השרות בזמן. ב- 1 בספטמבר הצבא הגרמני פלש לפולין ובאותו יום הוציאו אותנו מחוץ לעיר, הושבענו ע"י רב צבאי וב- 4 לספטמבר הסיעו אותנו ל"חזית". עברנו את לובלין והגענו לנהר הוויסלה, הצבא הגרמני היה כבר על שפת הנהר מהצד השני. באותו ערב הייתי עם עוד חייל נוסף פולני בתצפית על שפת הנהר ושמענו את קולם של הגרמנים. למחרת בבוקר שמנו לב שאין אף קצין בשטח והצבא בנסיגה. אני עם החייל שהיה איתי, מצוידים ברובים, התחלנו ללכת לכיוון חלם. בליל יום כיפור עברנו את העיירה טישוביץ וכולה בערה. הגרמנים עברו בעיירה והציתו אותה. לאחר כמה ימים הגענו לעיירה בולגוריי, עיירה יהודית טיפוסית. לפנות ערב התחולל קרב תותחים בין הצבא הרוסי והצבא הגרמני והצבא הרוסי נכנס לעיירה. הסובייטים עצרו אותי ואת החייל הפולני, החרימו את הרובים ולאחר שהוכחתי להם שפני לעיר מולדתי קובל- מקום מגורי- שוחררתי והמשכתי בדרכי. רוב הדרך עשיתי בגל וכעבור יומיים הגעתי לקובל. ע"י החנות של אבי היה תור עצום והחנות היתה כמעט ריקה מנעליים. הסובייטים הוציאו לכל אזרח תעודת זהו ורשמו לו מקצוע "סוחר לשעבר". ערערתי על כך לפני ועדת ערעור ושינו לי את הרישום ל"בן של סוחר לשעבר". זאת היתה הקלה מסוימת. אבא שלי חזר למקצועו כזגג ולמרות היותו סוחר לשעבר, משרד השיכון הסובייטי קבל אותו לעבודה ועבד בזיגוג חלונות בשיכונים שהוקמו בלובומל. ב- 22.6.1941 יום פלישת הגרמנים לרוסיה קבלתי צו גיוס ופקודה להתייצב מיד בנקודה מסוימת. אבא ליווה אותי לנקודת ההתייצבות, דחף לי 300 רובל ונפרדנו. אני הייתי "המסכן" היוצא לחזית ובני המשפחה, הורי, אחותי, בעלה עם 2 ילדים קטנים ושני אחי נשארו בבית וכולם נספו. המגויסים במשאיות הוסעו למרכז אוקראינה והגענו לעיר פחלוקי. הצבא הוציא את החיילים היהודים (בודדים במספר) ואת החיילים האוקראינים וברכבת משא תוך נסיעה ארוכה הגענו לאורל, לעיירה בשם ליסבה. עבדנו במפעל גדול, זכיתי להיות מנהל עבודה ושלטתי על בני נוער שעבדו במפעל וזאת עד סיום המלחמה. חדשות שמענו רק מרדיו מוסקבה ושמענו איך קובל עוברת מלחמה קשה. ניתנה לנו אפשרות להתקשר הביתה למשרד המלחמתי ולברר מה גורל בני המשפחה. עשיתי כך, ציינתי את כל הפרטים אחד-אחד וכעבור זמן קצר (יחסית) קבלתי תשובה שלא מצאו אותם ומקום מגוריהם "לא ידוע". בהתאם להסכם בין רוסיה והממשלה הפולנית ניתן לכל אזרח לחזור לפולין, וכך עשיתי. לאחר נסיעה של כמה ימים ברכבת משא הגענו לפולין. בדרך פגשתי יהודי קובלאי שאמר לי שאין אפשרות להגיע לקובל מאחר ופסי הרכבת מבריסק לקובל נהרסו. כ"כ אמר לי שאף יהודי לא נשאר בקובל. שליחים מטעם המפלגות הישראליות, אנשים ברמה, גייסו את היהודים. הצטרפתי לתנועת "הנוער הציוני" והובאנו לשלזיה התחתית לעיר בילוה (מקודם לנגן בילאו). לאחר כמה חודשים עברנו לצכיה, אוסטריה, איטליה עד שהעלו אותנו על ספינת מעפילים וב- 12 למאי 1947 הפלגנו כ- 1450 מעפילים דחוסים כסרדינים. הבריטים תפסו אותנו לפני שהתקרבו ארצה. הובאנו לחיפה והועברנו באוניית מאסר לקפריסין. 14 חודש היינו במחנה אוהלים. התחתנתי בקפריסין וביוני 1948 הבריטים אפשרו למבוגרים ולצעירים (מתחת גיל הגיוס) לעלות ארצה. בארץ נולדו לי 2 בנים: חנוך יליד 1949 שהקים משפחה והמתגורר בקרית שמונה. הבן השני אורי יליד 1951 שהקים אף הוא משפחה והמתגורר בכפר ורדים.

לזכר אחיו ואחותו:

ארליך יצחק, מאי 1933.
נולד בשנת 1918, נספה בשואת קובל.

זילברברג פייגה (ארליך),
קובל 1931. ילידת 1912,
נספתה בשואה עם בעלה
ושני ילדיה הקטנים.

שרגא (פייבל) שיפר ז"ל

הלך לעולמו ב- 30.5.2012 והוא בן 89 שנה. יהי זכרו ברוך.

שרגא, פעיל בית"ר קובל וציוני נלהב. ניסה להגיע לארץ לפני המלחמה, עבד במכרות פחם במזרח רוסיה. פעיל ב"בריתה" שעלה ארצה באוניה "אלטלנה", נלחם, שירת בצבא והקים משפחה.

קטעים מתוך ראיון עם שרגא: 22.2.04, מראיינים: מלי ורוצלבסקי, צבי רז.

ילדות בקובל:

גרנו ב"קובל השנייה". מעט מאוד יהודים התגוררו שם, גרו שם הפולנים והאוקראינים, בעיקר עובדי הרכבת. בערב היהודים פחדו לבוא לסביבה שלנו.

הרבה חברים פולניים וקצת אוקראינים היו לי, אלו שגרו בשכונת אלינו. הייתה אנטישמיות. אך חיינו. אדם חי במקום שהוא חי. שנאו יהודים. לי לא. באופן אישי לא - כולם הכירו את המשפחות שלנו. אלו היו החיים שלנו. לא פחדנו. היה לנו בית כנסת, אצלנו בבית של הסבא. בשבתות ובחגים באו להתפלל. כ-5 שנים לפני המלחמה בנינו שם בית כנסת קטן. אבל קשר היה לנו עם העיר. כל יום הייתי הולך לבית הספר ב"חולות" ולבית"ר. כל יום אחר הצהרים הייתי בקן. היה פתוח שם.

שרגא החל ללמוד בבית ספר הפולני מושסיצ'סקו. זה היה בית ספר יפה. בבית הספר למדו בעיקר גויים. מאוחר יותר הוציאו את כל היהודים והעבירו אותם לבית הספר היהודי ע"ש שטיינברג, בית ספר יסודי.

חיינו מוותיקי קובל. המשפחה שלנו באה לקובל להערכתנו בסביבות שנת 1600. כל אחד הכיר אותנו בקובל. לא היינו עשירים. היו לנו אדמות שהיינו מחכירים לגויים. הייתה לנו גם חנות מכולת. עבדו בכל מיני דברים. האמא הייתה מכבסת את הכביסה של החיילים. היו מחנות צבא בסביבות קובל. קובל הייתה מקום מאוד אסטרטגי והעיר עברה מצבא לצבא. המצב הכלכלי היה קשה מאוד.

החגים בבית היו מאוד מאוד יפים, כשאמא הייתה לובשת את השמלה השחורה, עם מטפחת משי והכל הגויים היו מכבדים את המנהגים של היהודים. כשלמדנו בבית ספר והיה חג פולני, אז היהודים היו

הולכים לבית הכנסת הגדול והגויים לכנסייה שלהם. לא למדנו ביום שבת. הפולנים כמוכן למדו אך אני כיהודי לא למדתי.

הייתי הילד הכי קטן בבית. נחשבתי בבית כמווד מהזמן שהתחלתי ללכת לבית"ר. רק אני הלכתי לבית"ר מבני המשפחה. אח אחד שלי היה "בונדיסט" והאחרים התעסקו כל אחד עם הקשיים היום-יומיים שלו. לא היינו משפחה ציונית במיוחד. רק אני. הנוער משך אותי לבית"ר. בית"ר היה משהו מיוחד. למדנו שירה, למדנו הרבה דברים. בית"ר ושומר הצעיר היו אז פחות או יותר באותו גודל. בקיץ יצאנו למחנה נוער. היינו גונבים את הדגל שלהם והם את שלנו.

בקובל פגש שרגא פעמיים את זאב ז'בוטינסקי שבא לקובל בשנות ה-37,38: עשינו מסדר לכבודו. בבה וורבה היה אז ראש הקן. זוכר שז'בוטינסקי דיבר בידיש לעשייה פטריוטית למען ארץ ישראל. הגויים היו אומרים: הנה בא המלך היהודי. היינו בבית"ר פטריוטים. הייתי פטריוט ונשארתי. אוהב את המדינה. הצטרפתי לביתר בגיל 12-13. בית"ר הייתה אז תנועה גדולה מאוד עם נוער יפה מאוד. ואנחנו הצטרפנו לבית"ר.

כשבאו הרוסים (1939) קבוצה של 5 חברים באצ"ל: החלטנו לנסוע לגבול רומניה. אנחנו היינו ה"חלוצים" בניסיון שכזה. בשנת 38 היו בכוכר וויקילוזן שעזבו את קובל במסגרת עלייה "ב" הראשונה שיצאה מבית"ר. אם לא הייתה פורצת המלחמה (1939) מאות ואלפים היו מגיעים ארצה בכל דרך אפשרית.

רצינו לעבור את הגבול. כבני 16 היינו ורצינו לעזוב את הארץ ולנסוע לארץ ישראל. היינו ציונים, מה זאת אומרת למה רצינו?! לא היו סרטיפיקטים לאנשי בית"ר. היה מאבק בין התנועות וקיפחו אותנו. מבית"ר מעט מאוד קיבלו אישורים. כל המשפחה בכתה כשיצאתי. ידענו שהגבול עם רומניה לא היה שמור כל כך. מרובנו נסענו ללבוב. אחר כך נסענו לקולוניה שעל יד הגבול עם רומניה. שם יש עיירה שנייטה, שם היינו כמה ימים. סיפרו לנו שיום קודם לכן יצאה קבוצה מהחבר'ה (אנשי אצ"ל) שניסתה לעבור את הגבול כאשר מהצד השני של הגבול חיכו נציגים להמשך הדרך. הרוסים תפסו את הקבוצה ליד הגבול. ואז החלטנו לחזור הבייתה. גרשון פוגץ ניסה מאוחר יותר שוב לעבור את הגבול. פיני קופלברג שהיה המדריך שלנו בקובל נסע עם הקבוצה הראשונה ותפסו אותנו. על גרשון פוגץ ירו בגבול בפעם השנייה שניסה לחצות את הגבול, את כולם הרוסים שלחו לסיביר. חזרתי הבייתה, אל המשפחה המודאגת, זה היסטוריה...

לאחר המלחמה: הכנות לעלייה, "אלטלנה" וקבלת הפנים בארץ:

סיפרו לי שבעיירה ליד קאסל (בגרמניה) פותחים קורס ואחרי הקורס יוצאים לארץ ישראל. חברים אמרו לי שבארץ נלחמים, מסוכן ואתה היחידי שנשארת מהמשפחה, תישאר עוד קצת בגרמניה. אמרתי להם שבגלל שנשארת יחידי אני רוצה להגיע מהר ארצה. הקורס ערך 5 שבועות, נשק ואימונים. קנינו אוניה "אלטלנה". היינו בקורס כ-80 איש וכשהסתיים נסענו לצרפת. האוניה חיכתה במרסיי, בנמל קטן. בבוקר עלינו לאוניה, היינו בסביבות 1000 איש כולל 120 בנות. נסענו להילחם עבור ארץ ישראל. היינו 3 מקובל על האוניה: **שלמה פטוקס ומכס מריל**. האוניה הייתה באמצע המסע לארץ ישראל ועקבו בים אחרינו. אלו היו ימי "ההפוגה הראשונה". היה הסכם שידעתי שרבע מהנשק עובר לידי אצ"ל לירושלים. הגענו בלילה קרוב לכפר ויתקין. ירדנו והגענו לחוף. אף אחד לא ידע שהגענו, היה מן הסכם כזה, ככה סיפרו לנו, הסכם בין בן גוריון ובגין. שרגא, שהיה על פי דבריו בין "המפקדים הלא גדולים" על האוניה, ממשיך ומספר:

ירדתי עם ברן (מכונת יריה), ירדנו חלק, 300-400 איש. בא בגין ועוד חבר'ה ועלה על האוניה. אני זוכר איך הוא התלהב שכ"כ הרבה נשק היה וחיילים. ירדנו, פתאום שמענו יריות, חלק מהחבר'ה רצו תכף לירות עם הנשק והברנים. חשבנו שאנחנו כבר בחזית עם הערבים והיינו מוכנים כבר לירות. ואז שמענו את בגין צועק: "לא לירות אף כדור אחד, זה יכול להביא למלחמת אחים. רוצים להתקיף אותנו מטעם

צה"ל וההגנה ואסור לירות". זה מה שאני שמעתי. וראיתי שהאונייה מתרחקת. מה התברר: שהיו 2 אוניות מהצבא והיו כאלו שחשבו שאונייה אלטלנה תיסע עמוק יותר בים ויטביעו אותה. אבל אלו מאלטלנה, לנקין והקפטן האמריקאי, התחילו לנסוע לכיוון ת"א. אנחנו נשארנו בכפר ויתקין ואוטובוס מטעם אצ"ל לקח אותנו לכיוון נתניה. היה מחנה אצ"ל שם. בבוקר הפילו עלינו את האוהלים. ראיתי אוטובוסים עם חיילים. לקחו אותנו עם האוטובוסים בשיירה. בדלתות האוטובוסים עמדו שומרים עם נשק. עכשיו אני יודע שלקחו אותנו לתל ליטבינסקי (לשכת הגיוס), ושם כנראה לא רצו לקבל אותנו. שמו אותנו ב-4 אוהלים גדולים במעצר. כמה ימים ככה ישבנו. אולי חשבו שבאנו לעשות "פוטש" - באים אנשים שיודעים להשתמש בנשק, נגד בן-גוריון. באו משכונת התקווה למחנה ועזרו לנו, כ-100 חבריה, "לברוח". הם רצו בעצם להיפטר מאיתנו. אחר כך בגין כינס אותנו, כל אחד קיבל חצי לירה והתגייס לצבא. הייתי יכול כמובן לא להתגייס, היו כאלו. אבל רציתי להתגייס לצבא! איזו שאלה! - באתי לארץ כדי לשרת בצבא. התגייסתי לגדוד 72 חטיבה 7. הלכנו למחנה "נשר" וישר לחזית קראו לנו מחלקה "אלטלנה". כל המחלקה הייתה מאלטלנה, בתוך פלוגה שכולה היו לוחמי אצ"ל. נלחמתי מול הערבים בכיבוש הגליל המערבי. כולם הכירו אותי בגדוד 72. לחמנו. לחמנו... החבריה היו פטריוטים.

סיום הראיון:

אתם יודעים למה אני מתגעגע? ל"טעיירא אידישע בלגולעיס" - לעגלונים היהודים היקרים של קובל. אנו מקשים: אלו היו כידוע אנשי "העולם התחתון". שרגא: לא נכון, לא נכון! היה עולם התחתון בקובל ששמר על הכבוד של היהודים. כשגויים היו מרימים ראש הם היו הראשונים שיוצאים... אם יש להזכיר מישהו בקובל זה את מעמד הפועלים - נגרים, בנאים ואת העולם התחתון. אנו מקשים: ואת האינטלגנציה הציונית לא צריך להזכיר? שרגא: להגיד את האמת, לא היו בעיר כל כך הרבה... ושאלה סופית ואחרונה: איך הרגשת שעלית ארצה וביום הראשון ירו עליך היהודים: לא הרגשתי שום דבר. באתי למולדת בתור חייל. לא התעמקתי בזה. כל שנה אני הולך לנחלת יצחק ועולה על הקבר של אנשי אלטלנה. שניים מההרוגים הכרתי. הם נהרגו - מה לעשות. מי שחי, חי, ומי שמת - מת. יש פתגם בפולנית: מי שינצח חופשי יהייה, ומי שנפל כבר חופשי. קל לדבר, אני יודע...

משה גיברץ ז"ל

משה הלך לעולמו ב- 12.1.2012 והוא בן 92 שנה. יהי זכרו ברוך.

תלמיד ב"חדר" ובבית הספר "הרצליה". בן 14 ניסה לעלות ארצה. שירת בצבא האדום וב-1948 הגיע ארצה.

קטעים מראיון שנערך בביתו שברמת גן. 2.12.03 (צבי רז)

גרנו ברחוב פרץ, מקודם שמו היה ז'ידובסקה (רחוב היהודים). היהודים גרו ברחובות הראשיים, במרכז, של העיר על שני חלקיה, והגויים בשוליים, בפרוורי העיר. מצב היהודים כולל העניים שבהם היה טוב משל הגויים. חלק גדול מהיהודים היה משכיר חלקים מהבית שלהם וזה עזר לפרנסה. לכל בעלי המקצוע היו דירות משלהם. הם חסכו והשכירו חדרים ליהודים ולפולנים וכך התקיימו בימות החורף הקשים.

לנו היו דירה 3 חדרים בבית הבנוי עץ. בדירה התגוררנו 8 ילדים וההורים. הסלון היה גדול והמטבח גדול. לא היינו עשירים. אבא היה סוחר עורות והסבא היה שוחט- מקצוע שעובר מדור לדור, לאחר שסבא נפגע אבא נהיה לשוחט. כולם היו אז דתיים מאוד. לסבא שלי היו 2 מקומות בבית הכנסת טריסקע שטיבל. בית הכנסת ממוקם היה לא רחוק מאיתנו, ברחוב ז'רומסקי.

נולדתי בשנת 1920. מהילדות אני זוכר שכשהייתי בן 4-5 סבתא שלי לקחה אותי ל"חדר", למנדל המלמד. נכנסתי לשם, הושיבו אותי ליד שולחן, ואז בא המלמד עם ה"טייטל", זו האצבע שמראים איתה את האותיות, פתח לי את הסידור ואמר "א, ב, ג, ד". אחרי שגמרתי את השיעור הראשון מישהו מאחור זרק לי עוגייה קטנה והמלמד אמר: "זה המלאך מהשמיים זרק לך את העוגייה, תהייה ילד טוב". למדתי ב"חדר" נדמה לי 4-5 שנים, כשגמרתי בסביבות גיל 10 עברתי לבית ספר "הרצליה" שם למדתי עד גיל 13.

על פי רוב שיחקנו מחוץ לבית בכדור רגל עם כדור של סמרטוט. הכניסו סמרטוטים לתוך גרב ושיחקנו. בקיץ היינו שוחים בטוריה. גם בחורפים הקרים היו יוצאים החוצה. לובשים מעיל וערדליים ויוצאים לשלג. הבית היה מלא תמיד בחברים שבאו לאחים והאחיות הבוגרים.

בזמן הפרעות שהיו בתקופת הפולנים, היהודים התרחקו מהטוריה ומהמים העמוקים. הפולנים בסביבות 1936 התחילו לפתוח בתי עסק משלהם והשתדלו לא לקנות אצל היהודים. פתחו חנויות משלהם גם ברחוב הראשי וורשבסקה. היהודים לא יכלו להתנגד לזה. פעם אחד עברתי מסגד (כנסייה) ומאחור צעקו עלי: "היי מושקו" (כינוי גנאי ליהודי) בבית קראו לי משה'קה, כך אני הולך וחושב: איך הם יודעים שקוראים לי משה. הלכתי עוד כמה מטרים ואז הבנתי שלכל יהודי שעובר ברחוב הם קוראים מושקו. ברחובות שבהם היו על פי רוב יהודים, לא היה פחד ללכת. בקובל השנייה לא הסתובבתי אבל גרו גם שם יהודים. בית הספר הגבוה למדידות היה המוקד של האנטישמיות המקומית, למדו שם 3 יהודים ובגמנסייה הפולנית שסמוכה לה היו אולי 10 תלמידים יהודים. מאוחר יותר, בשרות בצבא הרוסי, לא היו גילויי אנטישמיות. ידעו שאני יהודי, לא הסתרתני את המוצא. אפילו סיפרתי שיש לי אחים בפלשתינה.

סיימתי את בית הספר "הרצליה" ואחר כך הלכתי לעבוד. ההורים רצו שאמשיך ללמוד כשוליה ואהיה מרפא שיניים אבל לא רציתי. גם ללמוד להיות צלם לא רציתי. לא הייתי למדן גדול, זו לא הייתה הבעייה הכספית שלא המשכתי בלימודים.

בשנת 39 הרוסים נכנסו. ואז, אחרי כחודש, באו לבתי החרושת ולבתי המסחר והלאימו את הסחורה. סגרו, שמו מנעולים. חלק מבעלי העסקים הם שלחו לסיביר. החרימו גם את העסק בו עבדתי ואני המשכתי לעבוד אצל הרוסים.

החיים לא היו "מזהירים" עם הכיבוש הרוסי. אבל גם קודם לכן כשצורת החיים היתה קרובה לקפיטליסטית המצב לא היה טוב. מעט יהודים עשירים היו בקובל. החיים לא היו קלים לרוב האוכלוסייה היהודית שבעיר. עד 39 היה "ככה-ככה" ומ-39 היה יותר גרוע: פחדו לדבר מילה, פחדו שישלחו לסיביר. על כל עברה שפטו אותך ל-5 שנים, על כל עברת מסחר.

פליטים מהמערב הגיעו לקובל. גם אצלנו גרו פליטים. אנחנו אירחנו אותם, לא היה להם כסף לשלם על האירוח. יום אחד, אני זוכר, היה כמו יום כיפור: באו הרבה שוטרים והוציאו את כולם מהבתים והרחובות ושלחו אותם לרוסיה, לסיביר. ודווקא אלו ניצלו בזכות זה מההשמדה הנאצית שנתיים מאוחר יותר. גברים, נשים וילדים נשלחו לסיביר.

אני גוייסתי לצבא הרוסי בשנת 41. היינו אזרחי קובל וידענו שיש כוונה לגייס אותנו. היה לי חבר שהאבא שלו היה נהג של כרכרה של אחד מאנשי השלטון שבקובל, מזכיר המפלגה- אדם גדול, שדאג שסידרו לחבר שלי שישרת בצבא במקום נוח, במוסקוה. אותי שלחו למזרח הרחוק. קודם לגיוס רציתי עם 2 חברים לנסוע לוילנה שבאותה זמן הייתה נוטרלית והיה אפשר להמשיך משם הלאה.

כשהגענו לסביבות וילנה, לאיזו עיירה קטנה, כבר אמרו לנו שאי אפשר להכנס לוילנה, מסביב כבר נמצא הצבא הרוסי ששמר. היינו שם שבוע ימים וחזרנו הבייתה ואיזו שמחה הייתה בבית, אמא וכולם. לאט לאט הבין מהעיתונות את מה שהתרחש תחת הכיבוש הנאצי. לא היו לו ידיעות ספציפיות על גורל היקירים בקובל. בכל הזדמנות קרא עיתונים וזוכר שקרא את הידיעה על שיחרור העיר לוצק- 70 ק"מ מהעיר קובל.

ב- 44, עם תום המלחמה עם הגרמנים, נחתמה ברית בין הרוסים והאמריקאים. השבויים הרוסיים שהיו באזורי הכיבוש האמריקאים הוחזרו לרוסיה וההפך. משה התלבט אז: "לא רציתי לבקש אז שיחרור כדי שלא יגידו שאני לא רוצה להלחם ביפן. רק עם תום המלחמה עם יפן (סוף 45) ביקשתי שיחרור. הייתי סמל אחראי על 2 מחסנים: מחסן אוכל ומחסן בגדים- הייתי "מלך" בצבא. אמרתי שאני רוצה לחפש את ההורים שלי. המפקד היה מהנדס שאהב והעריך אותי ולא הסכים לשחרר אותי. נשארתי בצבא עד 47".

משה חזר לפולין, עבר דרך קובל ההרוסה ומשם המשיך לצכיה, לאוסטריה, לגרמניה ולארץ ישראל...

קובל 1935. תמונה משפחת גיברץ-ורבה. אירוסין של אליעזר גיברץ עם רותה ורבה

אסתר איצקוביץ ז"ל

אסתר בת משפחת שר מקובל הלכה לעולמה והיא בת 86 שנה. יהי זכרה ברוך.

עפ"י עבודת שורשים שהכין נכדה, אלעד שרון:

אסתר איצקוביץ (לבית שר) נולדה בקובל ב -30/09/1925. בתם של יוסף ובלהה שר (Sar). בשנת 1937 עלתה אסתר לארץ ישראל עם אימה והצטרפה לשאר בני משפחה שהתיישבו בעיר חיפה. האב עלה לארץ ישראל כבר בשנת 1935 עם אברהם (הבן הבכור) ועם אחיותיה: רחל ושושנה.

אסתר בת ה-12 החלה לימודיה בבית הספר היסודי עממי א' בחיפה (ששכן בזמנו מול בנין עיריית חיפה. לפני מספר שנים נהרס הבניין ובמקומו נבנה בנין משרדים בו שוכנת מחלקת ההנדסה של עיריית חיפה). עקב מותו הפתאומי של אביה ב - 1940, נאלצה לעזוב את ספסל הלימודים בכדי לעזור בפרנסת המשפחה. בשנים 1944-1948 הועסקה אסתר כפקידה במחלקת העבודות הציבוריות של ממשלת המנדט. נשבעה אמונים להגנה אם כי לא הייתה חברה פעילה בארגון. במלחמת השחרור הייתה מגויסת ושירתה תקופה קצרה. לאחר נישואיה הועסקה בלשכת הגיוס. לאחר מכן התנדבה לצה"ל ושירתה תקופה מסוימת עד ששוחררה עקב היותה בהיריון.

אסתר נפטרה בחיפה ב -11/12/2011.

אחיה: אברהם שר ז"ל ואחיותיה: רחל צוקר ז"ל ושושנה סוסניק ז"ל נפטרו לפנייה.

אסתר הניחה: שתי בנות- עליזה ונעמי, שלושה נכדים ונין. לא זכתה לראות את נינתה שנולדה

כמה חודשים לאחר מותה.

תמונת בני הזוג אסתר ואלי איצקוביץ צולמה בינואר 1998 כאשר בני הזוג חגגו את חתונת הכסף

ט"ז בכסלו תשע"ב

סבתא אסתר היקרה

היום אנחנו נפרדים ממך סבתא יקרה ואת מצטרפת לסבא אלי היקר שבוודאי מאד התגעגע אלייך.

אני יודעת שמאד סבלת לאחרונה ואת אישה מאד חזקה ולא הראית בפנינו את הסבל והכאבים הנוראיים שהיו מנת חלקך בחודשים האחרונים.

סבתא היית מאד משמעותית עבורי ועבור הרבה אחרים. את אישה חזקה, חכמה, אוהבת אדם, נדיבה, מלאת נתינה, הומור וקסם אישי והצלחת לנגוע בהרבה אנשים ממבוגרים ועד צעירים. את יודעת להתחבר לכל אחד וליצור עמו קשר משמעותי. ואת פתוחה לבני האדם. ואת יודעת מתוך ניסיוןך וחכמת החיים שלך ליעץ ולעזור ועשית כך להרבה אנשים.

את אדם מאד כן, ישר ודעתני. אדם שאומר ונוהג לפי האמת שלו שהיא גלויה וידועה לכל. "פיך וליבך שווים". אינני מכירה רבים כאלו. ותכונה זו שלעיתים הקשתה עליי ועל אחרים ובטח גם עלייך היא ראויה להערכה רבה.

סבתא את מהדור היפה שהקים את הארץ הזאת. שהגיע לכאן ובעשר אצבעות מכלום עשה, יצר והקריב עבורנו. הקמת בית לתפארת עם סבא. בית חם ואוהב. בית מלא וגדוש בספרים ובמוסיקה ובאנשים רבים שבאו והלכו במהלך חייכם.

קשה לי לתפוס שמדובר היום בפרידה. אני יודעת שאת סבלת וכבר חייך לא היו חיים וזה לא מגיע לאדם כמוך לחיות כך בסבל כה רב. זה מוזר לי שלא אוכל להרים אלייך טלפון ולשמוע "חמודה'לה" כי אף אחד לא יקרא לי כך יותר. ואני כבר לא אוכל לקרוא לך "ספתוש". ולא אוכל לבוא לבקר אותך ולקחת אותך לים שכל כך אהבת. זה מוזר לי שהבית היפה שלך ושל סבא את אינך נמצאת בו.

אני יודעת שאני נפרדת ממך אבל את תמיד חלק ממני.

אני מאד אוהבת אותך. את ביחד עם סבא קיבלתם אותנו באהבה ללא תנאי במשמעות האמיתית. הייתי מרותקת לסיפורים שלך ולאבחנות המדויקות כל כך שלך לגבי אנשים, אופיים וההתנהגות שלהם ובכלל הטבע האנושי המורכב ומרתק כל כך.

זכיתי לסבתא מדהימה. זכיתי להיות הנכדה שלך. מקטנות את וסבא הייתם דמויות מאד חשובות בעיצוב שלי והייתם חלק משמעותי בגידול שלי. והקשר הטוב והחם והאוהב שהיה בינינו נמשך.

אני שולחת לך נשיקות וחיבוקים ורציתי לומר לך שאני אוהבת אותך סבתא. והיכן שאת לא נמצאת שיהיה לך טוב.

אוהבת ומאד מתגעגעת אלייך

שלך

עידית

נחמן פרל ז"ל

נחמן הלך לעולמו ב- 19.9.2011 והוא בן 85 שנה. יהי זכרו ברוך.
בן עשר עלה ארצה מקובל עם משפחתו. לשעבר יו"ר מועצת המנהלים באל-על וקונסול ישראל בהונג-קונג.

פרל (מתוך אתר האינטרנט) שפחת המנוח נחמן

- אבות המשפחה הידועים הם ארבעה אחים שגרו בקובל: יוסף-לייב, זכריה, משה, ברוך. שמות הוריהם כנראה בנימין ומלכה .
- יוסף-לייב - התגורר ברח' וורשבסקה בקובל. פרטים נוספים אינם ידועים .
 - זכריה פרל - (ראו דף משפחת פרל זכריה באתר קובל)
 - ברוך פרל (אין וודאות מוחלטת לגבי המידע אודותיו)
 - משה פרל. נישא לרבקה (1872) לבית גלזר מטריסק.
- משה נפטר ברדוביץ' (Radowicze) בן 24 ממגפת הדבר. רבקה שמשה כרבנית, נולדו לה 3 ילדים, חברה למשפחה בקובל, נספתה בטריסק.
- - מרדכי-אליעזר מטריסק, נישא לרייזל בת אלימלך ארליך מקובל.
- ילדיהם: משה הבכור, ישראל, ציפורה, נחמן, לאה בת הזקונים.
- בני הזוג ניהלו חנות שמרים בשוק, ביתם ברח' זצ'נה 14 בעיר העתיקה (שטאט) בקובל. בשנת 1936 עלו ארצה האב וילדיו, משה וישראל, בסרטיפיקט של רב והתגוררו בירושלים. האם עלתה ב-1937 עם שאר הילדים. ב-1939 עקב המצב הקשה בארץ חזרה האם עם בנותיה לקובל, אך הצליחה לשוב ארצה בעת הכיבוש הרוסי (1940) לאחר תלאות רבות.
- - - משה יליד 1922 נישא לאישה את יפה. ילדיהם נחמיה, רבקה ויצחק שהקימו משפחות בישראל.
 - - - ישראל יליד 1923 נשא לאישה את יונה, ילדיהם צביה, רבקה ונעם שהקימו משפחות בישראל.
 - - - ציפורה נישאה ליצחק כרמל. ילדיהם אלימלך, חנה, מנחם, רבקה וברכה שהקימו משפחות בישראל.
- - - נחמן נשא לאישה את הילדה. שימש יו"ר מועצת המנהלים של אל-על, והיה קונסול ישראל בהונג-קונג. בנותיהם לאה, אורנה ואלישבע הקימו משפחות בישראל.
 - - - לאה נישאה להרצל אייזנטל. ילדיהם ציפורה, נחום ודורון שהקימו משפחות בישראל.

מאי 1936 ערב עליית המשפחה ארצה. במרכז התמונה יושב מרדכי פרל, לידו עומדת אשתו רייזל לבית ארליך. הילדים מימין: ישראל, ציפורה, משה, וליד האמא: לאה ונחמן.

מהלך האזכרות של הארגון בשנים האחרונות

ה' באלול תש"ע – 17.8.2010

דברים באזכרת העיר קובל, מצ'יוב והסביבה,

מנהלת את הטכס: מלי ורוצלבסקי (דור שני, ברזניאק מקובל)

שלום לבני דור ראשון ודורות ההמשך היקרים של בני קהילתנו קובל ומצ'יוב;
68 שנים חלפו מיום השמדת יהודי עיר המחוז קובל והעיירות שסביב לה. כ- 20,000 מיהודי קובל הושמדו באקציות השונות, כולל אותם פליטים יהודים שנמלטו ממזרח פולין והשתקעו בעיר לאחר הסכם ריבנטרופ-מולוטוב.
מוערך שכ- 600 מבני קובל, רובם ככולם צעירים, הצליחו להימלט מיד המרצחים. למעלה מ- 1000 מיהודי קובל עלו ארצה לפני המלחמה, או היגרו לארצות המערב.
בעיירה מצ'יוב הסמוכה לקובל הושמדו למעלה מ- 5,000 יהודי העיירה והסביבה. רק 50 מיהודי העיירה נותרו בחיים, כולל החלוצים שעלו ארצה קודם למלחמה.

פחות משבועיים לפני פלישת גרמניה לחלקה המערבי של פולין ופלישת הרוסים לווהלין ולקובל פרסם עורך השבועון הקובלאי הרוויזיוניסטי "חיינו" מ. רויזן מאמר מרגיע שמראה משהו על הילך הרוחות בקובל. קטעים מהמאמר יקרא מתרגם המאמר מידיש, בני גבירצמן.

קטעים מתוך המאמר

שלווה היא נשקנו, או: אל תניחו לעצמכם להיסחף לפרובוקציות

אנחנו עוברים באחרונה ימים של מתיחות גדולה ביותר; ימים של סכנה, של לבה עצורה לוחטת, העלולה ברגע מסויים להתפרץ ולהרוס את כל מרכז אירופה ולהשמיד בהרף עין את כל ההישגים התרבותיים שנאגרו במשך רבע המאה האחרונה, תקופת הפעילות התרבותית הגדולה ביותר.

דורנו עוד מוקסם מהגבורה של הליגיונות הפולניים המעטים, שבפיקודו של מנהיגם הדגול ומשחרר פולין, יוזף פילדסודסקי, שיצאו לקרב בידיים ריקות וללא כל אמצעי קיום, כדי לנצח שונאים כה רבים. רק באומץ רב, רצון ונחישות פילסו הלגיונות הפולניים דרך לחופש ובכידוניהם ודמם היתוו את הגבולות של פולין הגדולה כיום.

עתה, כאשר פולין נחשבת לאחת מהמעצמות הגדולות, כאשר הצבא הפולני נחשב לאחד מהטובים באירופה, אנחנו כבר הרבה יותר בטוחים מאשר באותם ימים עצובים. גם אויבנו הנורא, החותר לשלוט על כל העולם בשיטותיו הימי-ביניימיות, כבר עושה לעצמו חשבון, כי עומד נגדו היריב החזק ביותר, שבוודאי ינצח אותו גם ללא סיוע ממדינות זרות שיש לו בריתות עמהן. מכל התוכניות והחלומות הגדולים של הצבא הגרמני לא יצא מאומה. אפילו שיטות ההפחדה שלו לא סייעו לו. כעת הוא כבר יודע, שבכל צעד נוסף ייתקל בהתנגדות עזה של החרב הפולנית המנצחת. כל מעשה אלימות יידף.

בשלווה ובנחישות מאוחד כל העם הפולני, וביחד איתו גם אנחנו היהודים, המבטיחים כי אנו מוכנים לכל קרבן, ממש כמו אחינו שנפלו בשדות הקרב של מלחמת העולם (הראשונה) למען שיחרור פולין. בכל אמצעינו ובדמנו נילחם נגד האוייב עד לנצחון המלא.

בינתיים חייבת המהומה של הרחוב להיעלם. אסור לשום היסוס להרשים אותנו. אל תיתנו לאוייב להסעיר אתכם, שכן שלוה ואחדות – זהו נשקנו.

אך המציאות היתה לצערנו אחרת. הצבא הפולני "המהולל" קרס מיד והגרמנים השתלטו על פולין עד נהר הבוג. זרם פליטים מציף את קובל, אך לא עברו שנתיים וגם הסובייטים שהשתלטו על פולין האוקראינית נסוגים ללא קרבות של ממש ולקובל נכנסים הנאצים לקול תרועות האוקראינים.

חיסולה של העיר קובל, כמו העיריה מציוב, הוא סיפור נורא ובלתי נתפס. ננסה לעקוב אחר סיפור הישרדותו של היחיד, אחר סיפורה המזעזע של נינה רוסמן, נערה בת 12 בתחילת המלחמה- עדויות מהחלק הגלוי שנאסף בארכיון הארגון. לתשומת לבכם, יש בסיפור חייה דברים קשים להאזנה.

בגמר המלחמה, שנת 1946, נינה בת 17 שולחת מכתב אל ארגון היהודים המשוחררים

בבווריה. שורות ראשונות מהמכתב:

(ישראל ויסברוט -דור שני- מקריא, תצוגה על המסך)

אני, נינה רוסמן ואמי מיכלה רוסמן מקובל, יכולות לתאר את הגטו בקובל, שכן היינו חופשיות עד ה-7.1.1944 כנוצריות בקובל. כדי שהטרגדיה של הגטו בקובל לא תישאר עלומה, החלטתי עם אמי לתאר את כל מה ששמרנו בזיכרונותינו.

... אנחנו יהודי קובל, ובכלל במזרח ידענו כי הנאצים שונאים אותנו מאוד וכי אין לנו לצפות מהם למשהו טוב. תיארונו לעצמנו שנהיה מוכרחים לעבוד קשה, ואולי אף יכניסו אותנו לגטו. שאולי גם ישדדו מאיתנו משהו. אבל שהגרמנים יתנהגו איתנו כפי שהתנהגו לא תיארונו לעצמנו מעולם. האם אפשר היה להעלות על דעת אנוש עד כמה ברברים וצמאי דם יהיו רוצחים אלה? האם היתה יכולה המחשבה האנושית לתאר לעצמה את האסון הגדול ואת הטרגדיה הגדולה שציפתה לנו במלתעות הזאב? מה שהם עשו עובר את גבולות הפנטזיה האנושית.

נביאים לא היו, למרבה הצער בזמננו, שיכלו לתאר לנו את אסוננו ואת הטרגדיה הצפויה לנו. ולו גם היו כאלה נביאים, האם היו מאמינים להם? הרי היו סוקלים אותם באבנים, כי מי האיש שיוכל להגיד דברים כאלה או לתאר לעצמו אותם.

נינה ממשיכה בתיאור חיי היום-יום הנוראיים בקובל, מציינת שמות, משרטטת את גבולות הגטו שבעיר החדשה ומתארת משהו מהשמדת הגטו הראשון ועד ערב השמדת הגטו השני:

... הייאוש ואיבוד העשתונות גדלו מיום ליום. נראה היה שנפלנו ושום נימה עליזה לא הצטחקה לעברנו באותה עת. שום חתונות, שום שמחות אחרות לא היו. שום קרן אור בחיינו האפלים בגטו. זה איבד אבא, זה אס, זה אחות.

היו גם התאבדויות.

מעט מאוד אנשים, ממש מתי מעט, ברחו מהגטו עם תעודות של נוצרים. אבל גם אנשים מעטים אלה נפלו בידי הרוצחים בגלל "המלצותיהם" של שכנינו הנאמנים, הפולנים והאוקראינים. כמו נתקפו גם הם במאניה לקבור יהודים.

הייאוש גדל מיום ליום. החיים נמאסו כל כך, עד כי כמעט כל אחד איחל לעצמו לשכב ולא לקום עוד. אבל אחרים עדיין חיו בתקווה מתמדת. חייבת לבוא שעה, חייבת לבוא עזרה כי ככה אי אפשר להמשיך.

הנוער רצה להתארגן בסתר ולהימלט מהגטו. אבל לא היה לו מספיק זמן. במהרה הגיעה האקציה הראשונה...

אביה של נינה ואחיה הבכור ומשפחתה המורחבת של נינה נלקחו להשמדה. בעיר נותרו רק קומץ של מסתתרים וביניהם נינה, אחיה הצעיר זכריה'לה, ואמה הנרדפים ממסתור למסתור. על הפולנים והמקומיים אינם יכולים לסמוך, אך בלית ברירה נעזרים בהם לתקופות קצרות. בסיום מכתבה מבטיחה נינה להמשיך ולספר על קורותיה לארגון היהודים המשוחררים, אך לא נמצאת ביד ושם עדות נוספת.

20 שנה מאוחר יותר נינה ואמה נותנות עדות בעת משפט הנאצים: קסנר - הקומיסר האזורי של קובל ומאנטיי - ראש הז'נדרמריה בקובל בזמן המלחמה. מפרוטוקול המשפט מסתבר שנינה אמה ואחיה הצעיר נתפסים. אחיה הצעיר, הנימול, מובל לבית הכנסת ולהשמדה. נינה ואמה מנסות לשכנע את המפקדים הנאצים שהן נוצריות ושורדות בתוך "מלתעות הזאב", בתוך בניין המשטרה הנאצית. ציטוט מתוך הנמקות גזר הדין של קסנר ומאנטיי.

... ראפ הממונה על מאנטיי לא הסכים לכך שמאנטיי יעסיק את מיכלה ובתה נינה. מה גם שקאסנר דרש בעת ביקוריו בקסרקטין המיליציה לירות בשתי הנשים מאחר שהן יהודיות. מאנטיי יכול היה להעיז להתנגד לכך, מאחר שעמדתו של ראפ כלפי השתיים השתנתה. לפי עדותה של מיכלה, ובהתאם לעדותו של העד פירכרט פקיד הז'נדרמריה, קיים ראפ יחסים מיניים עם מיכלה ומאנטיי קיים יחסים מיניים עם נינה שהיתה אז בת 14. מתקבלת עדותה של העדה נינה, כי בפעם הראשונה באיומי אקדח וכי גם בפעמים הבאות היא הוכרחה לכך. הנערה סיפרה זאת כבר אז, לא רק לאמה, אלא גם לפקיד הז'נדרמריה פירכרט ולסמל איית, כפי שאמרו בעדותם בצורה מעוררת אמון. פירכרט אפילו לקח מנינה תצהיר חתום בידיה, אותו הציג בעת חקירתו. כאשר בדיקה רפואית קבעה כי נינה בהריון, היא עשתה בדרישת אמה הפלה אצל רופא אוקראיני. הן פחדו כי אם ייוודע למאנטיי דבר הריונה של הנערה, הוא יירה בה למוות, כדי למנוע חשד שהוא קיים אתה יחסים. בעזרתם של סמל איית ופקיד הז'נדרמריה שארנוב קיבלו שתי הנשים תעודות מסע של עובדות פולניות. הן נסעו אל קרובי משפחה של שארנוב, שם עבדו באכסניה עד סוף המלחמה.

לאחר המלחמה נינה ואמה מהגרות לארה"ב. האם נפטרה זה מכבר ולבקשתה נקברה בישראל ונינה רוכשת חלקת קבר ליד אמה. נינה לא מוצאת מנוחה, נישאת כמה פעמים, אך ילדים לא נולדו לה. ידוע שלאחרונה נינה חלתה. עקבותיה וגורלה לא ידועים.

צלילים נוגים - צ'לו

עם תבוסת הנאצים ונסיגתם מקובל ביולי 1944 מגיע לקובל בן העיר פנחס פנטורין, קצין בצבא האדום ונכה מלחמה, המתאר את מימדי האסון שירד על העיר.

- **שירה רשף** (דור שני, גיטלים מקובל) - מספרת על פנטורין בקובל ועל השיר שכתב בשנת 1943 אביה
- אל מלא רחמים-

הדלקת 6 הנרות לזכר נספי העיר קובל והסביבה

מיכל אשכנזי (דור שלישי, שטיין מהבית) **עם השיר: הליכה לקיסריה, שירה של חנה סנש ודוד זהבי**

בשנתיים האחרונות נודע לנו על פטירת בני קובל הבאים:
החברים שנפטרו במהלך שנת 2009:

אליהו מנדל ז"ל

אהרון שטיין ז"ל

צופיה שוורץ לבית זיסקינד ז"ל

בלה דרוג לבית גרינבלט ז"ל

בלומה פרלמוטר לבית שנקר ז"ל

חווה רוזנצוויג לבית פריט ז"ל

אלקה פוקס ז"ל

החברים שנפטרו במהלך שנת 2010:

מאשה ליאור לבית שוסטר ז"ל

מישה פלדמן ז"ל

פרומה שוורץ לבית רוזינקו ז"ל

רחל הכהן לבית אלפרט ז"ל

עטל קופק לבית פולישוק ז"ל

נח זלצר ז"ל

ישראל שייניס ז"ל

ובת דור שני, אוה שלם ז"ל, בתם של יוסף וולנטינה ארליך ז"ל

יהי זכרם ברוך.

מיכל אשכנזי בשיר: חופים- נתן יונתן ונחום היימן

ארגון קובל מתכבד להעניק לבני גבירצמן שי צנוע. בני, עיתונאי בגימלאות של העיתון "ידיעות אחרונות", אף שאינו בן ליוצאי קובל, שוקד בהתנדבות ובהתלהבות כבר הרבה שנים על תרגומים מידיש וגרמנית הקשורים ליהודי קובל והסביבה. אתר העיר קובל מלא מתרגומיו הכוללים בין היתר תרגום מידיש של הספר "פנקס קובל", תרגום מגרמנית של משפט רוצחי יהודי קובל שנערך בגרמניה, תרגום של עשרות מסמכים מיד ושם, מאות מכתבים שנשלחו לחלוצים בארץ ומאות מאמרים של העיתונות המקומית. הנצחת ותיעוד העיר קובל היו נראים לגמרי אחרת ללא תרומתו של בני גבירצמן. [הענקת השי לבני גבירצמן.](#)

בשנים האחרונות יותר ויותר בני דורות ההמשך מתחקים אחר שורשיהם וחלקם אף נוסע באופן עצמאי לבקר בעיר המחוז קובל ובעיירות סביב לה. חלק מהתעוררות יש לזקוף למידע הנמצא באתר העיר באינטרנט, אשר מתרחב כל העת. המבקשים לקבל מידע על משפחתם שמקורה בקובל, פונים אל הארגון שעוזר ומנחה את המבקשים. חלקם של הפונים מגלה במהלך החיפושים קרובי משפחה שכלל לא ידעו על קיומם... אתר קובל באינטרנט קיים כבר למעלה משנתיים וחצי וממוצע הכניסות אליו הוא 8 ליום. שירה רשף, בת למשפחת גיטליס מקובל, בונת האתר באינטרנט בהתנדבות תציג את אפשרויות ההנצחה העומדות בפני צאצאי העיר קובל ומצ'יוב.

[על אתר האינטרנט- שירה רשף \(הצגת אפשרויות ההנצחה באתר ע"י המשפחות\)](#)

[צלילים נוגים- צ'לו](#)

חלקו השני של הערב. רב-שיח של החברים אותו ינחה חברנו יהורם וולק (דור שני, משפחת גולדשטיין ו-וולק מקובל). רב-שיח ישולב עם דברים קצרים שיישאו כמה מחברנו. זו הפעם הראשונה שאנו עורכים שיחות שכאלו ואנו מבקשים מהחברים לנהוג באורך רוח, בהבנה ובהתחשבות ונקווה שיהיה לרב-שיח המשך בעתיד. רב-שיח זה הוא ניסיון ראשון שלנו לצקת תוכן נוסף לטכסי האזכרה המסורתיים ולשלב בהם מעט זיכרונות, חוויות, תחושות, מידע או סיפורים הקשורים בקובל ובעיירות שסביב לה. לאחר הצגת כל נושא תתאפשר התייחסות קצרה של המעוניינים.

רחל זיו, דור שני, בת גולדה לבית ברנר מקובל ובן-ציון סויניוך מקובל. אמה סיימה את ביה"ס "אורט" בקובל ותוך כדי שנות הכשרתה בקלוסובה לעלייה ארצה, היא נישאת לבן-ציון והם מספיקים לעלות ארצה באופן לא לגאלי באונית האחרונה לפני פרוץ המלחמה. רחל זיו, חברת וועד ארגון קובל, תספר את סיפור העלייה ארצה של הוריה גולדה ובן-ציון סויניק, הם זהבה ובן-ציון סלעי מעפולה.

תמר רבן, דור שני, בת יעקב מוטיוק מקובל שעלה ארצה בשנת 1937 בסרטיפיקט של סטודנט והחל את לימודיו בטכניון. בבעלות משפחת מוטיוק מקובל היה בית מרקחת בעיר העתיקה, בסמוך לכנסיה הפרובוסלבית ולבית הכנסת הגדול. תמרה, אחותו של תמר, לומדת בשנת 1939 בכיתה התשיעית בגימנסיה ושולחת מכתבים לאחיה. תמר רבן, אומנית מיצגים ותיאטרון מוערכת בארץ, "גילתה" את קובל לפני כחצי שנה דרך אתר האינטרנט ומצאה קרובי משפחה שעל קיומם כלל לא ידעה. במסגרת הזמנה לפסטיבל לבוב הנערך בשבוע הבא, תמר עומדת לסייר גם בקובל כבסיס להופעתה בפסטיבל לבוב.

יוסף גולדמן, בן דור ראשון. יוסף שנולד בקובל, עבר להתגורר עם הוריו בדנציג. לאחר ליל הבדולה ועם התגברות הנאציזם חוזרת המשפחה לקובל בשנת 1938. יוסף ממשיך לימודיו בגימנסיה המשותפת לתלמידי "תרבות" ו"קלרה ארליך", הוא קופץ כיתה למחלקת המסיימים של הגימנסיה בה גם לומדת תמרה מטיוק. יוסף יספר משהו על המפגש בין העיר הגדולה לעיר הולדתו קובל. על זיכרונותיו מהגימנסיה עד לעלייתו לרכבת היוצאת מקובל עם פלישת הנאצים ותחילת המלחמה.

מריאן פפר, בת דור שני למשפחת גינסבורג ממציוב ולמשפחת פפר ביוזיראן. מריאן תביא משהו מסיפור הינצלותם הנדיר של בני משפחת גינסבורג ממציוב. בהמשך תספר לנו מריאן על קורות המסע שהשתתפה בשנת 2006 עם בני משפחתה בעיירה מצ'יוב ובסביבה.

רות בקי, בת דור שני לבית קולודני ופיש. רות סופרת וחוקרת ושדרנית בקול ישראל יצאה בשנת 1992 בדרך לא דרך לקובל ולעיירות ממנו הגיעה משפחתה. זו היתה הפגישה הראשונה של בני דור שני עם העיר שהושמדה והטמונה כולה בבורות בכובה.

הדלקת נרות משפחה ע"י ציבור הנוכחים.

סיום הערב בשירת התקווה.

ו' באלול תשע"א - 5.9.2011

דברים באזכרת העיר קובל, מצ'יוב והסביבה,

(הנחיית הערב: מלי ורוצלבסקי)

70 שנה חלפו מפלישת הנאצים לקובל בסוף יוני 1941.
69 שנה עברו מיום השמדת יהודי עיר המחוז קובל והעיירות שסביב לה. כ- 20,000 מיהודי קובל הושמדו באקציות השונות, כולל הפליטים שהשתקעו בעיר ב-1939. בעיירה מצ'יוב הסמוכה הושמדו למעלה מ- 5,000 יהודים.

דיווח מהנעשה בארגון

בשנה החולפת המשכנו בארגון בפעילות איסוף חומר ותייעוד העיר היהודית. עודכנה רשימת החלוצים שהגיעו ארצה לפני המלחמה ורשימת הניצולים שהגיעו לאחר המלחמה. הרשימות ניתנות לצפייה באתר קובל באינטרנט. בשנה האחרונה כמעט והוכפל מספר דפי המשפחות שהוכנסו לאתר וכיום כ- 80 משפחות מבני קובל ומצ'יוב מונצחים שם.

נמשכת התעניינות בני דורות ההמשך הפונים לארגון בבקשה למציאת פרטים על משפחתם מקובל ומצ'יוב. גם פונים כאלו המעוניינים לנסוע באופן עצמאי לקובל ולסביבתה. אנו עוזרים להם ברצון באיתור פרטים.

השנה לצערנו לא הצלחנו לארגן בזמן סיור קבוצתי לקובל ולסביבתה. בשנה הבאה, לציון יום ההשמדה ה- 70 של העיר, נתחיל לארגן סיור מבעוד מועד.

לפני כחודש חזרו 2 נציגים מנסיעה של כשבוע של פעילות אינטנסיבית בקובל. עיקרי הפעילות: **האנדרטה בכוכבה**: נדרשו תיקוני בטון קלים ועקירת הצומח בתוך האנדרטה. השרשרת ששימשה כגדר נעקרה מהעמודים ונגנבה. עקב המצב הכלכלי באוקראינה אין טעם בהתקנה קבועה ויקרה לפיכך הותקנה גדר עץ.

נתונים על יהודי קובל: מסתבר שבארכיון בלוצק אין רישומים על האוכלוסייה היהודית של קובל. קיימים רק כמה מסמכים שעדיין מסווגים הקשורים לאירועים בודדים.
מפת קובל היהודית: אתרי קובל היהודית תועדו בעזרת GPS. מפה חדשה, מדויקת ומפורטת תצא לאור בהקדם. המטרה היא שהנוסע העצמאי יוכל להתמצא בעיקרי האתרים היהודיים שבעיר.

המוזיאון המקומי בקובל: נוכל להקים פינה יהודית במוזיאון- תמונות שיתעדו את העבר היהודי של העיר. נבדוק אפשרות ביצוע של הנצחה במוזיאון במקום רעיון הנצחה באחד מבתי ספר. **המצבות במצ'יוב:** תיעוד מיקומם של 2 האנדרטות במצ'יוב. אתר האנדרטות מוזנח.

(קטע נגינה כינור)

לזכר הנפטרים מיוצאי קובל:

עץ ניטע ביערות קק"ל לזכר בני קובל וצאצאיהם עליהם נודע שנפטרו השנה:

(קורא ישראל ויסברויט:)

בני דור ראשון ליוצאי קובל:

יוסף ברזניאק ז"ל (ראשון לציון)

ישעיהו (שייע) ליכט ז"ל (חיפה)

רגינה מרין (רויטר) ז"ל (ירושלים)

אלקה פוקס (קרש) ז"ל (קרית-טבעון)

אברהם-משה פרוסמן ז"ל (ירושלים)

יצחק רידר ז"ל (תל-אביב)

בני דור שני ליוצאי קובל:

נתיבה בן-יהודה (לבית טורקניץ) ז"ל (י-ם)

מרדכי ליכט (בן ישעיהו) ז"ל (כפר-סבא)

אורי ליפשיץ (לבית פריד) ז"ל (תל-אביב)

ישראל קידן (לבית צופרפיין) ז"ל (כפר-סבא)

יהי זכרם ברוך!

הוצאת חוברת הנצחה מס- 18

לבאים לאזכרה חולקה חוברת הנצחה חדשה, חוברת מס' 18- "קובל בראי העיתונות". פרסום החוברת הוא המשך המסורת של חוברות ההנצחה והמידע שהתחלנו בה לפני למעלה מ-14 שנה ביזמת יושבי הראש אהרון שטיין ואלי מנדל, זיכרונם לברכה.

תרומת אגוד ווהלין.

מימון הפעילות הקשורה בהוצאה לאור של חוברת הנצחה זו היא תרומת אגוד ווהלין. אנו אסירי תודה לאגוד יוצאי ווהלין בישראל על המענק הנדיב שאיפשר לנו לאחר 3 שנים של הפסקה את חידוש ההוצאה לאור של חוברות ארגון קובל. אנו תקווה ששיתוף הפעולה עם איגוד ווהלין יימשך גם בעתיד.

(דברים נישאו בשם איגוד ווהלין- יו"ר האיגוד יאיר אפל)

ארגון קובל מתכבד להעניק ל**בני גבירצמן** שי צנוע.
 בני, עיתונאי בגימלאות, שאף שאינו בן ליוצאי קובל, שוקד בהתנדבות ובהתלהבות כבר הרבה
 שנים על תרגומים מיידים וגרמנית הקשורים ליהודי קובל והסביבה.
 חוברת הנצחה מס- 18 היא למעשה אוסף תרגומיו מיידים של בני. תרגומי מאמרים, כתבות
 , ידיעות מקומיות ומודעות, הלקוחים מהשבועונים המקומיים "קול קובל- קאוולער שטימע"
 ו"חיינו- אונזער לעבן".
 הנצחה ותיעוד העיר קובל היו נראים לגמרי אחרת ללא התנדבותו רבת השנים של בני גבירצמן!

(קטע נגינה כינור)

טכס האזכרה

טכס האזכרה הפעם נוגע ברוח הציונית שפיעמה בקרב תלמידי הגימנסיה העברית "תרבות", המתבטאת בחוברת מיוחדת בשם "חיינו" שראתה אור בקובל, שנת 1934.
 עיתון "חיינו", דו-שבועון בהוצאת קהילת תלמידי הגימנסיה העברית "תרבות" בקובל, גיליון ראשון ראה אור בתרצ"ד, שנת 1934. הגיליון המקורי של העיתון נמצא בספריה הלאומית בירושלים. העיתון נכתב בעברית בידי התלמידים.
 מפאת מגבלת הזמן נעקוב אחר גורלם של חמישה מהתלמידים שחיבוריהם פורסמו בעיתון זה.

(ברקע מצגת- שירה רשף)

(קוראים: מלי, ישראל, רחל)

יצחק בריל בן ה-17, תלמיד המחלקה העליונה. להלן קטע מסוף המאמר שכתב בעיתון

הגימנסיה:

על סף היציאה.

וישנם חלשי רוח, שאין דאגת העם לעיניהם, היראים מפני
מאמצים ומכאן מקור הבריחה נחזית ההגשמה והזרימה להשתלבות
גבוהה, שאיננה אלא כחות לחולשה הפנימית ורדיפה
אתרי נחיות תחת אמתלא של „השאיפה והצמאון“ לדעת ולחכמה.
אנו נבחר דוקא בדרך הקשה המלאה מכשולים, נהיה מלאי
אמונה, שאנו בונים עתיד לעם, בנין חזק, שכל הרוחות המצויות
בעולם לא יעקרנו בשרשיו. נלך בדרך ההגשמה החלוצית, שהנה
הערובה הכי נאמנה להתחדשות העם, להיות עם נורמלי ובריא,
מכזו שרשים בכל ענפי התעשייה והחקלאות ביורצנו. נלך שכם
אחד עם כל הנער העברי החלוצי לחזית ההגשמה.
י. בריל.
(מח' ה')

יצחק לא עלה ארצה בסיום לימודיו.

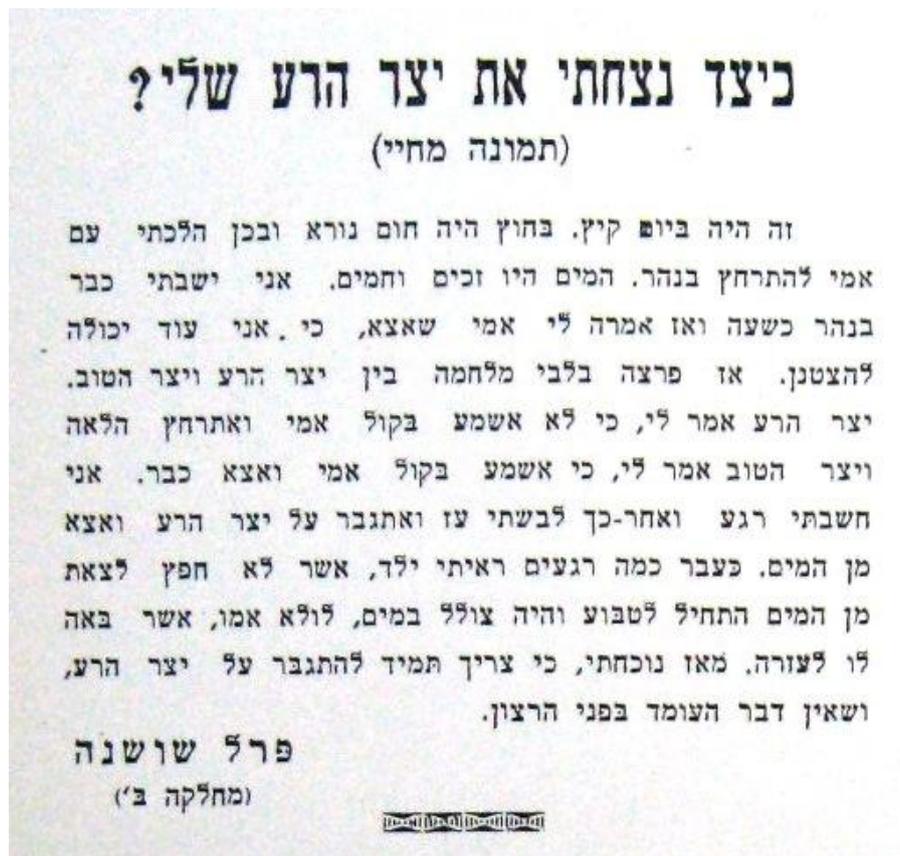
עבד כטכנאי שיניים בקובל. נישא לפני המלחמה. גויס לצבא הפולני, נשבה ע"י הגרמנים,
הצליח לברוח לאזור הרוסי והועבר לסיביר שם עבד בבית חרושת לנשק. אשתו נספתה
בקובל. יצחק חזר לפולין לאחר המלחמה והוברח לאוסטריה, נישא בשנית ועלה ארצה
בשנת 1949. חי בירושלים, שם הקים משפחה.

יצחק בריל, מימין, עם משפחתו

שושנה פרל. בשנת 1934, שושנה בת 11, ילדה תמימה, תלמידת מחלקה ב' בגימנסיה

"תרבות", כותבת:

5 שנים מאוחר יותר, אותה שושנה, הילדה הממושמעת, פעילה בתנועת "השומר הצעיר" בקובל וסטודנטית באוניברסיטת לבוב. שושנה היא מראשי הפעילים הציוניים במחתרת בוהלין בזמן הרוסים (1939-41). פעילותה, תושייתה ואומץ ליבה מצוינים בכמה מקורות שבכתובים.

עם הכיבוש הנאצי נתפסה שושנה ונורתה ליד ביתה בקובל.

שיחה משנת 2004 עם חנה פרל, אחותה המבוגרת של שושנה שעלתה ארצה כחולצה:

הורי, החליטו שאני אעלה ארצה ללמוד באוניברסיטה. זה היה בשנת 1936. אבא, משה פרל, היה פעיל ציוני בקובל. זו הייתה תקופה שהיו בארץ מאורעות. באו אנשים לבית של אבא ואמרו לו: אדון פרל, ציונים זה אלו שמגייסים אחרים לעלות... אתה הולך לשלוח את בתך לארץ הזאת ששמה הורגים יהודים? אבי אמר: כן. אני שולח אותה לארץ, היא

השליחה הראשונה של המשפחה שלנו. בתי תלמד שם וכשהיא תהיה טיפה מסודרת תבוא ארצה בעוד 3 שנים שושנה, בתי השנייה, ואז כולנו נתאחד בישראל...

יעקב בבצ'וק בן כיתתה של שושנה פרל, כבן 12, תלמיד מחלקה ב' בגימנסיה

"תרבות". מתוך

הירחון:

חלום בהקיץ.

ציום חפש יושב אני בביתי וחולם חלום בהקיץ.

הנה אני רואה בדמיוני איך אני עכשו נמצא בארץ-ישראל ואוכל בתיאבון את תפוח-הזהב, שנתנה לי אמי.

הנה אני מטיף על חוף ים הכנרת ומביט על המים הזכים. האח! כמה מאושר הייתי ערגע הזה, בראותי איך השפה העברית שגורה בפי כל האנשים היושבים בארץ ושורת בכל מקום.

הנה שני אנשים מריבים ביניהם בעברית ואני נהנה מאד. אני הולך הלאה לארך שפת הירדן ואחרי-כן אני פונה לצד מערב ונוסע במסלל הברזל לתל-אביב. ושם אני רואה את כל היהודים: כלם אוהבים זה את זה כאחים ואיבה רחוקה מהם. אני נוסע עוד מעט לצד דרום ואני זוכר, כי בדרך הזאת יצאו אבותינו ממצרים מעבדות לחרות. הקיצותי והנה זה חלום.

יושב אני אצל השלחן וחושב: הגם אני אוכה באמת להיות בארצנו הקדושה ובארץ המולדת, אשר נפשי חשקה בה תמיד זה מכבר

יעקב בבצ'וק
(מח' ב')

אחיו של יעקב הוא מיכאל בבצ'וק. מיכאל נתפס עם אמו, הובל לבית הכנסת הגדול והצליח באורח פלא לקפוץ ולהימלט מבעד לאחד החלונות שבכותל המזרח.

עדות שמסר מיכאל לאנשי ארגון קובל בשנת 2003:

אחי הבכור יעקב סיים את גימנסיית "תרבות" קודם למלחמה ועזר בעסק. הוא היה אדם נפלא, היה נותן הכל לאחרים. בימי שישי היה הולך ברחוב הסמוך לביתנו עם ככרות לחם והיה מחלק לעניים. כל מה שמצא האח בבית היה לוקח ומחלק לאביונים. עם הכיבוש הנאצי, אחי (שהיה אז כבן 20) חזר מאיזו עיירה בשליחות האב ובידיו שתי עופות אותם רצה לחלק לאנשי הגטו הרעבים. מפקד הגסטאפו קסנר נקלע במקרה בדרכו ורצח במו ידיו את אחי.

ולימינו אלה:

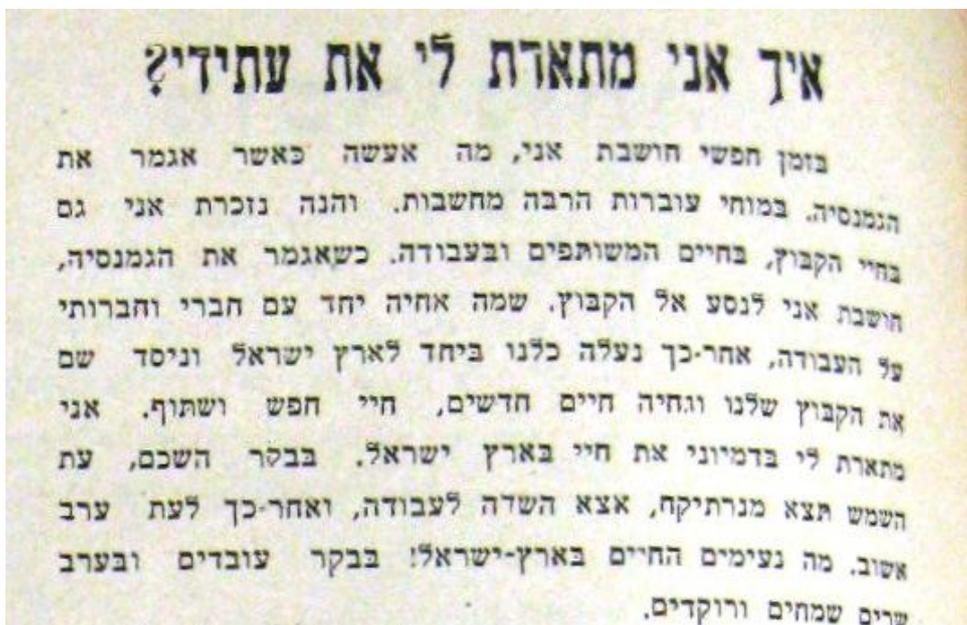
ברחוב וולדמירסקה בקובל, בשכנות למקום מגורי משפחת בבצ'וק, גרה כיום משפחת בלופשטיין. בקובל של היום נמצאים רק מטי-מעט יהודים. אחד מהם הוא וולקו אחיה של חברתנו סימה שיכמן. וולקו אחראי על ביצוע השיפוצים בבכובה. וולקו נשוי לז'נה, אוקראינית בת קובל מדורי-דורות, שעל מגרש הוריה ברחוב וולדמירסקה הקים וולקו נחלה. 3 בנות להם. הבת הצעירה חיה בישראל, לילה הבכורה היא כנרית ומורה למוסיקה בקובל והשלישית היא דנה. דנה שקדה ועזרה לנו בביקור האחרון בקובל בשיפוץ ובתיעוד. אנסטסיה בת ה- 11, היא בתה של דנה, לומדת בקובל לפרוט על כינור. מורתה/דודתה לילה מלווה את אנסטסיה בנגינה על הפסנתר ביצירה קצרה מאת **אוסקר רידינג**.

(קטע ווידאו - נגינה בכינור)

(המשך הקרנת המצגת- שירה רשף)

כ- 50 מטר מבניין ביתה של לילה, גרה בשנת 1934 משפחת צוריף. שלושה מילדי המשפחה הציונית כבר עלו ארצה.

מינה צוריף בת הזקונים, בת 13, תלמידת מחלקה ג' בגימנסיה "תרבות", כותבת:

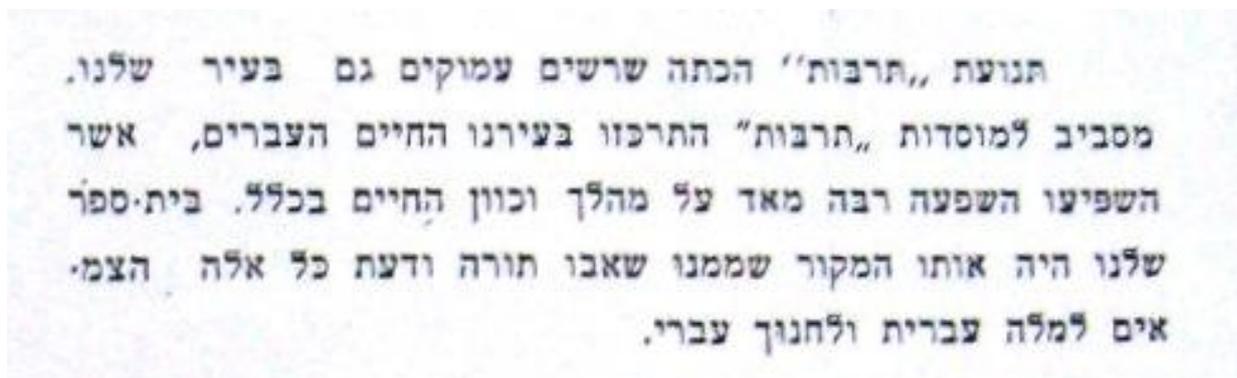

מינה נשארה עם הוריה. סיימה לימודי אחיות בוורשה ועבדה עד המלחמה כבית החולים היהודי בקובל. על פי עדותה של סופיה זיסקינד (לימים צופיה שוורץ) שניתנה בשנת 2005:

באחד הלילות, כחודש לאחר האקציה הראשונה בקובל, ברחנו ארבעה מהגטו. אמרתי לבן דודי אדק- החבר של מינה, שהוא לא יכול לצאת ביחד איתה. היא נראתה כמו "עשר יהודיות". נראתה מאוד יהודיה וזה מאוד סיכן אותנו. בסוף סיכמנו שתשים משהו על הראש. לכל אחד מאיתנו היתה כתובת בברסט ליטובסק.

בבריסק הארבעה נפרדו וקבעו להיפגש שבוע מאוחר יותר באחד מגני העיר. סופיה, היא צופיה שוורץ, היחידה שניצלה מהחבורה והגיעה לארץ בשנת 1945 לאחר תלאות רבות והקימה כאן משפחה.

גיטה זרוג תלמידת מחלקה ח' בגימנסיה "תרבות" שימשה יו"ר הוועד העליון של השלטון העצמי בגימנסיה העברית. גיטה בת ה- 17 כותבת בחוברת "חיינו":

תנועת „תרבות“ הכתה שרשים עמוקים גם בעיר שלנו. מסביב למוסדות „תרבות“ התרכזו בעירנו החיים העברים, אשר השפיעו השפעה רבה מאד על מהלך וכוון החיים בכלל. בית-ספר שלנו היה אותו המקור שממנו שאבו תורה ודעת כל אלה הצמ-אים למלא עברית ולחנוך עברי.

גיטה, בת בלומה ויעקב, עלתה ארצה בסרטיפיקט סטודנט בשנת 1937 והיא בת 20. היא החלה ללמוד באוניברסיטה העברית בהר הצופים. במכתבים מקובל לבתה בארץ, כותבת לה אמה בעברית. קטע ממכתב:

גיטלה נפשי נשמתי – שלום רב לך.

בשבוע זה עדיין לא קבלתי ממך כלום ובקוצר רוח אחכה ליום המחר. הלואי שתבשריני אך טוב. אנחנו מתכוננים לכתוב אליך מכתב גדול וזה יהיה כשאבא יתחיל לעבוד ולהרויח. לע"ע הוא עושה הוצאות, כמו שאומרים. אבל אנו מקוים שסוף סוף יצא מזה דבר מה. ... זה הכל. כן, יקירתי, החגים ממשמשים ובאים והגעגועים מתרבים ככה שהלב ממש מתפרע. כתבי לפחות מבריא אותך ומחייך בכלל. אני לוחצת ונושאת אותך.

גיטה, היא גיטה מושקובסקי מקיבוץ רוחמה. אנו מאחלים לה כל-טוב ובריאות טובה. מתוך ראיון עם גיטה שנערך בביתה שבקיבוץ בשנת 2005:

שני אחים צעירים היו לי. אחי הקטן (דוד-דודיק) היה פרא אדם ולא רצה ללמוד, אך האח המבוגר ממנו (פנחס-פיני) היה תלמיד מצטיין. התקבל לטכניון וההורים שלחו כסף, דמי הרשמה לטכניון. לבסוף הוא החליט שהוא רוצה ללמוד באוניברסיטה בירושלים. הוא לא הספיק להגיע ארצה, כתב לי באחת הגלויות: "נפגש שנינו על הר הצופים" ... לאחר המלחמה, כשהגיע ארצה האח של פיניק ואזה, הוא סיפר לי שאמר לאחים שלי לפני כניסת הנאצים: "בואו נברח לוויילנה", והם אמרו לו שלא ישאירו את ההורים לבד...

בבית הכנסת הגדול חרתו בעברית הוריה של גיטה ואחיה דודיק ופיני את צוואתם:

ארץ, אל תכסי דמנו. שמים, נקמו נקמתנו.
אנו הולכים למיתה אכזריה יחד עם כל עדת קובל על ידי הרוצחים האכזריים.
יום ה' י"ד ימים לחודש אלול. בלומה, יעקב, דוד ופנחס.

תפילת "אל מלא רחמים" (החזן) (ברקע תמונות מבכובה)

הדלקת 6 הנרות לזכר נספי העיר קובל והסביבה.

מדליקי הנרות:

ד"ר מרדכי זין ורעייתו יוכבד. מרדכי זיו מהבית ליברסון, ניצול, בן דור ראשון ליוצאי קובל.
אגבר אברהם, ניצול, דור ראשון ליוצאי קובל.

אוגניה פלץ לבית מרדר, ניצולה, דור ראשון ליוצאי מצ'יוב, לאחר מות אמה התחנכה עם אחותה בבית היתומים שבקובל.

רינה יוגב, בת דור שני למשפחת החלוצים קליקה מקובל וגרויסר ממצ'יוב.
יהורם וולק בן דור שני למשפחות החלוצים וולק וגולדשטיין מקובל.
ברכה גיטליס אלמנת החלוצים חיים משה גיטליס מקובל ואחייניתה שירה רשף בת דור שני לחלוצה מרים גיטליס-גפני.

הדלקת נרות משפחה ע"י ציבור הנוכחים.

סיום הערב = שירת התקווה.

האזכרה התקיימה בחדר ההתייחדות בהיכל ווהלין.

השתתפו כ- 80 איש. רובם בני דור שני. כעשרה מבני-דור ראשון ונציגים בודדים של בני-דור שלישי.

ה' באלול תשע"ב 26.8.2012

דברים באזכרת העיר קובל, מצ'יוב והסביבה

חלק ראשון - לזכר הנרצחים (הנחיית הערב: מלי ורוצלבסקי)

שלום לחברי יוצאי העיר קובל והעיירה מצ'יוב לדורותיהם:

השנה היא שנת ה-70 להשמדת יהודי עיר המחוז קובל ועשרות העיירות והכפרים שמסביבה.
במחוז קובל שבפלך ווהלין שבפולין חיו לפני המלחמה למעלה מ-40,000 יהודים. בעיר קובל עצמה נמנו לפני הכיבוש הנאצי כ-20,000 יהודים. בעיירה מצ'יוב הסמוכה לקובל, כ-5,000 יהודים.

עם פלישת הנאצים לווהלין בסוף יוני 41, פחות מ- 800 מצעירי העיר, נפרדו ממשפחותיהם וברחו מזרחה, ברכבות האחרונות שיצאו מקובל לפני כניסת הנאצים לעיר. רובם של הבורחים שרדו את החיים הקשים במזרח רוסיה, עלו ארצה לאחר המלחמה והצטרפו לכ- 1000 הקובלאים שהגיעו לפני המלחמה.

היום לפני 70 שנה, בתחילת חודש אלול תש"ב, נרצחו באקציה השנייה שארית תושבי העיר, שהאקציה הראשונה פסחה עליהם. כ- 18,000 מיהודי קובל ומהפליטים שנמצאו בעיר נספו בשואה.

בעיירה מצ'יוב הסמוכה לקובל ובכפרים סביב לה, נספו למעלה מ- 5,000 יהודים בשלושה אתרים מחוץ לעיירה. רק מטי-מעט ניצלו גם מהעיירה הזו.

בחודשיים וחצי שבין האקציה הראשונה לאקציה השנייה למעלה מ- 1000 מיהודי קובל ברחו והסתתרו מבעוד מועד במחבוא ובבונקרים שאילתרו בתוככי קובל ובסביבתה. כמעט כולם נתפסו עד הסתיו בסיוע פעיל של המיליציה האוקראינית. הנלכדים הובלו לבית הכנסת הגדול ומשם לבורות שכרו הנרצחים במו ידיהם בבית הקברות היהודי שבעיר.

בקשתם האחרונה של יהודי קובל הונצחה על קירות בית הכנסת הגדול. בעברית, בידיש ובפולנית קוראים המובלים לנקמה. נציין כמה מהחריתות שתועדו, המסמלות משהו מהאסון הנורא שפקד את העיר.

קוראים בני דור שני חיה ברונשטיין לבית גבירצמן וישראל ויסברוט:

תזכרו לבאים אחרינו!
דם טהור ישפך בעוד שעה של צעירי עמנו,
דם נקי כמי הכנרת.
דורשים אנו נקמה! נקמה אכזרה!
יהודה שכטר

יהודה שכטר בן ה- 18, בן משה ושרה, יליד העיירה מלניצ'ה, חי עם הוריו בקובל. את יהודה הנציה ב"יד ושם" דודו, רויטר פליקס מפתח תקווה.

ארץ, אל תכסי את דמינו,
שמים, נקמו את נקמתנו.
אנו הולכים למיתה אכזריה יחד עם כל עדת קובל על ידי הרוצחים האכזרים.
יום ה', י"ד ימים לחודש אלול בלומה, יעקב, דוד ויהודה

כותבי הצוואה הם הוריה ואחיה של **גיטל מושקובסקי** - דרוג מהבית, כיום בת 95, החיה בקבוץ רוחמה. גיטל, בוגרת הגימנסיה העברית ו"השומר הצעיר" בקובל, עלתה ארצה לפני המלחמה. היא היחידה ששרדה מהמשפחה. האם בלומה הדואגת מאוד לגורל בתה בארץ, כותבת בעברית במכתביה האחרונים אל בתה:

"כן, יקירתי, החגים ממשמשים ובאים והגעגועים מתרבים ככה שהלב ממש מתפרע. אני לוחצת ונושאת אותך."
"גיטלה, על הגעגועים אליך בזמן האחרון לא אדבר הפעם, כי הדמעות לא יתנו לי לסיים... אבל נתחזק ונתגבר על הכל, כי הטוב מוכרח לבוא... היי לי בריאה, בתי החביבה! קבלי נשיקות ולחיצות אין קץ מאמך."

(גולדשטיין בת-שבע, גולדשטיין אברהם, גולדשטיין ברוך-לייב, גולדשטיין מרים — נספו ב-28.8.42. יהושע'קה! קח נקמה בעד דם הנספים!)

בני משפחת גולדשטיין ניהלו חנות צבעים במרכז העיר. **יהושע גולדשטיין**, הבן אליו מופנית קריאת הנקם, התחנך בבית"ר קובל, בוגר הגימנסיה העברית "תרבות", למד הנדסה אזרחית בפריז וחזר לקובל. עם פרוץ המלחמה שירת בצבא האדום, נפצע ושרד. הגיע לגרמניה שם המשיך בהכשרת צעירי בית"ר לקראת העלייה ארצה.

(שהרצחים ישלמו בעד דמינו. זה ישמה אותי אפילו בחשכת הקבר, פניה וולק)

פניה בת 17 במותה, בתם של לייב וולק ורחל תרמו. בארץ נמצאים מספר קרובי משפחה. את שמה הנציח ב"יד ושם" בן-דודה **מוטי וולק** שאביו ליפה, ניצל, חזר, וחי בקובל מספר שנים לאחר המלחמה.

(הורים יקרים, אחים ואחיות; אני דורש בשלומכם. אני ביחד עם פייגה כגן. היא לבדה. אנו הולכים לעולמות היפים יותר, באומץ-לב. יום ב' 7.9.1942 יענקל (=יעקב) — פייגה)

פייגה כגן בת ה-16, בתם של **דב כגן** ו**טובה בינדר** מקובל. דודתה **זהבה מלמד** לבית **בינדר**-חלוצה בא"י ופעילה בקרב חברי הארגון בתל-אביב- היא שהנציחה את שמם ביד ושם.

(מוניק פולישוק) היקר! נקום נקמת דם אביך, אחיך ואחותך, אשר
גפלו מידי המרצחים. זכור, זאת צריכה להיות מטרתך בחיים.
פניה — פייבל)

מוניק פולישוק בן ה-17, אליו פונה אחותו פניה בבקשת נקמה, ניצל. הוא שרד את המלחמה במחנות עבודה בהרי אורל. הגיע לפולין, והיות והכניסה לארץ התעכבה הוא המשיך לקנדה, שם הקים משפחה. מוניק, כיום נורמן, מספר שאחותו פניה ביקשה להצטרף אליו כשברח מקובל אך הוא הצליח לשכנע אותה שזה בלתי אפשרי היות והוא יגויס לצבא והיא תישאר לבד. עד היום, נורמן בן ה-88, נושא עימו רגשות אשמה על שלא ברח מקובל עם אחותו...

(כל-כך הרבה מחזות-אימים,
כל-כך הרבה תמונות אכזריות,
כל-כך הרבה יסורים — ושום מלה של מחאה!
רק דמעות — — —
שום יד אינה מתרוממת
שום אגרוף אינו מתקמץ —
רק משוועים לאלוהים.
לייבל (= אריה) סוסנה 22.8.42)

פרטים על **לייבל סוסנה** ומשפחתו כנראה ולא נדע. ב"יד ושם" קיימות הנצחות סותרות הקשורות לאיש. לכותבת הצוואה הבאה, **פניה ארבייטר**, לא נמצאה עדות ב"יד ושם". אין לנו בארכיון מידע על המשפחה:

(שקט, הרוצחים באים.
באולם שוררת דממה.
לשמע קולותיהם כל הלבבות הולמים בעוז.
לשמע קולותיהם כל הלבבות פוסקים מלפעום.
אלוהים, קח אותנו אל נצחיק!
אך, עוד שלם-ישלמו הרוצחים בדמם!!!
איך אוכל לשמות — אם אז כבר אישכון בקבר.
אך רצוני, כי לנתחים חיים
עוד יגזרום הילדים האחרונים.
עוד שעה ועוד רגע...
היה שלום עולמי היפה, זה שטרם הספקתי להכיר.
פניה ארבייטר וכל משפחתה 23.8.42)

(הדלתות נפתחות. הנה באים רוצחינו לבושים שתורים. על ידיהם המגועלות — כפפות לבנות. זוגות-זוגות הם מוציאים אותנו מבית-הכנסת כשידינו על ראשינו. אחיות ואחים יקרים, כמה קשה להיפרד מהעולם היפה לצמיתות. אלה שייוותרו בחיים אל להם — — — לשכוח את קומץ האחיות והאחים. קחו נקמה, נקמה ברוצחים. אלסטר ישראל, נספה ב־15.9.42, קובל.)

אלסטר ישראל בן עקיבא ואטל, בן 33, היה נשוי ולו ילד. הנציח אותו אחיו ב"יד ושם". ולסיום בחורה שהנציחה את בקשתה האחרונה ללא חתימה:

בת עשרים הנני. הוי, מה יפה העולם מסביב... למה יורידוני לטמיון, עת כל ישותי משועת לחיים? האמנם רגעי האחרונים הגיעו? נקמה! נקום ינקום כל אשר יקרא את משאלתי האחרונה. ••

תפילת יזכור ואל מלא רחמים: החזן- דוד מלמד.

- להדלקת 6 נרות הזיכרון מוזמנים:

1. אסטר וסרשטרום לבית ורבר, בת דור ראשון ליוצאי מצ'יוב.
2. ברזניאק יהודה, בן דור ראשון ליוצאי קובל.
3. אשקה גרינבלט, בן דור ראשון ליוצאי קובל.
4. מרילין פפר, דור שני למשפחת גינצבורג מהעיירה מצ'יוב ומשפחת פפר מהעיירה אזריאן.
5. סוניה לבנת, בת דור שני למשפחת כהן מקובל.
6. אליהו שיפר, בנו של שרגא שיפר ז"ל, דור שני ליוצאי קובל.

חלק שני- דיווח מהנעשה בארגון

לזכר הנפטרים מיוצאי קובל לדורותיהם, עליהם נודע לנו שנפטרו השנה, ניטע עץ ביערות קק"ל:

נפטרים בני דור ראשון ליוצאי קובל:

איצקוביץ (שר) אסתר ז"ל (חיפה)

ארליך מרדכי ז"ל (חיפה)

בן-יצחק (קגן) אסתר ז"ל (חיפה)

גיברץ משה ז"ל (רמת-גן)

חייקיס (גרייבר) אסתר ז"ל (רחובות)

פרל נחמן ז"ל (תל-אביב)

קרייזר יצחק ז"ל (תל-אביב)

שיפר שרגא ז"ל (פתח-תקוה)

נפטרים בני דור שני ליוצאי קובל:

אורן דניאלה ז"ל (בת ניונה פייסיק, חיפה)

דגן בלהה ז"ל (בת רבקה צוריף, ירושלים)

וינטרוב אביטל ז"ל (בן זאב וינטרוב, נוה מונסון)

רויטר דן ז"ל (בן דוד רויטר ושינדל רויזן)

יהי זכרם ברוך!

לפני שעות ספורות נודע לנו על פטירת בוריס בריק ז"ל בן דור ראשון ליוצאי קולקי, יו"ר ארגון הפרטיזנים והלוחמים בוהלין. שימש הרבה שנים בהנהלת אגוד ווהלין והיה מהטובים, הנאמנים והיעילים שבהם. יהי זכרו ברוך.

70 שנה לחיסול יהדות קובל ומצ'יוב ואנחנו בארגון, בכוחנו המתדלדל והולך, ממשיכים עדיין בפעילות איסוף חומר ותיעוד. כבר שנים לא נוספו מתנדבים חדשים לוועד והפעילות מצטמקת והולכת.

אנו קוראים שוב לבני דורות ההמשך, להתנדב לפעילות בוועד.

מחוץ לפעילות בוועד, נדרשת גם עזרה בתיעוד זכר העיר היהודית. אנו זקוקים למתנדבים ל: תרגום מפולנית, אוקראינית ורוסית. תרגום מעברית לאנגלית. תמלול הראיונות והשיחות שנערכו בעבר עם בני דור ראשון וכו'.

עיקר הפעילות כיום בארגון נעשית בתיעוד יהודי קובל באינטרנט, פעילות הכוללת בין היתר עידכון מידע שוטף, הכנסת דפי משפחה חדשים לאתר, דפי זיכרון לנפטרים, עדכון רשימות החלוצים והניצולים.

תודה לשירה רשף, בתה של מניה גיטליס על ההתנדבות והמקצועיות שבבניית אתר כה מורכב.

קטעים נבחרים ממכתבים בידיש שתורגמו בעת האחרונה ע"י בני גבירצמן. המכתבים נשלחו מקובל, מבני משפחת שבתאי גולדשטיין, אל משפחת וולק בירושלים- ישראל ומרים לבית גולדשטיין.

3.3.1939

ב"ה עש"ק (ערב שבת קודש) י"א באדר תרצ"ט

ילדים אהובים ויקרים מרים ישראל ויהורם'ל.

את מכתבכם קיבלנו ואנחנו מודים לכם מאוד עליו.

מה שלומכם ואיך בריאותכם? ומה נשמע בכלל אצלכם? אנחנו מודאגים מאוד מהמצב המתוח

הנוכחי אצלכם. שישמור עליכם האל מכל רע, ועל כל היהודים בכלל.

כיתבו מה נשמע אצלך, ישראל, עם המצב (בעבודה)? האם הופיע איזה שינוי?

אצלנו אין כל חדשות. תודה לאל על הבריאות. גם בחנות הכל בסדר, ברוך השם.

אני וסוזי שקועים כמובן בעבודה וגם אמא'ניו אותו דבר, כי אנחנו הרי ללא עזרה של איש.

מוכרחים להכין את הכל לבד.

היו בריאים ומאושרים ואני מאחל לכם חג שמח ושפסח יהיה כבר באמת חג החרות לעולם ועד.

אני מנשק אתכם בלבביות

אביכם שבתי

ילדי ונכדי האהובים!

האירועים האחרונים הן בחיפה והן בירושלים משפיעים עלינו מאוד לרעה ולכן אנחנו עוד יותר

משתוקקים למכתב. שישמור עליכם האל מרע, ילדיי האהובים ושכלל ישראל כבר ייעזרו בכל

מקום ובכל מדינה.

הנה כבר ביום ראשון יש לנו פורים ולנו אין אפילו התענוג לשלוח לכם ולנכדנו היקר משלוח

מנות. אולי נצליח לפחות (לשלוח משהו) לפסח. אנחנו מחפשים דרכים (לעשות זאת).

בינתיים אני מבקשת מכם לנשק את יהורמ'ל בשם כולנו.

היו בריאים, חזקים ומאושרים כפי שמאחלת לכם אמכם וסבתכם פייגל.

משלוח המכתבים נקטע לפתע בתחילת ספטמבר 1939, בגלל פלישת הנאצים לפולין. קובל

עצמה נמצאת באיזור שנתפס על ידי הסובייטים בהתאם להסכם ריבנטרופ-מולוטוב, כך

שבינתיים פוסחת המלחמה על המשפחה. כחודש וחצי לאחר מכן מגיע מכתב ראשון מקובל

שתחת שלטון הסובייטים.

אחותה של מרים כותבת:

16.11.39

אהוביי ויקיריי!

מה שלומכם?

עברנו את המלחמה. תודה לאל שכולנו בריאים וגם כל קרובינו.
כעת נודע לנו שאפשר לכתוב לחוץ לארץ. כיתבו מייד מה נשמע אצלכם. איך אתם בבריאות,
מה נשמע עם יהורמ'ל ואם אפשר שילחו תצלומים.
דרישת שלום לכל קרובינו. כיתבו תשובה מייד. היו בריאים.
אני מנשקת אתכם הרבה, הרבה פעמים.
שלכם סוזי.
נשיקות רבות ליהורמ'ל. הוא הרי כבר התבגר בשנה, עד 120.
הלוואי שכבר נוכל כולנו להיפגש יחדיו. אמן.

4.9.1940

... "כן, אני סבורה כי המכתב יגיע פחות או יותר ליום ההולדת של יהורמ'ל ואני מאחלת לו בשמי
ובשם בעלי, ובכן אני מאחלת 120 שנים ארוכות, חיוניות, מאושרות ושלמות. ולהורים
והקרובים הרבה, הרבה נחת ממנו ולו נחת מהוריו, קרוביו והעם כולו! אמן!
כן, אני משערת שגם לחג ראש השנה אנחנו כבר חייבים לאחל (כתוב עברית:) כתיבה וחתימה
טובה. שנה טובה ומאושרת וכל טוב.
(ובידידיש:) ובכן שיהיה לכם שם כל טוב וגם לנו כאן. לגבינו אל תדאגו כלל. אצלנו הכל בסדר.
הבה נחיה ונקווה והאל יעזור ועוד יהיה לנו טוב מאוד, להכעיס מול כל הגויים. "

מכתב שנכתב אחרי המלחמה אל ישראל וולק ע"י קרוב משפחתו שניצל מהשואה:

28.4.46

"רק שיעזור האל ושנאנחנו כבר נקבל את הדרכונים ואז כבר אחפש דרכים להוציא משהו (הכוונה
לכסף או שווה כסף). מובן שאני אנקוט בכל הדרכים האפשריות כדי להשיג זאת. יקיריי, אני יודע
היטב, כי כאשר מגיעים לארץ בידיים לא ריקות, הרבה יותר טוב, אבל יקיריי, לפני המלחמה
הייתי במצב חומרי טוב מאוד. הייתה לי סמכות גדולה וחייתי לא רע. אבל למרבה הצער מה
נותר מכל אלה... משום כך אני אומר שאינני מסונוור מהעושר הנוכחי וגם לא איכפת לי אם אין
מאומה. אדם חי יכול להשיג הכל. כי למרבה הצער, היכן נמצאים (היום, אחרי השואה) כל בעלי
הבתים הגדולים ובתי החרושת..."

ארגון קובל מתכבד בזה להעניק לבני גבירצמן שי צנוע.

בני, עיתונאי בגימלאות, על אף שאינו בן ליוצאי קובל, שוקד שנים רבות בהתנדבות על תרגומים אין-ספור מידיש ומגרמנית הקשורים ליהודי קובל. השנה תורגמו עשרות רבות של מכתבי משפחת גולדשטיין מקובל שנשלחו ארצה בשנים 38-41.

לצערנו גם השנה לא הצלחנו לארגן סיור קבוצתי למרות שהתחלנו בפעילות הרבה קודם ממועד הנסיעה. לדאבונו לא נמצאו מספיק מעוניינים לצאת לקובל כקבוצה מאורגנת. נבדוק בעתיד אפשרות להשתלב בקבוצות היוצאת לערי ווהלין המרכזיות ומשם להתפצל לקובל. פרטים ניתן לקבל אצל חברנו יהורם וולק.

בשנה האחרונה הארגון הוסיף ערכים חדשים ועדכן ערכים רבים ב"ויקיפדיה" הקשורים ליהודי העיר ובראשם הערך "קובל" שהיה חסר בו. תודה לחברתנו בת דור שני, עליזה רובנר, על עזרתה הרבה.

מיפוי נקודות מפתח של העיר היהודית שחרבה, הוכנס לאתר גוגל-הרט ול-פנורמיו. על גבי המפה של העיר הקיימת הוכנס המיקום המדויק של מבנים יהודיים מלפני המלחמה. המתעניינים בביקור בקובל יוכלו להיעזר במיפוי הנקודות היהודיות שבעיר. תודה על כך לחברתנו חיה ברונשטיין לבית גבירצמן השוקדת על כך כבר זמן רב.
חיה ברונשטיין הציגה מצגת והסבר על פעילותה בנושא.

חלק שלישי - היכרות עם המשתתפים בטכס

בשנים האחרונות רוב הבאים לטכסי האזכרה הינם בני דורות ההמשך שרובם אינם מכירים את המשתתפים האחרים.

במטרה להכיר את המשתתפים בטכס נקריא את רשימת הנוכחים ואת הקשר המשפחתי שלהם לקובל או למצ'יוב.

(הקראת הרשימה:)

רשימת המשתתפים באזכרת קובל/מצ'יוב שנת 2012 (לא כולל בני זוג, בני משפחה ונלווים אחרים)

שם	משפחה מקובל/מצ'יוב	פרטים נוספים*
אגבר אברהם	אגבר	דור ראשון.
אינוך חן	הינוך	
אמון יעל	רויטר	
בוכוולד חוה	רוזנבלט	
בכרך ריבה	שיכמן, שוורץ	
בלוך טובה	טרר	
בן-אמוץ בלה	סויניוך	
בן-יצחק אבינועם	קגן	
בר-אור רינה	גלפרין	
ברונשטיין חיה	ברונשטיין	
ברזניאק יהודה	ברזניאק	דור ראשון
גודיס דורה	רופה, גודיס	דור ראשון
גולדמן יוסף	גולדמן	דור ראשון.
גלפרין צבי	גלפרין	
גלר עירית	בוים	
גרוס ניצה	רויטנברג	
גרינבלט צבי	גרינבלט	דור ראשון.
דיין יעל	מוטיוק	
דסה צביה	רויטר	
וולק יהורם	וולק, גולדשטיין	
וינברג ישראלה	וינברג	
וינשטיין אברהם	וינשטיין	
ויסברוט ישראל	ויסברוט	
וסרשטרום אסתר	ורבר	ממצ'יוב. דור ראשון.
ורוצלבסקי מלי	ברזניאק	
זיו רחל	סוויניוך, ברנר	
טרר אבי	טרר	
יוגב רינה	קליקה, גרויסר	מקור המשפחה גרויסר בממצ'יוב
לבנת סוניה	כוהן	
לוי-גבע עטרה	קרש	
מילר שרה	בוים	
פוקס שרה	מנדלבוים	ממצ'יוב
פפר מרילין	גינצבורג	ממצ'יוב
פריד שמואל	פריד, פרויד	

	קפשוק	קפשוק נפתלי
	מוטיוק	רבן תמר
ממצי'וב	רובינשטיין	רובינשטיין אברהם
ממצי'וב	רובינשטיין	רובינשטיין יוסף
	רובנר	רובנר עליזה
	רויטר	רויטר מיכאל
	צוריף	רז צבי
	גיטליס	רשף שירה
דור ראשון.	שטיין	שטיין נחמיה
מלובומל. הגיעו לאחר המלחמה	בלופשטיין	שיכמן סימה
	הינוך	שינדלר יהודית
	שיפר	שיפר אליהו
	קימל	שמושי הדסה
	שפירא, חסיד	שפירא משה
	סגל	תמרי תלמה

חלק מהמשתתפים סיפרו בקצרה על הקשר המשפחתי שלהם לקובל או למצי'וב.

הדלקת נרות משפחה

המשך שיחות עצמאיות בין החברים.

נתונים כלליים על האזכרה:

פגישת חברים החל משעה 17.00 . התחלת הטכס 18.00 . סיום הערב 19.45

השתתפו כ- 80 איש. אולם ההתייחדות שבהיכל ווהלין היה מלא מפה לפה.

על הקירות הוצגו לוחות עם פרטי משפחות המשתתפים ולוחות עם צילומים מביקור בקובל שנת 2007.

רשימה ראשונית של אנשים ידועים מיוצאי העיר קובל

עדכון שלישי - יוני 2013 - צבי רז

ברשימה רוכזו שמות האנשים שהתפרסמו בתחומיהם. במידה ולדעתכם האדם הרשום לא ראוי להיכלל ברשימת הנכבדים, או שמי מבני הקהילה לדורותיהם, ראוי להיכלל ברשימה וחסר בה, נא להודיע ולפרט בדואר חוזר

לכתובת הארגון: kovel.site@gmail.com

רשימת הידועים מבני דור ראשון:

שם:	המשפחה בקובל:	שטחי פעילות עיקריים:	מופיע באתרים:	הערות:
אביבי ברוך	וולולר	עיתונאי וסופר ישראלי, ספרי לימוד ואנתולוגיות.	ויקיפדיה	
אברך ישעיהו	אברוך	מסאי, פובליציסט ומתרגם ישראלי.	ויקיפדיה	
אורבך מאיר	אורבך	רב בפולין. ממנהיגי העדה האשכנזית בירושלים.	ויקיפדיה	פולין, ישראל
אוליצקי ברוך	אוליצקי	משורר וסופר בידיש.	הספרייה הלאומית	פולין
אוליצקי לייב	אוליצקי	סופר יידיש, משורר, סופר ילדים ומתרגם.	ויקיפדיה, אקו"ם	פולין, ישראל

פולין, ארה"ב	הספריה הלאומית	עיתונאי ומשורר יידיש.	אוליצקי	אוליצקי מתתיהו Matys Olicki
	הספריה הלאומית	מחבר ספרי לימוד.	ברט	אחיה בנימין
	ויקיפדיה	חבר הנהלת מפא"י. תפקידי מפתח בהסתדרות, באיגוד המקצועי.	אלפרט	אלפרט אורי
	ויקיפדיה	איש חינוך, מחבר ספרי אגדות. עורך אנציקלופדיות.	ליבוביץ	אריאל שלמה- זלמן
	ויקיפדיה	סופר, וממבשרי הספרות העברית החדשה.	דולגין	אריכא יוסף
	ויקיפדיה	פסיכולוג, רב, מחנך, עיתונאי, מתעד, חוקר וסופר.	פלדשו	בן-שם ראובן
נספה בוילנה	ויקיפדיה	כתב ספרי פילוסופיה ומדע. שירים, רשימות וציורים.	גוטנבוים	גוטנבוים קלמן
		איש אקדמיה בכיר	גולדשמידט	גולדשמידט שמריהו
	ויקיפדיה	ראש השירות המשפטי ב"ההגנה" ובצה"ל. ספרות בנושא משפט.	ברונזפט	גורלי אברהם
	ויקיפדיה, אקו"ם	במאי, ביבליוגרף, חוקר מוזיקה, תיאטרון ואמנות.	ברונזפט	גורלי משה
	הספרייה הלאומית	חוקר יהדות.	גרייבר	גרייבר מיכאל
ארגנטינה	הספרייה הלאומית	סופר ביידיש.	גרניטשטיין	גרניטשטיין משה
רוסיה	ויקיפדיה	פעיל ציוני, התנקש באחד ממסיתי פוגרום קישינב.	דשבסקי	דשבסקי פנחס
	הספרייה הלאומית	איש בריאות וטבע- פרסם ספר על כך.	היניך, היינוך	היניך יעקב
פולין, ישראל	אנציקלופדיה תדהר	ציר בקונגרס הציוני. בכיר בבית"ר העולמי.	ווירניק	ווירניק ירחמיאל
פולין, ספרד	ויקיפדיה	במאי, מבכירי הקולנוע הפולני.	ווקס (משה)	ווינינסקי מיכל Michal Waszynski
	ויקיפדיה	מפקד יחידת הרכש של "ההגנה".	וזה	וזה פנחס
ארה"ב	הספרייה הלאומית	סופר ומשורר ביידיש.	וינפר	וינפר זיסה
		פעיל ציוני בחו"ל ובארץ. עוזר שר התחבורה הראשון.	ורבה	ורבה אהרון
		מחנכת. חברה ספרות ילדים.	סעהר	ורבה חוה
	ויקיפדיה	משורר, סופר, קצין חינוך ראשי.	צרניצקי	זאב אהרון
פולין	אינציקלופדיה יהדות מזרח אירופה	סופר ביידיש, עורך ועיתונאי.	זגורודסקי	זגורודסקי ישראל-חיים
ארה"ב	ויקיפדיה	הסריט במצלמת חובבים את רצח קנדי.	זפרודר	זפרודר אברהם
	ויקיפדיה	חלוץ הימאות. רב חובל מקצועי.	חודורוב	חודורוב אליעזר (לוסיה)
פולין, ישראל	ויקיפדיה	מחנך, מתרגם, סופר, מחבר ספרי לימוד.	חזן	חזן לייב

פולין, ישראל		פעילה ציונית. בארץ בתנועת הפועלות. ממייסדי הקיבוץ המאוחד.	חיות	חיות חומה-טבנקין
		רופא מומחה בעל-שם למחלות שחפת וריאה.	חסיס	חסיס יעקב
	ויקיפדיה	חוקר תולדות עם ישראל, עיתונאי סופר, ועורך.	טברסקי	טברסקי יוחנן
	הספרייה הלאומית	מתרגם, מחבר ספרי תחביר.	וקס	יואלי מרדכי
	ויקיפדיה	ממקימי תנועת החרות, ממנהיגי האצ"ל.	יונדוף	יונדוף יעקב
	ויקיפדיה	רופא המושבה באר טוביה. נרצח במאורעות תרפ"ט.	יזראליט	יזרעאלי חיים
	הספרייה הלאומית	סופר ועורך ספרותי.	צופרפיין	ליאוני אליעזר
נספה בוורשה	ויקיפדיה	משורר וסופר בידיש. התמחה בחינוך ילדים חריגים.	ליס	ליס קלמן
פולין, ישראל	אנציקלופדיה תדהר	ייסד בי"ס יהודי הראשון בקובל. בארץ פעילות ציונית-ציבורית.	מזא"ה	מזא"ה אריה
		איש עסקים. מבעלי מפעל שמן.		מיטלמן יצחק
קנדה		איש עסקים. בעל מפעלי בשר.	מלניצר	מלניצר אלכסנדר (סשה)
	ויקיפדיה	מבכירי ה"הגנה" ומערכת הביטחון ומנכ"ל רפא"ל הראשון.	מרזר (מוניה)	מרזור מאיר
פולין	ויקיפדיה	מגדולי דורו בתורה, בחריפות ובקיאות. חיבר ספרים תורניים.	ניצברג	ניצברג אליעזר
		מראשי "הבריחה" בפולין ופעיל בארגון "נתיב".	מלניצר	נצר צבי
	לכסיקון הספרות	סופר, עורך, מתרגם ומחנך.	רותמן	נתנאלי יעקב
	ויקיפדיה	חלוץ ברחובות מימי העלייה השנייה. ראש שומרי המושבה.	ענטיין	ענטיין מאיר
	ויקיפדיה	צייר, אקדמיה-ראש מחלקה בבצלאל.	פוגין'	פוגין' יצחק
	ויקיפדיה	תת-אלוף, דובר צה"ל. מזכיר צבאי של ראשי ממשלות.	פרוסמן	פורן אפרים (פרויקה)
		איש עסקים, יבואן ציוד אלקטרוני.	פרוסמן	פרוסמן משה
פולין	ויקיפדיה פולנית	איש אקדמיה, עורך ומתרגם ספרים.	פריזמן	פריזמן מיכל (משה)
ארה"ב	ויקיפדיה	רב, מחנך, חוקר מקרא, מזרחן ומרצה לשפות שמיות.	פרידלנדר	פרידלנדר ישראל
		הנהלת "אל-על". קונסול.	פרל	פרל נחמן
	ויקיפדיה	עסקן ציוני ועיתונאי. חבר בהנהלה הציונית.	רוז'ינקו	צימוקי אריה
ארה"ב	ויקיפדיה	מחנך, בלשן וסופר תורני.	קלוניצקי	קלוניצקי שלמה-זלמן
ארה"ב	ויקיפדיה	סופר יידיש, נובלות פסיכולוגיות.	רוזנפלד	רוזנפלד יונה

פולין		משורר יידיש.	רייזמן	רייזמן אליהו Eliasz Rajzman
נספה בווילנה	ויקיפדיה	לוחם מחתרת, ממפקדי גטו ווילנה.	שיינבוים	שיינבוים יחיאל
	ויקיפדיה	שירת כחבר כנסת מטעם תנועת החרות וגח"ל.	שיכמן	שיכמן שבתאי (שעפע)
פליט בקובל 1939-41	ויקיפדיה	היסטוריון, חוקר ספרות היידיש, חתן פרס ישראל.	שמרוק	שמרוק חנא
	ויקיפדיה	איש אקדמיה בתחום הלימודים הקלאסיים, סופר, חוקר ומתרגם.	שפיגל	שפיגל נתן
		איש עסקים. לפני ועם קום המדינה.	שפירא	שפירא יואל

רשימת הידועים בני דורות ההמשך:

שם:	המשפחה בקובל:	עיקר הפרסום:	מופיע באתרים:	הערות:
אור אורי	שיינדל	אלוף פיקוד, חבר כנסת וחבר ממשלה.	ויקיפדיה	
אריכא עמוס	דולגין	מחזאי, צייר וסופר.	ויקיפדיה	
אשנברנד פריאל Aschenbrand Priel	ורניק	פמיניזם מודרני. חברת אופנה. פרסמה רב-מכר.	ויקיפדיה	ארה"ב (דור 3)
בבצ'וק אריה	בבצ'וק	מומחה עולמי בתחום הכלכלה.	ויקיפדיה	ארה"ב, ישראל
בורק יעקב	בורק	סופר ואיש עסקים.	ויקיפדיה	
בייניש דורית	ורבה	שופטת. נשיאת בית משפט עליון.	ויקיפדיה	
בן-יהודה נתיבה	טורקניץ	לוחמת פלמ"ח, סופרת, שדרנית רדיו ומילונאית.	ויקיפדיה אגודת הסופרים	
בסוק מרדכי	בר	עיתונאי. תקשורת כלכלית. כתב ספרי ספורט.		
בקי רות	פיש	סופרת וחוקרת תולדות היישוב. עיתונאית ושדרנית.	ויקיפדיה, אגודת הסופרים	
בר-המבורגר רחל	בר	מדענית ראשית- הרשות למלחמה בסמים ואלכוהול. ספרות מחקר.	הספרייה הלאומית	
גורלי-טוראל טלי	ברונזפט	מוזיקולוגית, חוקרת החוויה המוזיקלית בגיל הרך.	אקו"ם	(דור 3)
גילאור בלהה	קגן	שופטת, נשיאת בית משפט מחוזי.		
גלפר ישראל	אטלס	שחקן ופעיל שחמט מקומי ועולמי. כתב ספרי שחמט		
גרינשפון יוחנן	שיינבוים	איש אקדמיה- בתחום מדעי הרוח. חוקר תרבות המזרח הרחוק.	הספרייה הלאומית	
גריפית יהושע	גרינבלט	צייר ישראלי.	ויקיפדיה	

ארה"ב (דור 3)		מומחית, אספנית ובעלת גלריות לאומנות.	בר	דיין עמליה
האופרה הישראלית ויקיפדיה	האופרה הישראלית ויקיפדיה	מנצח ומנהל מוזיקלי. זמר אופרה	פיש	זבה דוד
		כדורגלן. מאמן בלאומית ונבחרת הנוער.	זלצר (אפרים)	זלצר זאב
ישראל, קנדה		רפואה ואקדמיה- מומחה בחקר הכאב.	זלצר (נח)	זלצר זאב
		רפואה ואקדמיה- מומחה לכירורגית פה ולסת.	זלצר (נח)	זלצר רפאל
קנדה, ארה"ב	ויקיפדיה	סופר, משורר, זמר בין-לאומי.	קלוניצקי	כהן ליאונרד
	ויקיפדיה,	משוררת, סופרת, מתרגמת, ביוגרפית.	זסק	כפרי יהודית
	ויקיפדיה	לוחמת פלמ"ח וטייסת בחיל האוויר. נפלה במילוי תפקידה.	גולדשטיין	לביטוב זהרה
		מנהלת רשת אופנה.	כהן	לבנת סוניה
	ויקיפדיה	צייר ופסל ישראלי.	פריד	ליפשיץ אורי
		עיתונאית ושדרנית רדיו, כתבה ספרי ילדים.	מרזר	מרזור גוני
		רפואה ואקדמיה- מומחה בכירורגית לב וחזה.	מרין	מרין גדעון
	הספרייה הלאומית	אקדמיה. חוקרת מקרא.	פיש	ניצן בלהה
	ויקיפדיה	חברת כנסת ושרה בממשלות ישראל.	טויב	נמיר אורה
	ויקיפדיה	חלל צה"ל, עיטור גבורה על לחימתו במלחמת העצמאות.	(לא ידוע)	ערמוני יזהר
	ויקיפדיה	אקדמיה- חוקר האיסלאם והמזרח התיכון.	פרויד	פורת יהושע
		אקדמיה- חוקרת תולדות השואה ויהדות פולין.	מרין	פרייליך מירי
		עיתונאית בתחום המשפט.	רוז'ינקו	צימוקי טובה
(דור 3)	ויקיפדיה	כנר ומחנך מוזיקלי. פרסם ספרים.	פולישוק	קלס איל
		אומנית ומארגנת סדנאות ופסטיבלי מיצג.	מטיוק	רבן תמר
(דור 3)	ויקיפדיה	כתב ופרשן כלכלי. פרסם ספרים בענייני הון.	ליברזון- גולדשטיין	שטרנליכט חזי
		אקדמיה- מדעי המדינה. ארצות אמריקה הלטינית.	שניידר	שניידר מריו
		יועצת ראש הממשלה למעמד האשה. מומחית למשפט בינלאומי.	שפירא	שפירא-ליבאי ניצה

הכנסת ערכי העיר קובל ויהודיה למאגר ויקיפדיה

הוכן ע"י: עליזה רובנר, צבי רז - מעודכן ליוני 2013

1. ערכים באתר ויקיפדיה בהם קובל מוזכרת

(לא נדרש כל שינוי בערך)

אבות ישורון	אברהם גורלי (ברונזפט)
חנה ורבה (סר)	מלכה קולודני (פיש)
מרדכי אנילביץ'	משה גורלי (ברונזפט)
פנחס וזה	צביה לובטקין
רות בקי קולודני (פיש)	

רבנים שפעלו בקובל והמופיעים בוויקיפדיה

מאיר אוירבך: רב. לאחר מכן כיהן שבע שנים כרב בעיר קובל שבווהלין

חיים אוירבך: רב. ונכדו הרב מאיר אוירבך, שכיהן אז כרב בקובל.

מגנוס קרינסקי – מוזכר שם ר' משה'ה זקנה שאחר-כך היה אב"ד קובל

נחום אש – רב. התפרסם כעילוי. למד בישיבת ר' אביגדור לייבוש ליבנטאל בקובל.

שושלת נשכיז: קובלה: בנו השני של רבי מרדכי היה רבי יעקב אריה שפירא מקובל שבווהלין. נולד בשנת

תק"מ. נחשב לאדמו"ר גדול בדורו. כיהן בקובלי, נסכיז וטריסק. נפטר בכ"ז באלול תקצ"ז.

- בנו רבי יעקב אריה מנישכיז. כיהן גם בקובלה. נפטר בט' בכסלו תרס"ח.

- רבי שמואל מרדכי (-ב' באייר תר"פ) בנו השני של רבי יעקב אריה כיהן בקובלה ונסכיז.

- רבי שמואל בן רבי יצחק דוד מילא את מקום חמיו בקובל. נרצח בשנת תש"ב עם כל משפחתו.

חסידות טריסק: בשושלת נמצא הרב נחום משה טברסקי רבה של קובל (בנו של רבי זאב מרחמסטריווקא

רבי זאב (וולוולה) מקאוולה (קובל) (- תש"ג), חתן קרובו רבי שלמה בן ציון מטשרנוביל. שימש כאדמו"ר

בווהלין והיה נוסע מעיירה לעיירה. נרצח בשואה

ערים ועיירות (מיושבי יהודים) באזור קובל

גלושה	חלם	לובומל	מלניצה	קמינ קושירסקי	רטנה
-----------------------	---------------------	------------------------	------------------------	-------------------------------	----------------------

ערכים לא יהודיים, מלחמות הקשורות לעיר קובל וכו'

מבצע סופה	קו מולוטוב	מתקפת ברוסילוב	קרב קובל	בולסלאב ביירוט
---------------------------	----------------------------	--------------------------------	--------------------------	--------------------------------

2. ערכים חדשים שהוכנסו לוויקיפדיה ביוזמת ארגון קובל:

קובל (העיר היהודית)	אורי אלפרט
ר' אליעזר ניצברג	אריה צימוקי (רוזינקו)
ברוך אביבי (וולוולר)	אליעזר חוזרוב

<u>יוחנן טברסקי</u>	<u>וושינסקי מיכל</u> (משה ווקס, Michal Waszynski)
<u>יחיאל שיינבוים</u>	<u>יונה רוזנפלד</u>
<u>לייב חזן</u>	<u>יעקב יונדוף</u>
<u>נתן שפיגל</u>	<u>מאיר ענטין</u>
<u>קלמן ליס</u>	<u>קלמן גוטנבוים</u>
	<u>ר' שלמה זלמן קלוניצקי</u>

3. ערכים שהיו קיימים בויקיפדיה בהם הוכנסו תוספות מטעם הארגון:

<u>אהרון זאב (צרניצקי)</u>	<u>אברהם זפרודר</u>
<u>דורית בייניש</u>	<u>אורה נמיר</u>
<u>זהרה לביטוב</u>	<u>ווהלין</u>
<u>חנא שמרוק</u>	<u>חיים יזרעאלי</u>
<u>יהושע פורת</u>	<u>יהודית כפרי</u>
<u>יזהר ערמוני</u>	<u>יוסף אריכא (דולגין)</u>
<u>יצחק פוגץ</u>	<u>יעקב בורק</u>
<u>ישעיהו אברך</u>	<u>יצחק טבנקין</u>
<u>ליאונרד כהן</u>	<u>ישראל פרידלנדר</u>
<u>מאיר אורבך</u>	<u>לייב אוליצקי</u>
<u>נתיבה בן-יהודה</u>	<u>מאיר מרדור (מוניה מרדר)</u>
<u>פנחס דשבסקי</u>	<u>עמוס אריכא</u>
<u>שבתאי שיכמן</u>	<u>ראובן פלדשו (בן-שם)</u>
	<u>שלמה זלמן אריאל</u>

4. ערכים קיימים שלא הוכנסו קישור לקובל

(היות ובערך הקיים אין פרטים ביוגרפיים על האדם)

<u>אורי לפשיץ</u>	<u>אורי אור</u>
<u>זאב זלצר</u> (הכדורגלן/מאמן)	<u>אריה בבצ'וק</u>
	<u>יהושע גריפית</u>

5. ערכים המחכים לערך עצמאי

(מופיעים כנלווים לערכים קיימים)

<u>בלהה גילאור</u>	<u>אליעזר ליאוני (צופרפיין)</u>
<u>דוד זבה</u>	<u>ברוך אוליצקי</u>
<u>יוחנן גרינשפון</u>	<u>חומה טבנקין (חיות)</u>
<u>מריו שניידר</u>	<u>ישראל חיים זגורודסקי</u>
<u>צבי נצר (מלניצר)</u>	<u>מתתיהו אוליצקי</u>
	<u>תמר רבן</u>

6. ערכים שעדיין כלל לא מופיעים בויקפדיה

(צריך להגדיר ולהכניס אותם)

<u>בנימין אחיה ברט</u>	<u>אריה מזא"ה</u>
<u>זבה רחל</u>	<u>גדעון מרין</u>
<u>י. נתנאלי רותמן</u>	<u>זיסיה ויינפער</u>
<u>יעקב נצר</u>	<u>יעקב חסיס</u>
<u>מיכאל גרייבר</u>	<u>ירחמיאל ווירניק</u>
<u>מרדכי יואלי וקס</u>	<u>מצ'יוב</u>
<u>משה פרידמן</u>	<u>משה גרניטשטיין</u>

לוחמים נגד הנאצים בצבאות ובארגונים אחרים

עדכון שביעי - יוני 2013 צבי רו

רשימה של לוחמים מקובל במסגרות:

- הצבא האדום
- הצבא הפולני
- הבריגאדה העברית
- הצבא הבריטי
- הצבא הצרפתי
- כנגד השלטון הסובייטי (אחרי המלחמה)
- פעילות במסגרת עלייה "ב"

נא להודיע על לוחמים שלא נכללים ברשימות מטה, או כאלו הרשומים ברשימות, אף שאינם מתאימים להופיע בהן.

לוזמים במסגרת הצבא האדום

שם הלוזם	פרטים / מקורות
אגבר	זלמן
אינגבר	אריה
איצקוביץ	דוד
ארליך	יוסף
ארליך	יעקב
בבצ'וק	מיכאל
בוקוואק	יחיאל
בורק	ברוך
בורשטיין	ברוך
בס	יצחק
בריל	יצחק
ברנר	יעקב
גודיס	יהודה
גודיס	משה
גוז	יעקב
גוטמן	דב-ברל
גולדמן	יוסף
גולדשטיין	שיקה, יוסף-יהושע
גלייזר	הרש
גרושקה	ישראל
גרינבלט	צבי, אשקה
גרמפּלר	יהודה
הינוך	אברהם
וזה	יוסף
ויגורה	דוד
וייגרס	ניק-אביגדור
וייטמן ד"ר	(גבר)
ויסברג ד"ר	(גבר)
ורבה	גרישה
זלצר	נח-דב
חזן	אליהו
חיט	משה
חייט	נחמן אילוביץ
חמייל	לייבל נוחימוביץ
טינטורין	מוטק
טרשקביץ	בלה
יגודינר	ברל
יוספרייך	אלכסנדר
ירוחמוביץ	בנימין
ירוחימוביץ	ינקל בורוביץ
כגן	יהודה
ליברסון	מרדכי
ליכט	ישעיה
ליכט	שלום
לינזון	קלמן
מלמד	אשר
מלמד	יוסף ד"ר
חוברת הנצחה מס' 16	עדות אישיות. דף-עד ביד ושם
יליד 1916 נפל בקרב. עדות אחותו צודקר יסכה בדף עד יד ושם	אח יעקב. נפל לקראת סוף המלחמה. עדות אישית
קולונל בצבא. עדות אישית	גויס לאחר כיבוש קובל
עדות ישעיה ליכט. נפל בחזית 1945	עדות אישית
עדות ישעיה ליכט	עדות ד"ר מרדכי ליברזון
נשבה וברח לרוסיה. ע"פ הבת אילנה פרנק והבן יוסי בראל	גויס וניצל. היגר לארה"ב. ע"פ בת אחותו רחל זיו
ספר קובל- עמ' 512	חיל התותחנים. כתבה בעיתון רוסי. אח"כ קצין בצבא פולני
עדות אישית דף-עד	עדות אישית
קצין. עדות אישית.	נפצע בקרבות עם הגרמנים
שרת בצבא הרוסי. עדות במשפט הנאצים	פליט וחייל ברוסיה. דף עד יד ושם
עדות אישית	עדות ישעיהו ליכט- ביחד בתחילת שירות
בצבא ובמחנות עבודה. דף-עד ביד ושם	חוברת הנצחה מס' 15
עדות אישית מדפי עד יד ושם	קצין. נפל בחזית- חוברת הנצחה מס' 12
ספר קובל- עמ' 505	ספר קובל, עמ' 506
ספר קובל, עמ' 506	קצין, רופא שיניים (ע"פ אשתו קלה)
ע"פ עדות בנו יורם חזן	היה עם נוח זלצר. צילום. היגר לארה"ב
נפל בלטביה. ע"פ רשימת נופלים רוסי	1909. ע"פ רשימת נופלים רוסי
עדות אישית	אלחוטאית. עדות אישית בעיתון. לימים בלה שרמן.
גויס ב-40-39, טנקיסט במלחמה. (ע"פ נ. שטיין: אישור מהבת)	עדות הנכדה. 2 מדליות על חילוץ 20 פצועים בחזית
עדות אחיו צבי בדפי-עד: נהרג בחזית מתחת למוסקווא	1911. נפל בצפון פרוסיה. ע"פ רשימת נופלים רוסי
עדות אישית.	עדות אישית. אח"כ בצבא הפולני
נפצע. חוברת 13, 17, אותות הצטיינות	עדות אישית
ע"פ יפה בן- שחר קרובת המשפחה	תחילה בצבא ואח"כ ביערות קובל (דף-עד יד ושם)
ספר קובל, עמ' 506	

מלניצר-נצר	יעקב	כתבה וצילום בעיתון.
סגל	חיים אליעזר	בן 19 נפל בקרב על לנינגרד - 1943 (עדות אחותו מינה ליפשיץ)
סגל	יעקב	יליד 1915. נפל בקרב סטלינגרד (עדות אחיו פסח)
סגל	ישראל	ברח לרוסיה, חוייל ונהרג (ע"פ אחותו ו. שטורם-סגל בדף עד)
סמולר	פסח	קרבות בלימה. סמולנסקי. יפן. (ע"פ דף לזכרו מנגבה)
פולישוק	צבי חיים	גויס בקובל וברח ברוסיה
פטוקה	שמואל / שלמה	שירת בצבא האדום. ע"פ נחמיה שטיין.
פלדמן	יצחק	צבי פולישוק: גויס איתו וברח בדרך לרוסיה. כנראה נספה
פלדמן	שייקה	נישא לנחמה זלצר וגויס (ע"פ נח זלצר)
פנטורין	פנחס	קצין. נכה מלחמה. לאחר המלחמה מפקד בקובל.
פרוסמן	זלמן	גויס וברח
פרידמן	משה-מוינה	נפל. חוברת הנצחה מס' 14
צרמושנה	אברהם שמולביץ	1912. ע"פ רשימת נופלים רוסית
צרמושנה	ניקולאי שמולביץ	1915. ע"פ רשימת נופלים רוסית
קופיט	זלמן-זוזיק	היה עם נח זלצר. צילום. נישא עם בבה לברטוב לאחר המלחמה.
קופיט	יעקב	נישא לחיה קוברין+ילדים. גויס בקובל (ע"פ נחמיה שטיין)
קלניצקי	דוד	עדות אישית
קופרווסר	יעקב (קפרוביץ)	עדות אישית (נמסר ע"י הבן)
קרמר	טוביה	עדות אישית
רוזמרין	יעקב	גויס ונדחה
רויטר	פסח	חוברת הנצחה מס' 15. קצין. ציונים לשבח.
רטובסקי	פנחה, פטיה ד"ר	ספר קובל, עמ' 506
שיכמן	שפ"ה	קצין. חוברת הנצחה מס' 15
שינדל	ישראל	עדות אישית. עקבותיו נעלמו
שיפר	משה	יליד 1907 נפל בצבא. ע"פ עדות אחיו שרגא בדף-עד
שנקר	שלם ברקוביץ	יליד 1916. ע"פ רשימת נופלים רוסית
שפילמן	אליהו	חוברת 17. נכה מלחמה. ציון לשבח (צבא פולני?)

לוחמים נוספים ילידי קובל ששרתו בצבא האדום ונהרגו (רשימה ממקור רוסי)

שם הלוחם	פרטים
ירוחימוביץ ינקל בורוכוביץ	יליד 1911. נפל ב- 3.2.1945 בצפון פרוסיה כפר דיקסן באזור לנסברג.
חייט נחמן אילוביץ	נפל ב 24.12.1944 קבור בלטביה מקום ושמז צארול פלג סאלדוסי.
חמאיל לייבל נוחימוביץ	יליד 1909 מת מפצעים ב 18.8.1941 קבור בעיר סטאלינו אזור מושקטובסקי קבר מספר 21.
צרמושנר אברהם שמולביץ	יליד 1912 נפל ב- 21.7.41 קבור בכפר גולובקי.
צרמשינה ניקולאי שמולביץ	יליד 1915 נעדר בשנת 27.01.1945 באזור כפר קארקיליקי אוצבסקיה פלג אילגאבסקי.
שנקר שלם ברקוביץ	יליד 1916 נפל ב 1.4.1945 קבור בגרמניה כפר שברניג בברנדנבורסקיה פרובינציה.

לוחמים במסגרת הצבא הפולני (בזמן המלחמה ומאוחר יותר)

שם הלוחם	פרטים
אטלס	בן 19. נלחם ונהרג בקרבות (עדות חברתו רחל מיכל-זליצקי)
ארליך	נלחם ונשבה ע"י הגרמנים. מחנה עבודה
בכובר בחובר	בתותחנים. לקראת כיבוש ברלין נהרג (1945)
בוקסר	ע"פ דף יזכור לבנו יגאל ארד שנפל ביום כיפור.
ביין	ארמיה וונדה וסילבסקה כיבוש ברלין (1944) דף-עד בן דודו של אלי מגדל
ברנשטיין	צבא אנדרס
ברנשטיין	צבא אנדרס
גודיס	נשבה בתחילת המלחמה. מחנה שבויים. מת מרעב
גוטמן	יליד 1917 מרח' ליסטופדובה 80 נפל בשנת 1939 אברהם [מונה]

גליקס	שלום	יליד 1919. נהרג במלחמה. מסרה אחותו קלרה גליקס- פינקלשטיין
וזה	יוסף	לפני המלחמה. כתבה בשבועון "חיינו" (7.7.39)
חייט	אברהם	
ירחומוביץ	פייביש	נפצע בקרבות, ברח מבי"ח גרמני. ברח מגטו וורשה ע"פ אחותו פייגה עציון
מלניצר-נצר	צבי	צבא אנדרס
מנדל	מרדכי	פולישוק. בן שלמה מנדל. הסובייטים כלאו חיילים פולנים בכלא בריסק וירו בהם.
פוגץ	גרשון	צבא אנדרס
פולישוק	אברהם	צ. פולישוק- אחיו: שרות חובה. בצבא. בימי המלחמה הראשונים ברח/חזר לקובל
פולישוק	יוסף	צבי חיים פולישוק: צבא אנדרס. פגשו באסיה התיכונה. חלה בטיפוס הבהרות ומת.
פולישוק	פייבל	צ. פולישוק- בן דוד: בשרות חובה. בימי המלחמה הראשונים ברח/חזר לקובל
פידל	ישראל	נפל בחזית לובלין 1939 (עדות אחיו יצחק בדפי-עד)
פינקלשטיין	נתן	סגן ארמיה לודובה
פלדמן	רעיה	אשת בין אביש. ארמיה וונדה וסילבסקה.
פרידמן	משה-מיכל	סגן אלוף. היה קודם לכן בצבא האדום.
קליין	ישעיהו	
קרנר	ליפא ד"ר	סטומטולוג ראשי, סא"ל
רובנר	ירחמיאל	צלם צבאי בחזית, 1944. נפצע (עדות הבת עליזה רובנר)

לוחמים במסגרת הבריגאדה העברית

שם הלוחם	פרטים
איזנברג	ע"פ צילום קבוצתי
בן-אמוץ סויניוך	איטליה
ביק	ע"פ טובה טננבוים
גסקו	קצין בבריגאדה ע"פ אלי מנדל
ווגשול	בלגיה
וקס -יואלי	
טויב	
טורצין	איטליה
סגל	על פי מידע מבלה דרוג
קפשוק	אהרון

לוחמים במסגרת הצבא הבריטי

שם הלוחם	פרטים
אטלס	צבי
אלפרט	אורי
בכובר - בחובר	חיים
מקלר- שנער	בת-שבע
פוגץ'	גרשון
קנטור	התגייס ב-1942 חזית המדבר המערבי.
רבינר	שירת בצבא הבריטי 5 שנים. חיל הנדסה במצרים ובלוב.

לוחמים במסגרת הצבא הצרפתי

שם הלוחם	פרטים
שנקר	נפל בשבי עם הצבא הצרפתי וניצל (ע"פ אליה פנטורין)

פעילות מחתרית כנגד השלטון הסובייטי לאחר המלחמה, במסגרת "הבריחה"

פרטים	שם הלוחם	
לאחר המלחמה עם בעלה טוביה כגן-הכהן, פעיל מרכזי בפולין	רחל (קוקה)	אלפרט (הכהן)
בין פולין לגרמניה. (ע"פ ספרו של יעקב רוזמריין, עמ' 241)	מאיר	דרוקר
חוברת הנצחה 17 (עדות א. אגבר)	מאיר	יוכט
תנועות הנוער החלוציות בפולין הכבושה / רבקה פרליס: פעילויות מטעם "הדרור-החלוגין" באזור וילנה-ליטא. מאסר בכלא סובייטי.	צבי	מלניצר (נצר)
חוברת הנצחה 17	פנחס	קופלברג
מקורות שונים	אהרון	קפשוק
בריחה לרומניה, 1945, נתפסה ונכלאה לשנה וחצי (ע"פ בנותיה)	אלקה	קרש (פוקס)
במבחן הענות והפדות / לוי אריה שריד: פעילות לפני המלחמה ולאחריה במסגרת "הבריחה"	פרומה	רוז'ינקה-שוורץ
במעברי הגבול של אוסטריה (עדות: הבת)	משה	רויטר
חוברת הנצחה 15: עסק "בבריחה" נתפס ועונה. "אסיר ציון".	פסח	רויטר
עדות אישית	שרגא	שיפר

פעילות במסגרת עלייה "ב" (נגד הבריטים)

פרטים	שם הפעיל	
מידע מאלי מנדל	לוי - לובה	שוורץ
חוברת לזכרו. מעפילי "ולוס"	יוסף	זפרן

בלתי מזוהים

שמות פרטיזנים ולוחמים מרשימה שבכניסה להיכל ווהלין: אנשים שאינם נמצאים בשום רשימת לוחמים אחרת

שם לוחם/פרטיזן	
זפרן	אליהו
מראל מריל	מתיס-מקס
קופר	שמואל

פרטיזנים, לוחמים ומרי

צבי רז, עדכון חמישי, יוני 2013

הרבה פרטיזנים היו במחוז קובל, אך רק מעטים וספורים מהעיר קובל עצמה, כך מקובל היה לחשוב.

בבדיקה ראשונית של הנושא, שנעשתה רק לאחרונה, עולים פרטים על עשרות רבות של יהודים בני העיר קובל, שברחו ליערות והצטרפו ללוחמים בנאצים ובעוזריהם. סביר להניח שהיו מאות שכאלו, שרובם ככולם נרצחו ונהרגו במהלך שנות הכיבוש הנאצי והשלטון האוקראיני הלאומני העויין וזכרם אבד.

גם עם תחקיר ואיסוף קפדני ביותר, רשימת הפרטיזנים והלוחמים היהודים מהעיר קובל, תהייה לעולם רק חלק מזערי מהרשימה האמיתית של אותם לוחמים בנאצים ועוזריהם, שנספו, או שזכרם אבד במשך השנים.

לצערנו לא נערך תיעוד ואיסוף חומר בנושא זה ע"י אנשי וועד הקהילה בישראל ובתפוצות בשנים הראשונות שלאחר השואה, בזמן שהיה ניתן להשיג ולאסוף מידע רב מבני הדור הראשון. גם מסך הברזל בארצות מזרח אירופה היה כמובן גורם שהיקשה על תיעוד שואת קובל והמרי של הצעירים היהודים.

לרשימה הוכנסו גם אנשים שאינם לוחמים במובן הקלאסי, כאלו שהתנגדו לשלטון ול"חוקים" הנאציים בצורה עקיפה של "מרי אישי". כמו למשל יוסף אברך, שדיבר בפומבי נגד המרצחים, השוחט יצחק פלדמן שלמרות האיסור שחט פרה לקראת חג פסח. נערות שהסתכנו, ששיחזו פולנים ושהבריחו מזון לגטו ונרצחו עקב כך. ומקרים רבים נוספים.

במסגרת בדיקה זו, נמצאו גם מקורות ומידע על מקרים אחרים, מזעזעים, שנויים במחלוקת. על הורים שהרגו את ילדיהם הקטנים בבונקרים מחשש שבכיים יסגיר את המסתתרים. על אנשי העולם התחתון שהיו מהאמיצים ומהמתנגדים לאנטישמיות בתקופת השלטון הפולני, שהעדיפו תחת שלטון הנאצים ללכת אל מותם ללא שום התנגדות.

כל המקרים הידועים הקשורים מצד אחד לגבורה ומאיך לטרגדיה שבאזלת היד הוכנסו לרשימת המקורות המתלווה לעבודה זו.

מסתבר, שהרבה מהפרטיזנים שפעלו ביישובים סביב עיר המחוז קובל, למדו בגימנסיות בקובל (הגימנסיה העברית "תרבות" והגימנסיה היהודית-פולנית "קלרה ארליך"). בתי ספר אלו זרעו בקרב הלוחמים את האמונה והנחישות לעמוד על נפשם ולא להיכנע.

נא להודיע לנו על כאלו שלקחו חלק במרי שלא נכללים ברשימות מטה, או כאלו הרשומים ברשימות, אף שאינם מתאימים להופיע בהן.

רקע:

כמה מאות מבני קובל, רובם ככולם צעירים ללא משפחות, נמלטו מהעיר מזרחה לתוככי רוסיה, עוד לפני כניסת הנאצים לעיר.

מאות רבות מבני קובל האחרים, מעל אלף, שהיו עדים לכניסת הנאצים לעיר, ולתחילת מעשי הטבח השיטתיים ביהודים, הבינו מבעוד מועד על ההשמדה הטוטאלית, לא נכנעו למרצחים הנאצים ובעת האקציות מצאו מסתור בבונקרים שבנו באזור הגטאות. רובם נתפסו ונרצחו במשך חודשי קיץ 1942, למיליציה האוקראינית היה חלק נכבד בכך. המסתתרים נלקחו לבית הכנסת הגדול בקובל ומשם לטבח בבית הקברות החדש. רבים אחרים, עשרות רבות, הצליחו להגיע ליערות ולהתחבא בסבך היער, ביניהם גם משפחות עם ילדים וזקנים, שהצטרפו לקומונות ולקבוצות יהודיות שחלק ממאבק ההשרדות שלהם כלל גם מסתור מקבוצות רצחניות של פרטיזנים ואנטישמיים מקומיים עוינים שהסתובבו ביערות. רק ספורים נותרו בחיים. היו גם עשרות רבות שנמלטו מהגטאות שבעיר, חלקם בעזרת "ניירות אריים" מזויפים. חלק קטן מהם אף ניצל. ולבסוף: רבים מהצעירים לא ברחו מהעיר ומהגטאות היות ולא רצו להשאיר את הוריהם המבוגרים לבד. הם לא התמרדו כי חששו לנקמה והאמינו עד הרגע האחרון שיינצלו בדרך כלשהי.

רשימה חלקית של פרטיזנים ומתקוממים יהודיים

שם הלוחם:	מקור:	הערות:
(-) אייזיק באב	(9)	פרטיזן. יליד הכפר סטיביכובה. נמלט מגיטו קובל
(-) בנימין	(9)	פרטיזן. לא מצוין שם משפחה. זכה באות הצטיינות.
(-) יעקב (יאנק)	(9)	פרטיזן. לא מצוין שם משפחה. ברח מהשחיטה בקובל
(-) מונדק	(9)	פרטיזן. יהודי מסביבות קובל
אברך יוסף	(1) (6)	מרי אישי
איזנברג דוד	(2) (7)	במחתרת
אפוליןר-פייסיק ניונה-וישנה	ע"פ דף-עד יד ושם	במחתרת הצרפתית. ע"פ המשפחה: בשליחויות ובהעברת ציוד ומסרים בין מקומות מרי אישי. נאבק נגד מפקד הז'נדרמיה מנטיי ("פנקס קובל")
ארליך שלום	(1)	פרטיזנית. עמ' 675 בספר הפרטיזנים היהודים
באראן (ברון) דבורה	(2) (4) (6)	נפל ביערות ליטא בשנות הפרטיזנים ב-1943
ביינר יעקב יחיאל	ע"פ האח דב עצמוני-ביינר	פרטיזן
בלאושטיין חצקל	(2)	פרטיזן
בלופשטיין אברהם	ארגון הפרטיזנים	פרטיזן יחידת קרוק. עמ' 682 בספר הפרטיזנים היהודים
בליישטיין (בלאושטיין) אברהם	(2) (6)	פרטיזן
בלנשטיין יוסף	(2)	פרטיזן

בלנשטיין מרים	(2)	פרטיזנית
ברודר יעקב	ארגון הפרטיזנים	פרטיזן. עמ' 683 בספר הפרטיזנים היהודים.
גבירצמן (גבר)	ע"פ אפרים גבירצמן	לוחם במרד גטו וורשה (ארגון קובל חוברת הנצחה מס' 11)
גולוב יוסף	(2) (6)	פרטיזן
גרובר שלמה	(2)	פרטיזן
גרויסר ראובן	ע"פ בייגל מי-ם	פרטיזן מהעיירה מצ'יוב
גרושקה (אגס) אלכסנדר	(20) (9)	פרטיזן יליד קובל. עבר לפובורסק. למד בקובל
גרושקה חיים נחמיה	(20)	פרטיזן יליד קובל. עבר לפובורסק. למד ועבד בקובל
דב ברגר	(7)	פרטיזן
לאופר שמאי	(2)	פרטיזן
לדרהנדלר ליובה	(2) (4) (6)	פרטיזנית. (אחותו של הרצל - חלוץ בארץ)
לייבל דוד	(16)	פרטיזן
ליכטנשטיין פאניה	(16)	פרטיזנית
לסנקו- דטשוק לידיה	(16)	פרטיזנית
מילשטיין זאב-וולף	ע"פ הבת יפה בן-שחר	פרטיזן ביערות שצקי. כינויו בולג משפחה מקובל. חיו ב-ורביצ'נו.
מרמלשטיין יוסף	ע"פ צ.ח. פולישוק	פרטיזן בסביבות וורשה-סטודנט לרפואה בוורשה
נוימרק לייבל	ע"פ בייגל מי-ם	פרטיזן מהעיירה מצ'יוב
פויגלמן רחל	(2) (7)	במחתרת
פייגנבאום שמואל	ע"פ בתו רבקה	פרטיזן. עדות בע"פ של הבת.
פיש לאה	(2) (7)	במחתרת
פישר סרגיי	(2)	פרטיזן
פישר רוזה	(2)	פרטיזנית
פרבדה שמואל	(16)	פרטיזן. עפ"י עדותו. פליט שנקלע לקובל. ברח לפני הקמת הגטאות.
פרל שושנה (רוזה)	ע"פ פרל אברהם בדף-עד	נהרגה בקרבות לודמיר ב- 13.12.43
קיפר וולף	(2)	פרטיזן
קליינברג משה	(10)	פרטיזן. עפ"י עדות אחותו- כתבה בעיתון.
קופרווסר (קפרוביץ) יעקב	ע"פ בנו זאב	פרטיזן, יליד 1924. מאוחר יותר הצטרף לשורות הצבא האדום
קפשוק דבורה	(14)	במחתרת בדרום צרפת עם בעלה
קרש אברהם	ע"פ בנות אחותו אלקה	פרטיזן. יערות קמין קושירסק. (יליד קובל, אח של אלקה קרש-פוקס)
קרש (פוקס) אלקה	(2)	פרטיזנית. (ילידת קובל, פעלה בקאמין קושירסק)
רייכשטול- פנטורין סימה	(3)	פרטיזנית
שוורץ שיינדל	(2) (4) (6) (7)	במחתרת
שטיין שייקה	(7) (14)	במחתרת. במרכז "החלוץ" בוורשה (בן יחיאל שטיין)
שיינבוים יחיאל	(3) (4) (6) (7)	פרטיזן
שניידר הרשל-גרגורי	(14)	פרטיזן. עדות בני משפחה. נולד במצ'יוב. חי בקובל.

מרי אישי, סיכוני חיים, התקוממות, בריחה ומקרי גבורה נוספים בעיר קובל:

שם/אירוע:	מקור:	הערות:
קבוצת צעירים	מ. פומרנץ, ילקוט מורשת 1971	נוקם באוקראינים שניסו לעשות פרעות ביהודים 3 ימים לפני כניסת הגרמנים לעיר.
הברחות מצרכים לגטו	(מקורות שונים)	הברחות מזון ותרופות לגטו. רבים מהצעירים. למשל: פסיה שייניס - תרופות. סופיה זיסקינד - לחם. אליעזר קרטופל - כסף. בבטשוק יעקב - תרנגולת. שר בן-ציון - חלב לתינוקות.
שתי בנותיו של משה פרספר	(3)	היו להם קשרים עם חברות פולניות, היו משחדות בכסף שוטר, יוצאות מהגטו ומבריחות מזון לגטו. הן נתפסו ונרצחו ביחד עם אמן.
קבוצת צעירים	(3)	קבוצת צעירים יהודים שהתבצרו במרתפי חנויות ובבית הכנסת והתנגדו ופגעו בכמה אנשי מיליציה אוקראינית.
קבוצת צעירים	(6)	כמה קבוצות שחבריהן הצליחו לגנוב נשק ממחסני השלל הרוסי ולהבריח אותו ליערות. הם נרצחו ע"י פרטיזנים אנטישמיים.
קבוצת יהודים	(3)	פריצת שערי הגטו בהיסטריה ובפאניקה שנוצרה ובריחה המונית החוצה.

הימלטות עם תעודות מזויפות, בתחפושתו וכו'. כמו זיסקינד סופיה. בטר פייגה. צורף מינה. פרידמן-אינגבר לולה. פולישוק-ברנבלום מלה. גבירצמן-ברונשטיין סופיה. רופה-גודיס דורה. גולשטיין-שטרן רבקה. קוזאק-גולשטיין מרים. אגבר אברהם. ועוד רבים.	(3)	צעירים, בודדים, ובקבוצות קטנות- רובם נשים- בריחה מהגטו והישרדות בתוך אוכלוסייה עוינת ואנטישמית
בודדים שהצליחו להימלט מבית הכנסת למרות השמירה מסביב. ביניהם משה-מיכאל בבצ'וק, אשר ויצחק פרס, יעקב צוקר שנתפס ונרצח. יוסקה (חתנה של חוה ארליך). אהרון (סוחר תבואה). ועוד.	(3) (4)	בודדים שנמלטו מבית הכנסת הגדול
רובם נתפסו ונרצחו. שוחנסקי יצחק. גורן מניה ברחו ליערות ונרצחו שם ע"י הגרמנים. שרדו: אוסיוק חנה, בייזר אסתר, ברנהולץ ראובן, גוביטש בלומה, הינוך הינה, רוזנקו יפה, שיינבאום פסיה ועוד רבים.	ע"פ דפי עד יד ושם	בריחה ליערות של בודדים. חלקם נרצח שם
התנפלה על אוקראיני להציל את פרי בטנה.	(3)	אם לתינוק
קפצו מהמאסיות כשנלקחו להשמדה בבית הקברות היהודי. נרצחו במקום.	(3)	בודדים, בכמה מקרים
היו כאלו רבים. למשל: פרידמן ריבה. ד"ר זיסקינד פנחס. ועוד רבים.	(3)	אנשים שהציעו להם הצלה וסרבו לעזוב בני משפחתם
מרי אישי. על פי עדות בת המשפחה	(13)	גבירצמן אהרון
קבוצה של שישה. חיסלו לאומני אוקראיני.	(16) (13)	פרס אשר, גרשון שטיינקרוך ועוד
חיים לצד הפרטיזנים. אחד היהודים בסביבה התנפל על איש o.s. וקרע את צווארו בציפורניו.	(2)	סבר שלום, אביו וקבוצות ביער
הקצב ששחט פרה למרות האיסור ונתלה בחוצות העיר	(3)	פלדמן יצחק
בריחתה במהלך השיירה אל ההשמדה בפונאר- וילנה.	(11)	בוים-ולנסקי זלדה
הצטרף לפרטיזנים עפ"י עדותו. הסתייגות- מלכה קליינברג	(3)	שר בן-ציון
יצחק היה בבית סוהר ונתלה ב-1941. כנראה בגלל פעילות מחתרית של בניו הקומוניסטים. אשתו שרה מתה אח"כ מרעב.	עדות הבת לאה ידובניק-שפילמן	שפילמן יצחק ושרה
ברחה בעת כינוס היהודים באקציה הראשונה. נורתה ונהרגה ע"י אוקראינים	ע"פ האח נח זלצר	זלצר-פלדמן נחמה

לוחמים מסביבות קובל וממקומות אחרים, ששהו תקופה בחייהם בקובל

שם הלוחם:	מקור:	הערות:
פרלמוטר שלמה	מקורות שונים	לוחם פרטיזן מרטנו, למד בגימנסיה תרבות בקובל, מי שרשם חלק מהחריטות בבית הכנסת
קופרברג יצחק	(21)	לוחם פרטיזן ממניביץ, למד בגימנסיה תרבות בקובל
כגן יהודה	(13)(16)(20)	יליד רטנה. הועבר לגטו קובל, ברח והתקבל כפרטיזן ליחידה סובייטית.
אסטיק- רובינוביץ מאשה	(20)	ילידת לובומל, נלוותה לפרטיזנים באזור מצויב וקובל
פישמן אפרים	(3)(20)	מרי אישי. יליד דומברביצה. הגיע לקובל ב-1942. התחזה לפולני. מסר ידיעות, עזר ליהודי הגטו.
זילברשטיין דבורה	(5) (6)	פרטיזנית. ילידת מנייביץ. לחמה באזור קובל.

פעילויות מחתרתית כנגד השלטון הסובייטי לפני המלחמה (לפני המלחמה, בעת השלטון הסובייטי בעיר, 1939-1941)

שם הלוחם:	מקור:	הערות:
זבידוביץ' יעקב	(7)	מצעירי "הדרור" בקובל. פעיל מחתרת בזמן הסובייטים
חברי בית"ר: שטיין אהרון, פוגץ גרשון, קופלברג פנחס, שיינטופ גרשון	(14)	במחתרת לפני המלחמה. ניסיון להגיע לארץ דרך בריחה לרומניה. מאסר בכלא סובייטי.
פרל שושנה (רוזה)	(11)	פעילה במחתרת נגד הסובייטים
קפשווק מרדכי	חוברת לזכרו	מחתרת "השומר הצעיר". הברחת דגל התנועה לוילנה.
רוז'ינקא- שוורץ פרומה	(8)	פעילות לפני המלחמה ולאחריה
שוורצבלט לייזר	י. גולדמן	חבר בית"ר. עסק בארגון עלייה בלתי ליגאלית בתקופת הרוסים 39-41
שויב (שוב) ישראל	ש. גיסיס-שויב	פעל במחתרת בזמן הרוסים

רשימת מקורות להרחבה:

- מתוך אתר "יד ושם": האתר הכללי: http://yad-vashem.org.il/odot_pdf/Microsoft%20Word%20-%20201340.pdf
- מתוך אתר הפרטיזנים שבמזוואון קבוץ לוחמי הגטאות: האתר הכללי:
- פרטיזנים ולוחמים יהודים מוהליץ, 1997, חוברת בהוצאת הוועדה להנצחה.

7. תנועות הנוער החלוציות בפולין הכבושה / רבקה פרליס בית לוחמי הגטאות והוצאת הקבוץ המאוחד, 1987
8. במב <http://partisans.org.il/Site/site.search.he.aspx?res=true>
3. מתוך ספר קובל, מהדורת 1957:
4. מתוך הספר ביידיש "פנקס קובל", ארגנטינה, 1951
5. מתוך אתר ארגון הפרטיזנים, לוחמי ומורדי הגטאות: האתר הכללי: <http://www.thepartizans.org/heb/default.asp>
6. חן הענות והפדות / לוי אריה שריד התנועות החלוציות בפולין בשואה ולאחריה. 1939-1949 (2 כרכים) מורשת. בית-עדות ע"ש מרדכי אנילביץ. תשנ"ז
9. כאורנים גבחו - פרטיזנים יהודים ביצרות ווהלין/ נתן ליבנה הוצאת איגוד ווהלין. תש"ם
10. חוברת הנצחה מס' 9 של ארגון יוצאי קובל
11. חוברת הנצחה מס' 12 של ארגון יוצאי קובל
12. חוברת הנצחה מס' 13 של ארגון יוצאי קובל
13. חוברת הנצחה מס' 14 של ארגון יוצאי קובל
14. חוברת הנצחה מס' 15 של ארגון יוצאי קובל
15. חוברת הנצחה מס' 16 של ארגון יוצאי קובל
16. חוברת הנצחה מס' 17 של ארגון יוצאי קובל
17. ילקוט מורשת חוברת ל"ה, אפריל 1983
18. משפט רוצחי היהודים מקובל, ההנמקות לגור הדין
19. כתב אשמה נגד הפשיסטים בעיר קובל
20. מתוך מסמכים ועדויות המצויים ב"יד ושם" מסמכים המתייחסים למרי ולהתנגדות
21. ילקוטי ווהלין, בטאון שנתי בהוצאת איגוד ווהלין

תרומות ליישוב בארץ - קרן היסוד, קרן קיימת, קרן סיוע חרום

תחילת התרומות למתיישבים בארץ ישראל החל בקובל עוד בשלהי המאה התשע-עשרה. היה קיים אז קשר הדוק עם תושבי הארץ באמצעות תרומות לקופסאות "רבי מאיר בעל הנס".

בתקופת חיבת ציון התנהלה מגבית מאורגנת וקבועה למען היישוב בארץ: הפצת השקל הצינוני ומפעלים למען קק"ל: הרקת קופסאות, איסוף תרומות בערב יום כיפור ובפורים. בנשפי חנוכה בבתי הספר היו בני הנוער משמשים כסדרנים, מצמידים לבגדי האורחים תוויות קק"ל ומתרימים ל"קופסה הכחולה".

פעילות קרן היסוד בקובל מתועדת כבר משנת 1922. קובל נחשבה בפולין כאחת הערים הצינוניות ביותר. למרות שיחסית היתה עיר קטנה, עמדה קובל במקום השני אחרי לודג' בפעילותה למען קרן-היסוד.

ציטוט מתוך ספר קובל:

"בחג הפורים היו תנועות הנוער מארגנות קבוצות מתרימות לטובת קק"ל, שהיו מחזרות על הבתים, קבוצות מתחפשים על נושא מענייני דיומא או מהעבר או על נושא ארצישראלי. בפיהם שירה ובידיהם הקופסה הכחולה. בסיום "המפעל" היו מתכנסים בביתו של המורשה ורוקדים בהתלהבות אין קץ."

קרן סיוע מיוחדת לנפגעים במאורעות בארץ ישראל (1929)

מתוך השבועון קול קובל, גיליון 98 - 20.9.1929

לכל הנהלות הבנקים הקואופרטיביים היהודיים.

לכל העסקנים של הקואופרטיבים היהודיים.

לכל חברי הארגונים הקואופרטיביים בפולין

אחים יהודים!

לכולכם, ללא הבדל של מפלגה או זרם, לכולכם שליבכם דואב על המאורעות האחרונים בארץ ישראל ועל הקרבנות והנפגעים של האירועים הנוראים, לכולכם אנחנו פונים בקריאה לזהות: תנו את עזרתכם הדחופה והמשמעותית לאחינו בארץ ישראל! עיזרו ליצור אפשרות מהירה לבנות מחדש את הבתים ההרוסים ואת בתי המלאכה, המוסדות הדתיים והכלליים שנחרבו. תהי תרומתכם קורבן ברור למען המגינים הגיבורים והאמיצים על ארצנו הקדושה.

ועדת הסיוע המרכזית למען הנפגעים בארץ ישראל החליטה לפנות אליכם, חברים ופעילים של התנועה הקואופרטיבית בפולין, לחזק את המגבית לטובת קרן הסיוע על ידי הכרזת חודש התרמה של הקואופרציה היהודית למען הנפגעים בארץ ישראל.

ה"חודש" מתחיל ב-10 בספטמבר השנה ובמשך פרק זמן זה יופנו מכל סכומי האשראי: הלוואות, הנחות, מיקדמות וכן הלאה, %¼ (רבע אחוז) מסכום האשראי (עשרים וחמש גראשן למאה ז'לאטעס) ו-10 (עשרה) גראשן מכל הפקדת מיסמך חשבונאי, לטובת קרן הסיוע למען ארץ ישראל. קרן הסיוע המרכזית מקווה לקבל מהתרמה זו סכום משמעותי והיא משוכנעת, כי כל חברי הארגונים הקואופרטיביים היהודיים ברפובליקה הפולנית, וכן מנהיגיהם, יסייעו ברצון גם על ידי הגדלת הסכומים למען העזרה הדחופה שצריך עכשיו היישוב שלנו בארץ ישראל. אחים וידידים של הקואופרציה היהודית! ידועה היטב מסירותכם, הכרת חובתכם ומשמעתכם, כישרונכם לארגון ולעבודה. אנחנו בטוחים, כי אתם תגלו זאת שוב עכשיו, במלוא עוצמת פעילותכם למען הנושא הלאומי הזה, המאחד עכשיו את כל העם היהודי.

ועדת הסיוע המרכזית למען ארץ ישראל מיבצע התרמה לארץ ישראל

מאחר שההיתר לאסוף תרומות למען הנפגעים במאורעות בארץ ישראל פג תוקפו בימים אלה, פנה ראש הקהל, ה' ש. קלארגלז, אל זקן היהודים בעיר (הסטארוסטה, נציג היהודים בעירייה) בבקשה להאריך את מועד ההתרמה הנזכרת לעיל עד ל-28 בחודש זה, שכן המיבצע עודנו מתנהל במלוא הקיטור.

מתוך מודעה בשבועון קול קובל:

רשימת הכנסות של קק"ל לסוגיהם, רשימת הארגונים התורמים ורשימת אוספי התרומות בקובל בשנת 1935

מאזעק, מיטוואך ערב סוכות תרצ"ו		№ 42 (456)	
דין וחשבון של הכנסות הקרן לישראל בקובל בשנת תרצ"ו.			
חייגן פון הכנסות		אנטייל פון די פארטייען	
הכנסות	התפטרות	הכנסות	התפטרות
קופות	1850.81	ציונים כללים	1675.88
ברכות ולוחות	148.80	השומר הצעיר	682.28
דבש לרצח השנה	89.10	העובד	665.27
קורות	192.79	יוזם	492.08
נדרים ויזכור	167.—	צעירי-מזרח	824.92
חנה	68.51	נכנסים תרבות	272.18
שמן לחנוכה	70.—	גי'ים תרצ"ה	270.45
ס"ו בשבט	116.50	החלוץ כלל-ציוני	247.15
פורים	106.90	גי'ים צ"ש קלומל	248.21
ל"ג בעומר	10.—	התחדות צ. ס.	235.80
כ"י תמוז	161.01	פועלי ציון	199.82
חגי משפחה וברכות	58.61	מזרחי	198.80
חתי-ספר וצולים	897.16	השומר הדתי	190.88
תרומת הספר	12.80	החלוץ הצעיר	168.79
תוי-עליה והכשרה	58.50	החלוץ	107.—
יעור הפרץ	61.50	הנוער הציוני	105.82
בורים	482.91	ציונים (סוג ב')	86.70
ספר הוהב	600.—	פרייהים	86.18
יער מילטורסקי	271.—	חלוץ כלל-מלחמה	77.81
שונות	7.50	עקיבה	41.80
מפעל נאולת 40,000		השמובאי	22.85
דונם אדמה חדשה	1722.68	נמנסי ק. פרליך	2.60
הכנסת השנתית	6083.13	הכנסת השנתית	6083.13

דין וחשבון שנתי של הכנסות הקרן קימת לישראל

ההכנסה לפי המסצעות		בטובל	ההכנסה לפי המפלגות	
המסצות	הטכום	ההסתדרות	הטכום	
קפסות	1754.68	ציונים כלליים	708.21	
צרכות ולוחות	135.64	מרחי	15.37	
קשרות	149.84	פופלי-ציון	172.25	
נדריים ויזכור	96.38	התעודות צ. ס.	153.70	
חנכה	236.05	וויזג	402.80	
פ"ו בשבט	170.81	גורדוניה	151.88	
פורים	152.99	החלוק	464.47	
ל"ג בעומר (פכורים)	7.04	פעל-מלאכה	92.47	
מ' תמוז	77.06	הצפיר	217.—	
חגי פסחה והברכות	253.70	הכללי-ציוני	385.21	
גתי ספר ובולים	265.05	הנוער הציוני	178.30	
תרומת-המסר	55.75	השומר הצעיר	404.55	
תוי-עליה והכשרה	160.—	השומר הרתי	165.—	
ישור הארץ	27.—	העובד	522.68	
פכורים	341.89	מכבי, השמונאי	152.85	
ספר הזהב	23.—	עקיבא	104.87	
ימי פרח כפר פכבי	59.31	פרייהייט	64.55	
שונות	102.06	צעירי-מרחי	185.28	
שבוע פ"י	271.—	גמנסיה, תרבות	124.65	
יער פילטודסקי	685.—	ביה"ס, הרצליה	220.79	
ההכנסה השנתית	5023.75	ביה"ס פ"ש קלומל	168.85	
הוצעה לקסקיל טובל		מגנשים שונים	20.52	
מורשה י. פרוזשנסקי		ההכנסה השנתית	5023.75	

מתוך "קאוולער שטימע" – יום חמישי, ד' דחומה"פ תרצ"ז – 1-4-1937

הגליל והחולה

בד בבד עם תחילתה של הפעילות המוצהרת שהמתינו לה זמן רב, לגאולת הגליל והחולה ויישובם, ייאספו בימי השביעי והאחרון של פסח, בכל בתי הכנסת, בתי המדרש והשטיבלעך (בתי הכנסת של **החסידים**) המקומיים, נדרים (תרומות בעת העלייה לתורה) למען קרן קימת לישראל, לטובת גאולת הארץ, וייערכו אזכרות לגיבורים שנפלו בארץ ישראל.

מתוך "קאוולער שטימע" – יום ראשון הושענא-רבה תרצ"ח – 26-9-1937

בחירות בוועדת ק"ל

ביום רביעי, היום הראשון של חול המועד, התקיימה האסיפה הכללית השנתית של ועדת הקרן הקיימת המקומית. פותח את האסיפה המורשה ה' **צורף** וכיו"ר האסיפה נבחר ה' **יוסף מילשטיין**. המזכיר ה' **פאפע** קורא את הדו"ח השנתי של הכנסות הקרן הקיימת בקובל במשך שנת תרצ"ז, שלאחר דיון קצר התקבל לתשומת לב (**אושר על ידי האסיפה**). מורכבת ועדת ק"ל החדשה לשנה הבאה, באופן הזה: ה' **זאב צורף** (ציונים) מורשה, ה"ה **אהרן ערליך** (מזרחי), **חיים ברוינשטיין** (ליגה) – סגן נשיא; **יעקב בעקער** (ליגה) – גזבר; **חיים לייב פאפע** – מזכיר; גברת **חנה פוגאטש**, ה"ה **יוסף אינבערג**, **יוסף מילשטיין**, **אהרן צופערפיין**, **יעקב מאלושקע** וכן נציגי בתי הספר: ה"ה **לייער** – גימנסיה "תרבות"; **לעווינשטיין** – "הרצליה"; **טויב** – "קלומל" – חבר הנשיאות; המפקחים על מקורות ההכנסה השונים: חגיגות – **יוסף אינבערג**; נדרים (**תרומות בעת העלייה לתורה**) – **אהרן ערליך**; תרומת-המטר – **אהרן צופערפיין**; בתי הספר – **יוסף מילשטיין**; ספר הילד – גברת **חנה פוגאטש**; קופסאות (**קופות התרמה**) – **חיים ברוינשטיין**; מיבצעים שונים – **זאב צורף**; בוועדת הביקורת: ה"ה עו' (**עורך העיתון "קאוולער שטימע"**) **בוראק**, **משה פוגאטש**, **משה שווארצבלאט**, מתתי' (**מתתיה – יהודים דתיים אינם כותבים את צירוף האותיות יה בסוף שם**) **קערזשנער**, **יצחק אטלעס**, **שינדל** והאסיפה ננעלת.

מתוך "קאוולער שטימע" – יום שישי, ה-17 בפברואר 1939

ילד מביא את עזרתו למען ארץ ישראל

בימים אלה הגיע למערכת שלנו (קול קובל) הילד בן ה-8 **מטותל (מרדכי?) לור**, מרחוב וורשבסקה, תלמיד הכיתה ה-2 בבית ספר "הרצליה", שהחזיק בידיו הקטנטנות ערימה של מטבעות קטנים, ואמר בלבביות: קבלו ממני את הכסף הזה שחסכתי, בסך הכל 2 זלוטס, ואני מבקש מכם שילחו את הכסף שלי למען הילדים והילדות שאבותיהם ואמותיהם נהרגו בארצנו, ארץ ישראל. נעתרנו לבקשתו והילד הלך מאיתנו מרוצה.

מתוך "קול קובל", גיליון 102, 18 באוקטובר 1929

קערות קק"ל

ועד הקק"ל בקובל מבקש את כל אוספי התרומות מהקערות שהוצבו בבתי הכנסת בערב יום כיפור, וכן שאספו תרומות ממקורות אחרים, שיכניסו את הכסף לחשבון הקק"ל בבנק העממי, מספר 315.

מתוך "קול קובל", גיליון 110, 20 בדצמבר 1929

"באזאר חנוכה"

ההכנות ל"באזאר חנוכה" של ועדת הנשים המקומית לטובת קרן קיימת, מתקדמות בקדחתנות והאוכלוסיה המקומית מתייחסת לעניין בהבנה. "באזאר חנוכה" יהיה מרשים מאוד ויהיו בו הרבה אירועי חנוכה. הוא יימשך כל שבוע החנוכה.

בולים מיוחדים עוצבו ע"י שלמה קנטור עבור קק"ל סניף קובל.

תעודת הצטיינות מטעם "השומר הצעיר" סניף קובל ניתן לישראל בקר על עבודתו המסורה לטובת הקרן הקיימת לישראל בשנת תרצ"ב (שנת 31-32)

בתאריך 7.1.39 התקיים בעיר קובל נשף
מוקדש לזיכרון קיימת לישראל בהשתתפות
שליח מארץ ישראל - יעקב אורי (זסלבסקי) מנהל

יושבים סביב השולחן, מימין לשמאל:
פרוזנסקי - יו"ר הקק"ל; מילשטיין - יו"ר קן היסוד;
משה פרל - יו"ר התנועה הציונית בעיר;
יעקב אורי (זסלבסקי) - שליח מנהל; טוביה דיסברוט -
סקן יו"ר קק"ל, חבר ועד החוץ; שליח אורשה;
אשר פרנקפורט - מנהל הימנסייה "תרבות";
יצחק ביטליס - יו"ר "תרבות".
ליד השולחן, מאחור, יושבים, מימין לשמאל:
שורה שנייה: סגל; יהושע גולדשטיין;
פרנקפוטיץ; סגל; אוסיה אוסיוק (עומד); - בני קובל.

הכנסות "קרן היסוד" ("קול קובל" מרץ - 1931)

מהמשרד המרכזי של קרן היסוד בפולין קיבלנו דיווח על ההכנסות של הקרן בחודשים נובמבר - דצמבר 1930 וינואר 1931.

מדיווח זה ניתן לראות, כי הכנסות "קרן היסוד" הגיעו בחודשים הללו לסך 299,892.27 זלוטי. בסכום הזה, שהגיע מ-264 ערים ועיירות, תופס פלך וואהלין את המקום הרביעי, לאחר שאסף 36,389.72 זלוטי.

ברשימת 264 הערים שהשתתפו באיסוף הסכום הזה, נמצאות 25 ערים שתרמו בשלושת החודשים הנזכרים לעיל לפחות 1,000 זלוטי כל אחת. הערים מפלך וואהלין הנמצאות בין 25 הערים הללו הן: רובנה - 8,776.54 זל, לוצק - 3,012.45 זל וקרמניץ - 2,943.52 זל. בכלל השתתפו בהכנסות "קרן היסוד" באותם שלושה חודשים, 34 ערים ועיירות מפלך וואהלין. ביניהם, ממחוז קובל: קובל - 1,779.30 זל, מאצייב - 46 זל, מניוויטש (מנייביץ) - 71 זל. בהקשר זה כדאי לשים לב לכך שלא השתתפו העיירות ממחוז קובל: מלניצה, ראטנה וטוריסק.

1935. תרומת רחל שיינקר, לימים פנטורין.

ידיעה ב"קול קובל" 1931 :

קרן קימת לישראל

בימים ראשון, שני ושלישי, תיערך מגבית פורים גדולה לטובת קק"ל, תחת הסיסמה: "אפשרו לקרן קימת לישראל לסיים את רכישות הקרקע שכבר החלו".

אנו בטוחים, כי האוכלוסייה הקובלאית תיענה בתרומות גדולות לטובת קק"ל ותקבל בתמורה משלוח מנות נאה מהקרן הקימת לישראל בצורת תמונה מארץ ישראל.

1936. תרומת רחל פנטורין, אשת פנחס

1933. תרומת פנחס פנטורין שנישא לרחל שינקר.

26.9.1937. גיליון 492 של "קול קובל":

בחירות בוועדת ק"ל

ביום רביעי, היום הראשון של חול המועד, התקיימה האסיפה הכללית השנתית של ועדת הקרן הקיימת המקומית. פותח את האסיפה המורשה ה' צוריף וכיו"ר האסיפה נבחר ה' יוסף מילשטיין. המזכיר ה' פאפע קורא את הדו"ח השנתי של הכנסות הקרן הקיימת בקובל במשך שנת תרצ"ז, שלאחר דיון קצר התקבל לתשומת לב (אושר על ידי האסיפה). מורכבת ועדת ק"ל החדשה לשנה הבאה, באופן הזה: ה' זאב צוריף (ציונים) מורשה, ה"ה אהרן ערליך (מזרחי), חיים ברוינשטיין (ליגה) – סגן נשיא; יעקב בעקער (ליגה) – גזבר; חיים לייב פאפע – מזכיר; גברת חנה פוגאטש, ה"ה יוסף אינבערג, יוסף מילשטיין, אהרן צופערפיין, יעקב מאלושקע וכן נציגי בתי הספר: ה"ה לייער – גימנסיה "תרבות"; לעוונישטיין – "הרצליה"; טויב – "קלומל" – חבר הנשיאות; המפקחים על מקורות ההכנסה השונים: חגיגות – יוסף אינבערג; נדרים (תרומות בעת העלייה לתורה) – אהרן ערליך; תרומת-המטר – אהרן צופערפיין; בתי הספר – יוסף מילשטיין; ספר הילד – גברת חנה פוגאטש; קופסאות (קופות התרמה) – חיים ברוינשטיין; מיבצעים שונים – זאב צוריף; בוועדת הביקורת: ה"ה ער' (עורך העיתון "קאוולער שטימע") בוראק, משה פוגאטש, משה שווארצלואט, מתתי' (מתתיה – יהודים דתיים אינם כותבים את צירוף האותיות יה בסוף שם) קערזשנער, יצחק אטלעס, שינדל והאסיפה ננעלת.

מתוך קול קובל, גיליון 482, 1 באפריל 1937

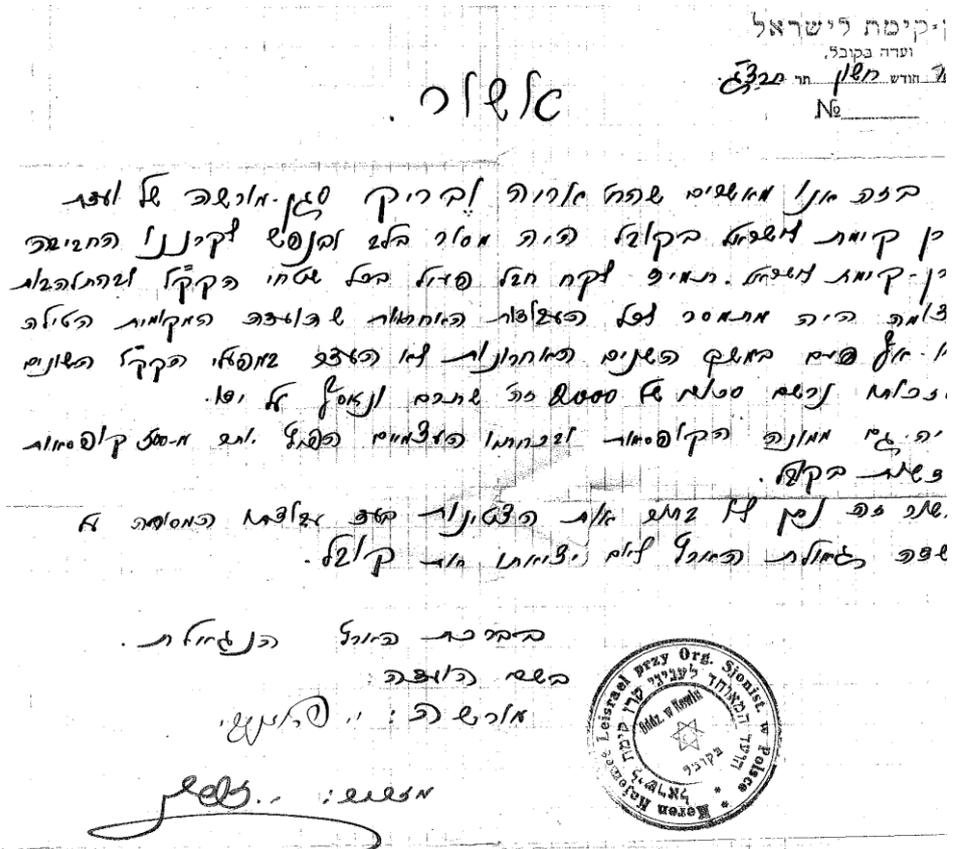
ימי פסח הראשונים בקובל

שני ימי החג הראשונים היו דווקא בהירים, אבל מאוד קרים. אנשים "התאוששו" מהקור ליד תנורים לוחטים ובמלבושי חורף. הרחובות לבשו מראה של יום טוב והיו מלאים מטיילים. סדרים שיתופיים אורגנו: הסדר בקיבוץ נערך בחגיגות מרשימה. הגיע לשם קהל גדול מאוד של חברים ואוהדים, שמילאו את אולמות הקיבוץ הגדולים, אשר קושטו במיוחד בתמונות שונות והוצפו באור. כל חברי הקיבוץ, שמספרם, ללא עין הרע, בערך 100, היו במצב רוח חגיגי ומרומם וישבו לפני השולחנות הערוכים בצורה נאה.

סדר הקיבוץ המסורתי נפתח על ידי ראש הקהל, ה' משה פערעל, שמציין את התפקיד הגדול והחשוב של הקיבוץ בפרט והחלוציות בכלל. את תפקיד יושב הראש מקבל חבר הקיבוץ, ה' צבי רבינאוויטש וה' מערסיק קורא את ההגדה, המעוטרת בצורה אמנותית, משובצת בהומור עממי ונוגעת בבעיות יהודיות כלליות וקיבוציות ספציפיות, ובקשרים של קובל היהודית לקיבוץ. בהרמת הכוס הראשונה נישאות ברכות של קהל הנאספים, ה"ה ד"ר ויזרע, משה שווארצבלאט, פרופ' רייזלער, פרופ' פיינשטיין, מורשה זאב צוריף, יחיאל וואגשאל, כשהם מלווים בשירת מקהלת הקיבוץ. החלק האמנותי בוצע על ידי צפורה רובין, שדיקלמה את "מסדה" ו"טירות"; גיטל רובינשטיין – "החיים החלוציים"; אריה גאלדשטיין – "בוקר וערב"; ישעיה ליכט – "הורא"; בן ציון פישער – "רחובות". לאחר הסעודה החגיגית יצא הקהל בריקודי "הוירא" (הורה) עד מאוחר בלילה. ברוח מרוממת נסגר הסדר הראשון (מתוך שני לילות הסדר שנהוגים בגולה) לצלילי "התקוה".

הגליל והחולה

בד בבד עם תחילתה של הפעילות המוצהרת שהמתינו לה זמן רב, לגאולת הגליל והחולה ויישובם, ייאספו בימי השביעי והאחרון של פסח, בכל בתי הכנסת, בתי המדרש והשטיבלעך (בתי הכנסת של החסידים) המקומיים, נדרים (תרומות בעת העלייה לתורה) למען קרן קימת לישראל, לטובת גאולת הארץ, וייערכו אזכרות לגיבורים שנפלו בארץ ישראל.

אישור שניתן לאריה ורביק על פעילותו בסניף קובל של הקרן הקיימת לפני שהיגר לארה"ב (1933).

תרגומי עיתונות חדשים - קאוולער שטימע (קול קובל)

תרגום מיידיש: בני גבירצמן
(בסוגריים ובאותיות קטנות הערות המתרגם)

גיליון 166 – 13 בפברואר 1931

התלהבות ומיספרים יבשים

היזמה של מערכת "קול קובל" לערוך מיבצע למען כל האירגונים היהודיים התרבותיים-פילנתרופיים, כבר מצאה הד רב בשכבות הרחבות של האוכלוסיה היהודית בקובל. מערכת "קול קובל" מקבלת יום יום תודות מהתושבים המקומיים, המדגישים את אהדתם והתפעלותם על מבצענו ומבטיחים את סיועם במשימה הגדולה והחשובה. אבל אנחנו שומעים גם הערות מכיוונים אחרים, המטילים ספק רב בכל עבודתנו ומעמידים אותה בצל כבוד של סימני שאלה.

טענתם העיקרית של כל האנשים הספקניים הללו היא, שכל ה"חלה" (הכסף שייאסף) תספיק רק ל"מוציא" (לקומץ קטן) ואילו כל המחותנים העיקריים, כלומר המוסדות התרבותיים-פילנתרופיים שבשמןם אנו עושים את כל החגיגה, אינם רוצים כל קשר לכך.

אל כל הספקנים ואומרי הלאו הללו אנו חייבים לדבר במספרים יבשים, כי מוחותיהם האפופים מרה שחורה כבר אינם מסוגלים לקלוט את התרשמותנו האופטימיסטית. ובכן, הבה ניקח לידנו את העיפרון ונעשה חשבון-צדק.

יש לנו בקובל שמונה מוסדות כדלקמן: "תלמוד תורה", "אורט", "תרבות", "בית החולים היהודי", "בית יתומים", "לינת הצדק", "טאז" ו"מושב זקנים". במקרה שכל מוסד יילך לעשות שבת לעצמו, ככל שלא יגייס את החברים והאוהדים "שלו", אנחנו יודעים כבר מהמציאות האפורה שצפויה להם רק מכירת מינימום של כרטיסים. כל מוסד לעצמו יצטרך לדאוג למזון, לשכירת אולם התיאטרון, למוסיקה והוצאות הכרחיות נוספות שבלעדיהן אי אפשר לקיים נשף וככל שלא ינסו לחסוך בהוצאות, עד למינימום האפשרי, יקבל המוסד במקרה הטוב בערך 30 אחוז של הכנסה נקייה מכל המכירות. כלומר, אם למשל מקבל נשף מאורגן הכנסה ברוטו של אלף זלוטי, יישארו למוסד לא יותר מ-300 זלוטי. כל ה-700 זלוטי הנותרים ישולמו על ידי החברים או האוהדים להוצאות. מובן מאליו, כי תוצאה כזאת אינה יכולה להסב נחת לא לנותן ובוודאי לא למקבל. ואכן משום כך אנחנו רואים כי עריכת נשפים על ידי כל מוסד לעצמו איננה נפוצה באחרונה.

אבל הבה נבדוק את המקרה שבו כל שמונת המוסדות מאוחדים במשימה לקיים נשף אחד ויחיד, כלומר שבמקום לשלם שמונה פעמים עבור האולם, שמונה פעמים לשלם עבור המוסיקה וכולי, במקום לגייס כל פעם בנפרד את העסקנים והאוהדים המקומיים, במקום להשקיע כל פעם בנפרד את המאמץ הבלתי רגיל שיש לעשות בכל משימה חדשה, אנחנו מארגנים את כוחותינו החברתיים רק פעם אחת, עם סיכוי טוב להצליח אפילו בפרטים הקטנים ביותר. בכך אנו חוסכים שבע הוצאות כספים, שיזרמו לקופות של כל המוסדות שאנו נושאים על כתפיו. למשל: כאשר יהודי קובלאי יקנה ב-5 זלוטי כרטיס לנשף המסיכות של העיתונות אצל המתרימים שיבקרו אצלו, הוא יהיה בטוח כי מ-5 הזלוטי הללו יישארו למוסדות 4.50 זלוטי, וייתכן כי ההוצאות יהיו אפילו קטנות עוד יותר. אם נוכל לבצע את המשימה של "נשף העיתונות" ברמת ההוצאות שחישבנו כאשר הודענו על המיבצע, יקבלו המוסדות המקומיים שלנו 5,000 זלוטי. והסכום הזה אכן יושג. שכן קיימות כל האפשרויות לכך. כל העסקנים החברתיים התייצבו כאיש אחד לעבודה הגדולה והחשובה ברגע זה וכעת רק צריכה לבוא התשובה לכך מכם, יהודי קובל.

שהציבור היהודי יענה בחיוב ובנמרצות על כל המיבצע, אנחנו בטוחים במאה אחוזים. מלאים. כל האוכלוסיה היהודית תתנתק מרוחות המשבר וצרות אחרות וביד רחבה ובנחת רוח הם ישלמו את "המעשר החד פעמי" שלהם, בידעם לבטח, כי 95 אחוז מכספם יושקעו למען המוסדות הפילנתרופיים-תרבותיים אצלנו בעיר.

פ. שוהם

מערכת "קול קובל"

מיבצע עיתונות לטובת כל המוסדות
התרבותיים והפילנתרופיים בקובל

במוצאי שבת, ה-28 בפברואר שנה זאת, יתקיים
נשף המסיכות הייצוגי של העיתונות
באולמות המאורגנים במיוחד לכך, של תיאטרון "אכספרס"

<p>החלק השני – 12 בלילה התוכנית:</p> <p>ריקודים עד הבוקר בליווי תזמורת מיוחדת בחירת "אסתר המלכה"</p> <p>2 פרסים – למסיכה המקורית – 2 פרסים הפתעות מרעישות – אטרקציות יוצאות מהכלל</p>	<p>התוכנית: החלק הראשון – 9 בערב</p> <p>מלה. מוסיקה. משחק.</p> <p>עיתון חי – מערכת "קול קובל" קונצרט תזמורת מנדולינות – המנצח ה' י. ערליך מחלקת קומדיה וקברט – האגודה הדרמטית והמוסיקלית היהודית. תרגילי התעמלות – אגודת הספורט "חשמונאי"</p>
---	---

ועדה מאוחדת: מערכת "קול קובל"

- ארמארוניק ב. – נשיא "מושב זקנים"
- דר' זיסקינד – נשיא ביה"ח היהודי
- מולער ש. – נשיא "לינת הצדק"
- דר' סאקאלבסקי – נשיא "אורט"
- עפעלבוים – נשיא דאגה ליתומים
- פערל מ. – נשיא "תרבות"
- דר' קערנער – נשיא "טאז"
- שקאלניק ד. – נשיא "תלמוד תורה"

מכתב לחבר

חבר חביב!

איי! איי! איי!.. יהיה זה יום טוב, ממש עין לא ראתה! יום טוב מעל כל הימים הטובים. נשף מעל לכל הנשפים, עם אגף קולי-דרמטי-מוסיקלי וריקודים עד אור היום האפור. וכאשר הריקודים יהיו בשיא הלהט, יערכו בחירות של מלכת יופי, גברות חצר עם כל התפאורה והעיקר – ההכנסה מהנשף תלך לטובת כל המוסדות התרבותיים והחברתיים היהודיים, שנמצאים, המסכנים, בצרות גדולות ושונאי ציון חונקים אותם עד יציאת הנשמה... ועוד דבר מבדיל בין הנשף הזה לשאר הנשפים שהיו ויהיו: כולו רווח. ממש אף פרוטה של הוצאה אינה מוטלת עליו. האולם נתרם על ידי בעליו חנינם אין כסף, התאורה החשמלית הובטחה על ידי העיריה ולא לשכוח שהמוסיקה בחצי חנינם – ודווקא תזמורת גדולה, עם ג'אז באנד (להקת נגני

ג'אז) וכל התוספות. ומיזנון – איזה יהודי ימנע מעצמו לתרום משהו לטובת מוסדות יהודיים, כאשר הוא יודע שממתנתו לא תקוזז אפילו פרוטה אחת!! כרטיסים, מובן מאליו עוד יחסרו, שכן מי ימנע מלרכוש כרטיס בידועו כי תהיה לו הנאה וכי כל הכסף יילך לדבר שבצדקה. בסיכום, חברי הנלבב, יהיה שמח. ועוד יותר שמח יהיה לאחר הנשף במוסדותינו, כאשר כל מוסד שהגיע למצב קשה יקבל כמה מאות זהובים, שהוא אפילו לא חלם עליהם... אוי, עצוב המצב של מוסדותינו, אתה יכול להאמין לי. אינני מקנא כלל בנשיאיהם. לוועדותיהם אינני דואג כלל, כי בדרך כלל חבריהן אינן באים אפילו לשיבותיהן, ברגע שהם רק מריחים, שמדובר בגרענות.

הנה אני מכיר מוסד אחד, שהנשיא שלו חתם על חבילה עבה של שטרות-חוב, על כמה אלפים נאים של זהובים ועכשיו טרוד מוחו בשאלה איך נחלצים מפשיטת רגל. אני מכיר עוד מוסד, שהבניין שלו מתמוטט והולך ובקופה אין שום פרוטה לתיקונים הדרושים. אני מכיר מוסד שעובדיו כבר לא קיבלו חודשים את משכורת הרעב שלהם. אני מכיר עוד מוסד, שבו אין לילדים מה ללבוש. אני יודע על מוסד, שבו אי אפשר למצוא רפואה אפילו לרפואה... ושוב אני יודע על מוסד נוסף, שעומד סתם לפני סגירה, כי אין כל הבנה כלפיו מצד הציבור היהודי בקובל.

אומנם נכון, אני יודע גם, כי ליהודי קובל אין כל פרנסה וזה מכבר לא ראו צורת מטבע. תשאל, איפוא, איך יכולים קבצנים לסייע למוסדות המתמוטטים? אלא שזאת, חבר לבבי, איננה בכלל קושיה. **(כדברי הפיתגום):** "מכל אחד קמצוץ עזרה

ועד מהרה

תתמלא הקערה".

הפעם ירכשו יהודי קובל כרטיסים לנשף העיתונות, ובפעם אחרת ימציאו משהו אחר כדי להניע את הציבור להוציא כמה זהובים. העיקר שאירגונינו לא ירצו לעשות כל אחד שבת לעצמו. בכוחות משותפים יכולים עוד להשיג משהו, אפילו במצב קשה כזה... שכן, אם אתה מבין אותי, אצל ה"משלנו" שכן יכולים לתרום משהו, ישנם רבים שבאופן עקרוני אינם מהנותנים. אתה רוצה, למשל משהו בשביל הקרן הקיימת, והוא עונה: אינני ציוני. אתה רוצה למען **(בית הספר העברי)** "תרבות", אז הוא יידישיסט; עבור "אורט" **(המלמד בנות לתפור)** והוא נגד החייטות. למען "תלמוד תורה" ואז הוא פתאום נעשה חופשי בדעותיו **(חילוני)**; אתה מגיע ל"הכנסת כלה", אז לא מוצא חן בעיניו השידוך ובעניין בית יתומים הוא מוציא את הכעס על העיריה... בקיצור: כל פעם הוא מוצא תירוץ עקרוני כדי לא לתת. אבל כאשר מבקשים לתרום בשם כל האירגונים, ואי אפשר למצוא איזה תירוץ פרינציפיוני וסתם לא לתת פוחדים אנשים כאלה, משום "אל תגידו בגאס" **(וריאציה על המימרה "אל תגידו בגת", כאשר גאס הוא ביידיש רחוב; כלומר: רק כדי שלא ייצא לו שם רע בציבור, הוא תורם)**.

במלה אחת: כל קובל מצפה לנשף העיתונות כמו למשיח. הלוואי שנזכה במהרה בימינו להיפטר ממשבר הגלות ומכל הצרות היהודיות, כפי שמאחל לך

הכלבוניק שלך

מי אשם

ביום הפנימי האכזר של עוני ודוחק, שאנו כבר נאבקים בו כעת בכוחות אחרונים, האוכלוסייה היהודית בפולין מסוחררת לחלוטין בגלל גורמים בלתי מובנים, שברגע חשוב זה של המצב הכלכלי הכללי הקשה הביאו להתמוטטות שורה שלמה של קואופרטיבים בכלל במדינה, ובמיוחד אצלנו כאן בוואהלין, כמו להתמוטטות של קופות מילווה קואופרטיביות. בגלל המצב הקשה בכלל של הקואופרציה היהודית בפולין, שהאמון בה מתמעט והולך מיום ליום, פוחת מספר בתי המלאכה, מתמעטות ההכנסות ובכלל שוררת בכל רחבי התנועה הקואופרטיבית אווירה לחוצה וחסרת ביטחון,

אמת, המצב החומרי הקשה שבו נמצאת היהודית הפולנית, בנוסף למשבר הכללי הגדול שעובר על פולין **(ועל העולם כולו בעיקבות המשבר בארה"ב ב-1929)** במשך השנתיים האחרונות, היו מוכרחים להשפיע באופן שלילי גם על מצב הקואופרציה היהודית, אבל בו בזמן מוכרחים הרי להכיר גם בכך, שהמשבר בפני עצמו לא היה יכול להביא את התוצאות הקשות כל כך, שאנחנו רואים אותן כיום בקואופרציה היהודית בפולין. סוף כל סוף בכל זאת, בנק קואופרטיבי, אם רק

מנהלים אותו בתבונה, הוא הבנק הסולידי והבטוח ביותר. שכן הוא לא מתעסק בשום ספקולציות מסוכנות ואיננו רודף אחרי רווחים גדולים. הוא איננו מפזר שום הלוואות העולות על גדותיהן לסוחר ולחנוני הבינוני או הקטן – ויש לומר לשבח החברים במוסדות הקואופרטיביים הממוצעים, שהם דואגים ככל יכולתם לנקוט צעדים טובים או גרועים, קלים או קשים, כדי להסדיר כהלכה את התחייבויותיהם לבנק שלהם. ואם למרות כל אלה בכל זאת הגענו למצב שבו שורה שלמה של קואופרטיבים קורסים, וביחד איתם קיימת סכנה לאיבוד האמון בכל התנועה הקואופרטיבית, נושאים באשמה הזאת לא רק המשבר הכללי הקשה, אלא במידה רבה מאוד גם אנחנו עצמנו, עם התכונה היהודית הספציפית של חוסר תשומת לב לכל בעיית הקואופרציה, וחוסר המודעות האלמנטרית לנעשה בקואופרטיבים.

ראו נא מה מתרחש ברחוב היהודי, בכל עיר ועיירה, סביב המוסדות הקואופרטיביים, במיוחד בתקופה זו של מה שנקרא "עונת האסיפה הכללית". ראו איך יהודים עולים "על גלגלים", בסערה הנוצרת על ידי ה"אופוזיציה", שמפתחת לשומעיה תיאוריה שלמה של חברי הנהלה "טובים" ו"רעים", מתאימים או לא מתאימים, לא חלילה מנקודת הראות של מקצוענות, ידע או התנהגות לא נאה, אלא מנקודת הראות של סיכסוך טפשי. לא על שטר שלא נפרע, לא על התחייבות שניתנה אלא פשוט רק מפני ש"האף שלו לא מוצא חן בעיניי". וכך נוצרת אווירת מחלוקת, התקוטטות ודמגוגיה חסרת גבולות, שבאמצעותה מגיעים "לשלטון" אנשים בלתי אחראיים, הנמצאים לגמרי מחוץ לקואופרציה ואין להם שום שייכות אליה והם שגורמים לשקיעת המוסד שלהם. ולא תמיד נמצאים אנשים עזי נפש ויודעי דבר, שיש בהם אומץ להתייצב נגד הדמגוגיה המסוכנת הזאת וזועקים בקול גדול: יהודים חביבים! אינכם יודעים בעצמכם מה נעשה במוסד שלכם. מנהלים "טובים" של בנק הם כמו רופאים "טובים", כפי שציטט ד"ר כצנלסון ממאמר חז"ל: "טוב שברופאים – לגיהנום". כלומר, רופא "טוב" שמטפל בחולה בכל מאודו, מבלי להתחשב במצבו הבריאותי וכשרו הגופני, מביא עליו את המוות, ודירקטור "טוב", שעושה הכל למען החבר, מבלי להתחשב ביכולתו לעמוד בהחזר הלוואות וביכולת הכלליות של הבנק, מביא לטביעת שניהם. וכאשר נמצאים אנשים עזי נפש (**כנדרש לתפקיד זה**), דואגים כבר בכל היכולת והאמצעים למרר עליהם את החיים על ידי תככים שונים, מחלוקות ושנאת חינם. ובכן, מי זה אשם בבין השמשות (**השקיעה**) של הקואופרציה היהודית בפולין? אנחנו עצמנו!

o. בן עמרם

נבחר נשיא הקהילה

לדרישת ראש העיר, התקיימה אתמול בערב ישיבה של הנהלת הקהילה. ה' ליבער ארמארניק הודיע, כי הוא מגיש את התפטרותו, בצירוף הצהרה מפורטת. התקיימו בחירת לנשיא חדש להנהלת הקהילה ובשישה קולות מתוך שבעת המשתתפים נבחר ה' א.נ. טאבאקהנדלער (**טבקהנדלר**).

"תרבות"

האסיפה הכללית של הורי בתי הספר "תרבות" המקומיים, העומדת להתקיים מחר בתיאטרון "אכספרס", עוררה התעניינות גדולה. באסיפה יועלו נושאים שההורים מחוייבים, למען האינטרסים של ילדיהם הם, לבוא לשומעם.

ראטנע

במוצאי שבת נערכה כאן האסיפה הכללית השנתית של אגודת בעלי המלאכה, בה נטלו חלק למעלה ממאה משתתפים. לאחר בחירת נשיאות האסיפה בהרכב ה' שעדראוויצקי, מ. שטערען, קאמעניעצקי וכמזכיר ה' ש. חייט, מסר חבר האגודה, ה' מענדיל בלאט, דו"ח מפורט לגבי הפעילות ומצב הקופה. בין השאר רואים, כי קופת ההצלה של האגודה גדלה באורח ניכר הודות לפעילות המסורה של ההנהלה. הדיווח נתקבל לתשומת לב בתודה וחבר ההנהלה, ה' אברהם בארג, דיבר על המשימות של אגודת בעלי המלאכה ועל פעילות העתידה בתחומי הפוליטיקה והכלכלה. הוא קרא להמשך המעורבות ההדוקה שבוודאי תביא להצלחה המובטחת. ה' שטערין מסר, כי לפי החלטת ההנהלה, יוענק למזכיר האגודה, ה' חייט, מדליון מזהב על פעילותו הנמרצת והמסורה לטובת אגודת בעלי המלאכה. הנאספים קמו ממקומותיהם ופתחו בתשואות לה' חייט.

נערכו בחירות חשאיות, שבהן נבחרו להנהלה ה"ה אברהם בארג, מ. בלאט, מ. רייכער, ממלא מקום קאמיניעצקי וטאקר, ולמועצה ה"ה ח. פעלדמאן נשיא, פיינטיק, קאנפער, ל. חייט. לאחר דיונים בשאלות שונות וגם שאלות הנוגעות לבנק העממי המקומי, נעלה האסיפה במצב רוח מרומם.

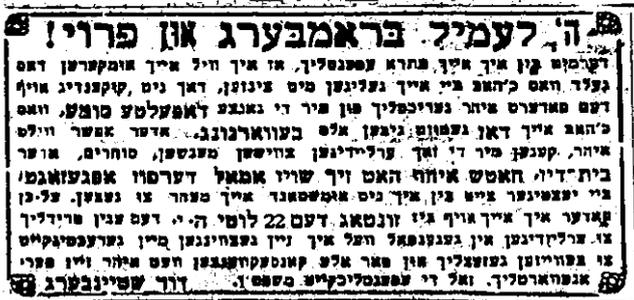
בשבת היה לנו אורח: המדריך מטעם המרכז הרוויזיוניסטי, ה' א. ליפמאן, אשר הירצה בבית הספר "תרבות" על הנושא "הקונגרס הציוני ה-17". לאחר ההרצה התנהל דיון נרחב.

זלמן קעמפער

מודעה בעמוד הראשון

ה' לעמיל בראמבערג ואשתו!

בזאת אני מתרה בכם פומבית, על כי אף שברצוני להחזיר לכם את הכסף שלויתי אצלכם בריבית, ובכל זאת, מבלי להתחשב בכך, אתם דורשים ממני בבית המשפט את כל כפל הסכום שהייתי מוכרח לתת לכם (בשטר?) כביטחון. אלא שאם תרצו, אנחנו יכולים לסדר את העניין בינינו, כראוי לשני אנשים סוחרים, מחוץ

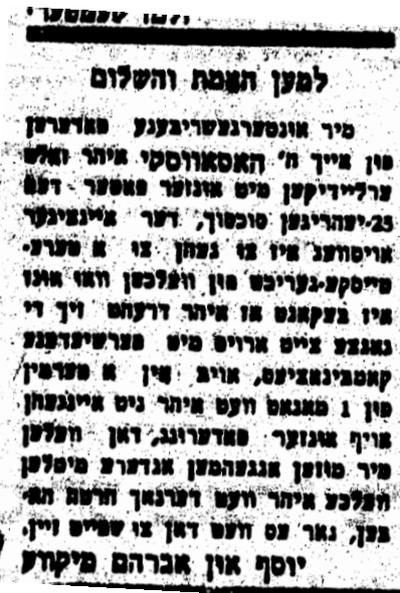
לבית הדין, למרות שאתם כבר התנערתם מכך פעם אחת. בזמן הנוכחי אני לא במצב שאוכל לתת לכם יותר, לכן אני דורש מכם עד יום ראשון, ה-22 בחודש לוטי (פברואר) השנה, לסיים את העניין בשלום. אם לא, אהיה מוכרח להוכיח את צדקתי במשפט ועל כל התוצאות תהיו אתם אחראיים. ושישפוט הציבור.

דוד שטיינבערג

מודעה בעמוד הפנימי:

למען האמת והשלום (בעברית)

אנחנו החתומים מטה דורשים מכם, ה' האסאוסקי, שתסיימו עם אבינו את הסכסוך בן 25 השנים. המוצא היחיד הוא ללכת למשפט בוררות, שידוע לנו כי אתם מתחמקים ממנה כל הזמן בקומבינציות שונות. אם תוך תקופה של חודש אחד לא תיענו לדרישתנו, נהיה מוכרחים לנקוט באמצעים אחרים, שלאחר מכן תתחרטו בגללם, אבל אז כבר יהיה מאוחר מידי".
יוסף ואברהם מיקווע

מודעה בעמוד הראשון:

תשובה לה"ה מיקווע

כתשובה לדרישתכם הנני מצהיר, כי עוד בשנת תרס"ט (1909) הוציא הרב מו"ר (מורי ורבי) ר' שאול קראווע ז"ל פסק דין לגבי הסיכסוך שלנו, ועד עצם היום הזה אין אביכם מקיים אותו. אז מיהו המתחמק.

יואל אסאוסקי

לידא פאטאצקא (פוטוצקה) זיגמונט טורקאו (טורקוב) בקובל

היום, יום שישי בערב, תהיה לציבור חובבי התיאטרון היהודיים בקובל סנסציה אמיתית: הצגה של שני אמנים (גדולים) כאלה יחדיו: לידא פאטאצקא וזיגמונט טורקאו, עם חברת השחקנים שלהם. הצגה של לידא פאטאצקא וזיגמונט טורקאו היא חג שנותן לנו את האפשרות לצפות בתפקידים שהם גאוות הבמה היהודית. ואכן משום כך עוררה ההופעה הגדולה של היום התעניינות מרובה בקרב הציבור היהודי המקומי.

גיליון 167 – 20 בפברואר 1931

הסנסציה והיהודים*

היהודים המכורים (המתבוללים?) ומוסדות השלטון "המתאימים עצמם לפסיכולוגיה של היהודים", מתאמצים בכל כוחם להכניס לשק (להפיל למלכות) את היהודים הפשוטים; בעלי מלאכה, סוחרים קטנים וכדומה, בהבטחות להקל עליהם את המצב הקשה על ידי הקטנה ושיפור המס, שהם אינם יכולים עוד לעמוד בו. גם מבטיחים להם להוזיל את ההלוואות ולעשותן נגישות יותר וכן הלאה. במלה אחת: שורה ארוכה של ישועות ונחמות כלכליות.

במאמץ הזה לרצות את האינטרסים שותתי הדם של המונינו האומללים רוצים ללכוד אותם וכמובן מאליו – לרמותם! משום כך אנו חייבים פעם אחת ולתמיד לנתח את כל הנושא הזה ולהתמקד קודם כל בהתוויית דין וחשבון בחר לגבי הסיבות למשבר הכלכלי והפיננסי ששורר בפולין בכלל, בקווים כלליים כמובן.

לאחר תחיית המתים שלה (הקמתה מחדש אחרי מלחמת העולם הראשונה) איבדה פולין את שוקיה במזרח (ברוסיה), מהם ינקה את רוב הכנסותיה לפני (אותה) המלחמה. מצד שני, מחמת הרמה הנמוכה של התרבות הכלכלית שלה, ובמיוחד האירגון הגרוע של שוק העבודה, אין לפולין היכולת להתחרות עם (הכלכלות של) חוץ לארץ על השוק העולמי. משום כך נאמדת התפוקה שלה לנפש לפי הערכות, הנשענות כמעט רק על הצריכה העצמית של השוק הפנימי. נוכח עוני זה, חייב בעל בית סולידי לחיות מאוד בצימצום ולהקטין עד לרמה הנמוכה ביותר את כל הוצאותיו. תקציב ההוצאות של בעל בית כזה חייב להתאים בדיוק להכנסותיו, שצריך קודם כל לקבוע במדויק מה הן!

בפולין קורה בדיוק ההיפך מזה: קודם כל קובעים מה הן ההוצאות "ההכרחיות", שרוצים לשלם עבורן, כשנקודת המוצא היא רצונם של בעלי-הבתים (המעסיקים, בעלי ההון) הגדולים!.. להוצאות אלו מוברג (מוצמד) באמצעות בורג (דבק) המס, העיקר – הכנסות הממשלה. כך יוצא שהממשלה חיה מעל לאמצעיה. היא מרשה לעצמה לא מה שהיא יכולה, אלא מה שהיא רוצה לבזבז.

כיום אפשר רק לדבר (לשווא) על הקטנה או על רפורמה יסודית של המס בפולין, בעוד שהתקציב צריך לעבור קיצוץ של לא פחות משליש!

כל מי שידע אפילו רק מעט ממה שמתרחש בפוליטיקה הפולנית מבין, כי צעד כזה איננו אפשרי היום! משום כך כל ההבטחות, הן מצד השלטונות והן מצד משרתיים, "להעריך מחדש את מס ההכנסה" ולהקטין את עול המס בכלל, מהוות רק שקר גמור! במובן זה של "אנחנו רוצים אבל לא יכולים", התנערה הממשלה מכך לאחר הבחירות. יתר על כן, הממשלה מוציאה רמזים על מיסים חדשים, שהיא חושבת כי כי הכרח להטילם, כגון מס הדירות ועוד. בנוסף מדברים על רציונליזציה וסטנדרטיזציה של סחר התבואה. כן מתכננים לסייע לפתרון המשבר הנורא של קיצוץ (הכנסות) הכפר על ידי הוזלת מוצרי התעשייה. זהו רעיון נכון מאוד, אבל להוציאו לפועל במציאות, באמצעות צו שהנתונים הכלולים בו פיקטיביים, כבר יודעים אנחנו מאז ימות המלחמה כי זה בלתי אפשרי. הורדת מחירים אפשר להשיג או באמצעות אירגון מוצלח יותר של התפוקה, שהוא דרך בטוחה אבל ארוכה, או על ידי הקטנת המס ובעיקר מס ההכנסה! וזאת הרי לא רוצים!

משום כך ברור, כי כל הצרה הזאת תיפול על ראש היהודי. את המס הוא יהיה מוכרח לשלם כמקודם מבלי שיופחת, ואת הכנסותיו הוא יהיה מוכרח להקטין!

לכך יש להוסיף, כי הפוליטיקה הכלכלית האנטישמית של המומחה הפיננסי וו. גראבסקי לגבי היהודים, הן מבחינת המס, הן מבחינת ההלוואות והן מבחינת התשלומים, נותרה כמעט ללא שינויים!..

לאחר הדברים לעיל צריך להיות ברור אפילו ל"התארגנויות הכלכליות היהודיות", כי המצב הכלכלי של פולין בכלל ושל היהודים בפרט, מושפע הרבה יותר ולעיתים הרבה יותר תכופות, מיעדים פוליטיים ולא כלכליים. משום כך חייב המאבק לשיפור המצב הזה להתנהל בעיקר במישור הפוליטי והלאומי ולא רק במישור המקצועי של המסחר והתעשייה!

ברור גם ללא צורך בפירושים, כי ה"אוגודא" ("הסכמה", ויתורים ליהודים בתחומים שונים, עליהם חתם ראש ממשלת פולין גרבסקי כשניסה למשוך לצידו את נציגיהם של היהודים בסיים הפולני) – המשחק של ההתקרבות ליהודים – ללא גיבוי המערכת הפוליטית כולה, איננו שווה מאומה ובוודאי מיועד כולו (להצגה) כלפי חוץ, כאשר צריכים אותו במיוחד כאשר מחפשים הלוואה בחו"ל וחושבים שאישורה תלוי מעט גם ביהודים... משום כך מתנהלת ה"אוגודא" תמיד בלוויית שיקשוק קופת הצדקה, בעת החיזור אחרי כספים בחו"ל.

יהודים שמרשים ללכוד אותם במלכודת זאת, יישארו תמיד שוטים, הגם שלעיתים קרובות מתוך כוונת טובות...

ד"ר יעקב וויגאדסקי

*כדי להבין הרבה מהעניינים שאליהם מתייחס מאמר זה, רצוי לקרוא את הערך ולדיסלב גרבסקי ב"ויקיפדיה":

ולדיסלב גרבסקי - מתוך ויקיפדיה, האנציקלופדיה החופשית

ולדיסלב גרבסקי (7 ביולי 1874 – 1 במרץ 1938) כלכלן ומדינאי פולני, שימש כראש ממשלת פולין וכשר האוצר. גרבסקי היה פעיל במסגרת מפלגת הימין, המפלגה הלאומית דמוקרטית, שהקים רומן דמובסקי, ושירת בממשלות השונות שהקימה. בין 23 ביוני ו-24 ביולי 1920 אף שימש כראש ממשלה וכשר האוצר, ובמסגרת זו נסע לוועידת ספא על מנת לנסות ולקבל את עזרת המערב במלחמה עם הבולשביקים. לאחר מכן המשיך בשירות בממשלות פולין, שהייתה נתונה אז במשבר פרלמנטרי חוקתי, בניגוד התחלפו הממשלות אחת לכמה חודשים.

ב-19 בדצמבר 1923 מונה גרבסקי שוב לראש הממשלה ובמקביל כיהן כשר האוצר. במשך שנתיים הצליח גרבסקי לאחד מאחוריו את תמיכת הסיים. היו אלו שנתיים יציבות לאחר כחמש שנים של תוהו ובוהו פוליטי. גרבסקי הציע ליוזף פילסודסקי אשר פרש מן הפוליטיקה כשנה לפני מינויו של גרבסקי, אך עדיין הטיל את צילו הכבד על הפוליטיקה הפולנית, תפקיד ביטחוני בממשלתו. ייתכן שפילסודסקי היה נעתר להצעה, אך התערבותו של שר המלחמה בממשלתו ולדיסלב שיקורסקי אשר דרש כי פילסודסקי יהיה כפוף לו, מנעה את המינוי, ואת היציבות שיכול היה להביא לממשלתו של גרבסקי. עם זאת השכיל גרבסקי לקבל תמיכתן של קואליציות מזדמנות, ולשמור על השלטון בידיו.

היכולות שהביא עמו גרבסקי למשרד ראש הממשלה היו בעיקרן כלכליות. הוא ניסה לייצב את המטבע הפולני, ולהפחית את האינפלציה. הוא טבע מטבע פולני חדש, הזלוטי, וייסד את הבנק של פולין. תוכניתו הכלכלית של גרבסקי כללה הטלת מיסים על הסוחרים היהודים, והצרת צעדי היהודים במדינה. מדיניות מיסוי מפלה, ומדיניות רישוי מפלה (שכוננו בפי היהודים: גזירות גראבסקי) היו לכלי כלכלי במלחמתו של גרבסקי נגד המיעוט היהודי במדינתו. כן הוצרו צעדי היהודים שביקשו לקבל משרה ממשלתית, והוחמרו תנאי הכניסה לאוניברסיטאות כנגד היהודים. דבר זה הביא לעזיבה של יהודים אמידים רבים את פולין. חלקם של יהודים אלו עלה לארץ ישראל, והיה שונה מן הפרופיל של העולה החלוץ שהגיע עד אז. העלייה הרביעית, במסגרתה הגיעו אנשים אלו לארץ, והביאו עמם הון שסייע מאוד בבנייתה, מכונה אף "עליית גרבסקי". בשנות כהונתו של גרבסקי, ובשנים שמיד לאחריה, עד 1929, עלו לארץ ישראל יותר משלושים אלף יהודים.

עם זאת, כאשר ניסה לקבל את תמיכת הצירים היהודים בפרלמנט הפולני, חתם גרבסקי על "הסכמה" "Ugoda" עם נציגי הקהילה היהודית, אשר העניקה ליהודים מספר הקלות סמליות כמו הכרה בשחיטה הכשרה, ומתן היתר לסטודנטים יהודים שלא לכתוב בשבת. נראה כי מטרת מהלך זה הייתה אף לקבל אשראי בשוקי חוץ דוגמת ארצות הברית. גראבסקי, ואף הממשלות שבאו בעקבותיו, התקשו לעמוד בהסכמה.

בקיץ של 1925 פתחה גרמניה ב"מלחמת תעריפים" כנגד פולין, במסגרתה מכר הבנק הלאומי הגרמני כמויות עצומות של המטבע הגרמני בשוקי העולם. הזלוטי איבד את ערכו, והתופעות המוכרות של עליית מחירים, אבטלה ומיתון כבד שבו. ב-13 בנובמבר 1925 התפטר גרבסקי. לאחר תפיסת יוזף פילסודסקי את השלטון במדינה בהפיכה אלימה במאי 1926 פרש מן הפוליטיקה.

תשובה לבנק קרדיט של הסוחרים הזעירים

בהקשר למודעה שהודפסה ב"קול קובל", כי בנק הקרדיט של הסוחרים הזעירים בקובל דורש ממני לעמוד לדת ("ד"ת – דין תורה), או למשפט (אזרחי) תוך שבעה ימים.

מי שאינו מודע לסכסוך בינינו עלול היה בוודאי לחשוב, כי לבנק יש טענה (תביעה) כספית נגדי, שלא הסדרתי. אני מכריז בפומבי, כי הבנק לא שילם לי את משכורתי למשך הזמן שכיחתי שם כדירקטור. יו"ר המועצה שלו (של הבנק), ה' לאפידעס (לפידות), כבר יישר את ההדורים בינינו, אבל ההנהלה נותרה בשלה, שלא להסדיר את העניין וכל דרישותי נותרו כקול במדבר. מובן מאליו שלי לא נותרה כל אפשרות אחרת אלא לתבוע את משכורתי באמצעות בית המשפט. כאשר מודע הדבר למנהלים, הם "הציגו את הגנב לפני הדלת" וזימנו אותי לד"ת. גם הפעם נשמעתי ויפיתי את כוחו של ידידי, ה' מייציע ווייסברויט, שביחד עם מיופה הכוח (של הבנק) ה' אייבושיץ התפטר לגבי הסכסוך תמורת סכום מסויים (שישולם לי). כאשר העניין הועבר אל ההנהלה כדי לאשרו, הם מצאו כי היות שקשה להם לשלם הכל בפעם אחת, הם דורשים שהסכום [שבכלל איננו משמעותי] עליו הוסכם, יחולק על 10 חודשים. מיופה כוחי התנגד לכך וגם עליי לא היה מקובל להיפגש מחדש 10 פעמים עם המנהלים של הבנק והעניין נותר שוב להכרעת בית המשפט.

חיים גרינבערג

תשובה

בקשר למודעה ב"קול קובל" גליון 166 מאת ה' ד. שטיינבערג "שהציבור ישפוט", אנו מבהירים באופן מוחלט, כי כל התוכן של המודעה הוא שקר וכזב. לא אנחנו דורשים יותר מידי ולא אנחנו סירבנו ללכת לאנשים (לבוררות) או לבית-דין. זאת יכולים לאשר ה' אברהם חייט ונציגו של ה' שטיינבערג, ה' חיים בעקיר (בקר).

ל. ברמבערג ואשתו

שעהן גוט און ביליג
קפנט איהר בעקומען
א קאסטיון און פאלטעס
 אין דער פירמע "נאוואשץ"
 וועלכער בעזיצט א שעהנעם אויס-
 וואל צום פריילינג סעזאן פון
 קאסטיומען און פאלטעס
 מיט לענגענדארע ביליגע פרייזען.
 מיט אכטונג: מפנער-שניידער ווארשטאט
פירמע "נאוואשץ"
 גאס ווארשאווסקע נר. 13.
 משנכנס אדרו דער פרייהלינג קומט
 דארף מען זיך בעזארגען מיט א
שיינעם דאמען-קאסטיון
 לויט דער לעצטער מאדע.
 אועלכעס וועט איהר בעקומען נאר אין
 דאמען-שניידער ווארשטאט. פון
פנחס קאגאן, ווארש. 67
 א גרויסער אויסוואהל פון סחורה
 צו קאנקורענץ פרייזען מיט 40 פרא-
 צענט ביליגער. קומט, איבערצייגט זיך

יפה, טוב וזול
 יכולים אתם לקבל
חליפה ומעיל עליון
 בחברת "נאוואשץ"
 שברשותה מיבחר נאה לעונת האביב,
 של חליפות ומעילים
 במחירים זולים אגדיים
 בכבוד רב: מתפרת חייטי גברים
 חברת "נאוואשץ"
 רחוב וורשסקה מס' 13

האביב מגיע

משנכנס אדר

צריכים להצטייד
 בחליפת גברות נאה
 לפי האופנה האחרונה
 שכמותה תקבלו רק
 במתפרת חייט הנשים
 פנחס קאגאן, ווארש. 67
 מיבחר גדול של סחורה
 במחירי תחרות זולים ב-40 אחוז
 בזמן והתרשמו

חיים קובלאיים

למען מובטלים

מקור מהימן מדווח לנו, כי בעת שראש העיריה שלנו, ה' רזשעשאווסקי, שהה בימים אלה בוורשה בקשר לענייני העיר, הוא הצליח להשיג שם עשרת אלפים זלוטי למען מחוסרי עבודה. הוועדה העירונית לעניינים פיננסיים הקצתה בישיבתה האחרונה אלף זלוטי למתן סיוע מזורז למחוסרי עבודה.

תשלומים עבור התאורה החשמלית

כפי שנודע לנו, החליט ראש העיר, בישיבתה האחרונה של העיריה, להציע למועצת העיר להפחית את מחיר תאורת החשמל, החל מה-1 באפריל, ב-5 אגורות לקילוואט.

הוארך מועד ניקוי החצרות

בהקשר להוראת העירייה לנקות את החצרות, קיבל ראש העיר, ה' רזשעשאווסקי, ביום שני, משלחת שבראשה חבר המועצה ה' שיינבוים. המשלחת ביקשה להאריך את הזמן שהוקצה למילוי ההוראה. ראש העיר זימן מייד את הרופא המחוזי וכן את הרופא העירוני ולאחר התייעצות מסר ראש העיר באמצעות חבר המועצה ה' שיינבוים, כי המועד הסופי הוארך עד ל-26 במרץ השנה.

"הבימה"

כל ידידי "הבימה" יזכו בליל יום שישי, ה-20 בחודש זה, להנאה גדולה, כשהיו נוכחים בהצגת הפואמה הידועה של י. למדן, "מסדה", שעובדה למחזה וביימה על ידי ה' ש. קלוניצקי, מה שמבטיח הצלחה גדולה.

סינדיקט הבירה

בימים אלה הסתיימו כאן בקובל הדיונים של כל בתי המרזח, שהסכימו להקים איגוד מקצועי.

שוחטים הם בעלי מלאכה

לפי האמור בסעיף 142 של הוראות נשיא המדינה מה-7 ביוני 1927, נחשבים השוחטים כבעלי מלאכה ובתור שכאלה הם כלולים בחוק התעשייה. הם גם צריכים להוציא רשיונות של בעלי מלאכה ולעבור בחינות בוועדה של שוחטים מדופלמים.

מצא את אחיו באמריקה הודות ל"קול קובל"

עברו כבר יותר מ-40 שנה, שבמהלכן לא ידע התושב המקומי ה' ש.ל. קלאניצקע (קלוניצקי) מרחוב לוצק 24, מאומה אודות אחיו, שפעם התגורר ברוסיה ומשם היגר לאמריקה. בראש השנה האחרון פירסם קלאניצקי המקומי ב"קול קובל" ברכת שנה טובה לבנו, שנסע לאמריקה לא מכבר. במקרה הגיע הגיליון הזה של "קול קובל" גם לידי של האח האובד. קורן משמחה הוא חיפש את אחיינו באמריקה ובסופו של דבר מצא אותו. וכך, הודות ל"קול קובל", מצאו שני האחים זה את זה, לאחר שבמשך 40 שנה לא ידעו זה על זה, וחידשו במכתבים את הקשר המשפחתי שלהם.

שרפות

ביום חמישי שעבר פרצה שריפה בתיקרה של חדר הסאניטריות בבית החולים היהודי, ליד ארובת התנור. עד שהגיעו הכבאים, כבתה האש. הנזק אינו גדול.

ביום ראשון, בשעה 9 בערב, פרצה מסיבה בלתי ידועה שריפה באיטליז ברחוב וואליע (וואלה-רח' המתפצל מרח' וולדמרסקה לכיוון הטוריה). בואם המיידים של הכבאים איפשר למנוע את התפשטות הדליקה, שאפפה את כל הבית, ולכבותה.

מלמד שהיה גוי של שבת

רחוב בריסק עדיין רוגש בגלל השערוריה בבית המדרש החדש שלהם, כאשר מלמד "מוכשר", המצטיין בתאורתו להופיע כשליח ציבור, תופס בכל שבת את העמוד (**הדוכן של החזן**). המתפללים לא יכלו לסבול את המחטף הזה ומחו בהתמדה נגד ה"מלמד" השתלטן ובסופו של דבר קם אחד מהמתפללים והתמודד נגד חטפן העמוד, בתמיכת שאר המתפללים הבלתי מרוצים. אבל המלמד הבריון לא היה מוכן לוותר והתגונן במאבק-העמוד הזה, כשבידו פמוט של שבת. הדברים הגיעו לידי כך, שהמשטרה הוזעקה ופתחה בחקירה, שאיפשרה להתפלל את המוסף לשבת באווירה רגועה יותר.

"חבר טוב" של עלמה

ביום שני שעבר בערב נעלמה לפתע מקובל הנערה בת ה-18 ח. מרחוב שלאכטצקע (**שלאכצ'קה**). בחוגים מסויימים התפשטה שמועה, כי היא נעלמה עם מישהו בשם מאקס, שלפני זמן מה הגיע לקובל וגר ברחוב ווארשאווסקע. העלמה הצעירה ח. נעשתה חברה של מאקס, אשר גילה בו זמנית מצידו את "דידותו הטובה" כלפיה ואמר לה, כי במקצועה כתופרת הייתה יכולה לנהל בלמברג חיים מאושרים. עכשיו נסעה העלמה עם "חברה הטוב" ללמברג (**לבוב**) המאושרת. בימים אלה נודע כדלהלן: בלמברג התאכסן הזוג במלון "מאניפאל", שבו הציגו עצמם כאח ואחות, המועסקים כסוכנים של חברה מסויימת. לאחר יומיים במלון, נעלם לפתע "החבר הטוב" מאקס. זה גרם לעלמה ח. להבין איזה "חיים מאושרים" עומדים לפניה. היא יצאה (**הושלכה?**) מהמלון לרחוב ושם, למזלה הרב, פגשה תושב קובל. היא שפכה לפניו בדמעות את מר-ליבה וביקשה ממנו סיוע כספי להוצאות הדרך, כדי שתוכל מייד להימלט מלמברג. ואכן בימים אלה חזרה העלמה לקובל.

במקום אירוסין – גנבה

ביום שישי לפנות ערב בא לגברת צביה מרחוב צירקאווע (**צירקובה**), צעיר שהציג את עצמו כסנדלר מהעיירה אוסטיולוג וכחבר טוב של גיסה משה. לדבריו זה אך סיים את שירותו הצבאי, אבל בגלל שבת איננו יכול לנסוע הבייתה. לכן הוא בא כדי להתייעץ עם המכר שלו איפה יוכל להיות (**ללון**) בשבת. האשה פתחה בשיחה עם האורח וכך נודע לה כי עודנו רווק וכי אם יזדמן לו איזה שהוא שידוך מתאים, הוא מוכן לנצל את שהותו בקובל בשבת, כדי להכיר את הכלה. ואם היא תיראה לו – יתארס איתה.

דבר רודף דבר וצביה ביקשה מהאורח שיישאר בביתה לשבת, בצינה כי אכן יש לה שידוך טוב עבורו. החתן המיועד לא הסכים מייד אך לבסוף נכנע, אמר שאינו יכול לאכזב אותה והסכים להיענות להזמנה.

בערב שבת וביום השבת אכן היה לאורח עונג שבת. צביה גם קיימה את הבטחתה והציגה אותו בפני הכלה האפשרית, קרובה שלה, עלמה לא מכוערת. הזוג החל לפלרטט מעט ובמוצאי שבת התפשטה השמועה, כי בימים אלה עומדים להתקיים האירוסין. והנה, בשבת בלילה, כאשר בני הבית של צביה כבר ישנו, עוררה את כולם רוח קרה שחדרה הביתה. הכל התעוררו בפחד וגילו כי דלת הדירה הפונה לרחוב פתוחה וכי "החתן" נעלם – וביחד איתו כמה מכלי הבית.

"נחת" מילדים

פייגע נ., המתגוררת ברחוב בריסקער (**בריסק**), הייתה נערה ענייה. הודות לאנשים טובי לב, התחתנה לפני שנה עם אלמן מסויים מקובל II. לאחר החתונה, החלו שני בניו של האלמן לטעון, כי אינם מסכימים לשידוך של אביהם ואת זעמם הוציאו על אשתו הצעירה. ביום שישי שעבר, כאשר האב היה שמח על שאשתו הצעירה ילדה לו בן זכר, באו אליהם שני הבנים ובירכו את אביהם עם היולדת בכזה מזל טוב שעוררייתי, שהאם הצעירה עם בנה בן היומיים היו מוכרחים לברוח אל סבתא רחל ברחוב בריסקער. הנה כזאת היא היום "נחת" מהילדים.

רצה להרעיל את עצמו

עד כמה משתולל המשבר הנורא בחיי היהודים אפשר להבין מן העובדה הטראגית הבאה: בעל מלאכה מסויים, מ., מחוסר עבודה זה זמן רב ובנוסף לכך הוא סובל ממחלה כרונית. מאחר שלא ראה לפניו מוצא ממצבו הגרוע, הוא ניסה בימים אלה להתאבד בשתיית בקבוק חומץ. למזלו,

גילתה זאת בתו בעוד מועד ובצעקות חילצה מידי את החומץ ובכך הצילה את אביה ממעשהו הנורא.

נדון לשנתיים בכלא

ביום שלישי נדון בבית המשפט המחוזי המקומי לשנתיים מאסר, אדם מסויים, ה' חיים-דוד גייער מפאואורסק, שהואשם בכך שרצה לגבות חוב-כביכול בשווי 800 זלוטי בשטר שנחתם בשנת 1921, על ידי מישהו מרובנה, ד"ר טודריק, שנפטר כבר ב-1927. בו במקום, מייד אחרי גזר הדין, נאסר ה' גייער.

גיליון 168 – 27 בפברואר 1931

הערה: טקסט בסוגריים מרובעים הוא של מחבר המאמר. בסוגריים רגילים – הערות המתרגם.

משלוח המנות שלנו (לקראת חג פורים הממשמש ובא)

אנחנו פותחים במשלוח המנות שלנו ביד רחבה, לכל אחד על פי זכויותיו השנה, בהבטחה להשתפר בשנה הבאה עלינו לטובה.

למועצת העיריה – קמיע לאריכות ימים.

לחברי מועצת העיריה היהודים – סגולה לשלום בית.

לראש העיריה – אוצר זהב.

לקהילה – חוט שידרה.

להנהלת הקהילה – מטאטא נחושת, כדי לטאטא את כל הזוהמה שהצטברה אצלה.

למועצת הקהילה – רעשן כפול שמונה, כדי להעיר אותה משנתה העמוקה.

לרבנות – מעמד בארץ כוש.

לאגודת הסוחרים – מכונת כתיבה חדשה ונוצצת, שתוכל לכתוב אוטומטית מחאות ונזיפות נגד

הוצאת כספי המיסים של חברי האגודה באמצעות ועדות השמאות.

לאגודת הסוחרים הזעירים – קמיע לשמירה מפני "עין הרע".

לבעלי המלאכה – שימצאו חן בעיני הנהלתם.

לאיגוד החייטים – רופא להצלת בריאות הקופה ורודף שלום כדי להשכין שלום בין חברי האיגוד.

לאגודה הדרמטית-מוסיקלית היהודית – קרעפלאך (כיסונים) דרמטיים עם קציצות מוסיקליות.

לציונים – אירגון לוועד.

לרוויזיוניסטים – כדור פורח קטן.

לקפא"י (קופת פועלי א"י שהוקמה על ידי "פועלי ציון") – קפיצת הדרך.

לבונד – מעט אודם.

ל"תרבות" – אוזן המן עם "מן" (כלומר כסף).

לתלמוד תורה – תורה עם דרך ארץ.

לליגת התרבות – נוצה לאף (כדי להתעטש?).

לאגודת י.ל. פרץ – את שרשרת הזהב (כשמו של מחזה שכתב פרץ).

לבנק הסוחרים – מפתח ללשונות (הרעות).

לבנק העממי – עסקות העברה.

לבנק הכללי – דרישת שלום מלמברג (לבוב).

לבנק ההלוואות – הלוואה של סוחר זעיר.

לבנק דיסקונט – עוגה קואופרטיבית.

לקופה הקהילתית – בית דפוס לפנקסי חיסכון.

לקופת הגמ"ח – גמילות חסד לקראת פסח.

לבית היתומים – דולרים אמריקניים.

למושב זקנים – שיטת ד"ר וואראנאווס. (לא ברור על מה מדובר).

לבית החולים היהודי – מבשלת יהודיה.

ללינת הצדק – רפואה שלמה.

ל"טאז" – מנגנון אחדות.

ל"ארט" – את ראשי התיבות שלהם. (ר"ת ברוסית: "האגודה למלאכה מקצועית". האגודה הוקמה כדי לתת ליהודים הכשרה מקצועית לחיים).
לחתינו – יצר הרע שידחף אותם להתחתן.
לעלמותינו – משלוח חתנים ללא נדוניה.
למינהלה שלנו (בעיתון "קול קובל") – אירוסי, חתונות ובריתות. (כלומר הרבה מודעות בדף הראשון של העיתון).

אין להרשות מדיניות של הפקר

ב-28 בחודש זה מתקיימת האסיפה הכללית של בנק הסוחרים בקובל. למען האמת יש להכיר בכך, שכיום בנק הסוחרים הוא אחד המוסדות הגדולים והסולידיים של הקואופרציה היהודית בעירנו והוא תופס בצדק מקום של כבוד בקואופרציה היהודית בכל המדינה. וכאשר יבוא לאסיפה הכללית מי שימסור את הדו"ח (על הפעילות השנתית של הבנק), אם מטעם ההנהלה ואם מטעם מועצת הביקורת, יהיו בידיו מספרים, המתארים את התפתחות הבנק, מספרים המדברים על הלוואות המסתכמות במאות אלפי זלוטי, שניתנו לחברים במשך השנה, פרטים אודות גבייה של מיליונים, או על הפקדונות והחסכונות הגדולים, המעידים על האמון במוסד ההלוואות המוזכר לעיל, לא רק מצד חבריו אלא גם מצד החברה כולה, המאופיינת באמון אדיר שזוכה בו בנק הסוחרים. או אז יהיה ברור לכל כמה נחוצה התמיכה המוסרית למוסד הקואופרטיבי הזה מצד חבריו, לקראת המשימות, המטרות וההישגים המצפים להם.
כאשר אנו נותנים לעצמנו רק דין וחשבון קצר לגבי הזמן שאנחנו היהודים חיים בו כעת, כאשר רק לזמן קצר נעלה על דעתנו את המשבר הכלכלי הכללי בארץ בכלל ואת החורבן (הכלכלי) הנורא של הרחוב היהודי בפרט, המלווה בסכנה לא קטנה לכל מוסד הלוואות יהודי, מתעוררת בהנהגה של כל קואופרטיבי יהודי זה או אחר, דאגה גדולה לעתיד. דאגה המוטלת כאבן נגף בפני כל מי שדוגל ברעיון הקואופרטיבי. או אז אנחנו חייבים להגיע להחלטה היחידה והטובה ביותר, כי הדבר היחיד שיכול לחזק ולהעניק את האמצעים להתפתחות נוספת גם של בנק הסוחרים, היא רק אווירה רגועה.

רק טיפול רגוע וענייני לחלוטין בסדר היום, מסוגל לתת לכל קואופרטיב-הלוואות את האפשרות לשפר כל פגם ולקבל את כל ההחלטות הדרושות והשימושיות.
מסורת האסיפה הכללית, הנטועה בבנק הסוחרים בקובל במרוצת כל שנותיו, מבטיחה גישה עניינית ותורמת. לשבח חברי הבנק חייבים לומר, כי הם מפגינים כבוד מיוחד ליצירתם זאת. הקשר שלהם אל מוסד-ההלוואות הוא כזה, שימנע כל אפשרות של ניסיון מסוכן, העלול לפגוע בהתפתחות החיובית להבא.

המצב הכללי של הבנק המוזכר לעיל, הן מהבחינה החומרית והן מבחינת ההתפתחות והסיכויים לעתיד הקרוב, היו עשויים לעורר תחושה נעימה אצל כל חבר נאמן, כמו גם אצל כל החברה היהודית, לולי הדאגה שמעוררים יחידים בעלי אמביציות קטנוניות, המציבים את חשבונותיהם האישיים נגד זה או אחר מצוות הקואופרטיב, בהתעלמות מכל הרעיון הקואופרטיבי. יחידים ספורים אלה הם לעיתים המחלה, התולעת, שחותרת תחת היסודות הבריאים של הבניין. אנשים כאלה, חתרנים חסרי מודעות המנהלים מדיניות של הפקר, הם לא פעם הקברנים של המוסדות הכי איתנים.

זה כמה שבועות נשמעים בחברה היהודית קולות, המדברים על כך שקבוצה קטנה של חברים בבנק הסוחרים [אוליי רק מזומן (כלומר שלושה בלבד) - "מזומן" הוא ברכת המזון של שלושה אנשים שאוכלים בצוותא.] מנסים ליצור אופזיציה להנהלה של מוסד ההלוואות הזה, כדי להשמיע את קולה באסיפה הכללית המתוכננת. דעותיה של אופזיציה זאת, עם כל משמעויותיה, כבר מוכרות לכל מחיי המעשה. לאופזיציה כזאת יש לרוב אופי של ים סוער בכוס מים. האופזיציונרים יכולים לנצח או להפסיד בקרב אבל תמיד הם יגרמו נזק. הרוב, כל משפחת הקואופרטיב, יפסיד ללא ספק ואנו מזהירים משום כך את היחידים הששים לקרב, שלא יחפרו בור תחת היסודות של מוסד-ההלוואות, שקיומו קדוש ויקר למאות חברים ישרים שלו. מעשיכם ייבחנו על ידי החברה היהודית, שתקבע כי הם מדיניות של הפקרות ושצרכים וחייבים לגנותה.
יש לנו אמון מלא במודעות החיובית של הרוב הגדול בקרב חברי בנק הסוחרים. אנחנו בטוחים כי הם יישאר נאמנים גם הפעם, כמו עד כה, למסורת של טיפול רגוע וענייני בסדר היום של האסיפה הכללית ומאחלים להם הצלחה בעבודתם הקואופרטיבית ובעתיד.

אלפא

אנו יכולים להיות בטוחים

אנחנו נמצאים ערב האסיפה הכללית של חברי בנק הסוחרים ולא יהיה זה מוגזם לומר, כי כיום בנק הסוחרים הוא המוסד הנאה ביותר אצלנו. נאה במשכנו, נאה בצוות עובדיו, נאה בלקוחותיו ונאה בפעילותו הפיננסית. הודות לנסיגת המעשה רב השנים של ההנהלה ולחוש הבלתי רגיל שלה, להריח בעוד מועד לווה שאיננו בטוח, יצא הבנק בשלום גם בשנת המאזן האחרונה. ודאי שיש גם כמה חברים בלתי מרוצים, בפרט במשבר הנורא המוכיח, ולא אחד כועס על ההנהלה בגלל נקיטת "טיפול מחמיר מידי", על כך שאינה דוחה גביית שטרות עד לכשירחיב, על שאינה מוכנה להלוות מעבר למידה וכדומה דברים כאלה, שאסור להנהלה לעשות אם על פי דין ואם על פי היושר.

ואכן שמענו, כי כמה בלתי מרוצים כאלה מתגייסים לקראת האסיפה הכללית כדי להכניס דם רע ולהפריע למסורת ארוכת השנים של רוגע וענייניות שבהם הצטיינה תמיד האסיפה הכללית של חברי בנק הסוחרים. אלא שמהו מונע להאמין בכך... שכן לכל חבר ברור, כי אין להאשים את ההנהלה במאומה. אפילו אלה שחשים כי נעשתה להם עוולה, מודים הרי בליבם פנימה, כי מי שממונה לשמור על הזהוב שאינו שלהם, אסור לו בשום פנים להיות בעל-טובה על חשבון אחרים. ואם בכל זאת נמצאים יחידים שאינם מודים באמת, הרי הם בטלים בשישים... וקודם כל חייבים לא לשכוח, כי אינסטינקט ההגנה העצמית יבודד את מעט הצעקנים הבלתי צודקים, כדי שלא יפגעו בעצמם. הם הרי בכל זאת סוחרים ואם איבדו את האמון בהנהלת בנק הסוחרים, בוודאי לא ירצו לגלות זאת ברבים, כי בכך הם עלולים לאבד גם את הרחוב (כלומר: את היכולת ללוות במקומות אחרים). ואם יש מישהו שכבר אין לו מה להפסיד, תהיה לדבריו רק השפעה קטנה מאוד על החברים הנאספים. לא. אין לנו ממה להתיירא. בנק הסוחרים שלנו לא יאבד מזוהרו גם אחרי האסיפה הכללית. אנחנו יכולים להיות בטוחים.

הרון

זכור תזכרו!

כבכל שנה כך גם בשנה הנוכחית, מיסרו בעוד מועד את הזמנותיכם עבור

מצות לפסח

רק במכונה שלי, הקיימת כבר למעלה מ-30 שנה וידועה באפיית מצות טובות וטעימות למהדרין מן המהדרין לפי הוראות ההיגיינה שהוצאו על ידי השלטונות

מוניש רויזען רחוב וורשבסקה 112

"מסדה"

הוצג על ידי "הבימה" המקומית

הצגת להקת החובבים של "הבימה" המקומית בעברית, ב-20 בפברואר, הייתה התרחשות משמחת בשפל השורר בחיינו התרבותיים.

המעשה הנדיר הזה מהווה נצחון העקשנות של אדם אחד, ה' **שלום קלאניצקי**, שזה מספר שנים נושא בליבו תוכנית ליצור תיאטרון חובבים סולידי. למרבה הצער, "קוצצו כנפיו" לא פעם במשך השנים הללו, הן על ידי מקורבים והן על ידי זרים. אבל הדחף שלו היה חזק מהם וביום שישי בערב של ה-20 בפברואר התגשם חלומו על במת תיאטרון "אכספרס".

מייד עם הפתיחה היה ברור, כי ההצגה הוכנה בתשומת לב רבה ובהבנה. התפאורות הנהדרות היו עשויות באמנות רבה ומותאמות לתוכן המחזה, עד כי אפשר לומר בהחלטיות, כי אין לראות כמותן בשום תיאטרון חובבים, אלא רק בלהקות אמנותיות (**מקצועיות**) מעולות. העמוד הסמלי ליד פרשת הדרכים במערכה הראשונה ועוד יותר מכך החומות המאיימות הפנטסטיות של "מסדה" במערכה השלישית, הותירו רושם עז.

איננו יכולים לעצור מבלי לציין בו במקום את שמו של ה"נחבא אל הכלים" – הצייר הצעיר (**של התפאורות**) ה' **ריינער**, שיש לו חלק גדול בהצלחת ההצגה. ועכשיו לגבי היצירה עצמה. קודם כל, הרעיון להמחז את הפואמה "מסדה" של י. למדן איננו גרוע. אמנם בפואמה יש רק מעט פעילות (**פיזית**), אך לעומת זאת מעלתה בכך שהיא אקטואלית ובעברית נהדרת והיא נכתבה בדם ובלב דואב. הפואמה מתארת איך פליט מהשחיתות באוקראינה (**הכוונה לימי חמלניצקי**), מגיע למקום המפלט האחרון – המיבצר "מסדה" [ארץ ישראל]. שם, במסדה, מתרחשים מאורעות מפחידים: לוחמים נחלשים ונפלים, או נמלטים; נביאי שקר אדומים (**קומוניסטיים?**) וסתם ספקנים מחלישים את האומץ ואחרים באים לעמוד על המקח עם מסדה, כשהם הופכים את האידיאל לחנות קטנה; הייאוש מתגנב לו פנימה. ובכל זאת פוצחים הגיבורים הנהדרים של מסדה בריקוד נלהב, כי אין להם מקום אחר ללכת אליו, שכן "מסדה" היא המוצא האחרון והיחיד שלהם. הבמאי הבין היטב את הרעיון וגם את הטיפול בתוכן המתומצת של הפואמה. ההצגה הייתה עשירה ברגעים פנטסטיים-דרמטיים חזקים, במיוחד בפתיחה ובסיום [וזוה טוב]. פגמים היו רק מעטים ובלתי משמעותיים. כך, למשל, דקרה לנו בעין [ובנוסף גם קצת צרמה לנו באוזן] התמונה של הבאת "ביכורים למסדה": לאחר הריקוד המסוגנן והסוער של "עוד לא נותקה השלשלת" הגיע פתאום "סלינו על שכמינו", שגם עיצבו וגם המוסיקה שלו לא השתלבו בהרמוניה עם הגוון הכללי של צער אילם, של אגרופים קמוצים ושל דבקות. אצל למדן בפואמה, אלה "גיבורים" אחרים: חלומות הילדות, פרי הביכורים של הלב המתעורר. ממש כך גם (**ריקוד**) ה"לא איכפת", לא נדבק לצליל הכללי ובכלל לא היה מסוגנן. אלא שכאמור, היו אלה רק פרטים קטנים. באופן כללי היה זה אירוע יפה. הציבור הגיב בתענוג. העיקר בכל הצגה דרמטית הוא החיבור של סוגי אמנות שונים לשלמות אחת וכך היה גם כאן. המשחק עצמו, הריקודים (**של הגיבורה**), העלמה חרפיה, המוסיקה [שהותאמה יפה מאוד על ידי ה' **ש. פיינשטיין**], התפאורות, הפתיחה הקצרה של ה' **מולער** – הכל היה מחובר יחדיו בהרמוניה. כל השחקנים הציגו את תפקידיהם בשלמות, החל מהגיבור הראשי, הפליט מאוקראינה [ה' **חפץ**] והמושל [ה' **קלונימוס**] וסיים בתפקידים הקצרים, כמעט סטטיסטיים [למשל ה' **וויסברויט** כתמונתו של ד"ר הרצל]. והקהל הגיב בתרועות "יופי! נהדר! בראבו קלאניצקי!" אנחנו, מצידנו, רואים חובה לעודד שני גורמים: ה' קלאניצקי, שלא ירפה מ"הבימה" (**שלא יסתפק בהצגה יחידה**). שיעלה על הבמה שוב אותו מחזה ושיתחיל מייד בהכנת מחזה חדש [שיהיה יותר ריאליסטי]. ולצד השני, הציבור, ברצוננו לעודד אותו לבקר ב"הבימה". שיבואו גם המבוגרים, היהודים המזוקנים, ושלא ישאירו זאת לגמרי לנוער. ימינו כל כך אפורים, עד כי כדאי לפחות לכמה שעות, לחוש אווירת חג. והערב הזה ב"הבימה" אכן היה חג.

י. קאברניסקי (**יעקב קוברנינסקי**)

מועצת העיריה

ביום חמישי התקיימה ישיבת מועצת העיריה, בראשות ראש העיריה, ה' רזשעשאווסקי. לאחר מסירת דו"ח על פעילות העיריה בחודש האחרון, הוחלט, בהקשר לדרישות החדשות של רישום התושבים, להצמיד לכל הבתים שליטי מספרים, הנושאים גם את שם בעלי הבית. על הכנת השלטים הללו תדון העיריה עם התאחדות בעלי הבתים.

בשאלה לגבי קובל II כרובע חדש בעיר, בו ייבנו 17 רחובות חדשים, נתקבלה ההצעה של ראש העיר, כי שמות הרחובות החדשים לא יהיו של אישים.

לאחר מכן הועלתה שאלת תעודות הלידה.

אחר כך הוסכם, כי חברי ההנהלה של הקופה הקהילתית השייכת לעיריה, יקבלו מעמד של חברי העיריה.

דיון נרחב התעורר בעת אישור גובה המיסים ובסופו של דבר הוא נקבע בדומה למיסוי של אשתקד. יצא מהכלל רק מס המלונות. בעוד שעד כה היה המיסוי מחושב לפי הסכום הכללי (כלומר: מס אחד לכל המלונות), הרי שמעכשיו ישלמו המלונות מסוג א', מס בגובה 20 אחוז והמלונות מסוג ב' – 10 אחוז.

ויכוח נסער יותר התנהל לגבי בעיית ניקיון הרחובות. ראש העיריה העלה הצעה לשחרר את העיריה לגמרי מהתפקיד הזה ולהטיל אותו על בעלי הבתים, שיהיו אחראים בעצמם לניקוי הרחובות, כפי שהיה פעם. בסופו של דבר, ב-15 נגד 5 קולות, נדחתה הצעת ראש העיריה והמשימה של ניקוי הרחובות בעיר מוטלת גם להבא על העיריה.

הצעת העיריה להעלות את התשלום (מיסוי הדירות) עבור מטר רבוע ל-1.20 זלוטי, הועברה לוועדת הפיננסים והמאזן של מועצת העיריה.

לגבי המשלחת העירונית לקרקוב, כבר בחרה המועצה בזמנו שני חברים: ראש העיריה ה' רזשעשאווסקי וחבר המועצה ה' קלורגלאז. עכשיו הוסכם, כי ייסע גם נציג שלישי, ה' זאקשעווסקי.

לבחירת חברי ועדת הרגולציה המשפטית הוצגו שתי רשימות מועמדים וכתוצאה מכך ייבחר מהרשימה של האגף היהודי חברי המועצה ה' קלורגלאז, שיינבוים, מאקסימאוויטש, ומהרשימה השנייה חברי המועצה קראקאווסקי וזאקשעווסקי.

מכאן עבר הדיון לשאלה של הקצאת שטח עירוני לקואופרטיב "דאם". ראש העיריה, ה' רזשעשאווסקי, אמר בעניין זה כי העיריה מוכנה למסור לקואופרטיב שטח תמורת 25 אחוז משווי עם כמה הנחות. הוא פירט שורה של מקומות אפשריים לכך וקבע שהעיריה יכולה להקצות למטרה זאת שטח בפינת (רחוב) פאמניקאווע (פומניקובה), ליד בית החולים המחוזי.

התפתח דיון שבעיקבותיו הוחלט להעביר את הנושא לוועדה.

לגבי שאלת התמיכה במחוסרי עבודה הודיע ראש העיריה, ה' רזשעשאווסקי, כי במיניסטריון (משרד הפנים?) הבטיחו לו למטרה זאת עשרת אלפים זלוטי. בינתיים מוכנה העיריה להוציא 1500 זלוטי למטרה זאת, עבור מקרים הזקוקים לסיוע דחוף. לאחר דיון קצר הוחלט להעלות את הסכום ל-2000 זלוטי.

לפני נעילת הישיבה הודיע ראש העיריה, כי הוא מבקש לנגוע בשאלה דחופה, למרות שאיננה מופיעה על סדר היום. המדובר בבקשה של חבר המועצה ה' סאלאמאן רייף, שהעיריה תוסיף לשכרו 15 זלוטי לחודש, כדי שיוכל לעמוד בהוצאות שהותו בזאקופאנה, אליה שולחים אותו הרופאים (להחלמה). בעיקבות זאת הוחלט לבוא לקראת המבקש ולהוסיף לו את הסכום המבוקש למשך ארבעה חודשים – ואז נסגרה הישיבה.

מחר נשף העיתונות

מחר, מוצאי שבת, נחוג כולנו מ-9 בערב עד הבוקר בנשף העיתונות בתיאטרון "אנספרס", שבו גם נבחר את אסתר המלכה מקובל, אשר תצלומה יופץ בעיתונות. נשף העיתונות יהיה נקודת המיפגש של כל החברה היהודית אצלנו בעיר.

התזמורת הגדולה ביותר למען נשף העיתונות

התזמורת המפורסמת, שאורגנה בהנהלתם של האמנים ה' בארושיק וה' גוירצמאן, בהשתתפות ה"ה פייוויל געללער, אדאש בלאנקליידער, פייוויל פראנקפאוויטש, יעקב בלינדער ואחרים, תהנה את הבאים לנשף העיתונות, בניגנתה מלאת הכישרון במשך כל שעות הנשף, ללא שום

תשלום. חינום (במילים אחרות: התזמורת תרמה את הופעתה חינום לטובת מטרות הנשף). מעשה נאה זה של התזמורת המכובדת לטובת המוסדות היהודיים שלנו תיזכר כמובן לטובה על ידי כל אחד מאיתנו.

ה' ליבערמאן למען נשף העיתונות

המערכת שלנו קיבלה בימים אלה מלמברג מכתב מבן עירנו החשוב, ה' פנחס ליבערמאן, הכותב כי מקריאת "קול קובל" נודע לו על המשימה הגדולה של נשף העיתונות לטובת כל המוסדות התרבותיים-פילאנטרופיים ולכן הוא שולח 20 זלוטי מכיסו לטובת המיבצע. המערכת העבירה את 20 הזלוטי שקיבלה לקופת נשף העיתונות. יהי מעשה זה דוגמה לאחרים, בפרט ל"אנשים טובים" משלנו כאן.

הוועידה הציונית של וואהלין

ביום ראשון תתקיים ברובנה הוועידה המחוזית הראשונה מכל האירגונים הציוניים בוואהלין. לוועידה זו יבואו במיוחד מוורשה יו"ר האירגון הציוני (ההסתדרות הציונית) בפולין, י. גרינבוים, חבר הנשיאות של האירגון א. גאלדבערג ומיזופה הכוח מטעם האירגון, ה' קאמינער. בוועידה ישתתפו נציגים של 70 ערים ועיירות. האירגון הציוני המקומי (בקובל) משגר לוועידה את ה"ה היו"ר ל. פיש, חיים גרינבערג, ישראל פרוזשאנסקי, צימרינג, ווירניק, טויביטש, צוריף, בוראק, געלמאן.

חיים קובלאיים

קהילה

בשבוע שעבר שיגרה העיריה מכתב לקהילה בנוגע להסדרת החובות של ועדת בית החולים הקודמת. בעיקבות זאת זימן סגן היו"ר של מועצת הקהילה, ה' ל. פיש, ישיבה מיוחדת של המועצה וההנהלה כאחת, ביחד עם נציגי ועדת בית החולים, ד"ר זיסקינד וד"ר ווייסמאן, כדי לדון במכתב זה. לפני הדיון בעצם העניין, העלה הפרנס קופשטיק את ההצעה הדחופה להלן: בקשר להכרזת הנציג היהודי ל. מינצבערג, בישיבת המליאה של הסיים (הפרלמנט הפולני), כי בקהילות היהודיות מתבססים גורמים קומוניסטיים, מביעה מועצת הקהילה את מחאתה החזקה ביותר נגד צעד חסר אחריות זה. ההצעה נתקלה בהתנגדות חריפה של החברים האורתודוקסיים וחברי האגודה (אגודת ישראל), שניסו למנוע מההצעה לעלות בכלל על סדר היום, אבל זה לא הלך להם וההצעה נתקבלה ברוב קולות. כעת הגיע הטיפול בסדר היום. מדובר בשינוי ההחלטה שנתקבלה בזמנה במועצת הקהילה, שלא להכיר בחובות של ועדת בית החולים הקודמת, שנעשו דרך הקהילה, כי רק ראש העיר אחראי להם. לאחר דיון ממצה בשאלה התקבלה ההחלטה הבאה: בקשר לכך שוועדת בית החולים בקהילה היהודית החלה באחרונה להתמקח עם העיריה לגבי האופן שבו יוסדרו החובות של ועדת בית החולים הקודמת, מחליטה מועצת הקהילה ליפות את כוחו של סגן היו"ר של מועצת הקהילה, ה' ל. פיש, והיו"ר של ועדת בית החולים, ה' ד"ר זיסקינד, לבחון בצוותא עם העיריה איך להסדיר את החובות של ועדת בית החולים הקודמת, באופן שיאפשר לקהילה לקחת חלק בעניין. בהזדמנות זאת מסר ד"ר זיסקינד דו"ח על המצב הנוכחי בבית החולים, שממנו ניתן לראות, כי בית החולים השתפר בכל המובנים לאחר שהושקעו סכומים גדולים בהשלמת בית החולים ובהבאתו לרמה גבוהה. רב הקהילה נגע בשאלת הפעלת מטבח טקסי (כשר?) בבית החולים ודיווח כי בבית החולים עובדים רק טבחים נוצרים, דבר שאי אפשר להסכים לו. משום כך הוא דורש, כי יהיו במטבח או מבשלת יהודיה, או משגיח (על הכשרות). העניין הועבר לוועדת השיפורים של המועצה, שחבריה הם ה"ה וואיגשאל (ווגשול), אינגבער ושניידער, והוטל עליהם לערוך מחקר רציני בנושא ולדווח על מימצאיהם למועצה בישיבתה הבאה.

בעיקבות הצעה של הפרנס **גלאז**, החליטה המועצה להציע להנהלת הקהילה להקצות 100 זלוטי לספריה של בית החולים היהודי. באותה ישיבה נדונה גם התפטרותו של יו"ר מועצת הקהילה, ה' **מ. פיינשטיין**. המועצה החליטה פה אחד לקבל את ההתפטרות של ה' פיינשטיין ולהודיע זאת לשלטונות הביקורת. בכך ננעלה הישיבה.

פיצוץ של קליע

במוסך של חברת המכונות **שטיינבערג & ספולקא**, השתמשו הנהגים קאטאו ובעזעקא בקליע בעבודתם (**לשם התנעת המכנית?**). לפתע התפוצץ הקליע ושני הנהגים נפצעו קשה, קאסאו בידיו וברגלו ובעזעקא ברגלו. השניים הוחשו לבית החולים היהודי, שם נותחו.

גניבה

ביום שלישי בלילה חדרו גנבים לחנותו של ה' **שטיינהנדלער** בווארשאוווסקע 177 וגנבו סחורה בשווי כמה מאות זלוטי.

קיום פסק דין (בלשון ימינו: עונש מידי)

ביום ראשון, בקרן הרחובות ווארשאוווסקע וקרולעווע-באנע (**קרולובה-בונה**) התנפלה חבורה של צעירים נוצריים על העוברים ושבים. בין השאר הם פגשו בחייל שהגן על עצמו בכידון של רובה ופצע אחד מתוקפיו קשה כל כך, שהיו מוכרחים להחישו לבית החולים.

נערה – אם

לפני מספר שבועות הגיעה לקובל **מרובישוב** העלמה בת ה-17 ציריל ב. והתארכה אצל חברותיה ברחוב לודמיר. כעבור כמה ימים החלה העלמה להתלונן שאיננה בריאה ושכבה במיטתה. היא ביקשה שייקחו אותה לבית החולים. החברות נעמו מייד לבקשתה והביאו את העלמה החולה לבית החולים **הפאווואטובי** המקומי. באותו יום עצמו קיבלה העלמה שם את "העזרה" שביקשה, כאשר תוך כדי "מחלתה", ילדה. וכך הייתה ביום שישי בבית החולים הפאווואטובי חגיגה יהודית כאשר נערכה לרך הנולד ברית מילה. היה חסר רק "בעל הברית" (**כלומר האב**), כי העלמה שמרה בסוד ולא סיפרה מי צריך להיות הנבל. שמועות אומרות, כי אביו של הילד איננו אחר מאשר בן משפחתה...

התאבד שחקן יהודי

ביום חמישי, ברחוב קאלעיאוווע (**קוליובה**), הרעיל את עצמו בשתיית תמצית חומץ, השחקן היהודי שמואל מיגדאלאווויטש-מאנדעל, מלהקת לאטאוויטשעס. המתאבד הובא לבית החולים היהודי, שם מצאו בכליו מכתב שבו הוא כותב כי אך לפני חודש ימים מלאו לו 27 שנה. הוא נולד בלענין, במחוז לונעניץ. לפני 18 שנה נעשה למרות התנגדות הוריו הדתיים האדוקים, לשחקן בלהקה נודדת. במשך הזמן הוא התחתן ואשתו ילדה לו לאחר שנה ילדה [שכיום היא בת 6] – ונפטרה. הוא הצטרף אז ללהקה של השחקן לאטאוויטש. באחרונה, לאחר נדודים רבים של הלהקה והירידה בהכנסותיה בגלל המשבר הכלכלי הנוכחי, הוא פוטר על ידי ה' לאטאוויטש עם עוד שני שחקנים. מאחר שנותרו בחוסר כל, ניסו השלושה להציג ברחבי וואהלין מופע רביו קליל, אבל לא זכו להצלחה.

לפני שבוע הם הגיעו לקובל, אבל גם כאן לא הצליחו. שני עמיתיו השחקנים זנחו אותו והוא נותר בודד וחסר ישע. ומאחר שמצא עצמו במצב קריטי ללא סיכוי, החליט להתאבד. בסיום המכתב הוא יוצא בהאשמה קשה נגד איגוד השחקנים בוורשה, בגלל התנהגותו הבלתי אנושית נגד חבריו האומללים, למרות שהוא מחוייב לסייע להם בשעת צרה. בו בזמן הוא מבקש מהאיגוד כדלקמן: "בקשתי האחרונה לאיגוד השחקנים היא, שבתו בת השש, שסבלה כה רבות בגלל מקצועי, תוכל לפחות למצוא בעוד שנים את קברי בזכות המצבה, שאני מבקש מאיגוד השחקנים, כבקשתי האחרונה (**להציב על קברי**). הלוואי שבקשתי האחרונה היחידה הזאת אכן תקויים תמורת 18 שנות סבלותי כשחקן יהודי."

קרן קימת לישראל

בימים ראשון, שני ושלישי, תיערך מגבית פורים גדולה לטובת קק"ל, תחת הסיסמה: "אפשרו לקרן קימת לישראל לסיים את רכישות הקרקע שכבר החלו".
אנו בטוחים, כי האוכלוסייה הקובלאית תיענה בתרומות גדולות לטובת קק"ל ותקבל בתמורה משלוח מנות נאה מהקרן הקימת לישראל בצורת תמונה מארץ ישראל.

איגוד עובדי המספרות

ביום ראשון התקיימה במשרדי איגוד עובדי ההלבשה, אסיפת היסוד הראשונה של איגוד עובדי המספרות, בה ישב ראש ה' שמעון גאלדבערג.
ה' שלמה לויפער הירצה על החשיבות הרבה שיש דווקא ברגע זה להקמת איגוד עובדי המספרות. הוא הדגיש את המשמעות הטמונה בכך שכל חברי האיגוד יהיו פעילים מסורים בו.
לאחר מכן נבחרו להנהלה ה"ה דוד יאבלאנאוויטש – יו"ר, שלמה לויפער – מזכיר, אליה נארען – גיזבר.
האסיפה ננעלה באווירה של גיבוי מלא להתאגדות.

פרסים למתחרים בכתיבה

בימים אלה התקיימה בין תלמידי בתי הספר התיכוניים המקומיים תחרות חיבורים על הנושא "מעלות החיסכון". המצטיינים זכו בפרסים: שניים מהגימנסיה הממלכתית, שנים מבית הספר למסחר ושניים מגימנסיה "תרבות": התלמידה **יענטע שטיינבאך** והתלמיד **אינבערג**.

אסיפת הבנק הכללי

ביום ראשון, ה-12 בחודש זה, התקיימה בבית העם האסיפה הכללית השנתית של הבנק הכללי של הסוחרים הזעירים, בה נטל חלק הדירקטור של ההתאחדות הרוויזיוניסטית בלמברג, ה' האראוויץ.
האסיפה נפתחה על ידי יו"ר המועצה, ה' בניימין גייער, שקידם בברכה את האורח הנכבד מההתאחדות הרוויזיוניסטית בלמברג, ה' האראוויץ, שבאו מדגיש את החשיבות הרבה שמייחסת ההתאחדות לפיתוח הבנק הכללי כאן.
לאחר מכן נבחרה נשיאות האסיפה בהרכב ה' יאקעלזאן יו"ר וה' פען, דאראטשינסקי כחברים וה' נח ראבין כמזכיר.
לאחר הסכמה על סדר היום דיבר הדירקטור ה' האראוויץ, שבירך את האסיפה בשם ההתאחדות הרוויזיוניסטית בלמברג והירצה ארוכות על המשימות של בנק קואופרטיבי ועל המטלות של האסיפה הכללית השנתית. משתתפי האסיפה הקשיבו לדבריו בתשומת לב רבה והודו לו עליהם בתשואות.
מנהל החשבונות ה' ל. חזן, הציג את המאזן, שאפשר לראות ממנו כי לבנק יש 194 חברים עם הון של 7534 זלוטי (בממוצע?). במהלך השנה הוציא הבנק 978 הלוואות בסכום כולל של 232,432 זלוטי. הגבייה הסתכמה ב-10,750 והוצאו מיסמכים (התחייבויות?) בסך 1,375,719. בסך הכל 5,530,538 זלוטי. המאזן השנתי הסתיים ברווח של 148.75 זלוטי.
לאחר מכן מסר נשיא האסיפה, ה' גאטלויב, דו"ח מפורט על הפעילות והמצב של הבנק, ממנו ניתן היה לראות, כי הבנק מתקדם ונענה לפניות חבריו.
נשיא האסיפה, ה' גייער, דיבר על הרוויזיה שמכינה ועדת התיכנון. מדבריו עלה, כי פעילות ההנהלה היתה ברמה גבוהה, כנדרש מבנק קואופרטיבי.
האסיפה זיכתה בתודה רבה את צוות עובדי הבנק, שאיפשרו את התפתחות הבנק.
לאחר דיון קצר, בו השתתפו ה"ה פלאמענבוים, צוקערמאן, פרישבערג ואחרים, נתקבלו הדיווחים לתשומת ליבה של האסיפה ואושרו, תוך הבעת תודה למועצה ולהנהלה.
חבר ההנהלה ה' אלשעצקי הציג בשם המועצה וההנהלה את התקציב המוצע לשנת 1931/32.
בדיון על ההצעה נטלו חלק ה"ה ארקדי פרישבערג, ראבין, ל. בעבטשוק, קעסטענבוים ובעיקבות דבריהם הוחלט על תקציב שנתי של 10,100 זלוטי, עם רשות להגדילו ב-25 אחוז.
לאחר שנתקבלה החלטה להחליף את שם הבנק לבנק הכללי בע"מ, נערכו בחירות למועצה ולהנהלה, שבהן נבחר מחדש ההרכב הקודם, פרט לכך שלמועצה נוסף ה' איסאק גורוויץ במקום ה' פען, שהתפטר.
האסיפה ננעלה במצב רוח מרומם.

ביום שני בערב נבחרו יושבי הראש של המועצה ושל ההנהלה. כיו"ר המועצה נקבע ה' בנימין גייער וכיו"ר ההנהלה – ה' לייבעל פרישבערג.

אזהרה!

לכל ההורים של תלמידי "תרבות"

למרות הודעתנו בשבוע שעבר ב"קול קובל", עדיין לא שילמו כל ההורים את התשלום החד פעמי לטובת "תרבות".

אנו מזהירים, איפוא, פעם נוספת, כי כל ההורים שלא ישלמו עד ה-1 במארס מרצונם הטוב את התשלום החד פעמי, יכריחו אותנו לנקוט לגביהם באמצעים.

בשם "תרבות" היו"ר מ. פערעל

(זמיר פירסומת)

הצילו! מה שולחים במשלוח מנות?

רק היום פורים עוד פה
ומחר כבר לא.
הצילו! מה לעשות
עם משלוח המנות?
"פורטונה" הממתקים
גם זולים וגם טעימים.
מהרו וקנו ממש מייד
ללא היסוסים.

אבל אילו, הוי אילו
נבחר מתוכם?
ב"פורטונה", בלי עין הרע
המיבחר בכלל חגיגה:
"שרלוטה", "מאלאגה"
בונבונירות בזוגות,
"רמונה" או "טרופלי",
ואולי דווקא "בובליטשקי"?
"קארטאפעלקעס" משובחים
היום הם בשפע.
ואולי "טוטי פרוטי"
ברום או ליקר ממולאים?
ואולי בכלל "נאיטרגיע"
או "זאקופאנסקיע"?
כולם טובים ומתוקים
והמיבחר מדהים.

בקיצור, חייבים לקנות
ממתקים מכל מין
את המיגוון המלא
כי הרי פורים היום פה
ומחר כבר לא!

משלוח מנות "פורטונה"
מהרו לשלוח ודי לחכימא!

(מאמר הקורא לתמיכה כספית בעניי קובל לקראת הפסח המתקרב, נוכח המצב הכלכלי הקשה בעולם, שנגרם בגלל המשבר של 1929 בארה"ב)

עת לעשות

העוני הנורא שחדר לכל השכבות של האוכלוסייה היהודית מחייב אותנו לחשוב היטב איך לנהל בשנה הנוכחית את מגבית הפסח אצלנו בעיר. אין לשכוח, כי אל לנו לתלות שום תקוות באמריקה, כי הדלות מצפצפת גם שם. במשך כל החורף הם לא סייעו לנו אפילו באגורה אחת וגם לקראת פסח הם לא ישלחו כל כסף. נשאלת, איפוא, השאלה: איך נדאג אנחנו, אפילו באופן המינימלי ביותר, למאות העניים והמשפחות המרוששות שלנו? נשארה רק דרך אחת ויחידה: עניים לעניים. במילים פשוטות זאת אומרת, כי כל אחד, אם הוא יכול ואם לאו, חייב לתת סכום מסויים לעניים – אפילו הוא עצמו כזה – לפסח. ואיך עושים זאת? מי יהיה זה שיאסוף מכולם? הרי אנחנו יודעים מחיי המעשה, כי קשה יותר למצוא את המאסף מאשר את הנותן! האמצעי היחיד הוא לחייב את מאפיות המצות לגבות מכל קונה בנפרד סכום מסויים לטובת מגבית הפסח. איננו מאמינים שיימצא אפילו יהודי אחד שיימנע מנדבת זהוב אחד או שניים למען אחיו העניים. בפרט שהשנה יהיו המצות זולות ב-40 אחוז משהיו לפני שנה. הקהילה היהודית צריכה לזמן לצורך זה את כל בעלי מאפיות המצות ולקבל מהם הבטחה, שמכל שק קמח שיאפו, צריך להקצות סכום מסויים לטובת מגבית המצות. מובן מאליו, כי בעלי לב נדיב לא יסתפקו בנתינה זעירה זאת ויתרמו סכומים גדולים יותר, אם באמצעות גבאי בתי-המדרש, או ישירות לקופת הקהילה. גם קופת גמילות החסדים שלנו בוודאי לא תשנה השנה ממנהגה ואלה שלפני שנה הילוו לה כספים, כדי שתוכל לחלקם בין כמה שיותר לנצרכים, יעשו כך, מסתמא, גם השנה. הרי אנחנו זוכרים, כי כולם קיבלו בחזרה את כספם במועד! במלה אחת: אפילו בזמנים רעים אלה אפשר לעשות משהו. צריך רק שיהיה רצון טוב ותחושת אחריות גדולה, המוטלת על כל אחד מאיתנו כלפי מאות העניים והמשפחות המרוששות.

הרון

ווארנאנג!
 אכטונג הייה דאקטוריים און ח' פובליטום!
 עס האבן זיך באוויין אין סארקויף ווירטלאזע פאל-
 טייקאטן פון דעם דורכרייניסונגס-שאקאלאד
דראסטיו לובעלסקי-Drastin Lubelski
 דעלכער איז בעקאנט זינט 26 י. און רעקאמענדירט דורך דאקטוריים
 ס'זענען אויטמעקאזאם געמאכט, אז יעדע שטיקל פון די אריגינעלע
 דורכרייניסונגס-שאקאלאד גאויסט אן אויטערישע
 Drastin Lubelski און א פארטיק-טארקע.
 צו באקומען אין אלע אפטיקן. — דער איינציקער פראדוצענט
Aptekarz J. LUBELSKI, Warszawa, Długa 16.

אזהרה! לתשומת לב ה"ה הרופאים וה' הציבור

נתגלו בשוק זיופים חסרי ערך של שוקולד לניקוי (מערכת העיכול; מתוצרת)

דראסטין Drastin Lubelski לובעלסקי

המוכר זה 25 שנה ומומלץ על ידי רופאים להווי ידוע, כי כל יחידה מקורית של השוקולד לניקוי נושאת את הכתובת

Drastin Lubelski ואת הסמל המסחרי של המפעל להשיג בכל בתי המרקחת. הייצרן היחיד:

Aptekarz J. Lubelski, Warszawa, Długa 16

תודת היובל של דר' ש. טרניחובסקי ע"י, תרבות קובל.
 ביום 6 מעריץ ש' י. **אקדמית-טרניחובסקי** ליובל השלושים
 החקיים באולם בית עם' התחלה 7.30 בערב.
 הכניסה בעד תשלום מוטט.

(מודעה בעברית. רק מלה יידית אחת התגנבה אליה: אקדמית. בעברית צחה:) **עצרת-טרניחובסקי**

יודעו! שטיצט ארבייטסלאזע
 און ניטט אב אייערע באשעפטיגונגען
מצות אויף פסח
 נאר אין מאשין פון ה' יצחק גלייזער
מיצקעוויטשא גאס 4 טעל. 36
 וועלכע מיר סעראייניגטע ארבייטער
 האבען איבערגענומען.
 שטיצט אונז דערצו וועט איהר נאך האבען פיינע
 ריטיילע און בעשאפע מצות למחזורין פון המחזורין
 - צו ביליגע פרייזען -

יהודים! תימכו במחוסרי העבודה
 ומיסרו את הזמנותיכם (עבור)

מצות לפסח

רק במכונה של ה' יצחק גלייזער
 רחוב מיצקעוויטש 4 טל. (טלפון) 36

שאנחנו, **העובדים המאוגדים**, לקחנו (ומפעלים
 בעצמנו)

תימכו בנו! ובנוסף לכך יהיו לכם מצות מעולות, טובות
 וטעיימות למחזורין מן המחזורין

במחירים זולים-----

א אוצר ליגט אונטער די הענד
 שוין די טעג הויבט זיך אן די רייכע ציהונג פון דער 6-טער
 קלאס, וועלכע דויערע 6 וואכען כסדר
87.500 געווינטען אויף א סומע פון **28.000.000 זל.**
 אזא אוצר ליגט יעצט אין קאוועל אין דער
 ערשטער לאנגיעהריגער סאלעקטור-וואהלין פון
שלמה מאנדעל ווארשאווסקא 14
 וואו מ'בעטומט צו טויטען אזא גליקלעך צעטל.
 און דאס גליס קומט.

אוצר מונח תחת הידיים

כבר בימים אלה מתחילה ההגרלה הגדולה החמישית,
 הנמשכת בהתמדה שישנה שבועות

87,500 זכויות בשווי כולל של **28,000,000 זלוטי**
 אוצר זה מונח עתה בקובל, במשרד הגבייה הראשון,
 רב השנים, "וואהלין" של

שלמה מאנדעל ווארשאווסקא 14

שם אפשר לקנות פתק בר מזל והמזל מגיע.

הצלחת נשף העיתונות

במוצאי שבת התקיים נשף העיתונות הגדול, שאורגן על ידי המערכת של "קול קובל" לטובת אגודת
 עזרת יתומים, מושב זקנים, לינת הצדק, בית החולים היהודי, "טאז", קופת גמילות חסדים,
 "תרבות", ת"ת (תלמוד תורה) ו"ארט" יחדיו, כל תשעת המוסדות התרבותיים והפילנתרופיים.
 ב-9 בערב כבר נראתה ההתעניינות הרבה שנשף העיתונות עורר בקרב האוכלוסיה היהודית
 והנוצרית כאחת. קהל גדול נאסף בתיאטרון "אכספרס", שהיה מקושט יפה ובו אורגנו דוכנים עם
 מזנון גדול ועשיר, שנתרם על ידי האוכלוסיה.

ב-10 בערב כבר היו תפוסים לחלוטין כל המקומות סביב השולחנות הקטנים באולם, בתאים וגם
 ביציע. בקהל הגדול היו מיוצגות כמעט כל השכבות של האוכלוסיה המקומית. כן היו הרבה אורחים
 מטעם השלטונות: ראש העיריה, ה' רזשעשאווסקי, השופט ה' יעליענקאווסקי, נציג השלטון המחוזי
 ה' קאליטע, עורכי הדין ה"ה יאראש, מאקאווסקי, **שולץ** (האם זה האדם המוזכר כאחד מראשי
 האנטישמים בעת שלטון הנאצים בקובל) ואחרים וכמעט כל העסקנים הבולטים וכל אנשי הרפואה
 היהודים ופרנסי הציבור.

אוירת חג שרתה על נשף העיתונות. כבר מתחילתו הורגש, כי הצלחת המיבצע מובטחת.
 בניצוחו של ה' **יאשע ערליך** ניגנה תזמורת המנדולינות שיר לכת נאה שהיה גם האות להתחלת
 החלק הראשון של הערב.

מייד לאחר מכן נערך "העיתון החי" מטעם "קול קובל", בו קראו (חברי המערכת) ה"ה פוגאטש, כל
בויניק (כנראה העורך יעקב בורק), קאברניסקי, וועלוועלער (לימים הסופר ברוך אביבי)
 וגראניטש, ממאמריהם.

האגודה הדרמטית-מוסיקלית הציגה את הקומדיה "השגעון של אשתי". ההצגה התנהלה בכשרון
 והקהל הגיב בתשואות רבות.

לאחר ההצגה, השמיעה תזמורת המנדולינות בניצוחו של ה' ערליך קונצרט שראוי לציון כהצלחה
 אמנותית.

לאחר שעה 12 בלילה החל החלק השני של הבידור. הופיעו כמה תחפושות והתזמורת המפורסמת
 בהרכב של שמונה נגנים ידועים, בניצוחם של ה' בארושעק וה' גוורצמאן [כולם ניגנו חינום, ללא
 שום תשלום] שגרמו הנאה לקהל בניגנתם האמנותית והביאו לו שביעות רצון אמיתית.

הקהל פשט על המזנון הזול והנגיש, הקיף את הקיוסקים ודוכן ההגרלות. המלצרות המתנדבות עברו עם מאכלים טעימים ומשקאות.
ב-4 בבוקר חולקו שני פרסים חשובים עבור התחפשות היפות ביותר. במקום הראשון זכתה העלמה **וואלק** ובמקום השני ה' **יחזקאל זעלצער**.
בסביבות שעה 6 לפנות בוקר נערכה ספירת הקולות לבחירת אסתר המלכה. המספר הגדול ביותר של פתקי הצבעה היה למען העלמה **מלכה שטערען** [מרחוב ווארשאוסקא] והיא הוכתרה בתואר אסתר המלכה.
בסביבות 7 בבוקר החל הקהל לעזוב את המקום.
הסדר לדוגמה ששרר באולם בעת האירוע גרם לשביעות רצון רבה בקרב הציבור, כך שאפשר לקבוע בבטחון, כי במשך כל החורף הזה לא היה נשף (מוצלח) כמו נשף העיתונות הנכחי, שעבר כה יפה ושהיתה לו הצלחה כה רבה.
הדיווח המפורט של הקופה וחלוקת הכספים למוסדות, וכן כל אלה שנטלו חלק במיבצע של נשף העיתונות ואיפשרו את הצלחתו, יפורטו על ידינו בגליון הבא של "קול קובל".
ההכנסות ברוטו מגיעות ל-2,500 זלוטי.

מערכת "קול קובל" קיבלה מה' **משה ערליכגערעכט** 10 זלוטי עם מכתב שבו כותב ה' ערליכגערעכט, כי מחוסר יכולת לקחת חלק אישי בנשף העיתונות, הוא תורם לטובת המיבצע הגדול והחשוב 10 זלוטי. יהי מעשה זה לדוגמה, לאלה שכן יכלו להגיע לנשף העיתונות ולא עשו כן.

האסיפה הכללית של בנק הסוחרים

במוצאי שבת התקיימה בבית הבנק האסיפה הכללית השנתית של בנק הסוחרים, בה השתתף גם נציג של האיחוד הרוויזיוניסטי, המפקח ה' קנאבעלמאן.
כבר בתחילת האסיפה התברר העניין הגדול של החברים, שהגיעו הפעם הזאת בהמוניהם והאולם הגדול של בנק הסוחרים התמלא תוך זמן קצר.
לאחר שיו"ר מועצת הפיקוח, ה' **לייבוש ארמארניק (ארמרניק)**, פתח את האסיפה, נבחר כיו"ר האסיפה הכללית חבר מועצת העיר ה' **שיינבוים**, שהזמין את נציג המרכז, המפקח ה' קנאבעלמאן, לשמש כיו"ר של כבוד בנשיאות האסיפה ואת ה"ד"ר **ווייסמאן ואשר שווארץ** כחברים בנשיאות, וה' **חיים וויינבערג (וינברג)** כמזכיר.
התקבל סדר היום וחבר ההנהלה, ה' **מ. סטעלניק (סטולניק)**, מסר את דו"ח המאזן, שממנו ניתן לראות, כי לבנק 315 חברים עם הון רזרבי בסך 58,424.70 זלוטי. הוענקו כ-2,000 הלואות בסכום כולל של 1,420,949.53 זלוטי, הגבייה – 24,317 זלוטי, התחייבויות בסך 4,724,772 זלוטי, פקדונות ושאר חשבונות בתנועה – 168,531.82 זלוטי. המחזור הכללי היה 23,574,350.63 זלוטי ולאחר ההשקעה הגדולה במשך החדש ובריהוטו נותר רווח נקי של 1064.68 זלוטי.

ה' סטעלניק השלים את דיווחו בהכרזה, כי אם למרות המשבר הכלכלי הכללי, בכל זאת הסתיימה השנה הזאת ברווח, הרי זה רק תודות להתנהגות הזהירה של הבנק.
דיווח ארוך על הבדיקה שערך, מסר המפקח מטעם האיחוד הרוויזיוניסטי, ה' קנאבעלמאן, שנגע גם בשאלות קואופרטיביות כלליות. הוא קבע נחרצות, כי הנהגת בנק הסוחרים פעלה במשך השנה ברמה גבוהה וזכתה באמון מלא ובהכרה (**בהישגיה**).

לאחר דיון ממושך, שבו נטלו חלק ה"ה **שאפירא (שפירא)**, **דונאוועצקי (דוניבסקי)**, **באר (בר)** ו**מלמד**, הובאו הדיווחים לתשומת לב האסיפה.
בטיפול בחמשת הסעיפים של סדר היום, אושר התקציב לשנת 1931 והתפתח ויכוח רצוף יצרים. הדובר ה' **רוגאוועצקי (רוגוביצקי)** השמיע ביקורת על הנהלת בנק הסוחרים בגלל הקמת הבניין המהודר מידי, שעלה הרבה מאוד כסף.

הדירקטור ה' **פאמערנץ (פומרנץ)** הבהיר את הנושא בשם ועדת הפיקוח ואמר כי זה מכבר חיפש בנק הסוחרים משכן ראוי, שיתאים יותר להתפתחות הנחוצה לבנק.
בהקשר זה קרא ה' פאמערנץ ציטוט מפרוטוקול, ממנו ניתן לראות, כי שאלת המעבר למשכן גדול יותר, עם ריהוט מתאים, נדונה והתקבלה באמצעות המועצה שהביעה לאחר מכן את תודתה להנהלה – והפרוטוקול הזה חתום דווקא על ידי ה' שאפירא, דונאוועצקי ואחרים.
הבהרה זו עשתה רושם גדול על כל האסיפה.

לאחר דיון קצר, בו נטלו חלק: ה"ה שטיינבאך (שטיינברג), בליוכער (בלייכר), שטערען (שטרן), ד"ר ווייסמאן (ויסמן) ואחרים, אושרו גם שאר הנקודות של סדר היום. בהצבעה שנערכה לאחר מכן, נבחרו פה אחד ה"ה סטעליניק כחבר ההנהלה וה' מ. רויזען כממלא מקום.

בבחירות חשאיות נבחרו למועצה ה"ה חבר מועצת העיר שיינבוים, אברהם שטערען, חיים צוקערמאן (צוקרמן), הערשעל פרוזשאנסקי (פרוזנסקי) ושלמה מאנדעל (מנדל).

הירות ברחוב ביום ראשון

ביום ראשון בערב, נבהלו תושבי הרחובות בריסקער (בריסק) ומאציווער (מצ'וב) מכך שלפתע נשמעו כמה יריות אקדח ואחרי כן אש עזה ומירדף של משטרה וחיילים. האוכלוסייה נתקפה בפניקה גדולה.

כפי שהתברר לאחר מכן, זה מה שאירע: אצל האופה ה' יוסף-לייב בליט ברחוב בריסקער, עובדת משרתת נוצריה, בשם האפקה. משרתת נוצרית אחרת, אלעקסאנדריע, באה אליה והשתיים יצאו לרחוב. כמה דקות לאחר מכן נשמעו בקירבת ביתו של ה' בליט קריאות נוראות לעזרה. כאשר אשתו של ה' יוסף-לייב, רייזל, יצאה מהבית לראות מה קרה, הגיחה לעברה נוצריה בשם מאנקע, המכונה "קאשארסקא", בלוויית קבוצת חיילים, וקראה לחיילים להכות את גב' רייזל. כששמעה זאת גב' רייזל, היא נמלטה הביתה ונעלה את הדלת. מאנקע והחיילים ניסו לפרוץ את הדלת וכאשר לא הצליחו, החלו לנפץ את השמשות בביתו של ה' בליט.

במקרה הופיע במקום קצין משטרה, שניסה להחזיר את הסדר, אבל החיילים התנגדו לו וכמה מהם שלפו את כידוניהם. בראותו זאת, הזעיק הקצין תגבורת משטרתית וכאן אירע דבר נורא: כאשר הגיעו השוטרים לפינת הרחובות מאציווער-בריסקער, נשמעו לפתע כמה יריות אקדח. הכל פתחו במנוסה. החיילים נמלטו דרך רחוב מאציווער והשוטרים רדפו אחריהם. בהגיעם לקירבת קופת סקארבאווע (הכוונה לבניין משרד האוצר הפולני, כ-100 מטר מצומת הרחובות בריסק ומצ'וב), שוב פרץ מאבק עם הרבה יריות. עד מהרה נתגלה בשדה הקרב חייל יריו כמעט למוות וחייל נוסף פצוע קשה. גם מנהל קופת סקארבאווע, ה' מאראז, נפצע קל ברגלו. הפצועים הוחשו מייד לבית החולים המחוזי ושני חיילים אחרים נעצרו ונכלאו. במקרה הגיעו סגן אלוף (המג"ד של חיל המצב), ה' דראפעלא, וסגן ה' קאשינסקי, שגילו עניין רב במקרה הנורא, והם נסעו אל מטה המשטרה.

כבר ב-12 בלילה הגיעה לבית החולים ועדת החקירה הראשונה (שחבריה היו): ה' קאליטע, סגן מפקד המשטרה זילאווסקי, סגן קאשינסקי וד"ר שאץ, מפקד המשמרת של המשטרה, ה' פישער, וה' וואציכאווסקי. בהגיעם מצאו כי חייל אחד כבר מת. האירועים הנוראים הללו נמצאים בחקירה מדוקדקת.

ידיעות קצרות

מס המחזור

ב-9 בחודש זה מתחילות ישיבות הוועדה (העירונית?) לקביעת מס המחזור. הוועדה מורכבת משמונה נוצרים וחמשת היהודים הבאים: ה"ה דאנאויעצקע (דנויצקי), הייטשיס (היצ'ס), שטערען (שטרן), לאפידעס (לפידות) וגאראדנער (גרדנר).

תופרים מס מחדש

במצב הנוכחי הקשה, כאשר המשבר חובט בכל פינות חיינו, דורשת העיריה לחדש את מס ההשקעות, שבוטל לפני שנה, לאחר מאבק קשה. המס הזה עשוי להכניס בערך 20,000 זלוטי. אנו רוצים להאמין, כי חברי המועצה שלנו אוליי יעמדו עכשיו על המשמר לטובת האינטרסים של האוכלוסייה.

עזרת אחים

ביום ראשון בערב ערכו התלמידים של גימנסיה קלרה ארליך, בבית הגימנסיה, אירוע לטובת "עזרת אחים" של הגימנסיה. התלמידים הציגו כמה תערוכות, תמונות, דיקלומים וריקודי באלט, שהיו לדוגמה וברמה אמנותית גבוהה. הקהל שנאסף, הורים ואורחים, הודו להם בתשואות ממושכות. לסיום בילו הנוכחים במזנון ובריקודים עד שעה מאוחרת בלילה.

באופן כללי היה הערב מושקע והוא הביא את ההצלחה הדרושה למפעל.

אסיפת בעלי המלאכה

במוצאי שבת התקיימה בבית איגוד בעלי המלאכה המקומי האסיפה הכללית השנתית של האיגוד. לאחר בחירת נשיאות האסיפה: ה' א. לעדערמאן (לדרמן) יו"ר, ה"ה ש. גיער ובאליידא כחברים, נשא נשיא האיגוד, ה' א. פרידמאן (פרידמן), את הדיווח על הפעילות, שהתקבל ללא כל ויכוח. הובא דיווח הקופה וכן הפרוטוקול של ועדת הרוויזיה, ממנו ניתן לראות, כי הנהלת הפנקסים נעשתה על ידי המזכיר, ה' א. גראניטש, בסדר הטוב ביותר. לגבי השאלה בדבר קופת החולים התנהל דיון והוחלט להפעיל מחדש את קופת החולים באיגוד בעלי המלאכה, שתנוהל על ידי הנהלה שתורכב מנציגי שבעת המקצועות המיוצגים באיגוד. בנקודה שבה נערכו בחירות להנהלה חדשה, פרץ ויכוח נסער שבו נטלו חלק: ה"ה הערשענהארען (הירשנהורן), פרידמאן, ווידריטש (וידריץ), שאמעס (שמוס), לעדערמאן ואחרים. הוויכוח נערך באווירה לוחמנית והיו"ר נאלץ לנעול את האסיפה בכעס.

יובל חמישים של ה' ישראל פרוזשאנסקי

בשושן פורים בערב חגגה קבוצה אינטימית של חברים את יום ההולדת ה-50 של העסקן הציוני והחברתי הידוע בקובל, ה' ישראל פרוזשאנסקי (פרוזנסקי).

ה' פרוזשאנסקי ידוע מאוד באוכלוסייה הקובלאית, בעבודתו המסורה בכל תחום פעילות שלא יהיה.

אנחנו רואים אותו זה שורה של שנים בתפקידו כיו"ר ההסתדרות הציונית המקומית, בה הוא משקיע את כל עבודתו בקרנות הציוניות. לאחר מכן הוא התעניין בתחומים נוספים. הוא החל להראות את כוחו בקופת גמילת חסדים, שם הוא עובד עד היום הזה, ללא לאות. תודות ליוזמתו נהפך כביכול לחוק שבעלי הבתים בקובל צריכים לתרום לקופת גמילת חסדים סכומים גדולים יותר ויותר, כדי לחלק הלוואות לחסרי האמצעים לקראת פסח. הוא גילה גם התעניינות רבה בתנועת "תרבות" ותמיד רואים אותו בין הראשונים בכל משימה שהיא. אנו מאחלים לחברנו האהוב ה' ישראל פרוזשאנסקי אריכות ימים ופעילות רבת פריון נוספת והצלחה בכל אשר יפנה.

ליום העיון של טשרניחובסקי

ביום שישי בערב, ה-6 במרץ, יתקיים באולם "בית עם" יום עיון גרנדיוזי לרגל מלאת שלושים שנה לעבודתו הספרותית. יום העיון יהיה מוקדש לחתן השמחה. התוכנית עשירה ומבטיחה: הרצאות על המשורר ויצירתו, שירת מקהלה של שיריו וכן דיקלומים והקראות של יצירותיו הטובות ביותר.

ספרי המירשם

ממקור בטוח מודיעים לנו, כי המועד של ההוראה החדשה לגבי מירשם התושבים ופירסום ספרי המירשם החדשים, נדחה עד יולי 1932.

שריפה

במוצאי שבת פרצה מסיבות בלתי ידועות שריפה בביתו של ה' רוסילאוויטש (רוסילביץ) בווארשאווסקע (וורשבסקה) 55. בואם של הכבאים כיבה את השריפה.

אישורים רפואיים לחתונה

מחלקת הבריאות של משרד הפנים פתחה במיבצע להכנת חוק שיחייב כל מי שמתחתן להציג לפני החופה, בין המיסומכים הדרושים, גם אישורים רפואיים על מצב בריאותו. לפי החוק המתוכנן, יאסר להעמיד חופה לחולים בשחפת או במחלות מין. חפא שימסור פרטים לא נכונים (על המבקש להתחתן) יהיה עלול להיענש בשמונה שנות מאסר ויאבד את הרשות לעבוד במקצועו. בדיקת מצב הבריאות של החתן או הכלה צריכה להיעשות בתשומת הלב והדייקנות המכסימלית, כדי למנוע כל טעות.

רמאות בקופת האוצר

ביום שלישי נכנסו לבנק קופת האוצר שני צוענים לבושים יפה. הם פנו אל הקופאי, ה' **מארקעוויטש (מרקיץ)**, במה שנשמע כשפת הצוענים. כאשר לא הבינו את דבריהם, הוציאו מכיסם שני שטרות של 500 זלוטי ובידיהם רמזו, כי הם מבקשים לפרוט להם את הכסף הזה. ה' **מארקעוויטש** לקח את שני השטרות של ה-500 זלוטי ונתן להם 20 שטרות של 50 זלוטי. הצוענים ספרו את הכסף ליד הדלפק ואחרי כן החזירו אותו כשהם מסמנים כי הם צריכים כסף קטן יותר. ללא שום חשד, החליף להם ה' **מארקעוויטש** את השטרות לכסף קטן יותר ושני הצוענים נעלמו מייד. כאשר סידר ה' **מארקעוויטש** מחדש את השטרות של ה-20 זלוטי, שהצוענים החזירו לו בלי סדר, גילה כי חסרים לו 7 שטרות כאלה בסך 350 זלוטי. מייד הוזעקה המשטרה, אבל למרבה הצער ללא הצלחה.

התברר, כי שני הנוכלים, הצוענים כיבכול, ניסו את מזלם גם בקופה הקהילתית, בבנק המסחר, בדואר ובעיריה, אבל שם לא הייתה להם שום הצלחה.

מעניין שלפני כמה שבועות הגיעה מוורשה אזהרה לבנקים המקומיים בקובל, בדבר הצורך להיזהר מפני נוכלים כאלה, הפועלים כעת בערי השדה.

"הצפירה"

ב-15 במרץ השנה מתחיל לצאת שוב בוורשה העיתון העברי היומי "הצפירה". הנהלת המערכת (**של "הצפירה"**) הצליחה למשוך אליה כעובדים קבועים את הסופרים העבריים המפורסמים ביותר. כן יבאו ב"הצפירה" חומר אינפורמטיבי מעניין ועשיר ודיווחים של כתבים מכל מרכזי תבל.

הכתובת: "הצפירה", ווארשא, לעשנא 54.

מעוה חייטין

בעיקבות יוזמתו של ה' ד. **ווירניק**, יתקיים ביום רביעי יום-פרח גדול לטובת מעוה חייטין. במכירת הפרחים ישתתפו נשים ועלמות (**מהמשפחות**) הכי חשובות. אנו מקווים, כי האוכלוסייה היהודית המקומית תבוא לקראתן, לטובת המיבצע החשוב הזה.

אין צורך בהסברים

בסעיף הנימוקים, הכלול בזיכוי שנתן השופט ה' **משה פעריל (פרל)**, נכתב בין השאר הסעיף הבא: "בנסיבות כאלה, לא יכול להיות כל ספק שיש ניצול לרעה מצד השלטונות. האיטום איננו מבוסס." כפי שנודע לנו ממקור מהימן, הגיש התובע בלוצק ערעור נגד הזיכוי.

בנק המסחר

כפי שאנו מדווחים, נמצא הסניף המקומי של בנק המסחר במצב של חיסול. משערים, כי המחלקה של בנק פאלסקי תעבור במקרה זה לידי הקופה הקהילתית של העיריה.

נפטר היהודי הקשיש ביותר

ביום שישי נפטר היהודי הזקן ביותר בקובל, ה' **ישראל מיטניק** נ"ע (**נוחו עדן**). הוא היה בן 105.

נשף העיתונות

במוצאי שבת התקיימה ישיבת סיום של הוועדה שהכינה את נשף העיתונות. נכחו בה חבריה מטעם המערכת, יושבי הראש של כל תשעת המוסדות (**שהכנסות הערב חולקו ביניהם**) ואחרים. לאחר קריאת דו"ח הקופה, פנו הנוכחים לדיון בקביעת קווים מנחים לחלוקת ההכנסה הנקייה בין כל המוסדות.

העורך, ה' **בוראק**, הבהיר, כי יש לו כבר תוכנית מוכנה לביצוע החלוקה, בצורה שתשביע את רצון הכל. ואכן הוא הציג לפני הנוכחים את החלוקה, שעובדה לפי אחוזים, תוך אומדן שיתוף הפעולה של נציגי כל המוסדות בהכנת נשף העיתונות.

לאחר ויכוח ממושך התקבל פה אחד הפרוייקט של המערכת (**כלומר: הצעת המערכת לחלוקת הכסף**).

מערכת "קול קובל" שיגרה השבוע מכתבי תודה לכל אלה שהשתתפו בעבודה למען נשף העיתונות. במקביל הזמינה המערכת את כל המשתתפים בהפעלת הנשף, לבוא לצילום משותף ביום ראשון, ה-15 במרץ השנה.

הצלחה

מבלי להתחשב במצב הקשה שעובר עכשיו על חיי כולנו, זכתה בכל זאת הקריאה של "קול קובל" לעריכת מיבצע תמיכה גדול בכל המוסדות היהודיים התרבותיים והפילנטרופיים, להד חם בקרב כמעט כל האוכלוסייה היהודית בקובל ואפילו בקרב חלק מהלא יהודים. תודות לתמיכת האוכלוסייה היהודית בכלל והעבודה ללא אפילו מסירות הנפש של העסקנים החברתיים בפרט, הושגה הצלחה גדולה. הצלחה זאת יש לה משמעות גדולה לגבינו, כי היא מראה לנו, שבמאמץ משותף ובעבודה רבת-אחדות, אפשר תמיד למצוא מוצא חיובי. ההצלחה של "נשף העיתונות" מראה לנו גם את הדרך שאלה צריך להפנות את הפעילות הפילנטרופית להבא. בשביעות רצון הובהר על ידי מערכת "קול קובל", כי על ידי אירגון "נשף העיתונות" קיבלנו תמיכה מוראלית מהחברה היהודית, והן מגורמים כלליים מקומיים, שלגביהם כבר כתבנו בזמנו. רגע קודר אחד בכל זאת קרה בזמן האירוע, כאשר מספר "יהודנים שמחוץ למחנה" ניצבו בעקשנות בפוזה של "גיבורים מסויימים". איננו זוקפים זאת לשבח האוכלוסייה היהודית, אבל מוכרחים להדגיש, כי את "אומרי הלא ונתני השווא" הללו אפשר למנות אול"י על עשר האצבעות. ובאמת אפילו לא כדאי להקדיש כמה שורות דפוס לשמותיהם הכשרים. אבל ממילא יודע כל אחד מה שמם וביום פקד (פקודה) תזכור החברה היהודית את מעשיהם היפים. ולכל אלה שתמכו בנו במשימתנו הגדולה אומרים אנו: יהיו שפע וברכה במעשיכם הפרטיים, כדי שתוכלו גם להבא לחלוק ב"מעשר" שלכם עם אחיכם ואחיותיכם העניים, הזקוקים כל כך לעזרתכם.

מ.פ.

להלן דו"ח ההכנסות וההוצאות של "נשף העיתונות", כולל הסכומים שחולקו ורשימת מקבליהם.

הכנסות **דעם 28 לויט 1931** **הוצאות**

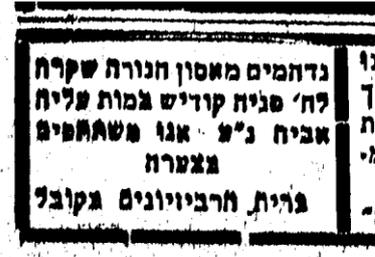
אויסגעבאלט:		איינגענומען:	
שטיצע פאר 9 קולטורעל-פילאנטראפישע אינסטיטוציעס:		פון ביליעטען-מאריקף און פענעסיעס:	
פאר בית-יחמים 16%	270.—	נאומעלע דורך די מדינען: פריל' דר' קיי-רייזן און שטיינבען-158 זל, שטיילבערג	
נעו. קארט. 18%	234.—	פון ה' קאמפטיק-150 זל, ה' היינאך און	
נעו. לינת-הערק 11%	198.—	ג' היינאך-102 זל, ה' מילטש און גליי-	
נעו. חרבות 11%	188.—	זער-105.50 זל, ברויעלי און מיטטעל-	
דעם יודישען שטייטל 11%	198.—	85 זל, מייזליש און קראמקעלעקי-69	
נעו. סעו"י 10%	180.—	זל, צעכנאוויץ און שליטשטיין-68 זל,	
דער אלטער-הוזה 10.5%	189.—	דר' זיסקינד און דאגניגער-57.50 זל,	
נעו. מיטש-זקנים 10.5%	189.—	וואלדמאן און ה' בארוישק-50.50 זל, ה'ה'	
נעו. גמילת-חסדים-קאסע 8%	144.—	ברוואנסקי און דארטשטינקי-50 זל,	
דער קאסע-קאריבאווע פאר'ן פרויאיעט		קאמראד און קאלע פאריז-40.50 זל,	
אז פארקייטען געטראנקען	15.10	האוקין און ווידער-44.80 זל, בענזער-	
פאר פערשידענע געטראנקען: בראנסטן,		מאן און ה' ראטין-33 זל, הייטברויט און ה'	
זיקער א. א.	209.—	הייטברויט-81 זל, האוקין און פריל' סר-	
פאר געשירי נוי-בער און ברוק-שאווען,	86.—	גליי-18 זל, אין קאסע דורך ה' ראטין-	
ווארטס א. א.	17.—	126.05 זל	1247.55
שקאלעד, טאבעראקען, פופל, א. א.	77.90	פון אויגעטריבענען אויסן באל-אורגע:	
חשיר, ריקלעס, טעלעגראף, קעג-	67.56	בלומען-מאריקף דורך די מדינען: דאנצי-	
פאר אפיטען, אייגלאדונגען, וואהל-בעטלעך,	68.50	ציינער, קאמטעלאנסקי און שטיילבערג,	86.60
קלעפן טייטען	48.—	קאמפטיק, איינגעטריבענע דורך פריל' רחל	129.—
פאר פארטען	48.—	מישער, גרינבלאט, און געלמען,	
גליטעלעך, מייזען	28.80	היטעלאך-מאריקף דורך מדינען: זיסקינד,	48.20
האלץ אז פארהייבען די וועלען	28.50	הייטברויט און פריל' מרגלית,	
קוריער און ארבעטער	80.50	אקציען-מאריקף דורך פריל' ריי' קארויץ	108.85
סאלדא אז ערלויבען גאך נישט רעט-	89.86	און ה' סקעלעווסקי,	
לירעס חובות		וואהל-בעטלעך מאריקף דורך פריל' געל-	61.80
		מאן און ה' מ. טאנאש,	
		בארדעראגע: 20% געשענקס דורך דעם	84.—
		טאקסירעס-טעראמאנל,	781.90
		גומען-מדינען: דורכ'ן דאמען קאמפטיעט.	
	2502.70		2502.70

אויסער די געל-הכנסות האבען מיר געקומען אומזיסט פאר'ן פארשטייג: די וועלען פון טעלעגרע, עקספיעס דורך ה' טאמערמאן עט טאמפ. עלעקטרישע ליכט-דורך דעם מאגיסטראט, מויקע-קאמפער-דורך ה'ה' בארוישק, גווייזמאן עט טאמפ. לעקטאריש-מיטלען-דורך די היבע טייטערלעשען, לימאנע און זעלענע, וואס-פון אלע היבע מאריטעט.

פארטעלען: י. גראניטש. ה. גילדווארג. קאטירי זי פאלקס-באנס. לייטער און בעל: מ. פאנאטש.

מקרה מוות נורא

ה' משה קודיש בן ה-60, אמר ביום שלישי בבוקר למשפחתו כי הוא הולך לתקן את הארוחה שמעל עליית הגג, שהיציאה אליה היא דרך אורווה. הוא יצא מהבית ומאחר שלא חזר במשך למעלה מחצי שעה, יצאו לראות מדוע הוא מתעכב זמן כה ממושך ואז מצאו אותו מוטל באורווה במצב של גסיסה. הרופא שהוזעק למקום יכול היה רק לקבוע כי הוא מת.

עכברים כירסמו מת

בשטיבל הקארליני התמקם זה מכבר יהודי בן 70, ליפע מאציווער (מציבר). ביום שלישי בערב ראו אותו כרגיל בשטיבל, מסתובב בריא. ביום רביעי בבוקר, כאשר באו להתפלל, מצאו אותו מוטל מת, עם ידיים מכורסמות. לפי הסימנים, כירסמו אותו עכברים.

מעשה נבלה

העלמה מאניע מ. מרחוב ווארשאווסקע טיילה במוצאי שבת ברחוב לוצקער, ליד בית הספר. לפתע הופיע מולה בן בליעל, שדקר את העלמה קשות בסיכה או בסכין, בצד גופה. מייד החל לזרום דם והיו חייבים לשאת את העלמה מייד הביתה ושם להצילה על ידי עצירת זרם הדם וחבישת הפצע.

כאשר משאירים ילדים לבדם

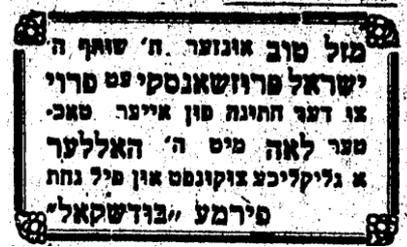
ביום שלישי הדליק ה' י. גוטערזאן (גוטרוזן) מרחוב קאלעיאוווע (קוליובה), תנור עם גרעינים והלך לרחוב בהשאירו בבית שלושה ילדים קטנים. לפתע פרצה מהתנור להבה גדולה שאפפה ילד בן 6. תודות לכך שעוברים ושבים ברחוב הבחינו במתרחש ונכנסו לתוך הבית, כובתה האש. פניו של הילד ובגדיו נשרפו.

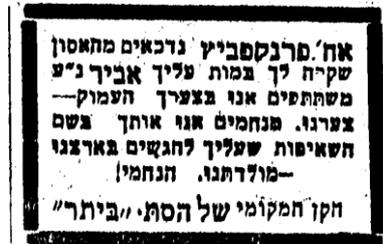
ראטנע

ביום שני ערך הנוער הלאומי המקומי נשף פרידה לרגל נסיעתו של ה' ל. אברך לארץ ישראל. הנשף נפתח בשירת "תחזקנה", הושמעו נאומי ברכה מטעם אירגונים ואיגודים והקהל הגדול בילה ליד שולחנות ערוכים בשירי א". צעירים יצאו בריקוד ומאוחר בלילה ננעל הנשף בחגיגות. זלמן קעמפער

מכתב למערכת (כתוב עברית)

בריעה אין רעדאכציע.
להעורך ומר"ל החשוב של העמון
קאוולער שטימע יואיל נא בטובו לחת
מקום בעמנו למכתב - תודה הנכתב מטה.
לידידי הנכבד מר אשר פראנסק
סרטי דירעקטור חנימנויות העברי בכאן,
בוה הנני מביע לך את תודתי
העמוקה על צורך צורך ומחאת בכל
עונו ננד מסריעי החוק והדת בישראל
אשר חסנו לנגן על הספנתר בלייל שבת
השבת בעת הנשף הנערך, כי בזה במדה
ירועה השרשת בלבות חניכי - חנימנא.
זיום את גורל חן ערך חשבת לעם
ישראל, והנני מבקשך גם בעתיד בכל
מקרה מתאים להדגיש לתלמידים ותלמי
מידות הנמנאזיות. את השיבת ותפארת
יום השבת וחמאיר שבו וערכו הרם
בעד קיום היהדות והיהודים. בכבוד
הראוי נחום משה טווערסקי אב"ד
ד"ק קאוולא.
יום ד' ויק"ט כ"ב אדר הרצ"א.

לקהילה היהודית בקובל

מסיבות מסוימות, איננו יכולים השנה, למרבה הצער, להתעסק באירגון מטבח פסח (להכין ארוחות כשרות לפסח) למען החיילים היהודיים. אנו מבקשים לקחת לתשומת לב את הודעתנו. בדרך ארץ משה פערעל, יעקב שווארץ

רישומי עיפרון

טענות יהודיות

לעיתים קרובות קורה לנו היהודים, שאנחנו שומעים אפילו מידידינו (הגויים), המתיימרים להיות קיצוניים לחלוטין בגילוי הבנה לחופש העמים והשוויון בין בני האדם, אימרה מעין זאת: כן. הכל נכון! אנחנו מכירים בהחלט בכך שאתם עם עתיק, בעל עבר של אלפי שנות היסטוריה מפוארת, שהבאתם לטובת כל העולם הישגים גדולים בתרבות ובהתפתחות האנושית ושהחלט, ללא שום ספק, יש לכם הזכות להיות – שווים עם כולם כאחד! אבל לדבר אחד איננו יכולים להסכים בשום אופן: לכך שיש לכם תמיד, ללא הפסקה וללא סוף – טענות! חיינו בצוותא תחת העול הכבד של הצאר הרוסי, כאשר כולנו נרדפנו והושפלנו ואתם, באמת, עוד יותר מאיתנו! אתם הוגבלתם בזכות האנושית הכי בסיסית – בחירת מקום מגוריתכם, עיסוקכם והחינוך שלכם. אתם נשאתם על עצמכם את הטלאי הצהוב הנורא והמעליב של "קראמע יעווריעו" (ברוסית: יהודי השוליים?)! ואתם הזעקתם את כל העולם ב- טענות! המובנות והצודקות לחלוטין שלכם. ואז קרה מה שהיה חייב לקרות: השתחררנו מהעול הבלתי נסבל. זכינו בחופש ובעצמאות וביחד איתנו השתחררו גם אתם! אתם נהנים מכל זכויות האזרח. אינכם מוגבלים, חלילה, בשום מובן. יש לכם חופש מוחלט לבחור את מקום מגוריתכם, עבודתכם ועיסוקכם ובכל זאת – אתם בלתי מרצים! ואתם אינכם מוכנים להבין, כי טענות תמידיות מאבדות הרבה מהצדקתן והשפעתן וכבר אינן יכולות, כמובן, להביא תועלת ואינן מביאות לכם אפילו לא – כבוד! על פני השטח, זוהי – טענה מוצדקת והגיונית, נגד טענותינו שלם! אבל המציאות היומיומית נותנת לנו את התשובה הטובה ביותר לדברים אלה. בארץ (בפולין) שורר משבר כלכלי איום ונורא; איננו מתיימרים, כמובן מאליו, להיות יוצאים מהכלל ולהתחמק מהשלכותיו. אבל נסו נא, אתם, ידידינו, להביט מקרוב יותר, באופן אובייקטיבי, במצבנו היהודים, ואז תראו שאין זה כלל – משבר! זה כבר לא, אפילו רק – עוני! זהו כבר אותה מצוקה אנושית נוראה, שמשפילה לא רק את מי שסובל ממנה, אלא גם את מי שרואה אותה!

בארץ שוררת אבטלה. אבל אנחנו, היהודים, מלכתחילה לא הייתה לנו עבודה ואין לנו שום יסוד למחשבה ולתקווה, שבעתיד הקרוב - כן תהיה לנו עבודה!
ובחיים קשים ואיומים אלה של עוני ודחקות, הרשו לנו, אתם ידידינו, לזכות בהנאה הפרובלמטית היחידה שלנו, או יותר נכון, תרופת ההרגעה העצמית שלנו – טענות!

אמת

על המשמר

זה כמה ימים יושבת ועדת השומה למען מס המחזור – ו"מודדת"... ו"ימי המדידה" האלה הם אולי הימים הקשים ביותר לסוחר היהודי בכלל ולסוחר היהודי הזעיר בפרט. ימים אלה הם מעין יום הדין הכלכלי למעמד הסוחרים, כאשר כל אחד ממתין בלב פועם ל"פתקה" הכתובה. אפילו בשנים עברו, שהיו, כביכול, זמנים נורמליים, כשהאגורה עוד הייתה מצויה ולשטר היה ערך, היתה, במילה אחת - מהומה (**כאשר ישבה ועדת השומה על קביעת המס**). היתה התרוצצות. גם אז גנח הסוחר מרה תחת עולם הכבד של המיסים. פשיטא שכך הוא במצב החמור הנוכחי. כאשר המשבר חדר לכל הענפים והמסחר נעצר לחלוטין עד כדי כך, שהפידיון ירד למעשה למינימום שבמינימום, הרי שמש המחזור הפך למעשה לשאלת חיים. שאלת קיום. שאלה של להיות או לחדול.

עובדות החיים מראות לנו, כי בשום תחום לא מורגשות תוצאות המשבר הנוראות כל כך, הגורליות כל כך, כמו במעמד הסוחרים בכלל והסוחרים הזעירים בפרט. התרוששות המוני הסוחרים הזעירים גוברת מיום ליום במהירות מפחידה ויוצרת "מעמד" של חסרי מעמד, הניצבים לפני מצב חסר תקווה.

היכול, איפוא, איש מת לתרום במשהו לאנשים חיים? היכול, איפוא, סוחר הסובל מדוחק לספק כרגיל פחם להסקת מנוע (**הקיטור**) הממשלתי המטרטר?

ודווקא הציבור הזה צריך לשאת חלק נכבד מנטל המס. והיות שכך היו צריכים הרי להתחשב בכל הגורמים המוצדקים בעת שומת מס המחזור. אבל אנחנו גם זוכרים, כי התקציב הממשלתי לגמרי לא "סבל" מהמשבר ואנו מבינים מייד כמה רציני הוא הרגע הנוכחי.

ודווקא משום כך אנו פונים לכל חברי ועדת השומה וליהודים שלנו ביניהם בפרט, שיזכרו היטב איך למלא את משימתם הקשה.

אם במצב הנוכחי יהדקו בחוזקה את מכבש המיסים על משלם המס, אי אפשר יהיה למנוע בסופו של דבר את האסון.

דעו לכם, כי על מצפונכם מוטל הקיום של מאות סוחרים זעירים, של עשרות סוחרים שאין להם שום הכנסה אפילו ממכירת סחורה שעדיין ברשותם. חישובו ודירשו, תיבעו, הילחמו למען הקיום המינימלי של שיכבה שלמה.

אל תשכחו, כי אתם מקיימים משימה קדושה של שליחי ציבור ושבאמצעותכם צריכה להישמע במקומות הנכונים זעקת השבר של הסוחר היהודי בקובל, המבקש שיבואו לקראתו במצב הנוכחי הנורא.

כשליחי ציבור, אתם צריכים להילחם תוך הכרה ואמונה, באובייקטיביות, למען כל פרט ופרט – ושמצפונכם יהיה נקי לחלוטין.

ב. יקרי

הבטחות לאור המציאות

שלוש שנים עברו מאז החליטה מועצת העיריה המקומית, ביחד עם הנהלת העיריה, לבנות תחנת כוח עירונית חדשה. מי שעקב אז אחרי הוויכוחים הלוהטים בישיבות הרבות של מועצת העיריה שכונסו לדיון בעניין, זוכר בוודאי את הטענות של חלק מהנציגים היהודיים בעיריה, כי בניית תחנת כוח חדשה במקביל להשקעות קודמות, כגון בניית בית הספר הגדול, ורכישת בית המטבחיים החדש, גדולים מכוחה של העיר. דובר לא פחות גם על הגורל של 10-15 המשפחות היהודיות, שהיתה להן תעסוקה בתחנת הכוח הישנה (**תחנת זרם ישר בבעלות טלר-יהודי מקומי**) ושאינן כל ערובה לכך שפקידים ופועלים יהודיים יועסקו להבא גם בתחנת הכוח החדשה. הטענות הצודקות והספקות של חלק מחברי המועצה היהודיים נידחו אז על ידי הרוב הנוצרי וגם חלק מחברי המועצה היהודיים. לעומתן הועלו אז נימוקים מתחומים שונים לגמרי, כגון שיפור והוזלה של התאורה (**החשמלית**), התפתחות כללית ורווחים גדולים בעתיד, העסקת מחוסרי עבודה רבים יותר וכדומה. נוכח נימוקים אלה נתקבלה ברוב קולות ההחלטה לבנות תחנת כוח עירונית גדולה.

ההתלהבות הייתה גדולה ובשעת חדווה זאת הובעה גם התקווה, שכל העובדים היהודיים בתחנת הכוח הישנה יזכו לתעסוקה בתחנת הכוח העירונית החדשה ובנוסף לכך יזל משמעותית אור החשמל.

מאז אותם ימים כבר עברו שלוש שנים. תחנת הכוח החדשה כבר מופעלת במלואה זו השנה השנייה. פקידים ופועלים יהודיים התקבלו שם במספר כזה, שלאחר כל ההתערבויות, הדיונים והמאמצים מצד חברי מועצת העירייה היהודים בהנהלת העירייה, אנחנו יכולים לומר בצדק: הנרות הללו "אנו" מדליקין. הנרות הללו "קודש" הן ואין לנו רשות להשתמש בהן... מהעובדים היהודיים הבודדים שהתקבלו בתחילה – למראית עין – בתחנת הכוח החדשה, כבר נדחק הצידה אחד. רצו להדיח אותו בטענה שכביכול הוא חולה ואינו כשיר לעבודה. אבל ועדת רופאים קבעה בהחלטיות שהוא בריא לחלוטין וכשיר לעבודה. אז הדיחו אותו סתם כך, ללא שום תירוצים, ועוד ידם נטויה.

יש לצפות לכך, שבמהרה בימינו תהיה תחנת הכוח "יודען ריין" (נקייה מיהודים). יתר על כן, כעת הגיע הזמן למלא את ההבטחה השנייה של מועצת העירייה מלפני שלוש שנים: הרבה דובר על הקורבנות שהאוכלוסייה חייבת בהן בהתחשב בתקציב הקשה עד מאוד בגלל ההשקעות הגדולות של הנהלת העירייה. לא מעט סובסידיות שמנה נהנו המוסדות החברתיים היהודיים הנצרכים מקוצצות עד למינימום כדי לאפשר את בניית תחנת הכוח העירונית החדשה ואת השלמתה שכבר הסתיימה עם ההפעלה המוצלחת לפני למעלה משנה.

המחיר המחושב (בתחילה) של (החשמל מתחנת הכוח החדשה היה) 1.10 זלוטי (לקילוואט) עכשיו הכינו הנהלת העירייה והנהלת תחנת הכוח הצעת תקציב לאישור מועצת העירייה, שצופה לתחנת הכוח רווח נקי של לא פחות ולא יותר מאשר 200,000 זלוטי לשנת התקציב 1931-1932, במחיר של 105 אגורות (1.05 זלוטי לקילוואט).

עד כדי כך גדול הרגש כלפי האוכלוסייה המעונה, המרוששת בגלל המשבר הכלכלי, שבמשך שלוש שנים הייתה חייבת לשאת את העול הכבד כל כך של המיסים הקהילתיים, בגלל ההשקעות העירוניות. עכשיו, כאשר ההשקעות הללו – במקרה זה בניית תחנת הכוח החדשה – מתחילות להביא רווחים גדולים, אי אפשר להרשות לעצמנו להפחית את מחיר האור, לכל הפחות ל-90 אגורות לקילוואט ושמשלם המיסים יזכה גם ליהנות במשהו לעצמו ולהקטין את התקציב הפרטי שלו במספר זלוטי בשנה?

עד כדי כך כבר לא מרשה היושר, שכן הרווח מתחנת הכוח שלנו היה יורד עד 165,000 זלוטי, במקום 200,000 זלוטי. לגבי צימצום כזה ברווח הצפוי, "הס מלהזכיר". כך נראות המילים, ההחלטות וההבטחות של הנהלת העירייה שלנו, במציאות האפורה.

אלפא

חברי מועצת העירייה: מדוע?

מהיום הראשון שבו החלה לפעול תחנת הכוח העירונית החדשה, הועסק על ידי הנהלתה כקופאי ה' גארין (גורין), שהיה היהודי הכמעט יחיד שם. לפני כשמונה חודשים, נודע לה' גארין, כי מתכננים להרחיקו מתפקידו והוא פנה להנהלה ושאל מדוע.

התברר, כי בימים האחרונים של חודש דצמבר היה ה' גארין חולה ומחלתו נמשכה עד שחזר לעבודתו בריא לחלוטין ב-3 בפברואר. מאז הוא מילא את תפקידיו כרגיל. והנה, מבלי לצפות לכך, הוא קיבל ב-27 בפברואר הודעה מהעירייה, שמייד למחרת, כלומר ב-28 בפברואר, עליו להתייצב לפני ועדה רפואית שהוקמה במיוחד כדי לקבוע את כושר העבודה שלו. הודעה בלתי צפויה זאת הסעירה את ה' גארין. הוא בא לעירייה והחל לבדוק שם לשם מה נחוץ הדבר, שהרי הוא בריא לחלוטין. מדוע, איפוא, לעשות לגביו קומדיה כזאת. אבל מאומה לא עזר. זאת הייתה החלטתה של העירייה.

ב-28 בפברואר היה ה' גארין מוכרח להתייצב לפני הוועדה, שהייתה מורכבת מד"ר לעבלע וד"ר סטאכורסקי. הסוף היה, שהרופאים הבהירו לה' גארין כי הוא בריא לחלוטין וכשיר לתפקידו. ה' גארין היה מרוצה כפליים: הן לגבי בריאותו המלאה והן לגבי פרנסתו, אבל תוך כמה שעות הוא קיבל מהעירייה הודעה, כי פוטר מעבודתו בתחנת הכוח, מבלי למסור שום סיבה לכך. וכך הורחק הפקיד היהודי היחיד במשרד תחנת הכוח העירונית. מדוע? אולי מפני שאנחנו כבר רואים, כי מקומו שם נתפס על ידי גברת ששמה איננו יהודי. מעניין לשמוע את תשובת חברי המועצה הנבחרים שלנו, שדווקא יש להם שמות יהודיים, וגם מסגן ראש העירייה, על השאלה מדוע.

קהילה

ביום שלישי בערב התקיימה ישיבה של הנהלת הקהילה בראשות היו"ר החדש שלה, ה' א.ב. טאבאקהנדלער (טבקהנדלר). לפני תחילת הדיון בסדר היום הרגיל, הוקרא מכתב שנשלח על ידי המימשל המחוזי ישירות לה' טאבאקהנדלער ובו אישור של המימשל המחוזי לבחירתו כיו"ר הנהלת הקהילה.

לאחר מכן החל הדיון בסדר היום. מזכיר הקהילה, ה' פוגאטש (פוג'ץ), מסר דיווח מקיף על הפעילות הפיננסית של הנהלת הקהילה לשנת 1930, ממנו ניתן לראות כי במשך אותה שנה היה להנהלת הקהילה גרעון של 7094.54 זלוטי וביחד עם הגרעון של 1929 מגיע עתה חוב הקהילה ל-38528.35 זלוטי. המאזנים של החודשיים האחרונים השנה אינם מראים כל שינוי ממשי בהיקף החובות. לעומת זאת התברר כי היה צימצום ממשי, עד כדי 50 אחוז, בהכנסה מהשחיטה הכשרה – עובדה שיש לה השלכות שליליות על ההוצאות הרגילות של הקהילה וכן על השכירות של (משרדי?) הקהילה והתמיכה במוסדותיה.

הדיווח עורר ויכוח בין הנוכחים. כמעט כולם הכריזו כי צריך לדאוג למגבית חד פעמית, כדי לכסות את חוב הקהילה. לבסוף אושר הדו"ח פה אחד.

לאחר מכן נדונה שאלת ההתפטרות של ה' פעטרקאווסקי (פטרקובסקי). פה אחד התקבלה ההתפטרות ונקבע כי במקומו ייכנס כחבר ההנהלה המועמד הראשון ברשימת בעלי המלאכה, ה' משה שניידער.

למשתתפי הישיבה הוקראה הצהרה של חבר ההנהלה, ה' ל. ארמארניק (ארמרניק), כי בגלל היחס השלילי של השלטונות אליו אישית, הוא מתפטר מתפקידו כחבר בהנהלת הקהילה, על מנת שלא להפריע לעבודה בקהילה.

הנהלת הקהילה החליטה פה אחד, כי הכרזתו של ה' ארמארניק אינה נותנת בסיס חוקי לשיחורר ה' ארמארניק מתפקידו כחבר ההנהלה ומשום כך לא נתקבלה התפטרותו.

ה' שלמה מאנדעל (מנדל), שהוא יו"ר ועדת המרחץ, מסר דיווח על מצב המרחץ והעלה הצעות למספר פרויקטים להמשך העבודה (של המרחץ). בעיקבות זאת נבחרה מחדש ועדת המרחץ הקודמת בהרכב ה"ה: מאנדעל, לפידות, גיטעליס (גיטליס), גאניק (גוניק) וחבר חדש, ה' גלאז (גלז). לאחר פתרון עוד כמה בעיות קטנות, ננעלה הישיבה.

גיליון 171 – 20 במרץ 1931

זמן חרותנו.

בימי הפסח הגדול שלנו שוררת בכל עליצות גדולה. כל המשפחה מתכנסת בהנאה בסדרים ונהנית בהתמדה מהטעם הטוב והמעורר תיאבון של המאכלים. בעלת הבית יודעת עם זאת, כי על הצלחתה הגדולה באמנות הבישול היא צריכה להודות ל"צרס", שומן הצמחים הטהור ב-100% הכשר לפסח לחלוטין וכי ללא השומן הזה לא יצלח כל מטבח כשר. הוא משריח את הטעם והערך התזונתי של כל המאכלים שהם גם קלים ונוחים לעיכול לצעיר ולזקן.

צ'רס

הוא שומן צמחים טהור ב-100%.

זמן חירותנו.

אין די טעם פון אונזער גרויסען פסח העלילט לייענען א שטארקע פרייד. טעם פערציגען פערציגען זיך די גאנצע פאמיליע ביי די פרייד און טעם לייענען פסח רעם נישטן טעם און רעם פיינעם געטלאק פון די מאכלים. די בעליהביתמע ווייס אפער אן איזר שטארקען עיד-מאלע טעם רעם קאך קונסט האט די ווייסענען צו פערציגען צעלעס. אבערס רעם 100% פיינע פלאנצערטעם איז נאך אירע עטער-ליבן פסח און קאך רעם פסח קאן זיך קיין טעם כשר ע

צ'רעס

אין א 100% פיינע פלאנצערטעם

שירטוטי עיפרון (שני קופאים)

א. קופאי יהודי. (*)

אם ברצוננו לפעמים לשכוח מהמציאות שלנו, כדי לרמות את עצמנו, או שאנחנו כבר לא מוכנים כל כך לעשות משהו לטובת מישהו אחר, מתאמצים כבר אחרים להזכיר לנו ולתת לנו להרגיש בכל פסיעה ובכל צעד, את ההבדל הקיים עבורנו בין זכויותינו לבין המציאות. הנה מקרה אחד מאלפי מקרים דומים.

לאחר הרבה טרדות וקשיים, בשיא הפעילות של "הצבעת האביב" במועצת העיר, מקבל יהודי העובד במישרה עירונית, מישרה של –

- קופאי!

פקיד כמו כל הפקידים האחרים. הוא לא גילה כל כוכב חדש בחלל. לא המציא כל השלמה לתיאוריה של איינשטיין. במלה אחת –

- קופאי!

הוא מקבל כסף ומשלם כסף; חושם בספר הקופה ומוציא קבלה. ואם קורה שיש אי התאמה בקופה, הוא משלם מהכנסתו הזעומה.

כישורים מספיקים לחלוטין כדי להיות

- קופאי!

אבל בכל זאת יש לו, לקופאי הזה, חיסרון גדול מאוד. הוא –

- יהודי!

אפילו לא, חלילה, יהודי לוחם למען זכויות היהודים. הוא דווקא נוטה במידה מסויימת של אהדה להתבוללות, בעל כושר ביטוי סביר בהחלט בפולנית ואפילו אין לו מראה יהודי אופייני. אבל לאחר

ככלות הכל, בכל זאת –

- יהודי!

ובלב ההנהלה של המוסד העירוני הזה עולה תגובה מרירה נוכח האפשרות של –

- יהודי קופאי!

וכך גם ב"מעגלי השליטה" של הנהלת העיריה, ולפתע מקבלים כולם, כלפי הקופאי היהודי –

- רחמנות גדולה!

מאחר שהוא כבר מזדקן ובנוסף לכך גם חולה בליבו, עבודתו כקופאי אינה תואמת את כוחותיו הדלים ומשום כך דורשים ממנו להתייצב לפני –

- ועדה רפואית!

כדי לקבוע אם מצב בריאותו מרשה לו להמשיך לעבוד במישרתו.

אבל הרעיון "המוצלח" הזה –

-לא הצליח!

הוועדה הרפואית הכירה בכך שהקופאי "החולה" הוא –

- בריא לחלוטין!

ואז כבר מסירים את הכפפות הלבנות, זונחים גם את הגישה המתקתקה, המלטפת, ומראים את –

- הפרצוף האמיתי!

הקופאי היהודי מקבל הודעה רשמית, כי הוא מודח מתפקידו ובמקום שלושת החודשים הדרושים לפי החוק עד כניסת ההודעה לתוקפה, הוא מקבל את משכורתו המלאה לשלושת החודשים

הבאים, עבור עבודת שעות נוספות ואפילו עבור החופשה שלא ניצל. בלי התדיינות ובלי מקח

וממכר. הכל מציאה כשרה תמורת מחיקת כתם הבושה מהמישרה העירונית, של –

- יהודי קופאי!

ב. הקופאי עם האקדח

ועוד מעשה בקופאי, אך בסיגנון אחר לחלוטין: -

- קופאי עם אקדח!
הפעם לא במוסד עירוני אלא במוסד ממשלתי לרווחה סוציאלית. יושב שם פקיד וממלא את תפקידו של -
- קופאי!
אם הוא טוב או רע מאחרים זה עניינו, או עניינה של הנהלת אותו מוסד שבו הוא עובד.
רק דבר אחד מעסיק את הקופאי הזה: הוא רוצה להיות בכל מחיר -
- מפורסם!
אבל איך יכול קופאי פשוט, במישרה ממשלתית פרובינציאלית, ללא כל כישורים ומיומנויות מיוחדים ויוצאים מהכלל, אדם אפור ובלתי מעניין לא לעצמו ולא לאחרים להיות -
- ידוען?
קופץ לו אותו קופאי בעל תסביך גדלות על סוס זקן וחסר שיניים, אבל בטוח -
- שינאת יהודים!
ללא כישרון וכישורים, ללא ידע ומידע, הופך אצלו הסוסון הזה פשוט ל-
- תקרית רחוב!
וכאשר פורצת במקום כלשהו קטטה, חילופי מהלומות בין אנשים בלתי אחראיים ומסוכנים, קופץ עליהם הקופאי הזה -
- הוא ואקדחו!
ולא עולה על דעתו של איש ממנהלי המוסד הזה שבו הוא עובד, לדרוש גם מהקופאי הזה להתייצב בפני -
- ועדה רפואית!
כדי לקבוע מה מצבו הרעיוני, הרוחני והמוסרי של טיפוס זה, שמאפשרים לו להיות בעת ובעונה אחת -
פקיד ממשלתי ומעורר מהומות רחוב!
אפילו אם מדובר ברקע של -
- שנאת יהודים!
ואדם זה ממשיך בשלו בלא מורא ועונש!
מבלי שיפריע לו איש בתסביך הגדלות שלו ותאוות הפירסום העצמי הממלאים את מוחו -
- ועם אקדח בכיס!
עד - ששוב מתרחשת איזו תיגרה, קטטת רחוב, ואז הוא שולף מכיסו את האקדח ו-
- יורה!
נשמעות מספר יריות ובחור יהודי נופל, פצוע אנושות.
מהומה פורצת סביב הפצוע. רופאים נותנים רק תיקווה קלושה שיישאר בחיים, אבל מה זה מעניין את האביר -
- הקופאי עם האקדח!
הוא את שלו השיג. חלומה התגשם. הוא נעשה -
- ידוען!

אמת

(* ידיעה על כך הופיעה בגיליון 170: "חברי מועצת העיריה: מדוע?")
(** ידיעה על כך בגיליון זה: "קופאי של קופת חולים - רוצח")

ח.ל. האכבערג (חיים ל. הוכברג)

ד' ניסן תר"צ-תרצ"א

כבר עברה שנה מאז מותו של עמיתנו הבלתי נשכח, המורה ח.ל. הוכברג.
כבר עברה שנה שלמה מאז שהמחנה הגדול של הילדים בבתי הספר העבריים הלך בצער עמוק אחרי מיטתו (ארונו) של מחנכם האהוב.
קשה הייתה מלאכתו, עבודת מחנך מתוך הכרה, בתנאים הגרועים של חיינו היהודיים העניים.
קשה היה למחנך עממי יהודי להתמודד עם המחלה הקשה!
כי - - ילדים יהודיים רוצים ללמוד. עיניהם הקטנות תובעות זאת ונשמת העם דורשת את שלה והאידיאל הגדול שלנו של תחיית השפה ותחיית הלאום מחפש לו תיקון - - - האומנם יכולים להציב גבול ללב: עד כאן, ולהבא לא תעבוד בפרך, לא תתאמץ?..

והלב לא עמד יותר בכך.
אבל נותרה הכרת התודה המתמדת של מחנה הילדים הגדול (שרבים מהם כבר התבגרו בינתיים), שאינם יכולים לשכוח את מחנכם האהוב.
גם מערכת "קול קובל" נזכרת בגעגועים באותם ימים שבהם ה' הוכברג ז"ל עבד איתנו בצוותא במסירות גדולה, למען הצלחת העיתון היידי היחיד בקובל.
מזמן לזמן נהג ה' הוכברג להדפיס ב"קול קובל" מאמרים מעניינים וזכרונות על אישים יהודיים ולפעמים גם שירים מקוריים, מלאים משמעות – מזכרת נאה לעיתונות היהודית שלנו, שעוררה רגשות תודה של קוראינו.
כבוד לזכרו!

דיכוי כלכלי ומצב רוח של ייאוש

המשבר הכלכלי שהשתלט על הארץ זה מכבר וגרם להעמקת העוני של כל האוכלוסיה, מורגש במיוחד ואף קיבל צורות כרוניות, ברחוב היהודי, הפחות איתן.
אין כל סוד בכך שגם ב"שנות השובע", בימי ה"האנדעל-וואנדעל" (סחר-מכר), כאשר מחירי הסחורות זינקו תלולות לגובה ומעמד הסוחרים היהודי, שהוא רוב מניינו ובניינו של העם, כבר מנה מיליונרים ומולטי מיליונרים כחול הים, גם אז היה מצב האוכלוסייה היהודית רחוק מלהיות מזהיר.
זה היה רק מצב זמני של קוניקטורה טובה, שכבר עם השינוי השלילי הראשון ברמתה התכווץ והפך לאפס, כמו קיקיון החולות.
אבל המשבר הנוכחי, שעולה בחריפותו ובחוסר התקווה שלו על כל מה שעבר עלינו עד כה בתחום הכלכלי, גורם לחורבן מפחיד גם בנפשותינו.
עד לזמן האחרון, גילה היסוד המסחרי היהודי, למרות כל הנסיגות הקשים והפורענויות שניתנו עליו, עקשנות ונחישות לדוגמה, בתקווה לזמנים טובים יותר. הוא עשה מאמצים גדולים ביותר כדי להתמודד עם המצב הכלכלי המסוכן. גם האמון ההדדי נחלש בחלקו, אלא שבמצב הרוח הכללי עדיין נשמעו בכל זאת צלילי ביטחון, נשמעו עדיין קריאות להתאוששות ולהתחזקות עד יעבור זעם.
אבל לאחרונה אנו עדים להתפתחות עצובה ומפחידה. על הרחוב היהודי השתלטה אווירת לאחר-ייאוש. וליתר שאת, בנוסף לצרור הצרות הקיימות למעשה, התברכנו ב"כלכלנים רואי שחורות" מכל המינים, המגבירים את הפאניקה ברחוב היהודי ומסיטים לגמרי את ההמון המבולבל מדרכו.
כתוצאה מכך, מתמוטט לחלוטין האמון ההדדי, אותו הון של טל ומטר שעד כה תמך במסחר היהודי. עכשיו הוא מוסג לאחור על ידי אנשי כספים משלנו וכאשר הוא נשלט על ידי הפאניקה השוטפת-כל, מאבד המעמד הבינוני היהודי את הקרקע מתחת לרגליו.
אבל אסור להרשות שכך זה ימשך. מעמד הסוחרים היהודי, שעד כה גילה כישורי עמידה כל כך רבים, במאבק הפרנסה הקשה, חייב להשתחרר מאווירת הבהלה. המציאות על כל קשייה וצרותיה, מסוכנת להמונים היהודיים פחות מאשר הנסיגה למצב של לאחר ייאוש. פחות "ראיית שחורות", מעט יותר ביטחון בכוחות העצמיים וההמונים היהודיים אולי בכל זאת יוכלו לצפות לזמנים טובים יותר. פסימיזם בלתי מבוסס והתפשטות אווירת הבהלה עלולים חלילה להביא לשואה כלכלית ברחוב היהודי.
חכמים הזהרו בדבריכם.

י.ii.

יום הדין של המיסים

למרות כל המאמצים של החוגים הכלכליים, להקל ולשנות את מס המחזור הבלתי צודק, שעולו הכבד כבר כמעט קבר את כל המסחר והתעשייה ושהוא כבר יותר בחזקת קנס מאשר מס, בכל זאת הוא נשאר על מכונו כמו בימים הטובים של העבר...
התפזרו כבר כל החלומות על רפורמה יסודית של מס המחזור הבלתי נסבל ושוב הגיע יום הדין של הסוחרים בכל אימתו וחרדתו.
לשלטונות הפינאנסיים אין שום הבנה לסבלותנו ומחסורנו. ליבותיהם נאטמו משמוע את זעקת הבהלה שלנו, כי המס חותר תחת עצם קיומנו וגורם בבירור להרס הפיתוח הנורמלי של חיי הכלכלה הממשלתית.
ואנחנו כבר ניצבים שוב לפני המציאות העצובה של האומדן הבלתי אחראי של מס המחזור, עם הצרור שלו, המלא פגמים וטעויות, המבטיחים במקרים רבים את החורבן וההשמדה של קיומם (הכלכלי של) מאות חפים מפשע – שיהיו כאבן כבדה תמיד על ליבנו...

שכן אחרים לגמרי הם התנאים של חיינו הכלכליים ואם כבר לפני כמה שנים נחשבו אומדני מס המחזור כמוצאי דם, הרי שהאומדנים האחרונים יונקים מאיתנו את דם התמצית. שכן דמנו כבר מועט וזוהי כבר הטיפה האחרונה של גופנו המדולדל. במקרים רבים כבר עולה החיוב במס מחזור פי כמה על ערך כל מלאי הסחורה, עובדה שהיא ללא ספק בלתי נורמלית ובלתי רציונאלית. אבל היכן המוצא?

ההצלה היחידה של משלם המיסים וגורל קיומו העתידי בחיים, מצוי בידי ועדת האומדן. רק בחברי הוועדה תלויה תוצאת האומדן, וכל האחריות, כמובן, נופלת רק עליהם. אסור להם להעריך בקלות את יכולתם ואת כוחם, המאפשרים להם להגיב ולהוכיח, כי המחזור של שנה זאת, בגלל הוזלת הסחורה, קטן מאוד לעומת השנה הקודמת. שגם מכירות מוצרי הצריכה ירדו, כי כבר כמעט אין מי שיכול לתת אותם בהקפה, דבר הגורם גם הוא להקטנה רבה של המחזור. הם מוכרחים להתחשב בכל הרצינות במהימנות ובמשימת חיהם של משלמי המס, והאומדן שלהם חייב להיות אובייקטיבי וענייני.

על כל טעות ואי צדק חייבים הם להגיב בכל האמצעים ולא לסגת מהמאבק עד שלא יבטיחו את המציאות הריאלית של הצדק המכובד. קשה ביותר ומסוכן היום לבצע ניתוח יניקה בגוף גוסס. אם רק יתאמצו חברי הוועדה, הם יוכלו לומר במצפון נקי: "ידינו לא שפכו את הדם הזה!".

א. פ-ר

חיים קובלאיים

חגיגות יום הזיכרון למרשל פילסודסקי

בקשר ליום הזיכרון של מרשל פילסודסקי, שהיה ביום חמישי, ה-19 במרץ, היו אירועים גם אצלנו בקובל. ביום רביעי בערב הארוך כמה מיבנים וכמה תזמורות ניגנו ברחובות. ביום חמישי בבוקר התקיימה תפילה חגיגית, התקיים מיצעד צבאי ובערב נערך יום עיון בתיאטרון "אכספרס".

מועצת העיריה

(י.ג-טש). ביום שני התקיימה ישיבת מליאה של מועצת העיריה, בניהולו של ראש העיר, ה' רזשעשאווסקי (רז'שובסקי). לאחר פירוט סדר היום, ציטט ראש העיריה את דו"ח הפעילות של העיריה, ממנו ניתן לראות כי עלה בידיה לקבל הלוואה מוגדלת למען העיר. בנוסף מסר ראש העיר דיווח על האירוע בקרקוב, שבו נכחו בערך 500 צירים יהודיים של עיריות שונות. עמדתו היא, כי המיפגש הזה הביא תועלת חיובית וכי הוא נערך באורח ענייני. חבר המועצה ה' זאקרושעווסקי השלים את הדיווח בכמה פרטים.

לפני שהוחל בדיונים על עצם סעיפי סדר היום, העלה חבר המועצה שיינבוים שאילתה לעיריה בקשר לפיטורי ארבעה פקידי עיריה במהלך החודש הנוכחי. הוא הכריז, כי אותו מעניינת השאלה רק מנקודת המבט החומרית לחלוטין. בנוגע לפקיד בתחנת הכוח העירונית, ידוע לו כי הפקיד קיבל תשלום של סכום מסויים כפיצוי וכי לא ניתנה לו האפשרות לעבוד עד תום שלושה חודשים מיום פיטוריו. גם הדרך שבה נעשו הפיטורים איננה רגילה ומובנת והפיטורים היו ללא כל בסיס וסיבה. ה' שיינבוים הדגיש שוב, כי אותו מעניינת השאלה רק מבחינה עקרונית, כלומר החומרית. הוא גם הזכיר דרך אגב את פעילות ועדת הביקורת, שקיבלה כבר לפני שנה וחצי משימה לערוך רוויזיה בפעילות העיריה ומוסדותיה ועד כה לא מסרה כל דיווח על כך. ה' שיינבוים הציע לדרוש פעם נוספת מוועדת הביקורת שתשלים במהירות הגדולה ביותר את משימתה.

ראש העיר רזשעשאווסקי הכריז, כי במה ששייך לוועדת הביקורת, אכן נעשתה בדיקה בהשגחתם וסיועם של מומחים מטעם העיריה, וכי בזמן הקרוב ביותר יימסרו דיווחים מפורטים לידיעת חברי המועצה. ובקשר לשאלה עצמה לגבי פיטורי הפקידים, הוא מכריז כי על פי החוק, נמצאת הסמכות לקבלת עובדים ופיטוריהם בידי ראש העיריה ללא אפשרות של התערבות מצד מועצת העיריה, אבל תוך תשומת לב לקשרים הטובים של ראש העיר עם מועצת העיריה, הוא מכריז, כי השאלה של פיטורי ה' גארין (גורין) ממישרתו כקופאי בתחנת הכוח העירונית, התקבלה זה מכבר. הוועדה הרפואית הייתה צריכה רק לקבוע באיזה אופן יתבצעו הפיטורים. לדעתו, אין זה רצוי שפקיד שפוטר, יעבוד עוד שלושה חודשים לאחר קבלת הודעת הפיטורין, כי עבודתו בתקופה זאת לא תהיה כראוי.

ואז יצא נשיא המיגזר היהודי (**במועצת העיריה**), חבר המועצה **בלוכער (בלכר)**, בנאום מבריק, שבו העמיד על דיוקה את ההתנהגות הפחדנית של העיריה בנוגע לפקידי העיריה מקרב האוכלוסיה היהודית, המשלמת כ-70 עד 80 אחוז מהמיסים לעיריה. הוא הכריז, כי העיריה צריכה להיות דוגמה לכל האזרחים ללא יוצא מהכלל ולא להיות אם דואגת לחלקם ואם חורגת לחלקם האחר.

ההתנהלות הפוליטית של העיריה גורמת גם למצב פיננסי גרוע, הנופל על שכם האוכלוסייה. ה' בלוכער הזכיר דרך אגב כמה עובדות לגבי מצב הפוליטיקה הבלתי בריאה לגבי הפקידים היהודיים.

ראש העיריה הגיב על כך בכעס רב, כי אם אפשר להאשים מישהו בפוליטיקה, הרי אלה רק חברי המועצה היהודיים. קשריו לאוכלוסיה היהודית ידועים והוא, מצידו, לא יסטה מדרכו. אבל מהתוצאות שיהיו ליחסים המתוחים (**בעיריה**) יסבלו רק חברי המועצה היהודיים. ה' שיינבוים ביקש שוב מראש העיריה לאשר, כי המפוסר ה' גארין, שנבחר בבחירות האחרונות כחבר במועצת העיר, וזכה בדרך זו באמון האוכלוסיה, לא ביצע את עבודתו שלא כשורה. בעיקבות זאת הבהיר ראש העיריה, כי שום התנהלות פסולה לא נמצאה (**אצל הפקיד**). חבר המועצה זאקרזשעווסקי הבהיר בשם סיעת הפ.פ.ס., כי לגבי התוצאות שהוזכרו בדבריו של ראש העיריה, יהיו אחראים כולם (**כל חברי המועצה**) ובפרט המיגזר היהודי, שנתנו את אמונם בראש העיר.

בעיקבות זאת הוחל בקריאת קומוניקטים, ביניהם מכתב מה' **משה פערעל (פרל)**, שבו הוא מודיע כי הוא מתפטר מתפקידו כשופט עירוני וחבר מועצה.

ברוב קולות הוחלט לקבל את הצעת חברי המועצה בלוכער ושיינבוים, להודות לה' פערעל על פעילותו הפוריה עד כה במועצת העיריה.

מאחר שראש העיר יצא מהישיבה (הוא הלך למסיבת פרידה של מנהל הגימנסיה הממשלתית, ה' לאסקאווסקי), נטל את תפקיד יו"ר הישיבה, סגן ראש העיר, ה' **מ. ווערבע (וורבה)**. לאחר ויכוח ממושך הוחלט להקצות לקואופרטיב "דאם" מגרש בתשלומים. כן נפתרו כמה בעיות קטנות יותר והישיבה ננעלה.

אסיפה ציונית

בשבת תתקיים ב"בית העם" האסיפה הכללית של ההסתדרות הציונית המקומית, בה יערכו גם בחירות לוועד חדש.

הוארך מיבצע ניקוי החצרות

נשיא הסיעה היהודית במועצת העיריה, ה' **בליוכער (בלכר)**, מוסר לנו, כי העיריה האריכה את מועד ניקוי החצרות עד ל-15 באפריל.

מטבח פסח לחיילים

בעיקבות הודעתם של העסקנים הקבועים המטפלים במטבח הפסח עבור החיילים, כי אינם מוכנים עוד להמשיך בפעילותם, ומחמת קוצר הזמן, אנו מבקשים את תשומת ליבם המיוחדת של פרנסי הקהילה ובפרט לרב הקהילה, לכך שמוכרחים לדאוג מייד לנקיטת צעדים כדי לדאוג לנצרכים הללו לקראת החג.

חובה לארגן את מטבח הפסח גם בחג הנוכחי, כדי להסב עונג יום טוב לחיילינו היהודיים, הרחוקים מביתם וממשפחתם.

אנו מקווים, כי מטבח פסח לחיילים אכן יאורגן בתשומת הלב המלאה.

הכנסות "קרן היסוד"

מהמשרד המרכזי של קרן היסוד בפולין קיבלנו דיווח על ההכנסות של הקרן בחודשים נובמבר-דצמבר 1930 וינואר 1931.

מדיווח זה ניתן לראות, כי הכנסות "קרן היסוד" הגיעו בחודשים הללו לסך 299,892.27 זלוטי. בסכום הזה, שהגיע מ-264 ערים ועיירות, תופס פלך וואהלן את המקום הרביעי, לאחר שאסף 36,389.72 זלוטי.

ברשימת 264 הערים שהשתתפו באיסוף הסכום הזה, נמצאות 25 ערים שתרמו בשלושת החודשים הנזכרים לעיל לפחות 1,000 זלוטי כל אחת. הערים מפלך וואהלין הנמצאות בין 25 הערים הללו הן: רובנה – 8,776.54 זל, לוצק – 3,012.45 זל וקרמניץ – 2,943.52 זל. בכלל השתתפו בהכנסות "קרן היסוד" באותם שלושה חודשים, 34 ערים ועיירות מפלך וואהלין. ביניהם, ממחוז קובל: קובל – 1,779.30 זל, מאצייב – 46 זל, מניוויטש (מנייביץ') – 71 זל. בהקשר זה כדאי לשים לב לכך שלא השתתפו העיירות ממחוז קובל: מלניצה, ראטנה וטוריסק.

קופאי של קופת חולים – רוצח

בערב שבת, בערך בשעה 11, ירה הקופאי הידוע של קופת החולים המקומית, ויטאמבורסקי, באקדח, על אליעזר שרשוסקי (שרשבסקי) בן ה-26, שנפצע מהכדורים פצעי מוות. המקרה אירע כך: בסביבות 10 בערב נכנס שרשוסקי למסעדת "ווארשאווא" בדרך לוצק. חצי שעה לאחר מכן נכנס למסעדה גם הקופאי הידוע של קופת החולים, ויטאמבורסקי. תוך כמה דקות עזב שרשוסקי את המסעדה ויצא לרחוב. ויטאמבורסקי הלך מייד בעיקבותיו ודחף אותו מהמדרכה. שרשוסקי הגיב על כך ומבלי לצפות לכך, הוציא ויטאמבורסקי מכיסו אקדח. שרשוסקי חשב שזוהי בדיחה ואמר לויטאמבורסקי "אתם יכולים לירות" ואז ויטאמבורסקי פסע לאחור כמה צעדים ומייד נשמעו כמה יריות ושרשוסקי נפל פצוע. מייד הביאו אותו לבית החולים היהודי, ובדיקת הרופאים העלתה כי הוא נפצע פצעי מוות מהיריות שניקבו את מעיו ולא הייתה כל תקווה שיישאר בחיים. הרוצח ויטאמבורסקי נעצר על ידי המשטרה והובא לחקירה.

בבית המדרש הקוצקאי

זה מכבר מתחוללת מהומה בקרב חסידי קוצק בבית המדרש שלהם, מאחר שחלק מהחסידים מתנגדים ל"ממשלתו" של הגבאי ה' ש.ב. ודורשים את פיטוריו, בעוד "השליט" אינו מוכן לוותר ולהתפטר. כמחאה, סירבה האופוזיציה לשלם לו שום "מס" לכיסוי הוצאות בית המדרש. סירוב זה גרם ל"ממשלה" גרעון בסך 250 זלוטי לערך. הגבאי ו"ועציו" חיפשו דרכים שונות להגיב על כך עד שלבסוף נמצאה עצה ובשבת נראו על קירות בית המדרש הקוצקאי הודעות אולטימטום, לפיהן "השליט" נועל את ארון הספרים (ארון הקודש) ולא יקראו (בתורה) עד שלא יבטיחו לו לכסות את החוב. ואכן בשבת זאת מנע מנעול ברזל על ארון הקודש, את הקריאה. פרצה סערת רוחות, אבל מאומה לא עזר. החל מקח וממכר מסחרי והועלו כמה הצעות. מתפללים רבים איבדו את סבלנותם ועזבו את בית המדרש. בסופו של דבר, רק אחר שעה 2 בצהרים, הושג ההסכם הבא: לגבאי ניתנו (לפי בחירתו) שני סוחרים, ה"ה ל.פ. ומ.ג., שהתחייבו כי תיכף לאחר צאת השבת האהובה והשבוע הטוב (יום החולין) יגיע, הם יערבו לגבאי על תשלום החוב. ואכן, לאחר ההבדלה נתנו לו שני הסוחרים שטרות על סכום כולל ריבית בסך 269 זלוטי. אבל באותו זמן נערכו גם בחירות ונבחר גבאי חדש.

שערוריה עם בתו של ה"ב (בעל הבית)

זה מזמן עובד ברחוב וורשאווער, במפעל מסויים, בחור צעיר, שבאחרונה מתעסק לצד עבודתו גם בעיסוק "אצילי". עובד זה, צעיר בגיל 26, כבר הספיק להיעשות אלמן ולשאת אשה שנייה, כשהוא מוסר להשגחתה את בנו מנישואיו הקודמים ועד לרגע זה הוא כבר, תודה לאל, אביהם של שלושה ילדים קטנים. אבל לפתע התערבה בשלב זה של חייו ביתו של בעל הבית, שממש סיחררה את ראשו של אביהם של שלושת הילדים הקטנים, כי גם הוא לא היה אדיש כלפי הבת של הבוס שלו. האשה הזנוחה ביקשה רחמים ממתחרתה, אבל אצל זאת, בוערת אש האהבה והיא אינה מוכנה להקשיב למאומה.

כתוצאה מכך נותרה האשה, אמם של הילדים, במצב בעייתי והמשפחה סובלת מרעב ומקור, שכן הגבר המאוהב, אביהם של הילדים שהלך שבי אחרי אהובתו, אינו מתעניין כלל במשפחתו. נותר לנו רק להזהיר במיוחד את השטן בדמות בתו של בעל הבית, ההורסת חיי משפחה, שתחשוב מחדש על מעשיה השערורייתיים, אחרת אנחנו, כאשר זה יהיה נחוץ, נפרסם את השמות והכתובות. או אז בוודאי יסתיים העניין רק בצורה מכרעת.

מאנעוויטש (מנייביץ')

סיפור מלחמתו של הרב המקומי במאנעוויטש נגד בית ספר "תרבות"

בשבת, ה-7 במרץ, העלה החוג הדרמטי של "תרבות" (במניי ביץ'), בניהולו של ה' קאקיעל, את המחזה הידוע של דימאוו "הזמר העצוב". ההצגה עברה בהצלחה גדולה. במיוחד הצטיינו על הבמה העלמות שאק וגליק.
 הערב הביא הכנסה מסויימת לטובת בית ספר "תרבות".
 בית הספר הזה צריך להתמודד, למרבה הצער, עם "הרב המפורסם" שלנו, שרוצה לזכות במושב משלו בגן העדן, בזכות רדיפותיו נגד "תרבות".
 כבר לפני שנה "התפרסם" הרב מעל דפי "קול קובל", שדיווח אז על צעדיו המאוסים נגד בית הספר "תרבות", שקן לפי התורה "שלו", בית הספר הממשלתי טוב יותר.
 בצעדו זה גרם הרב נזק גדול לבית הספר, שקן מספר מסויים של הורים [אומנם רק מספר קטן מאוד] נבהלו מקללותיו והוציאו את ילדיהם. ומהיכן זה ימצא כסף לכסות את הגרעון (שנוצר בגלל הקטנת מספר התלמידים)? ההורים התחייבו לקנות שמרים אצל צעיר ישר מאוד, ה' מאיר מאכרוק, וההכנסה מכך נועדה להיכנס לקופת בית הספר.
 נדמה שאין בכך שום עוולה. אם מישהו מסית למען בית הספר הממשלתי, מה רע בכך שבית הספר "תרבות" מתפרנס מקניית שמרים, ובכך נותן לילדינו חינוך לאומי – מצווה גדולה בהרבה. אבל לרב הדבר לא הריח טוב והוא זעם כל כך, עד כי שכח בכלל באיזו מאה הוא חי והטיל חרם על הצעיר [גם כן חוכמה גדולה!!!]. מובן מאליו, כי בעיירה פרצה מחלוקת והרב נאלץ להסיר את החרם. אבל אז נפלה עליו שוב מרה שחורה והוא חידש את החרם ומאז אינו מתיר לה' מאכרוק אפילו ללכת להתפלל...
 מילא, שטויות כאלה לא יביאו לרב כל כבוד, בפרט מאחר שכל פרשת החרם תובא בקרוב לבית המשפט בקובל.
 יהודי מאניעוויטש יודעים כבר עכשיו איזה "מנהיג רוחני" יש להם והם לא ירשו לו לנהל אותם זמן רב...
 ועוד מעשה עם הרב.
 גנבים מתוחכמים חדרו ללול של הרב וגנבו שני תרנגולי הודו מהטובים שנמצאו שם. [איזה גנבים היו אלה?! הם אפילו לא פחדו מחרם!].
 מצא לו הרב אמצעי טוב יותר נגד הגנבים: הוא פשוט רכש לו כלב שמירה גדול, המגן מעתה על נכסיו.
 מאחר שהרב הוא מכניס אורחים לבבי ובעל צדקה גדול ["קול קובל" כבר תיאר את התנהגותו האכזרית כלפי עני שגסס כשהוא חסר הכרה], יהיה לו כלב השמירה לתועלת רבה. הכלב כבר יגרש את העניים ביתר הצלחה מאשר... חרם.

תושב מאניעוויטש

דבר תודה

אירגוננו מודה לנשים והעלמות החשובות (הנכבדות) שנטלו חלק בהצלחת יום הסרט "גמילת חסד" לטובת מעות חטים, אשר הביא הכנסה של 132.55 זלוטי:
 הייבעשיץ ובראדער 38.62 זל, ב. שווארץ ורויט 22.17 זל, חזן ושטערן 17.67 זל, ג. פערעל וגילדווארג 16.64 זל, סגל ואברך 16.43 זל, ווירניק ואווערבונך 15.07 זל, פרייליכמאן ור. גילדווארג 14.98 זל, ווערבע זיידעל 10.97 זל.
 בתודה, ועדת מעות חטים בקובל
 מנהל יום הסרט, דוב ווירניק

גיליון 172 – 1 לאפריל 1931

2 מודעות בעמוד הראשון:

למה לכם להיות בספק!
 ולסכן את כספכם ובריאותכם בקניית יין אלמוני או בכלל מזוייף
 כאשר אתם תהיו בטוחים לחלוטין
 ויהיה לכם היין הטוב ביותר בעולם, בקנותכם
 יין
 וקוניאק

”כרמל”

מיקבי היין של הברון רוטשילד
היזהרו בקנייתכם! שימו לב לסמלים המסחריים!

לאירגון הסיוע הקובלאי שלנו בניו יורק
ששלח 200 דולר למעות חטים
ולבני עירנו באמריקה, שבאו לקראתם (שהשתפרו) בסיוע
כדי לקיים את כל דיכפין
ייחי ויאכול, כל דצריך ייחי ויפסח
תודה לבבית
ואנו מאחלים להם ונשיהם ובניהם ובנותיהם
קיץ נעים ומאושר
בשם העניים והנוקמים בקובל
ועדת מעות חטים בקובל
יודעל פרידמאן, ישראל לאנדע,
מיכל ראזענבלאט, וולף גאניק

הודעה
כל חברי
חברה קדישא דחול
מתבקשים לבוא לקלפי
ביום ראשון, השני לחוה'מ פסח
בבית המדרש הגדול ב"זאמד"
גבאי חברת קדישא יצחק פוקס

המונח חברה קדישא דחול המופיע במודעה לעיל, מתייחס ל"סניף" החברה קדישא לאזור העיר החדשה, החולות ("זאמד" ביידיש) של קובל.

חיים קובלאיים

"חשמונאי"

התעניינות רבה מעוררת בקרב הנוער המקומי האסיפה הכללית של "חשמונאי", המתוכננת לשבת חול המועד פסח באולם הישיבות של העיריה. באסיפה תידון בין השאר השאלה של נסיעה למיפגש הכלל עולמי של ה"מכביאדה" היהודית בארץ ישראל.

בית ספר על שם ד"ר קלומעל

חברת "תרבות" המקומית קיבלה מחבר הנאמנים הוואהליני זיכיון בלתי מוגבל בזמן, מס' 1-2001-מה-17.2 שנה זו, לבית הספר העירוני בשם ד"ר קלומעל, שיהיה בית ספר עממי של 7 כיתות.

"הבימה"

בסופו של דבר יהיה לנו שוב התענוג לראות אצלנו בפעם השנייה את ההצגה העברית "מסדה", שתועלה על הבמה ביום השני של חול המועד פסח, לפי דרישת הקהל.

יובל סוקולוב

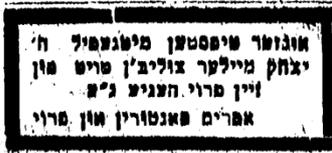
ועדת קרן הקיימת המקומית תקיים בימי חול המועד פסח אצלנו את מיבצע סוקולוב, לרגל יובל ה-70 שנה שלו, שהוכרז על ידי הקרן הקיימת בפולין: איסוף חתימות על מיברקי איחולים שיישלחו על ידי יהדות פולין ויביעו את ברכותיהם החמות לחתן היובל, ה' סוקולוב האהוב והחשוב.

להקה ורשאית בקובל

ביום שני, חול המועד פסח, תופיע אצלנו בקובל הלהקה הוורשאית בה נוטלים חלק השחקנית המפורסמת זאסלובסקה, הזמר האהוב ה' קליין, השחקן הידוע ביאלקוביץ' ועוד, שיעלו לפנינו הצגת תיאטרון שבוודאי תגרום עונג יום טוב לקהל המבקר בתיאטרון.

מוות פתאומי

אשתו של ר' **יצחק מיילערס, העניע**, אשר הגיעה ביום רביעי בערך ב-7 בערב מהרחוב הבייתה, מסרה במטבח את מעיל הפרווה שלה למשרתת ונכנסה לאמבטיה לבדה כשלפתע נשמעו משם אנחות נוראות. כאשר נכנסו לשם, הייתה האשה מוטלת מתה. הרופא שהוזעק למקום יכול היה רק לוודא, כי מותה הפתאומי נגרם על ידי התקף לב. המנוחה הייתה בת 50 שנה. היא הייתה אהובה על כל העניים, שלא יצאו מביתה מבלי שקיבלו ממנה מתת ביד רחבה. המנוחה סייעה תמיד בגמילות חסדים לנזקקים.

רכבת דרסה שתי נשים

האשה הקשישה **דוואסיע וויינר** מרחוב **מאציווער 92**, סבלה מפצע בידה. ביום שישי שעבר היא הלכה בלוויית בתה בת ה-26, **רייזיל** (שהיא חרשת), אל חובש גוי בכפר קושאר והן נשארו שם לשבת. ביום ראשון לפנות ערב הן הלכו בחזרה דרך מסילת הברזל. במסילה עברה רכבת. נהג הרכבת הבחין בשתיים וצפר להן, אבל הן לא שמעו וכאשר הנהג עצר את הרכבת, נמצאו כבר שתי הנשים בין גלגלי הרכבת, כשהן סובלות מפצעים אנושים. שתי הנשים הוכנסו לרכבת והובלו לבית החולים, שם נפטרה הבת כעבור יומיים והאם עצמה נמצאת עדיין במצב מסוכן, אבל עדיין יש תקווה שתישאר בחיים.

נמצא אדם שטבע

ביום חמישי בבוקר נמצא בתעלת הניקוז ברחוב בריסקער, ליד בית מס' 124, אדם שטבע – אופה נוצרי מקומי.

סבל נוכל

יהודי מסויים, ד.ה. מהפרובינציה (**כלומר: תושב אחד הכפרים**) הגיע ביום ראשון ברכבת. בתחנת הרכבת הציע לו סבל שייקח את מטענו וישא אותו עבורו תמורת תשלום קטן. היהודי מסר את מטענו לסבל וכאשר עברו כיברת דרך מתחנת הרכבת, נעלם לפתע הסבל המתחזה עם המטען. כל האמצעים שנגקטו לא הצליחו למצוא את "הסבל".

צוים פריירינג קענט איהר געטונען
דעם סוד פון שעהנהיים
נאר אין אשטייק-סקלאד פון
ליפע חיים, קאלעיאווה 36
קיינען דעם ברוינעם
וואו איהר בעקומע פערשינדענארטיגע
פיינפע הויט-קרעם, וועלכע פאכט

ביה"ס ע"ש דר' קלומעל בקובל
איינשרייבונגען פון נייט קינדער אין מכינה אין
פון אלע 3 קלאסען וואו אויך אין מכינה פון
פאר קינדער פון עלטער פון 6 יאהר
אח א פסט-פייצטער צארל
קומען נאר אין די פערטן פון חול המועד פסח אין
קענענענדיג בריסקער 55 פון 9 פון 1 נ.מ.
די פערטונאלטונג

לקראת האביב אתם יכולים לגלות את

סוד היופי

רק בחנות בית המרקחת של

ליפע חייט, קוליובה 36

מול הבאר

שם אתם משיגים סוגים שונים של קרם העור המשובח ביותר, שעושה את הפנים עדינים ויפים.

(מאמר על ביה"ס במדור "חיים קובלאיים" מאתו גליון)

ביה"ס ע"ש ד"ר קלומעל בקובל

הרשמת ילדים חדשים למכינה ולכל 3 הכיתות, וכן ל-מכינה ב' לילדים בגיל 6

מספר (המקומות) מוגבל

(ההרשמה) מתקיימת בימי חול המועד פסח במשרד, בריסקער 57, מ-9 עד 1 אחה"צ.

ההנהלה

גיליון 173 – 17 לאפריל 1931

לא אלמן ישראל!

שתי סיבות הן הגורם העיקרי לגרעון של חברת "תרבות" בקובל. המכה הראשונה – המובנת לחלוטין: - המשבר הכלכלי הגדול, שמכריח את החברה להגדיל בהתמדה את ההנחות שהיא נותנת להורים. המכה השנייה – שאיננה כל כך פשוטה: - הריבוי וההתרחבות של מוסדות "תרבות".

כיום יש לחברת "תרבות" בעירנו גימנסיה של 8 כיתות, בית ספר עממי של 7 כיתות, בית ספר חדש, בינתיים רק בן 4 כיתות ב"עיר" (הישנה), קורסים בערבים למבוגרים וספרייה נהדרת של ספרים בעברית וביידיש.

במבט ראשון, (כל אלה הם) מעט יותר מדי לעירנו הקטנה קובל. אבל בבתי הספר הללו לומדים כ-700 ילדים יהודיים, הביקורים בקורסי הערב מרובים והגידול במספר הקוראים נמשך בהתמדה מיום ליום. די בכך להוכיח באורח בולט, כי עסקי "תרבות" לא "התירו לעצמם" יותר מידי, ביצירת כל המוסדות הללו.

אלא שעם הגדלת רשת בתי הספר, גדלו גם הוצאות החברה. די להראות, כי כשכר דירה בלבד משלמת החברה כ-1,500 דולר בשנה. לכן אין חדש בכך שהחוב של "תרבות" מגיע כיום לסכום של 15 אלף זהובים (זלוטי).

כעת מוכרחים למצוא דרך להיפטר מהחוב, שהריבית עליו בולעת כמעט את כל הכנסותיה הצדדיות של "תרבות", כגון דמי חבר, מגביות חד פעמיות, קערות ערב יום כיפור (שבהן מניחים תרומות לפני תפילת כל נדרי) וכן הלאה. חמשת אלפים זהובים חייבת החברה לשלם כריבית שנתית והחוב אינו פוחת אפילו כעובי השערה.

ואנחנו מצאנו עצה (פיתרון): ללוות מכל אחד מ-150 יידידי "תרבות" 100 זהובים כגמילות חסד, עם התחייבות להחזירם לכל אחד בשלושה תשלומים במשך שנתיים וחצי – ובכך לכסות בפעם אחת את כל החוב שלנו, שהוא 15 אלף זהובים.

התחייבותנו מובטחת. שהרי בכל שנה אנחנו מייצרים הכנסות צדדיות, שמבלי לנגוע בסובסידיה העירונית ובשכר הלימוד, מסתכמות ביותר משליש מה-15 אלף זהובים שילוו לנו! במקרה הגרוע ביותר, יוכלו מעניקי גמילות החסדים הזאת לשלם את שכר הלימוד בהתחייבויותינו.

אין לנו כל פיתרון אחר. את הוצאות השכר לצוות עובדינו הקטנו במשך השנתיים האחרונות ב-30 אחוז ולסגור את מוסדותינו, שהינם מקור לתורה וחכמה לרוב ילדינו היהודיים – אסור לנו.

מסירות הנפש שמלווה את עבודת מנהלינו ומורינו, הביאה את בתי הספר שלנו לגבהים כאלה, שאפילו מפקחי הממשלה אינם יכולים להאמין למראיהם. כאות הוקרה על כך אפילו קיבלנו מתנה של 100 זהובים מהמיניסטרוין (ממשרד החינוך).

בשביעות רצון יכולים אנו לקבוע, כי החברה היהודית בקובל הבינה אותנו. גמילות החסדים שכבר יצאה לפועל הוכיחה, כי מבלי להתחשב במשבר הנוראי, עדיין יש בינינו מספיק יהודים המוכנים לסייע מעל לכוחותיהם לעבודת בניין העם, על ידי בית הספר הלאומי, שבו יחונכו ילדים יהודיים ברוח אבותינו ושפתנו הקדושה.

משה פערעל

קרן היסוד, קובל

(א) במוצאי שבת, ה-18 באפריל השנה, באולם "אכספרס"

מתקיים יום עיון חגיגי

בהשתתפות אורח מארץ ישראל,

הנואם המוכשר והעיתונאי העורך

צבי לבנון שליח קרן היסוד מירושלים

שירצה על הנושא **המצב הנוכחי בא"י**

י. באכראך שליח קרן היסוד מוורשה

קרן היסוד באווער

(א) מוצאי שבת דעם 18 אפריל ד. י. אין וואל, עקספרעס" קומט פאר

א פיי ערליכע אקאדעמיע

מיט דער באטייליגונג פון גאסט פון א"י, סאלאנטולער רעזנער, אין זשורנאליסט רעדאקטאר

צבי לבנון

דעלעגירטער פון קה"י אין ירושלים

וועלכער וועט רעפערירען א. ד. ט.

דער יעצטיגער מצב אין א"י

י. באכראך

דעלעגירט פון קה"י ווארשא א. ד. ט.

אויפן שוועל פון א נייער תקופה

בילעטן פון 30 גר. ביים איינגאנג. אנהויב פונקט 7 א זיינער

(ב) שבת פרי אין דער גרויסער שוהלך בשעת התפלה וועט ח' **צבי לבנון** אפגעבען א גרויס פון אונזערע ברודער אין א"י

(ב) שבת בבוקר, בבית הכנסת הגדול, בשעת התפילה, ימסור ה' צבי לבנון דרישת שלום מאחינו בא"י

מודעות בעמוד הראשון:

דבר תודה

ברגע נורא, שבו, לולא הגיעה עזרה בזמן, הייתי אני ומשפחתי עלולים, חלילה, ליהרס (באו שניים שחילצו אותנו מהצרה). המלאך הגואל שלנו היו ה' משה פרל ווולף פז, שגיליתי להם את מצבי הקשה. באותו רגע קריטי פעל ה' פרל בהתמדה ובמסירות נפש אמיתית במשך שמונה ימים ועשה מה שלא תיארתי לעצמי בכל ימי חי. כזאת יכול להיעשות רק על ידי עסקן יהודי כן ומסור. מאחר שלדעתי לא אצא ידי חובתי בתודה בעל פה, אני מוצא לנחוץ להודות לכם לפני כל החברה הקובלית. היו לי ברוכים, ה"ה משה פרל ו-וולף פז, על בואכם בעצה ובמעשה לקראתי ולקראת משפחתי, שהצלתם אותה ברגע קריטי מפני הרס חומרי. אני ומשפחתי נזכור תמיד את מעשיכם הטובים ונהיה לכם אסירי תודה לבבית. בכבוד גדול: לייביש בוימל, רחוב סיינקייביץ מס. 1.

אזהרה

מאחר שהגיע אליי מידע כי ה"ר יעקב אפלבוים רוצה להשכיר ולקחת שכר דירה וגם לחתום על חוזים ארוכי טווח על החנויות שלי, שנמצאות ברחוב קוליובה מס' 3/5, אני מזהיר בפומבי שאיש לא יעשה כל עסקה ותשלומי כספים, מאחר שלא יהיה להם כל ערך. בכבוד: הרב משה גולדשמיד

חיים קובלאיים

אבידה

כאשר נסע חברנו החשוב לעבודה, ה' יוסף וולוולר, ביחד עם אשתו וילדו בערב לתחנת הרכבת באוטו, קשר הנהג בחבלים, על המדף (החיצוני), כמה חבילות מהמטען. באמצע הדרך, בפינת הרחובות קרולובה-בונה, התברר, כי מזוודת עור גדולה מלאה בשמלות, לבנים וכדומה, שערכם רב, נעלמה באופן מיסתורי. הניזוקים נסעו מיד בחזרה למשטרה, שם הם מסרו הודעה בעניין. כפי שמדווחים לנו, הניזוק מסכים להעניק סכום רציני למי שיחשוף או ימצא את עיקבותיה של המזוודה האבודה.

בעל אחד לשלוש נשים

בביתו של ה' קרטופלי, בחב וורשבסקה, מתגוררת זה כשנתיים משפחת שווארץ – גבר, אשה וילד קטן, שהגיעו לקובל מהעיירה טרויאנובקה. המשפחה ניהלה חיים הגונים ומרוצים. האיש עסק בהפצת ניירות ערך, כמו אגרות חוב דולריות, ורוב הזמן לא היה בבית. בשבוע שלפני פסח, הגיע האיש הביתה. אשתו, ריבה, קידמה אותו בברוך הבא שמח, אבל בעלה לא גילה כלפיה אותה שביעות רצון והודיע לאשתו כי הוא חזר הבייתה שלושה ימים לפני החג, מכיוון שהוא רוצה להתגרש ממנה. האשה המבוהלת חשבה שהוא מתלוצץ, אבל בעלה אכן דרש ממנה במפגיע גט. כשנשאל מדוע הוא רוצה גט, ענה בפשטות, כי מספיק לחיות עם אשה אחת ארבע שנים. שכנים התערבו בעניין, אבל מאום לא עזר וביום המחרת אכן התקיים אצל רב מקומי טקס הגט. כעת מתברר, כי הבעל ה"נאמן" והאב של הילד בן השלוש, אינו אחר מאשר אותו אברהם שווארץ, שלגביו כבר כתבנו בזמנו ב"קול קובל", כי הרב מאורנה פנה לרב המקומי טברסקי, בבקשה לסייע לו למצוא איזה אברהם שווארץ, שהתנער אצלם בעיירה מאשה עם ילד קטן ונעלם. כעת נודע לנו, כי הפושע הזה התחתן כבר בערב פסח בוורשה, עם בת דודה שלו.

תאונה נוראה

ביום שישי, כאשר הסוכן של מכונות (התפירה) "זינגר", ה' קירשנבוים, היה בכפר לובאכין (במחוז קובל), הוא ביקר בבית משגיח היערות, שם היה מונח על השולחן אקדח. הסוכן שאל אם האקדח טעון ובעל הבית השיב לו כי לא. הסוכן לקח את האקדח והתבונן בו, כשלפתע נשמעה ירייה. הכדור פגע בבנו בן ה-16 של משגיח היערות שנפל מת בו במקום.

שודדים

ביום חמישי בלילה פרצה בכפר גרודיסקה (במחוז קובל), קטטת דמים בין כפריים מקומיים לבין שודדים רעולי פנים, שהתנפלו למטרות שוד על הבית של האיכר סרפניוק, שגילה כלפיהם התנגדות נמרצת. ואז ירו השודדים כמה פעמים מאקדחים ופצעו קשה את קיריל, בנו של האיכר. לשמע יריות האקדחים חשו למקום האיכרים השכנים והתפתח קרב עקוב מדם. השודדים פתחו באש כבדה שממנה נהרג האיכר סרפניוק והשודדים הצליחו להימלט ליער הקרוב. כל איכרי הכפר הקיפו את היער והצליחו ללכוד את שני השודדים: פאבל קובלטשוק וניקיטה קובלטשוק, שהובאו לכלא בקובל.

קבלה מזוייפת

פקיד עיקולים של קופת סקארבווע (הקופה הרגילה?) המקומית, קיבל תשלום של 30 סלוטי ועוד כמה אגורות ונתן קבלה על כך. אבל כשהעביר את כספי הגבייה לקופה, חסרו 30 הזלוטי ונשאר רק האגורות. במקרה חשפו בקופה את הרמאות והגובה נעלם לפתע. בימים אלה הוא הסגיר את עצמו למשטרה, המנהלת חקירה לגבי הנסיבות שגרמו לזיוף קבלה זה.

הפקרות

ביום השביעי של פסח, נפטרה אשתו של התושב המקומי ה' פינס. כדי להוזיל את ההוצאה על הקרקע שהוקצתה (לקבר) על ידי הקהילה, שכר פ. כמה חברה וב-3 לפנות בוקר הם הביאו את הנפטרת לבית העלמין, ללא האישור הדרוש לכך מטעם הקהילה. כשהקברן סירב להכניסם ללא אישור מהקהילה, הם פרצו לבית העלמין בכוח וקברו את המתה בעצמם. למחרת נמסרה למשטרה המקומית הודעה על המקרה. המשטרה כתבה דו"ח והחקירה בעיצומה. כן דווח לנו כי הקהילה הגישה לבית המשפט תביעה אזרחית נגד ה' פינס.

חברה-קדישא דחול (חברה-קדישא של רבע החולות)

השבוע התכנסו הבוררים (הנציגים?) שזה אך נבחרו מחדש לחברה-קדישא דחול, כדי לבחור גבאים. הבחירות התקיימו בהשגחת הרב ר' אפרים קירז'נר. לפי הצעת הבורר ה' לנגר, נערכו בחירות חשאיות. ברוב קולות נבחרו שוב הגבאים הקודמים, ה' ה' י. פוקס, וולף גוניק ואליהו חייט. תוצאות הבחירות דווחו לעיריה. ביום רביעי הגיעה למשרדי הקהילה הודעה מס' 257 מראש העיריה, כי אושרו תוצאות הבחירות של הגבאים.

ההצגה של הסטודיו הדרמטי העברי מווילנה

ביום רביעי הועלתה כאן, על ידי הסטודיו הדרמטי העברי הווילנאי המחזות הרומן של צ'רלס דיקנס "הצרצר מאחורי התנור". משחקם של השחקנים הצעירים מביע רבות. קאלב הזקן, המשרתת "הקטנה" גילו אמנות משחק גדולה.

בכלל יש לסטודיו הישגים חשובים ביותר בחיינו התרבותיים. מי יודע אם אין אנו עוסקים כאן בנביטת ענף חדש של "הבימה" המפורסמת? הלוואי! ביקורת מפורטת יותר תבוא בגליון הבא.

המאבק החברתי והממשלתי נגד קללת הסכרין

בגליון הנוכחי אנו מוסרים הודעה של לשכת האוצר בדבר התשלומים של משרד האוצר למי שיודיע על מי שמוכר סכרין (באופן פרטי; 25 זלוטי) או חנווני שמוכר סכרין (75 זלוטי), באופן שהמודיע לא ייחשף.

הוראה זאת תשלים את המיבצע שנטלו על עצמם הסתדרות המורים של בתי הספר העממיים, הסתדרות פקידי העיריות וכן האירגון המרכזי למען יתומים יהודיים, ללמד את האוכלוסייה את המשמעות (החיובית) הגדולה של שימוש בסוכר. לצורך זה גם הודבקו ברחבי המדינה מודעות צבעוניות גדולות.

שיא צריכת הסכרין היה בימי הכיבוש של המלחמה (מלחה"ע הראשונה). מבריחים יש להסגיר ללא רחמים וכל ההגנה החברתית צריכה להינתן לאירגונים החברתיים שלנו, המנסים להבריא את החיים ולהעלות את רמת הבריאות של שכבות החברה השונות. כל המידע הנחוץ וכן חומרי הסברה, שילחו אל:

Biuro Propogandy Konsunecji Cukru, Warszawa, Karowa 20.
(משרד התעמולה לצריכת סוכר, וורשה, רחוב קארובה 20).

חיים קובלאיים (ב)

אסיפה ציונית

בבית העם התקיים בחול המועד פסח המשך האסיפה הכללית הציונית, בניהול יושב הראש ה' פישלר.

בעניין הנושא של פעילות הוועדה הציונית התקיים דיון נרחב שבו נטלו חלק: העורך בוראק, גרינברג, פרל, ווירניק, צימרינג ואחרים. הנשיא (ראש הסניף המקומי של ההסתדרות הציונית), ה' ל. פיש, נשא נאום הגנה ארוך. לאחר מכן נערכו בחירות, בהן נבחרו להנהלה: ה' ישראל פרז'נסקי, ל. פיש, העורך בוראק, צוריף, אברך, שלמה מלמד, פישלר, יאקלזון, צימרינג, ווירניק, העלמה דוויד וגלמאן. לועדת הביקורת (נבחרו): ה' פוגאטש, קולוטאטש, שפירא. לבית דין החברים: גברת ציפה רויטר וה' משה פרל, גרינברג, גיטליס, פיינשטיין וליפשיץ. ביום ראשון נקבע ההרכב (הסופי של נשיאות הסניף). כיו"ר: ה' לייב פיש. סגנו ש. מלמד, צימרינג. מזכיר: ה' יקלזון. כחבר נשיאות ה' ווירניק.

"חשמונאי"

בשבת שעברה התקיימה באולם העיריה [אגב זו הפעם הראשונה שבה נערכת אסיפה יהודית באולם העיריה], בנוכחות מספר גדול של חברים, האסיפה הכללית השנתית של מועדון הספורט היהודי "חשמונאי".

לאחר בחירת נשיאות בהרכב של ה' א. רוזנצווייג [יושב ראש], י. מלושקה, ז. צין [נספח] ויהושע ברנזאפט [מזכיר], נמסרו דיווחים על ידי נשיא (המועדון), ה' מ. פרל, והמזכיר ה' יעקב גראניטש. מדיווחים אלה ניתן לראות, כי המועדון התפתח בצורה בולטת למרות התנאים החומריים הקשים וכיום הוא תופס מקום מכובד בחיי הספורט הווהליניים בכלל והיהודיים (בפרט). דיווח על הקופה מסר הגזבר, ה' גילדווארג, שמדבריו מסתבר, כי הגרעון של המועדון מגיע ל-700 זלוטי לערך.

ה' יצחק שאמס (שמוס) מסר את הדיווח של ועדת הביקורת. (לפיו) הנהלת החשבונות והמינהלה התנהלו בסדר גמור.

לאחר מכן התפתח דיון ארוך וענייני, בו נטלו חלק ה' י. ליברמן, י. שנקר, גאלפרין, מאנדל, אשכנזי, חזן, בראנזאפט, ל. רויזן ואחרים.

מקום ניכר בדיון תפסה שאלת האופי הלאומי של המועדון ובתור שכזה, על חלקו בקרנות הציוניות הכלליות וכן שאלת השתייכותו (הצטרפותו?) להתאחדות "מכבי" העולמית.

לאחר הדיון נתקבלו פה אחד לתשומת לב האסיפה הדיווחים השונים והובעה תודה לה' הנשיא מ. פרל והמזכיר גראניטש, על פעילותם ועבודתם המסורה לטובת המועדון. לאחר מכן נבחר ה' פרל כחבר כבוד בהנהלה.

הבחירות להנהלה הביאו את התוצאות הבאות: ה"ה דנציגר, י. ארליך, גילדווארג, א. ארליך, א. סוקולובסקי, ל. ויזן, מאלושקה, סוניה גאלפרין, י. גוויצרמן, י. בלאושטיין. לוועדת הביקורת – ה"ה א. רוזנצווייג, ש. בראנזאפט ו-י. שאמס.

השאלה אודות ה"מכביה" בארץ ישראל (ההשתתפות של "החשמונאי" ב"מכביה") בשנת 1932 הועלתה על ידי ה' גראניטש. הוחלט שעד כמה שאפשר ייקח המועדון חלק באירוע יהודי עולמי זה.

לאחר קבלת כמה הצעות חופשיות קטנות, נעלה האסיפה בשעה 1 בלילה.

לפי החוזר האחרון של ההתאחדות העולמית "מכבי", צריכים כל חברי "חשמונאי" לרכוש ולהפיץ את כרטיסי החבר של חברת "תרבות", שמחירן 50 אגורות.

ועדת האומדן

בימים אלה סיימה ועדת האומדן המקומית את בדיקותיה לגבי מס המחזור. הבדיקות השנה הביאו תוצאות, שגרמו לבהלה גדולה בעיר. הרבה נישומים חויבו לשלם מאה אחוז יותר מאשר בשנה הקודמת. באופן כללי יש תחושה, כי ועדת האומדן לא התחשבה במצב הקשה והקריטי שאנו חיים בו כיום ובכך שמשלם המס נאלץ להיאבק במשבר הקשה. השומה הנוכחית של מס המחזור שקבעה ועדת המס, עלולים לגרום למספר גדול של משלמי מס לטבוע ולאבד את מקורות קיומם, דבר שנעמוד עליו בגליון הבא של עתוננו.

בית המרקחת של "לינת הצדק"

בית המרקחת הוותיק של חברת "לינת הצדק" המקומית, שבין משימותיו נמצאת חלוקת תרופות חינם לאוכלוסייה היהודית הענייה, נסגר ביום רביעי על ידי השלטונות. הנימוק לכך הוא, שבית המרקחת אינו נמצא במקום ראוי, אף כי הוא קיים שם יותר מעשר שנים. סגירת מוסד יהודי פילנתרופי כה חשוב הסעירה את האוכלוסייה היהודית בכלל ואת העניים בפרט.

מושבת "טאז"

חברת "טאז" החליטה לבנות מושבת קיץ משלה לילדים חלשים. למטרה זו כבר רכשה החברה במקום הקיט הורודליץ, בלב היער, שטח של עשרת אלפים מטרים רבועים תמורת 2000 זלוטי ובימים אלה כבר תונח שם אבן הפינה לבנין מושבת הקיץ. הנהלת "טאז" המקומית כבר הקימה ועדת בנייה מיוחדת בהרכב של ה"ה: ש. שמש, א. גלאז, מילשטיין והרשנהורן.

ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע
ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע
ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע
ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע	ווארשע מרת דאזל ליכטענשטיין מיליטער פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע פון דער פראנצויזישער ארמייע

ידיעות על הנעשה בקובל בעיתונות בשפה העברית

תודה לחברתנו חיה ברונשטיין על המידע, איסוף ועריכת החומר.
החומר המוצג פה אודות קובל הינו חלקי בלבד. רקע היסטורי והסברים נוספים ניתן בהמשך. קטעי העיתונות נלקחו מהאתר:

<http://jpress.org.il/view-hebrew.asp>

עיתונות יהודית היסטורית
Historical Jewish Press

אוניברסיטת תל אביב | הספרייה הלאומית
מפעל התיעוד - יהודי ארצות האסלאם | הספרייה הדיגיטלית

אתר עיתונות יהודית היסטורית: האתר מכיל עיתונים יהודיים אשר התפרסמו בעבר בשפות, במדינות ובתקופות שונות. הגרסאות האלקטרוניות של העיתונים מאפשרות צפייה במראם המקורי וחיפוש בכל המלל שפורסם בעיתון לאורך שנות הפעלתו.

כינויי קובל בעיתונות:

קאוולא, קאוועל, קאוולע, קובלי, כהואל.

להלן אירועים שהשתקפו בעיתונים:

ניקולאי הראשון (1825-1855), גזירות הקנטוניסטים בשנת 1827 החוק התיר לגייס גם נערים יהודים בני 12 עד 18 למסגרת צבאית. מגיל 18 היה על המגויס לשרת כ-25 שנים נוספות-המוסד בוטל בצו קיסרי של אלכסנדר השני מ 26- באוגוסט 1856. **אלכסנדר השני (1855-1881)**, רפורמטור - שחרר איכרים מצמיתות -נרצה. בעקבות רציחתו נערכו פוגרומים ביהודים. שמשו זרז בהגירת יהודים מרוסיה בהתעוררות התנועה הציונית – חובבי ציון. **פרעות ברוסיה:** עם הרצחו של הצאר אלכסנדר השני ב-1881, פרצו ברוסיה פרעות ביהודים שכונו "סופות בנגב". הפרעות נמשכו מספר חודשים ופגעו ברכוש ובנפש ביותר ממאתיים קהילות יהודיות. השלטון לא עשה דבר כדי לעצור את הפרעות. במקביל לפרעות, חיזק השלטון את המדיניות האנטישמית. ב-1882 פורסמו "חוקי מאלי" שאסרו על היהודים להתיישב בכפרים, לרכוש קרקעות ולפתוח בתי עסק בימי ראשון. מספר היהודים במוסדות להשכלה גבוהה הוגבל. **אלכסנדר השלישי "עושה השלום" (1881-1894)**
ניקולאי השני - 1894 - נרצה במהפיכת מרץ 1917

התקופה המשתקפת בלקט העיתונות (1865 – 1890) המתייחסת לקובל:

קובל שייכת באותה תקופה לממלכת רוסיה

ליהודים מותר להתיישב בתחום המושב

תרומות ועזרה למען הנפגעים בפרעות

תחילת הבשורה הציונית

הפצת השכלה ומאבקים בין ה"משכילים" לחרדים

הטלת צנזורה חמורה על העיתונות

גיוס יהודים לצבא:

עד שנת 1827 נהגו בקהילות היהודיות לשלם דמי פדיון תמורת כל המגויסים, אך החל משנה זו ביטל החוק הצארי אפשרות זו עבור יהודים שאינם שייכים למספר קבוצות אוכלוסייה מיוחדות (רבנים, סוחרים, ראשי קהילות בתפקיד וכו').
חוק הגיוס המיוחד ליהודים נתפרסם לראשונה בשנת 1827. החוק התיר לגייס גם נערים יהודים בני 12 עד 18 למסגרת צבאית. מגיל 18 היה על המגויס לשרת כ-25 שנים נוספות, ללא קשר לוותק במסגרת.
מוסד הקנטוניסטים: בתקופת הצאר הרוסי ניקולאי הראשון החלו השלטונות לגייס באופן כפוי גם ילדי יהודים במסגרת מוסד הקנטוניסטים, וזאת כחלק ממדיניות האמורה להשפיע על אוכלוסייה בעייתית זו (בעיני הממשל הצארי) באמצעות חינוכו מחדש של הדור הצעיר. בגמר השירות הצבאי שכחו מרבית החיילים את יהדותם, אך היו גם כאלו שנשארו נאמנים ליהדות. החיילים המשוחררים זכו להטבות שיהודים לא זכו להם בדרך כלל, כמו לגור בערים מחוץ לתחום המושב. ואכן היו אלו מייסדי קהילות יהודיות חדשות מחוץ לתחום המושב. המוסד בוטל בצו קיסרי של אלכסנדר השני מ 26-באוגוסט 1856.

כתב עת עברי שיצא לאור ברוסיה בין השנים 1860–1904. תחילה במתכונת של שבועון ואח"כ כעיתון יומי. המו"ל היה אלכסנדר צ'דרבוים (אר"י). העיתון הראשון יצא באודסה ב-29 בספטמבר 1860 (כ"ה בתשרי תרנ"א). ב-1871 עבר העיתון לבירה פטרבורג, בה הופיע, באופן לא רציף עד 1904. בשנותיו הראשונות היה העיתון הביטאון המרכזי של תנועת ההשכלה ברוסיה, ועם קום תנועת ביל"ו בשנת 1882, החל לבטא בתוכנו את השקפתה של תנועת חיבת ציון.

העיתון החל לצאת לאור בעיר ורשה שבפולין בשנת 1862 על ידי חיים זליג סלונמיסקי. מטרתו העיקרית של העיתון הייתה לקדם את רעיונות ההשכלה בקרב הציבור היהודי. בתחילת דרכו הופיע העיתון כשבועון כיומון. נחום סוקולוב, שהיה מכתבי העיתון הבולטים, והעורך משנת 1894 סיקר באופן אישי את הקונגרס הציוני הראשון ב-1897. העיתון נסגר בשנת 1906, עקב קשיים כלכליים, וחדש את הופעתו ב-1910. משנת 1917 נהנה העיתון מתמיכת ההסתדרות הציונית. העיתון חדל להופיע בשנת 1931.

כותרת מקורית באנגלית של המוציא לאור Machsike. Hadas מקום הפרסום לבוב-למברג (אוסטריה) שנות הפרסום 1879-1914. תדירות: דו-ירחון (1879-1885); שבועון (1886-1914). עורכים: יהושע ליפסקר; יהודה קרונוולד.

הפרסום: ירושלים (א"י העות'מאנית) שנות הפרסום 1863, 1870-1911. תדירות: ירחון (1863), דו-שבועון (1870), שבועון (1911-1871). עורכים: ישראל ב"ק (1863, 1874-1870); ישראל דב פרומקין (1870-1874) בצוות העריכה; 1874-1911 עורך ראשי. מיכל הכהן (1870-1874) בצוות העריכה אליעזר בן-יהודה (1882 עורך זמני); יעקב גולדמן (1885 עורך זמני); אליה הוניג (1891 עורך זמני).

בעיתון כתבו רבים מחכמי ומשכילי ירושלים והתפוצות היהודיות. עד 1882 ייצג העיתון למעשה את תושבי ירושלים החסידים והספרדים, והתחרה בהלבנון, שיצא לאור גם כן בירושלים, והיה עיתונם של האשכנזים הפרושים. חבצלת ראה אז את ההשכלה באור חיובי, תמך בישוב ארץ ישראל והתנגד להתבססות היישוב בארץ על כספי החלוקה. חלק גדול מן המאמרים בעיתון עסקו בישוב היהודי בארץ. העיתון הוביל את קו ההתנגדות למיסיון, וכלל גם ידיעות על היישוב היהודי בארצות הסמוכות. בתחום החינוך תמך העיתון במשכילי היישוב וקרא לרפורמות.

ריכוז איזכורים מעיתונות יהודית בעברית על יהודי קובל

מאמרי העיתון "הצפירה":

שנת הפרסום	חודש	יום	עמ' מס.	תמצית
1884	4	1	123	מריבות בעלי עגלה יהודים עם הגויים
1887	11	9	123	תאונת רכבת, הנהג נרדם
	11	15	124	לוח זמנים של רכבות
1888	8	28	124	יותר משבעים בתים נשרפו
1889	5	23	125	רצח נוראי
	11	13	133	השבת אבדה
1890	5	22	125	הזהרו מזיופים
1891	2	9	137	רצח משפחת בורק
	2	16	143	מכתב ממהגר בארגנטינה
	9	7	147	קבר בבית הקברות
1892	9	20	148	מגפת החולירע
	10	18	156	מגיפת החולירע. עזרה לעיירה רטנה
	11	1	158	מגיפת החולירע
	12	26	156	חתימה על מינוי
	1	4	159	הרב חיים קוסובסקי הלך לעולמו
	2	5	129	מאמר כללי. ריבוי בתי כנסת. קופת הציבור ריקה
	2	6	137	סופר קובלאי
1893	2	26	130	תולדות העיר קובל. שימור מצבות
	3	20	133	מאבק השכלה בקובל
	7	9	151	חתימה על מינוי לעיתון
1894	1	8	152	השתמטות מהצבא. זיופים
	1	11	134	השתמטות מהצבא. משפטים ועונשים
1895	4	21	155	ב"ס מטעם. גזירות שונות. נשים מכבדות
	5	28	156	שריפה. אנטין תורם
1899	8	1	127	יסוד הספרייה בעיר. חיסון אבעבועות
1902	5	19	149	יסוד מכבי אש

מאמרי העיתון "המליץ":

שנת הפרסום	חודש	יום	עמ' מס':	תמצית
1881	1	4	119	חנוך עדיין אין. אין ב"ס עברי
	4	26	119	סכסוכים על שחיטה. 20 שנה לשריפת בית הכנסת
1882	1	10	121	צבא. ריב על הכשרות
	8	29	121	יסוד ביקור חולים
1883	1	26	121	סכסוכים עם בת הרבי מטריסק
	2	9	122	תגובת בת הרבי מטריסק
	6	29	122	ידיעה על טבח שנרדם ונבהל
1891	6	25	141	השתמטות מהצבא
1892	2	7	142	מודעת חתונה- משפחת קיווק
	9	4	145	מקום קבורה בבית הקברות
1894	11	30	135	בעולם. הצאר נפטר. יסוד "משכיל אל דל"
	12	14	151	"מליביש ערומים". נשים מתנדבות
1895	1	15	153	בניית בית הכנסת- אבן פינה. בית המדרש פרוץ
	3	20	154	חתונה. הרב מטעם הממשלה. מכובדי קובל
1896	9	6	150	ביקור הצאר ניקולאי השני
1899	6	16	126	בית ספר עברי ראשון

מאמרי העיתון "חבצלת":

שנת הפרסום	חודש	יום	עמ' מס':	תמצית
1884	11	21	123	יהודים וגויים

מאמרי העיתון "מחזיקי הדת":

שנת הפרסום	חודש	יום	עמ' מס':	תמצית
1892	5	5	145	היושבים בערי חסיה ללא רשות
1895	5	10	156	גזירות

קאוועל (פלך וואָלהין). — חנוך הבנים בעירנו פרוע לשמצה; אין פה לא תלמוד תורה ולא בית הספר לעברים. הילדים מבקרים עד יום חתונתם את חרדי המלמדים והוריהם לא יאבו לשלחם לביה"ס בעל שתי מחלקות לכנסת הנוצרית (Приходское училище) ורק מעטים באים שמה לשמוע בלמודים ובכל שנה ושנה ימעט מספרם. ואלה אשר גמרו חוק למודם שמה נשארו באפס תקוה להשתלם בלמודים, כי מי יתמוך בידיהם להגלות למקום חכמה ולכלכלם בימי התגוררם בבה"ס. והקולר תלוי בפרנסי העדה, כי עוד בשנת 1876 הודיע משגיח ביה"ס לכנסת הנוצרית פה כי יש עם לבבו להוסיף איזה מחלקות בביה"ס ההוא, ולו הואילו אז להאציל משען מקופת הקהל לדבר הטוב והנחוץ הזה כבר יצא אל הפועל. אך המה לא אבו שמוע לו, וילדי הדור החדש בעירנו יתאוננו רק עליהם. וואלף שטייננווארצעל.

המליץ 26 אפריל 1881 סכסוכים על שחיטה, כ 20 שנה לשריפת בית הכנסת. טענות לגבי ההתנהלות הכספית של ראשי העדה

קאוועל (פלך וואָלהין). — זה בחמש שנים בחרה עדתנו ברב מופלג בתורה וצדיק הולך נכוחה ושכרו קצבו ממכס הבשר, אך זה כשנתיים עמדו בעלי המסקה מלשלם לקופת הקהל את המוטל עליהם ונסתם מקור מחיה להרב, ויועצו מעריצי הרב לפתוח על חשבונם חנות לממכר בשר ולעשות לחובה על מכבדי הרב לקנות משם צרכי ביתם ולהרים מכל לישראל סך מועט לשכירת הרב וכבר אספו כסף למכביר והגביר ר' פנחס העניך עמד בראשם ויאציל מכיסו 500 ר"כ לדבר הזה. כראות בעלי המסקה כי רעה נגר פניהם ויאספו אליהם את הקצבים הסרים למשמעתם ואת החייטים והסנדלרים הנקנים בעד כוס יין ואשפר בשר ויתקוטמו נגד דורשי טוב העדה והרב להפר עצתם הישרה. ולהנקם מהגביר ר' פנחס העניך אשר היה בראש החפצים להמציא מוצא לשכר הרב פתחו בלילה את מרתף היי"ש אשר להגביר ויוציאו המגופות משמנה חביות יי"ש והיי"ש נשפך לארץ כמים ומתירו עולה עד 3000 ר"כ ולא נודע מי עשה הנבלה הזאת. הגביר הגיש משפטו על הנחשדים בעיניו לפני נס המשפט בויטאָמיר, אך נעלם ממני הפסק דין. ותבוא מורך בלב הדואנים להרב מחמת בעלי המסקה והתומכים בידיהם ויחדלו מעשות מה. או אמרו השוחטים לעמוד לימין הרב ולדרוש מאת בעלי המסקה להוסיף על שכרם ככל הנחוץ למשכורת הרב, בהשענם על תקפם כי ימנעו ידיהם מלשחוט להפץ המוכסים. אך כונתם הטובה נהפכה לרועץ להגדיל השערוריות בעדה, כי הביאו להם בעלי המסקה שוחט מפניסק איש הנכים, ואף כי רבני הערים מסביב לנו אסרו שחיטתו לא שעו המוכסים אל דבריהם. אחר כן בא איש מכריסק הסמוכה אלינו ויפתח חנות לממכר בשר משחיטת שוחטי קהלנו ויקבל עליו לתת תרומה מכל לישראל לשכירות הרב בתנאי כי אוהבי הרב יקנו בשר מחנותו, אך המוכסים והגלויים עליהם יצאו באגרוף רשע נגד כל החפצים להמציא להם להרב ויפוצצו חלונות

השוחטים באישון לילה וגם שפכו דמם (תרתי במשמע). מני אז נפלנה ערתנו
 לשתי מפלגות, האחת אוכלת בשר משחיטת השוחטים מכבר, והשנית—משחיטת
 השוחט החדש ותגבר השנאה והקטנות ביניהן ויר בעלי המקסה תמיד על
 העליונה. הזאת העיר קאָוועל אשר התקנאו בה קהלות ישראל אחרות, איך
 נהפכה למערת פריצים! תרת אשר לו התאחרו אנשי העדה מצאה ידם לראונו
 לשובת הכלל ולמנות כל חסרון. זה עשרים שנה נשרף בית הכנסת ועד היום
 עומד גל אודים וגדר רעוע מסביב לו, לבלי יכבד על העוים לקפוץ אל תוכו
 לרעות באחו הצומח פרא על מקום מקדש מעט, ולא לאשר אין לכסף מוצא,
 כי מלבד 4000 ר"ב אשר האצילה הממשלה (משארית מכס הבשר? המו"ל)
 והמה מונחים זה כמה שנים באוצר המלכות, עוד היתה לאל ידם למצוא מקורים
 אחרים. איה הכסף אשר שלמה הממשלה בעד מעונות אנשי החיל במשך שלש
 שנים? האם חלקו את הכסף לעניי העיר אשר במעוניהם הצרים התאכסנו אנשי החיל
 ובתי העשירים הרחבים היו נקיים מחוב מריני זה? הן עד היום יצעקו האביונים
 חמס באוני ראשי העדה אשר בידם היה הכסף ואין שומע להם, כי חלקו הכסף
 ביניהם בחשאי וכפרו במנחה פני כל גבר אלים ולרשים ענוי רוח לא שמו לב
 לחומלה גם בעת צרה לנהלם בלחם בשנה העברה אשר גבר הרעב בעיר,
 כאשר עשו אחינו בערים אחרות מכספם. אין להתפלא אפוא אם יעצימו עיניהם
 מאורחים עניים, והאיש אשר לא הסבין לחזור על הפתחים ויסור אל ביהמ"ד
 ישלחוהו הבטלנים אל גבאי חברת "הכנסת אורחים" והוא תחת מזון שלש סעודות
 אשר עליו לתת לו עפ"י תקנות החברה יאציל לו מתנות הקטח אשר לו שלשה
 קומצים קמח קיבר ועל השאר יפייסנו בדברים וישלחוהו לביהמ"ד ללון שמה,
 אך שם לא יאספווהו גם לשכב על הספסל אתורי התנור בחשרם אותו אולי בין ננבים
 נמנה ושמשי ביהמ"ד הקטנים ילמדו מחברם בביהמ"ד הגדול ויגרשוהו הלאה
 לבית כקלט האורחים "הקדש" אשר צחנתו עולה באף כל הבא בו, האף כי
 חלונותיו שבורים ורוח נושב בו בקיץ ובחרף מכל העברים. ואם בדרך נס יצא
 משם האורח שלם בגופו אז בטח בא רזון בקשיטותיו המעטות, כי היתומים
 העזובים הנאספים שמה הגדלים פראים בלי מורה ומשניה ימששו את כל
 אמתחתו וינצלו את המעות הנמצא בה. וכה יתונכו הנערים מנוער לפרנסה הגונה—
 להיות ננבים שורדי לילה, ואין חולה עליהם מראשי עדתנו העוסקים בצרכי
 צבור לתתם לאומנים ללמדם מלאכה. — אך מה נחכה מהם לדאוג ליתומים בני
 עניים, אם יערימו עיניהם גם מכניהם ויצאי חלציהם, עד כי אין גם אחד בבני
 הנעורים יודע לכתוב שורות שתיים בשפת עבר ומה גם בשפת המדינה, כי
 בבה"ט מטעם הממשלה מעטים ילדי העברים ורק בחדרי המלמדים יספיקו וישכחו
 מאמר חז"ל: "טוב תורה עם ד"א", אף כי יודעים הם כי בניהם לא יהיו רבנים
 או דיינים, אך יקוו לעשותם ללומדים וכאשר יצלת בידם לחלצם מעבודת הצבא
 בתחבולות שונות ימצאו קופצים עליהם לתת בנותיהם להם ולהרבות להם מוהר
 ומתן ואז יהיו לסוחרים למדנים. אלה תוצאות פירוד הלכבות וחלוקי הדעות.
 רב לכם בני קאָוועל! התעוררו לבנות הנהרסה; בנו בית הכנסת ולא יתגודדו
 אנשי המקום לגדודים למספר מניניהם; שימו לב לחנוך בניכם וחמולו על בני העניים
 והיתומים לעשותם לאנשים מועילים לעצמם ולהברת האדם, חמלו על עניי
 עירכם ועל אורחים הגונים ויהי ד' עמכם וכבודם יתימר הדורש טוב לעמו,
 ישראל ווערביל מורה לנערי ישרון.

המליץ שלישי, ינואר 10, 1882, צבא, וריב על כשרויות

קאוועל (פלך וואלהין). — הצעירים אשר נתחייבו בשנה הזאת לעמוד לצבא באו בעצמם למלאות חובתם. ועלינו לשבת להמוץ ה' זכריה מטריסק אשר התאמץ בעוז לאסוף כסף מן האנשים אשר יש להם זכות, לתת ליוצאים בצבא סמאה וחמשים עד מאתים רוב"כ, וכה לא הגיע הגורל אף להצעירים בעלי הנחה אחרונה. לא כן העיר ראטנע הסמוכה לעירנו, שמה לוקחו צעירים מהנחה ראשונה ושניה. —

הסריבה אשר פרצה בעירנו זה כשנתיים ימים בין ראשי העדה ובין חוכרי מכס הבשר עוד לא שבכה. ועתה ככלות שנות החכירה ינסו התוכרים להשלים את העדה לבלי תקח בעצמה החכירה לטובת הכלל, להמציא שכר להרב ולהשוחטים ויתר צרכי הקהל, ויקראו החוכרים אספה להבטיח כי יעשו כל אשר תדרוש העדה מהם, רק יעזבו בידם את הפרה החולבת הזאת. ~~אך שכל~~ כל עמלם והמתלוקת התגברה עוד, כי נגלתה תרסית אחדים מאלה אשר העדה נשענה בהם עד כה. בכליון עינים נרבה לשמוע תוצות החכירה אשר תהיה בויטאמיר.

יהודא בכיצ פידיל מורה לנערי ישרון.

המליץ שלישי, אוגוסט 29, 1882 יסוד ביקור חולים ע"י בעריש מאטיאק (מוטיוק)

קאוועל (פלך וואלהין). הודות לעמל ר' בעריש מאטיאק נתיסרה פה חברת „ביקור חולים“ לתמוך חולים עניים ברפואות. אחינו העברי רופא הצבא האליצמאנן יבקר יום את ביה"ח חנם וכן ילך להחולים העניים לביתם מבלי קת מהם מאומה * הכסף הנחוצ לזה יוקבץ על יד חברים שנים המוכנים בעיר עפ"י גורל איש לשעתו.

מי יתן ויתעוררו לבקש מאת הממשלה לתת על בנין בה"כ את הסך 7000 רוב"כ הנותר ממכס הבשר המונח בהבאנק בלי שום תעורה, וכן לראונ לטובת אנשי החיל האוכלים מדור הקהל ובשר לא יבא אל פיהם.

העשיל הערליך.

המליץ - ינואר 26, 1883 סכסוכים עם הבת של הרב מטריסק

קאוועל (פלך וואלהין). — הודות להמ"ץ החכם הר' זכריה המשתדל לאסוף כסף מבעלי הזכויות ומהעשירים נעדרו הזכויות, ימלאו הצעירים את חובת הצבא באמונה ולא יעדר איש. ככה יעשה המ"ץ שנה שנה וגם הפעם השתדל בכל מאמצו כחו לאסוף כסף להלקוחים לצבא וכל הצעירים באו בחסין לבב למלא חובתם למלכם ולארצם. הרבה הוזה לא מצא חן בעיני בת הצדיק מטריסק, בראותה כי כל העם מכבדים את המ"ץ הנ"ל על הטוב אשר הוא עושה ויהי בעיניה כגזול העטרה מאביה ותשכון כבודו בעירנו כחודש ימים וחשם את העיר כמרקחה ובעזרת מויקיה ערכה כתבי שטנה לשר הפלך מקיוב נגד מפעלות המ"ץ בעיני עבודת הצבא, וחפצה הצלות ביהו כי שר הפלך שלח הנה מפקיד מיוחד מויטאמיר לחקור הדבר. שברים תרועה.

המליץ פברואר 09, 1883 - תגובת בת הרב מטריסק

מעשים בכל יום:

(א) בארצנו.

קאוועל (פלך וואלהין). — בהמליץ גליון 4 הביא מסתתר בשם „שברים תרועה“ דבה רעה על בת הצדיק מטריסק לאמר, כי משכה ידה את פועלי און לטמון פחים, לרגלי המו"ץ מ' זכריה, על כי לרגלי פעולתו בעניני עבודת הצבא יכבד על פני העם, והוא בזה גוול עטרה מאביה הצדיק, ובקנאתה לכבוד אביה הסיתה בו אנשים לכתוב עליו שטנה לשר הפלך אשר שלח לחקור הדבר. זה תוכן הדבה מאיש אשר גנחתי גנה וילולי יליל. בהשמע הדבר לבת הצדיק מטריסק, אשר היא יחידה לאביה ורק אליה ירה אויב מסתתר חצי אשפתו, בקשה אותי לכתוב אליך ארוני המו"ל בשמה, כי אך שקר ענה בה האיש; היא לא לבשה קנאה לכבוד אביה ולא הלשינה את המו"ץ, כי אין כבוד המו"ץ נוגע בכבוד הצדיק כמלא נימא, וכל השומע פה יצחק לדבר הזה. ושכחה בעירנו כירת ימים לא להרחרר ריב ומרון רק לשאול ברופאים כי כבדה עליה מחלתה, כנודע לכל איש, וגם לי הכותב.

הכותב בפמדות הנשלבה בת הצדיק מטריסק ישראל ליפסקי

המליץ 29 יוני 1883 ידיעה על טבח שנרדם ונבהל

קאוועל, (בפולין), ה' שלח. — אתמול בא אחד השבחים לביהכ"נ להתפלל תפלות מנחה ומעריב בצבור; אך בהיותו עיף ויגע מעמל היום, כי יוטא רשוקא היה, נפלה עליו תרדמה ויישן. אתרי צאת המתפללים מביהכ"נ סגר השמש דלתותיו, מבלי ראות כי עוד נשאר שמה איש. ויהי בחצי הלילה ויקץ הטבח משנתו ויהפלץ — כי נשאר יחירי בביהכ"נ, מקום שם יתאספו שוכני עפר להתפלל בצבור (לפי אמונת ההמון), וירץ בבהלה אל הדלת וירפוק בחוקה ויקרא בקול גדול כשעה שלמה בנפש נדהמה; עד אשר עברו לפני ביהכ"נ היהודים השומרים הסובכים בלילות, ויודיעו להשמש וילך עמם, אך בבואו קרוב לביהכ"נ וישמע את הקולות יוצאים משם פחד גם הוא לבוא בו, ורק כאשר הכיר את קול הקורא לעזרה הרהיב בנפשו עוז לפתוח את הדלת ולהוציא ממסגר אסיר... — הטבח גפל למשכב מחיל ולעדה אשר אחזו בלילה ההוא, אלה תולדות אמונת-הבל (אבערגלויבען) שמצאה קן לה בלב ההמון! — אביה.

רבים ממכ"ע הודיעו כי בעיר קאוועל פרצו מריבות בין עניי היהודים והנוצרים על אדות אשר החלו הנוצרים להחזיק בעבודת בעלי עגלות, תחת אשר עד היום היו רק היהודים לברם השליטים בדבר זה, ורק בימי שבת וחג שכרו להם רכבים נוצרים למלא את מקומם, ועתה כאשר קמו גם רבים מאנשי המון הנוצרים לעבוד בעבודה זאת, התעוררו נגדם היהודים בחמתם ויחתרו בכל עו לשים מעצור להם. כן הודיעו מכ"ע, והמשטינים אשר ביניהם מצאו מקום להתגרר בו, והוכיחו מן הדבר הזה, כי היהודים הם חבוקים ודבוקים כעם בפני עצמו בכל דבר מסתור ועבודה, והור הקרב יחשב בעיניהם כמסיג גבולם. אמנם אחד ממכ"ע בצדק השיב על זה בספור מעשה שהיה בעיר בלאשקי,

חבצלת 21 נובמבר 1884 יהודים וגויים

מועיר קאוועל אשר ברוסיא יודיעו כי אחד המותרים מעם הארץ. בשוב לבו ביין יצא החוצה לצהק על העברים, ולמען הראות כי הנם מווגי לב, לקח קני הרובה בידו ויכוננהו מול אחד העברים, ומבלי משים — כן יאמר הרוצח — התפרץ — הכדור החוצה ויפוצץ זרוע השמאלי אשר להעברי.

09 נובמבר 1887 הצפירה - תאונת רכבת נהג נרדם

מקרה אסון קרה בליל ב' שבוע זה במסלת הברזל הווייכסלית על יד בית התחנות קאוועל: מסע המרכבות נושאות משא יצא מחנות מאטשעיעוו וחטי התלגרף הודיעו באועדו את יציאתו כנהוג. ויהי כהגיע השעה ויבוא המסע אל מקום התחנות. ואולם מה גדלה מכוכת השומרים על המסלה בראותם כי המסע ירוץ בתזזון ולא נעצר בדרכו במרם יקרב אל התחנות, ועוד לא הספיקו לדעת מה זה ועל מה זה כבר רצו המרכבות ועברו לפנייהם והמכונה באה עד המעגל הנטוי להפך את יד המרכבות, שם נשמשו אופני המכונה מעל המוטות ועד מהרה שוכרה אחת העגלות ההולכות אחריה לרסיסים ועוד עגלות אחרות נשברו אך מעט, ואחד הפועלים שבר שתי רגליו ושומר העגלות נפצע גם הוא. אחרי רגעים אחרים נודעה הסכה, כי מנהיג המכונה וגם עוזרו ישנו שנתם אשר עיבה עליהם ולא הקיצו עד שמעם את קול השבר הנורא ואז מהרו לקפוץ החוצה ולא קרם האסון.

הצפירה נובמבר 15, 1887 לוח זמנים רכבות מורשה

זמני המסעות במסלות הברזל בעירנו .

	יוצאים		באים
	שעות	ומינסען	
ווארשא - וויען			
מסע-הפזון (שנעלצוג) בעל שלש מחלקות	6,00	בקר	10,20
מסע-עוברים (פאסאזירצוג) בעל שלש מחלקות	10,45	בקר	6,45
מסע-עוברים מקומי בעל ג' מחלקות לפיעטרקוב	5,20	ערב	11,5
המסעות הנ"ל מתחברים עם מסעות לארץ			
מסע-הרצים (קוריערצוג) בעל שתי מחלקות	9,20	ערב	6,10
ווארשא - בראמבורג			
מסע-הרצים בעל שתי מחלקות	8,15	יום	2,20
מסע-עוברים בעל שתי מחלקות	7,5	בקר	9,35
מסע-עוברים מקומי בעל שלש מחלקות לקוטנא	6,30	ערב	8,35
ווארשא - מערעספאל			
מסע עוברים בעל ג' מחלקות	8,15	בקר	8
מסע-דואר (פאסטצוג)	3,50	יום	1,49
מסע-אנשים ומשאות בעל ג' מחלקות	10,00	ערב	8,13
ווארשא - פמבורג			
מסע-דואר בעל שלש מחלקות	10,13	בקר	7,3
מסע-עובר בעל שלש מחלקות	11,23	ערב	6,8
ווויכסלית (לקאוועל)			
מסע דואר (פאסטצוג)	3,25	יום	2,10
מסע עוברים (מתחברים עם מסלת הברזל הדיאמברא)	7,40	בקר	10,5
ווויכסלית (למלאווע)			
מסע דואר (פאסטצוג)	6,5	ערב	11,14
מסע עוברים (פאסאזירצוג)	9,00	בקר	8,24
מסע מקומי בין בתי הנהיבות (ווארשא-וויני)			
מסע עוברים (פאסאזירצוג)	2,50	יום	2,59
מסע מקומי בין בתי הנהיבות (מערעספאלי)			
מסע עוברים (פאסאזירצוג)	2,10	יום	3,34

הצפירה אוגוסט 28, 1888 יותר מ 70 בתים נשרפו

שרפה בעיר קאוועל . לפני ימים אחדים פרצה אש טבית ה' יצחק רונינשטיין היושב ברחוב „עיר ישנה" וכמשך שעות מספר עלו יותר משבעים בתים על המוקד לבד מבנינים אחרים הרבה מאד וחנויות מלאות סחורה של אחב"ו , הכל בישרף גם אסון באדם היה בעת המהומה : שני ילדים מבני ישראל נעלמו ובל"ם נשרפו ותרבה אנשים נכוו ונמצעו . משפחות למאות נשארו בעירום וחקר כל ומבקשות עזרת גריבים .

■ ק

מאי 23, 1889 Ha-Zfira רצח נוראי

לוצק (פ' וואלין). בליל 1 מאי קרה בעיר קאוועל רצח נורא
כי ברהוב מסלת הברזל התפרצו שודדי-ליל בבית אחד
מאחב"י ויהרגו איש ואשתו צעירים לימים וגם ילדה בת י"ח
חדשים רצחו נפש. עקבות השודדים לא נודעו עוד, וכפי
שמשערים נעשה הרצח למען בצוע בצע, כי הנרצחים היו
עשירים. הנ"ל

השבת אכדה. בנסעי ביום כ' 9/21
אקמאבר על מסלת הברזל דרך קאוועל-
אדעסא, שכחתי טלית ותפלין גם חגור
משי. אולי מצאם מאחב"י יקיים נא מצות
השבת אכדה וישיבם לי.
ליב איזענבערג, נאלעווקי 16.

הצפירה מאי 22, 1890- היזהרו מזיופים

תמונת הרה"צ ממריסק ג"ע

צירתי אנכי הח"מ וכל הרואים את התמונה הזאת ואשר ידעו את הצדיק בחייו
יחפלאו וישתוממו על יפיה והתאימה בכל פרטיה לתמונת פני המנוח. מדתה
כגודל תמונת מונטיפיורי הגדולה, ומשוחה הוא בששר וצבעים שונים המרהיבים
עין. בקרוב תצא ממכש הרפוס ותמכר לאחדים. כמאה וחמשים תותמים ממעריצי
הרה"צ כבר נתנו ידם לי ויתחייבו לקבל את התמונה תיכף אחרי צאתה לאור בתתם
לע"ע ד"ק 1 רובל. מחירה להחותמים 2 ר"כ. ואחרי צאתה לאור יוקצב מחירה
4 ר"כ. כל החפצים לשבע נעימות את פני התמונה הנהדרה הזאת יוכלו לסור
אל מעוני ויוכחו בעיניהם כי הנדלתי לעשות. — יש בידי תעודה מנכבדי עיר קאוועל,
ובראשם הרב מטעה"מ דשם, כי ידי עשו את התמונה הזאת, ומוהיר אנכי לבל
יזיר כל איש להדפיסה בלי רשיוני. שלמה אברך
ווארשא, האטעל דע נארד, נאוואליפקי, מעון 48. (135)

סחלת הססגונתא (סקאילאנטינא) פרצה ועברה הק
בעירנו וילדים רכים יפלו כעמרים אחרי הקוצרים. תכול
נאספו רוב אנשי העיר לבית הכנסת הגדול להתפלל לה'
ולאמר תהלים. ה' ירחם עלינו וישמע הפלתנו, ויסר מעלינו
הסחלת האיומה הזאת במהרה. העניך גיילער.

לו צ ק' (פלך וואָהלין), 19 נאוועמבר. ביום 15 ח'ז החלה פה קריאה הצבא', ויען כי בשנה הזאת הרימו הרומה מהיהודים החלה לפני הנוצרים, אשר כזאת לא היתה בשנים הקודמות, לכן עוד ביום אהמול. בבקר נגמרה הרמת הצבא מהיהודים על צד השלמות. כל הקרואים באו ליום הכסא איש לא נעדר. מספר הצעירים מנעדרי הזכיות היו קרוב לשבעים איש, ומבעלי הזכיות מדרגה א' וב'—מאה וחמשים. מהם עלה הנורל לעבודת הצבא על שלשים וחמשה. מוכשרים לעבודת הצבא — מנעדרי הזכיות נלקחו עשרים ושמונה ושבעה מבעלי הזכיות ממדרגה הב'. ויען כי 7 צעירים נעדרי זכיות נמסרו לבית החולים להבחן שם שנית, יש לקוות כי גם אלה מבעלי הזכיות שנלקחו לצבא ישובו נקיים לביתם.

על זה תודה יאתה לראשי עירנו, אשר השתדלו בעוד מועד בדבר הקריאה בשום לב, ויטחו מספרי הנולדים 25 צעירים שמהו בעורם באנם ושהלכו לארץ החדשה. גם מעט כסף עבור היוצאים לעבוד בצבא אספו בשנה הזאת; אבל בשנה דאשתקר ממנו ידיהם בצלחתם ולא עשו מאומה, ולכן עוד 3 צעירים ממדרגה הא' נלקחו לעבודת הצבא, יען כי 7 קרואים כאלו לא נמחו מספר החיים, כמו שהודעתי אז ב.היום'.

מי יתן והיה זה עם לבב אחינו בכל מקומות מושבותיהם לשים עין על הענין הנכבד הזה לטוב, כי אז לא יכלו עוד שונאינו ומשטינינו לשום בנו דפי על לא דבר ולאמר: כי משהבשים אנחנו מעבודת הצבא במדה מרובה מכל אורחי הארץ.

כן הגיעה אלי ידיעה מהערים: קאָלץ, וואלאדימרוץ, (סחוננו), סאָלין (סחון דובנא) האָלָב (סחון קאוועל) כי תרומת הצבא נגמרה שם נכי טוב.

זיכרון

ראוועל (פ. וואַהלין). — ביום 14 מאי, חגגה עדת עירנו חגיגה נכבדה בהפתח בית ספר עברי ברישיון הממשלה במקום תה"ת הישן, לזכר היום שבו הושם נזר המלוכה על ראש אדונינו הקיסר ניקולי ורעיתו הקיסרת יר"ה. — עוד לפני שלש שנים רחש לב הרב ממעה"מ בעירנו, ה' יוסף בריק, ליסד איזה מפעל טוב לזכר חג הכתר וישם עינו בתה"ת העווב, המתנדג בלי כל סדר, עפ"י הטעם הישן, ויחל להשתדל ליסד במקומו בי"ס טאוש, אשר מלבד הלמודים העכרים ילמדו בו גם למודים כוללים והנה עתה, לשמחת לב כל החפץ בהשכלת בני העניים, עשתה השתדלותו פרי. לפני ירחים אחדים נתקבל הרישיון הדרוש, ובין כה וכה עשו כל ההכנות הדרושות לפתיחת הבית, חזקו את בדקי בית תה"ת ויפארו אותו גם ערכו כל הכלים הדרושים לבית ספר, וביום הנ"ל נתחנך הבית מחדש במעמד כל נכבדי העיר ושרים רבים רמי-מעלה. על קיר החדר התנוססה המונת הקיסר יר"ה מפוארה בזר פרחים ונחמד לעינים; לפני עמר שלחן מכיסה כפרכת נהדרה ולפני השלחן עמדו שני אנשים, אחד מזה ואחד מזה, ויחזיקו שני ספרי תורה מקושמים בכתרים ובמעילת משי נהדרים, אז ישיר החזן דמתא עם להקת משורריו את השיר הלאומי הרוסי ואח"כ את המזמור כ"ד בתהלים. ככלית הישירה עלה הרב ה' בריק ויברך ברכת "הנותן תשועה" וידרוש דרוש נעים בשפ"ר מענינא דיומא וכבלותו דבריו נגנה להקת מנגנים עכרים את המנגינה הרוסית. אח"כ שרו השרים לחיי הקיסר והקיסרת ולחיי עדת קאוועל, ויהללו את המשתדלים הנכבדים על אשר 'פדו בעירנו דבר נכבד לזכר חג הכתר. בעווב הפקידים את הבית הודו לכל אשר לקח חלק בענין הטוב הזה. אח"כ היטיבו הקרואים העכרים את לבם וישרו לחיי הקיסר ולחיי כל השרים, אשר כבודנו נבואם לקחת חלק בהג

הזה, ויביעו את תודתם לכל המשתדלים הנכבדים. 'מי יתן ובית הספר החדש יתנהג בסדרים טובים וישרים וממנו תצא תורה ואירה לבני העניים.

הענין געללער.

קאוועל (פ. וואהלין) כ"א מנ"א .

התנועה הציונית, שנרדטה בלב אנשי עירנו זה ירחים מספר, התעוררה עתה. באספת אגודת החובבים שהיתה בשבוע העבר הוחלט ליסד „בית מקרא" בו ימצאו ספרים למקרא לכל תאבי-דעת ובעד ההמון הפשוט, בעלי מלאכה אשר יתאספו שמה בכל ערב לשמוע דברי נועם ולעיין בספרים איש איש כפי השנהו. כן נשכר מורה ומלמד אשר בכל שבת יקרא לפני ההמון פרק בכתבי-הקודש ובהולדות ימי עמנו, ועוד ענינים מועילים בדעת החובבים להוציא מכח אל הפועל, כמו ללמד חניכי ביה"ס מא"ר ותלמידי תה"ת ידיעות עבודת האדמה. מי יתן והיה! בזה מקום אתי להשיב תודה להסופר מר ב. אייזענשטאדט, אשר בעברו דרך עירנו הטיף פעמים ביום ג' עקב ובשבת נחמו שלעמלק"פ כלל. לשמוע דרשתו נאספו המון רב ודבריו הנמלצים והמתובלים בדברי חז"ל באו בלב השומעים ויפעלו פעולתם הנרצית.

בהגיע הנה השמועה כי העיר פרושזאני עלתה על המוקד מהר הגביר הנכבד הרא"ש פרושזאנסקי בלוית הג' ה' פ. העניך לאסוף נדבות בעד הנשרפים ועד הנה אספו לערך מאתים רז"כ, ויד הנכבד ה' פרושזאנסקי, שהוא בן העיר השרופה, נטויה עוד לעשות למובת הנשרפים ולעזרתם בזה ובהסביבה.

בשם הח' „משכיל אל דל" הגני משיב תודה להד"ר פערלמאן הנכבד, אשר התנדב להרכיב אבעבועות לחניכי בית-ספרה חנם אין כסף וכשבוע הזה הרכיב לכלם חמשים במספר אבעבועות לשמדם מן המחלה אשר התדבסה בכפרים והערים הסמוכות הנה. מקרי-מות אחרים קרו ממחלת אבעבועות. יחזק ה' ידי הד"ר וישמרו מכל מחלה ופגע רע. המזכיר ה. ג"ר .

פברואר 05, 1893 הצפירה — מאמר כללי, ריבוי בתי כנסת, קופת ציבור ריקה, רוב האוכלוסיה מתפרנסת מהגדוד החונה פה. ריחיים של קיטור (טחנת קמח). רוב האנשים סוחרים. יותר מידי בתי תפילה כולן מתפללות נוסח ספרד? בית "הכנסת אורחים" לעניים לא מתפקד. תלמוד תורה עזוב ומצחין. נחמה פורתא בית החולים מתפקד היטב בזכות האנשים ה"ה אפרת ופרוזנסקי. הגביר ענטיין ידו פתוחה.

קאוועל (ס' וואהליון). מלפנים היתה אדמה עירנו טקנת כמף איש חרש ברזל, ולכן נקרא שמה "קאוועלי" (קאוואל).

וכשמה כן היא: עיר כבול ומקום בצה ורפש, ולולא מרצפת האבנים אשר על פני חוצותיה לא היתה כל בריה יכולה לעמוד בה בימות הגשמים. רוב אנשי עירנו בעלי הנויות הסה, או קבלנים לתגדוד החונה פה, ורק מעטים מהם ימצאו פרנסתם ממלאכה ואומנות או מענף מסחר אחר. גם יש פה עשירים אחדים. אין עוסקים בהרשת המעשה, אף כי המקום מתאים ומוכשר לזה מבמה טעמים, והרבה משפחית אשר כעת הן נודדות ללחם איו היו יכולות להתפרנס מחרשת המעשה. הן אמנם ישנם פה רחיים של קיטור, אך הם קטנים בערכם, ורק זה מקרוב השיגו שלשה עשירים מעירנו רשיון הממשלה לבנות רחיים של קיטור חדישים ובעיד ימים מספר יקרבו אל המלאכה להניח אבן פנה.

התתרות עלתה פה למעלה ראש והחויקו שבעה אנשים בענף מסחר אחר. עשרה בתי תפלות בעירנו לעשר כתות שונות, כלן מתפללות נוסח ספרד, ובכ"ז כל כת וכת תצורר לרעותה וגדולה שנאתן זו לזו. גם יש פה בית מדרש כללי בנוי לתלפיות ובו יתפלל הש"ץ דמתא.

איש עני כי יסוד לעירנו, ישים פעמיו ישר אל הבית שישם "הכנסת אורחים" נקרא עליו, בתקותו למצוא שם משען ועזר מעט. אבל לא כאשר ידמה כן הוא, יען כי הבית משלח ונעזב ושאינה יכת שער, ולעמת שבא כן ישוב, ונפשו ריקה, ועל העני לכתת רגליו על פתחי נדיבים להשיג מזון סעודה ראשונה. מי יתן וישיטו נדיבי עירנו לב להקים הריסות הבית הזה, לחזק בדקיו ולשים עליו עין צופיה לבל יהיה כגדר הדחוייה.

בן רבה העוזבה בהת"ת, אשר הבית כבר בלה מזקן
 ומחדריו פנימה עולות צחנה ובאשה לשים מחנק לצואר, ואין
 מעורר ומשים לב על צאן קרשים אלה ההולכים כחשיפי עוים,
 ולרבים מהם אין גם כסות בקרה. לפני שבוע העבר קראו
 מלמדיו הת"ת עצרה בבית הרב אב"ד דפה שליט"א, ומטרתה
 היתה להמציא להם יסוד מוסד ומוצא לכסף להחיות נפשם
 ובני ביתם, אחרי כי דללו וחרבו המעינות מקופת הגבאים.
 תוצאות האספה היו כנהוג, כי גמרו אומר להועד עוד הפעם.
 אך בית החולים מתנוסס פה לתפארה בעירנו, והוא
 ערוך בכל בסדרים טובים ונכונים. הודות להגבאים המצוינים:
 ה' מ. אפרת וה' א. ל. סרושאנסקי, העומדים תמיד על
 משמרתם ושוקדים לטובת הבית להעניק לו בכל אשר לאל
 ידם. ובוה התמו כל בתי החסד והצדקה אשר בעירנו.
 כרם זכור לטוב הג' הגדיב הר' י. א. ענטין, אשר
 יקום על נדיבות. הוא מעוז לדל ומחסה לאביון, ביתו פתוח
 לרותה לכל קשה יום ומרי נפש. זכרה לו אלוה לטובה.

פברואר 26, 1893 הצפירה -

תולדות העיר קובל - שימור המצבות מבית הקברות ישן נושן

קאוועל (וואלין) כ"ו שבט. במכתב מעירנו הנדפס
 בהצפירה (גליון 20 ש"ז) נותן הכותב ה'
 מב"מ טעם לדעת „מדוע היא נקראת בשם
 „קאוועל" יען כי מלפנים היתה אדמת העיר הזאת
 מקנת-כסף לחרש ברזל", והנה יען כי הכותב הנכבד
 איננו מודיע את המקור אשר ממנו שאב את השערתו
 זאת, ויקצר במקום שיש להאריך, ע"כ מצאתי בזה
 מקום להתגדר, ולבאר את הענין ביתר כאור כפי
 האגדה המסופרת בפי זקני העיר, והיא אומרת לנו:
 כי „אשקא דריספק" נוסדה העיר הזאת. — מתי
 נוסדה ובאיזה זמן מן הזמנים היתה לעיר מושבה,
 זה בלתי נודע אל נכון, גם לא נמצא ע"ז כתוב
 בספרים, אולם כפי שמשערים עתיקה בשנים היא
 מאד, וקרוב לאלף שנה זה כבר חלפו עברו מאו
 הוסדה עד היום הוזה עפ"י עדות האגדה הזאת:

בשכבר הימים היתה אדמת הככר ההוא מקום מדבר נעזב ושמש, הרחק מאדם ומעיר, ותהי למעון תנים ובנות יענה, שם קננו חיות שונות למיניהן ושם הרביצו את ילדיהן, והחיות: ליאסע, אלענא וטוריא נמצאו שם למכביר אשר חבואנה לשבור צמאונן ממימי היאורים והאגמים (אומרים: כי על שם האחרונה „טוריא“ יכונה הנהר „טוריא“ הסובב היום את עירנו), כי אדמת בצה רפש וגומא היה הככר הזה. אך בקרבת המקום הזה גר באמצע הדרכים, במעון בודד, חרש ברזל אשר מצא חית נפשו ממלאכהו בתקנו שברי אופני העגלות מהעוברים ושבים דרך מקום מגורו. ויהי היום ותעבור מלכת המדינה דרך המקום ההוא, בעברה למסעיה לראות ולתור את ארץ ממשלתה. הדרך היתה בלתי סלולה, מלאה התחתים וצורי-מכשול, ובאם הדרך נשברה יד אחת מאופן מרכבתה ותתנהג בכבודות, עד אשר באה במקרה אל המקום אשר גר שם הנפח, ותשמח המלכה מאד על אשר נקרה לה עזרה בצר ותסר לביתו ותתמהמה שם עד אשר תקן חרש הברזל את האופן השבור, ותעש את דרכה הלאה, והנה לזכר המקרה הזה הוציאה בימים ההם פקודה מטעם הממשלה, לבונן במקום הזה מושבה ולכנותה בשם „קאוואל“ על שם חרש הברזל שנמצא לעזרתה במקום ציה אז, למוזכרת נצח עד היום הזה. וזאת הספר לנו האגדה, המאמין יאמין והחדל יחדל.

בימים מקדם היתה עירנו קטנה ודלה מאד. שרידי הבנינים הישנים אשר נשארו מימים עברו העומדים שחוח כרחובות הקצרים והקצונים, יתנו עדיהם כי טצעד היתה. אולם מעת שנבנתה מסלת הברזל פת הרימה ראשה ותתנער מעפר שפליתה, רחובות רבים גדולים ורחבים נוספו בה, ובתיהם הבנויים לתלפיות עפ"י מעם הגזרה והבניה בזמן הנוכחי, מתנוססים בשיא גבדם בעיני העוברים עד כי הרואה אוהם ואת הכתים הנמוכים והשפלים המטים לנפול העומדים בקצה העיר, ישתומם למראה השנוי והתמורה שנעשו בעירנו במשך העת ההיא. מספר התושבים פה, לפי הספירה האחרונה, עולה לחמשה עשר אלף (יהודים ונוצרים) ורוב התושבים המה יהודים.

מתי באו היהודים לגור ולהשתקע בזה לא נודע, והדבר הזה מכוסה הוא מכל אנשי העיר, כי פנקסים ישנים אשר מפיהם יכולנו להציל דבר מה, בלתי נמצאים בזה, יען כי בשרפה הגדולה והנוראה שהתחוללה פה לפני ל"ו שנים וכל בתי העיר ובתי התפלה עלו על המוקד, היו גם המה לשרפה מאכולת אש, אולם כפי שמשערים, הנה זה חמש מאות שנה מעת אשר באו היהודים לגור בזה, ואם אין ראייה לדבר זכר לדבר יש, ובתי חצר-המות הישנים והמצבות העתיקות הנמצאות שם

עוד היום, יתנו עדיהן כי כן הוא, כי בחצר המות הנושן (שלשה בתי-קבר ישנם פה: חדש, ישן ונושן) נמצאו מצבות אחדות אשר זה כבר עברו עליהן יותר משלש מאות שנה, והנן עומדות גם היום, ובוה יש להשערה ידים כי אלה אשר התצתו לגלים ואין זכר למו עוד, הוא מרוב שנים שעברו עליהן, וכלי תפונה הוקצע השדה לבית הקברות מעת שבאו היהודים להתישב פה, וחמש מאות שנה לא תוכל גם מצבת אבן להתקיים.

כפי הזקנים יסופר כי בימים עברו היתה עיר קאוועל עיר מלאה חכמים וגאונים, מופלגים בתורה ובחכמה ובשם „חכמי קאוולא“ נקראו בזמניהם, ומספרים על הרב הקדוש המנוח מטריסק זצ"ל כי כנישאו פעם אחת מדברותיו אדות חכמי קאוולא וגאוניה אשר היו כשכבר הימים אמר: „בשדה הקברות הישן אשר בקאוועל יש לברור ע"ב סנהדרין“ ויטעים את דבריו לפרש כי שם ינוחו על משכבותם גאוני ארץ כופלגים ומצוינים בתורה דכמה ודעת.

גם שגורה אגדה כפי ההמון כי בחצר המות הישן פה נטמן איש חסיד וקדוש אחד שהיה בזמנו איש נפלא ביראתו, תורתו, וחכמתו ובמעשיו הרבים הנכבדים, וימת מות קדושים. ואנכי בבקרי בקיץ העבר את בית הקברות הישן נושן אשר מצבותיו כבר היו למעי מפלה ויהי לברות לשני העת המבלה כל, צלחה בידי להעתיק אחדות מהן, ולמען שלא יאבד ניר למו הנני להציגן בזה, ואולי ימצאו בהן הפך כותבי הדורות אשר יבואו אחרינו לכתוב תולדות דברי ימינו בספר:

(1) „מה רב טוב הצפון בזה, זכה וזיכה את הרבים והעמיד הרבה תלמידים, אב המון — מלא מצות כרמון. הרב ר' אברהם ב"ר שלמה נפטר בשנת שנ"ו לפ"ק.

(2) „בזאת יבא אהרן במהו"ר יצחק אל הקודש ביום ז' ניסן החורש הזה לכם יהי' לאות הנקרא ראשין לחדשי השנה לחקור ולדרוש אשר בו נטמן פה איש חסיד בשנת שע"ב לפ"ק.

(3) הרב ר' ישעי' בה"ר ר' נתן נמע נפטר בשנת ה' אלפים תפ"ב.

(5) פ"ג הרבנית מ' יענמא ב"ר שניאור פייבוש בשנת תק"ו.

(5) על מצבה אחת יכולתי להכיר רק המלות האלה: „עשה משפטים ישראל“.
העניך געללער.

הצפירה נובמבר 13, 1889

השבת אבדה. בנסעי ביום ב' 9/21
אקמבר על מסלת הברזל דרך קאוועל-
אדעסא, שכחתי טלית ותפלין נם חגור
משי. אולי מצאם מאחב"י יקיים נא מצות
השבת אבדה וישיבם לי.
ליב אייוענבערג, נאלעווקי 16.

מרץ 20, 1893. הצפירה - מאבקי ההשכלה בקובל מול הפאנאטים (פאנאטיזמוס)

קאוועל (ס' וואהליון). נגדה נא כל קוראי הצפירה בעירג
הנני סודיע, כי שני המכתבים הנדפסים בהצפירה
(גליוני 20, 27) מאת שני סופרים מסתתרים לא מעטי יצאו
ולא אנכי חוללתים, כאשר יחשדוני רבים וכן שלמים. יהי
חלקי עם מי שחושדים אותו ואין בו. אולם בזה באתי להסיר
מסני לזות שפתים ועקשות פה ולהודיע כי לא כחות דעת
הסופר המסתתר על אדות עירנו הוא דעתי, ורחוקה השקפתי
טהשקפתו כרתוק מורח סמערב, כי כיון שהגדתי שוב אינני
חוזר ומגיד, כי אנכי בתתי השקפתי על העיר קאוועל בראשית
בואי הנה, אמרתי עם הספר (הצפירה גליון 71 ש"ע), כי
במצב ההשכלה עומדת היא במדרגה הבינונית, אם אמנם לא
הגיעה עוד בהשכלתה עד גרם המעלה העליונה, אבל גם ענן
הבערות לא יחשיבנה עוד וערפל הקנאות לא עוד חתולתה,
כסו עדות הסיפור „בן זומה“. למכה"ע העברים יש שהלכים
בבתי החסידים והמה נקראים גם בבתי תפלותיהם, אשר זאת
תתן אות נאמן ומופת חותך כי שמי עירנו כבר הטהרו מעבים
וסרה קנאת החסידים מעל המשכילים, הפאנאטיזמוס לא יכיר
עוד את מקומו פה, כי גם החסיד היותר אדוק ישלה את
עיולו לכתו הספר או יתנם על יד מורים משכילים, לנהלם
על סבועי החזרה וההשכלה כאשר העת החיה דורשת כעת,
ואלה אשר יאמינו בקדושים לא ירעו ולא ישחיתו בכל גבול
עירנו לאיש מאומה, ואין כאן „מתקדשים ומטהרים אשר
שבע תועבות בלבם“, כאשר הודיע הסופר הנ"ל. ואם נמצאים
בזה אנשים חסידים אשר יטבלו במי מקוה את בשרם ויאריכו
בהפלתם, למי הדבר הזה נוגע? ואולי אנשים כמו אלה יותר
יותר חביבים לנו מאלה צעירי הדור החדש הטבילים ומהם
בצחוק הקלפים ובגשמי-חשק, יחקרו מססך וימשכו בשרם
בתענוגים, יתהוללו ויעשו את הרע בעיני אלהים ואדם.
בכלל הפריז בכל דבריו הפרזה גדולה. הוא אומר כי ה' י
ליפסקי הגכבד מחזיק בבית ספרו הפרטי תלמידים בחנם
והוא הרור האחת הסביאה בכנפיה אור ההשכלה לצעירי
עירנו. הן אמנם כי פעולת בית ספרו נגרת בעירנו, אולם
לא בודד כמועדו הנהו, וגם וולתו נמצאים מורים נבונים
ומלמדים להועיל, המשפיעים על צעירי הצאן תורה ודעת
ומאצילים מהודם עליהם, וה' לפסקי איננו מחזיק תלמידים
שלא על מנת לקבל פרס, גם לא יתגרה ריב עם החסידים
והקנאים לא פגעו בו מעולם, כי הוא בשביל הזהב והאטעעי
ילך, ומנהל את תלמידיו גל סבועי התורה, המוסר ור"א,
וגם רבים מבני החסידים יבקרו את בית ספרו אשר לא יעיר
כל קנאה ושנאה בעיני כל.

ע"ד מנסת החלו-רע אשר יוכיח הכותב לאנשי עירנו שלא ישימו לב אל התקונים הדרושים לזה, הנה בעת אשר קרה פה המקרה הראשון ויהי גם האחרון, עשו או אנשי עירנו כפי הצורך: יסרו שני בתי-חמים למשתה טהע, שני ועדים וסדרי נקיות נערכו בכל העיר, הכל כאשר הודעתי בעתו בהצפירה גליון 228 שה"ע. ומי יתן ולא יבוא עוד המשתה לנגוף בעירנו ושלומו יהיה לנו ועל כל ישראל!

הג"ר מלוצק.

ינואר 11, 1894 הצפירה – השתמטות מהצבא משפטים עונשים – תשלום קנס, הגליה לסיביר לשנים ספורות. אברהם י מקובל הוגלה לסיביר לכל ימי חייו

(בארצנו). (ע"ד גבית כסף ענושים בעד יהודים שלא באו למלאות חובת הצבא). שר עיר פטרבורג הוציא פקודה נמרצה על אדות גבית כסף הענושים מאת משפחות היהודים אשר לא באו ביום הכסה למלאות חובתם לצבא לאמר: עפ"י הסעיף 160 חלק IV מהלכות עבודת הצבא במהדורא לשנת 1886 מימלת חובה על משפחות היהודים אשר השתמטו אחר מבניהן ממלאות חובת הצבא במועדו לשלם כסף ענושים סך שלש מאות ר"כ. והנה לפי הסדרים השוררים במשמר הפקודות, כל כתבי הדרישה הנאים לפני על אדות גבית כסף הענושים הנה מאת היהודים היושבים פה בעיר הבירה שהוטל עליהם מאת בתי פקודות הצבא בעיר הזאת או בערים אחרות, כל כתבי הדרישה ההם נשלחים ליד פקידי רבעי העיר למקומיתיהם, וכפי הנראה מכתבי הפקודות רבים הם היהודים חייבי כסף הענושים אשר בגלל קצר ידם משלם את כל הסך הזה בפעם אחת מקבלים.

מאת פקידי רבעי העיר הנחות לפי ראות עיניהם לשלם את הכסף לשיעורין לתקיפות עתים רחוקות או קרובות. ואולם לפי ביאור הסינאט מיום 24 לירח יאנואר ומיום 2 לירח אקטאבר שנת 1891 במספר 764 וגם במספר 7833 אין לעשות הנחה כזאת להיבוי כסף ענושים עפ"י הסעיף 160 מחקי עבודת הצבא, כי חובת הקנס מוטלת על המשפחה חכף מיום שנועד להצעיר לבוא למלאות חובתו לצבא ולא בא, והחק ממיל את החובה לשלם את כל הסך בפעם אחת ולא לשיעורין, וחורי הצעיר הנשמש אחראין בעד הקנס בכל רכושם, ואם אין יד חורי הצעיר משגת לשלם את הקנס גובין אותו מאחי הצעיר הראויים למלאכה, ואם אין להצעיר אב ואם חלה חובת הקנס על אבות חוריו. והנה למען הסר את המכשולים מעל דרך גבית הקנס מהיבוי קנסות בעד צעירי בני ישראל שהשתמטו מעבודת הצבא, הנני מפקד על פקידי רבעי העיר, כי כבואם לגבות את כסף הענושים זה ישמרו את הכללים ואת ביאור הסינאט הנ"ל ולא יעשו בשום אופן הנחה לגבות את הכסף לשיעורין".

— (משפט עושי רמיה בחובת הצבא) על הנאשמים בעין מעשי הרמית וזיוף תעודות לפטור צעירי בני ישראל מעבודת הצבא במחוז קאוועל נחרץ משפט, כפי שכותב אלינו ה' א. פלאט מקאמין-קאשירסק, על זקני הערים קאמין-קאשירסק, סטוביכאוו, מעלניצי וקאשאוקא ועל אברהם י. מקאוועל— לשלול מאתם כל זכויותיהם ולשלחם לסיביר לשבת שם כל ימי חייהם; על הפקיד קראשעוויטש נגזר להגלות ביד פשעו שנתיים ימים לסיביר ואח"כ יאסר עליו לבוא בגליל קיוב משך שמינה שנים; והנאשמים: זקני הערים ווישעוו וראמנא וכל סופרי זקני הערים וגם הרב ממעה"מ אברהם אנדריגאווסקי יצאו נקיים מעונש.

נובמבר 30, 1894 המליץ. בעולם – הצאר אלכסנדר השלישי נפטר, יום כלולות של ניקולאי השני. יסוד "משכיל אל דל". חברה מלביש יתומים.

ס"ט פטרבורג. — במה"ע, פראוויט, וועסט. נתפרסמה פקודת הרומטות להשיב את המכס שנוטל מנופת מוצק ומאבקת נופת, אשר הוציאו לחו"ל מיום 1 סעפטעמבער 1894, סך 1.75 ר"כ מכל פור, בתנאי אם הוציאו אותו לחו"ל ישר מבית החרשה למעשה נופת ואם פקידי המכס יעידו שכבר נוטל המכס מנופת ההוא סך 1.75 ר'; אבל הנופת אשר לא יעידו עליו כי כבר נוטל ממנו המכס בסך כזה, או כשיוציאו אותו לחו"ל ישיבו להבעלים; בעד אבקת נופת ר"כ אחד מכל פור, ובעד נופת מוצק 1.40 ר"כ. סדר נתינת התעודה יערך שר האוצרות.

— מה"ע, פראוויט, וועסטניק' מודיע, כי מספר זרי הכבוד אשר הניחו על קבר הקיסר המנוח אלכסנדר השלישי, עולה לשש מאות וחמשים ושבעה, שנים מהם – של זהב וארבע מאות וארבעים ושמונה – של כסף.

קאוועל, (פ. וואַהלין). — זה כשנה ומחצה יסדו צעירי המשכילים פה אגודה בשם: "משכיל אל דל" להשכיל לבני העניים, ללמדם תורה, דעת שפה עבר, שפת רוסיא וידיעת החשבון. הדבר הנכבד הזה עורר את לב עלמות צעירות עדינות בעירנו לחמלה על התלמידים העניים וליסד גם הן חברה "מלביש ערומים" להלביש את החניכים בגדים חמים בימות הנשמים להגן עליהם מקור וקרח. סנהלות האגודה הזאת אספו נדבות מאת אנשי העיר הנכבדים וחפצן הצליח בידן להוציא מחשבנתן הטובה לפעולה, ובשבוע העבר הלבישו את התלמידים העניים של האגודה, משכיל אל דל" בגדים חרשים חמים ויפים, עשויים מארג-צמר של מראה-תכלת, והפורים עפ"י הכנית הבגדים של כל תלמידי כתי-הספר ולא נכר כעת תלמיד שוע לפני דל ועשיר לפני אביון. כל אנשי עירנו ובראשם חברי "האגודה משכיל אל דל". יודו ויברכו להעלמות היקרות בגלל חסדן הטוב הזה את בני העניים.

ויען כי עוד לא נזכר "בהמליץ" דבר עד כה לא ע"כ האגודה "מא"ד" ולא ע"ד בית הספר, אמרתי להודיע בזה בקצרה, דבר יסודי שני הרברים המוכים האלה: האגודה "מא"ד" וכתי-הספר נוסדו בירח אוגוסט שנת 1898 ע"י המשכילים

הנכבדים בעירנו, אשר ראו והתבוננו בינה כי מספר בני העניים הדורשים חנוך מתוקן רב הוא, ובית הת"ת האחד אשר בעיר לא ימלא את תפקידו כראוי בימינו אלה, והתלמידים, הנוטרים חק למודם בבית הת"ת נפשם יבשה אין כל, לא תורה ולא חכמה ולא מוסר ודרך ארץ, ע"כ נמנו וגמרו לכונן בית ספר אשר בו יקבלו "לקח טוב" נערים עניים חנם אין כסף. בראשונה מצאו הטיסדים מעצורים רבים ומכשולים שונים על דרכם, כי הקנאים הביטו על הדבר הזה בעיני קנאה וזעם, גם חסר הכסף הנחוץ לצורך הזה, וע"כ יכלו בראשונה לקבל לביה"ס רק שמונה נערים. אולם כעבור שני ירחים היה מספר התלמידים פי שלשה, גם חברי האגודה התרבו ואהם גם נדבת ידם, ומצב ביה"ס הוטב מיום ליום.

בירח מארץ העבר הקרישה האגודה חבריה וקרואיה לתת לפניהם דין וחשבון מכל מעשיה אשר עשתה במשך שמונת ירחים (מאויגוסט עד מארץ). לאספה באו מכל מפלגות העיר, אדוקים, נאורים, חסירים ומתנגדים, וינסו ויבחנו את כח התלמידים בלמודים. והנה מה השתוממו מאד במצאם את אשר לא פללו מראש; כל הלמודים, כפי הפרוגרמא שנערכו או לפניהם, שמורים ושגורים כפי התלמידים, ויודעים להשיב על כל שאלה ושאלה שהציעו לפניהם הבוחנים. ילדים רכים בני השע שנים אשר בבואם אל בית הספר לא ירעו מאומה וגם לא יכלו לאחוז בעט ולתאר אף אות א' בעברית, ממהרים עתה לכתב-הדר, גם בשפ"ע גם בשפ"ר, גם יודעים קרא בספר וראשית כללי הדקדוק בשפ"ע ובשפת המדינה. כל הנאספים הללו כמו פיהם ושפתיהם את המשכילים אל רל על פעלם הגדול, ויחזקו את ידם להוסיף אמץ ועוז בפעולתם.

בחודם"פ העבר הודיעה האגודה כי תוכל לקבל אל בית ספרה עור חמשה-עשר תלמידים. לקול המודעה הזאת נאספו וכאו כששים בני-עניים, אבל האגודה למורת רוחה היתה אנוסה להשיב פניו המבקשים ריקם, ויפילו גורלות; מי מששים הנערים יוכה כגורל להתקבל לביה"ס, לבלי להטיל קנאה ושנאה ביניהם! מחזה מעציב לב ונפש היה או לראות את יגונם של הנערים אשר לא זכו כגורל. רבים מהם כבו כמר נפש, ויקנאו בכני גילם אשר זכו כגורל להכנס לבית הספר ללמוד תורה ודעת מפי מורים משבילים. בסדר נכון וישר, ועליהם נמל להתגלגל עור החת שואה בבית הת"ת.

ובאמת ביה"ס של האגודה רגל מתנהג בכדרים ישרים וטובים; החדרים יפים ורחבי-ידיים, השלחנות, הספסלים וכל כלי הבית ערוכים בסדר כבכל בה"ס המקוימים מהממשלה; המורים והמתנדבים ימלאו את חובתם כראוי וינהלו את צעירי הצאן על מבועי הדעת והתבונה. מספר התלמידים עולה כעת לשלשים וחמשה, והנם נחלקים לשתי מחלקות; עניני הלמוד בשתי המחלקות המה: שפ"ע ושפ"ר ודקדוקיהן; חומש עם פירש"י; נ"ך עפ"י הפשט הפשוט; ידיעת החשבון וגלילות הארץ; כתב-הדר ונקי; לקח מוסר ודרך ארץ. — בקיץ העבר הואיל לבקר את ביה"ס השר המפקח על בתי הספר אשר לממשלה וימצא חן בעיניו והביע תודהו למנהליו ומוריו. — האגודה תמלא גם כל מחסורי התלמידים ותתן להם חנם ספרי-למוד וכל צרכי הכתיבה; והתלמידים היתומים אשר אין להם אב ואם, יאכלו ארוהתם על שלחן החברים בית איש וימו אשר נתנו להם בעין טובה ובסבר פנים יפות. הכנסות האגודה הן: נדבות החברים אשר יביאו מדי חדש בחדשו לקופת האגודה, ומספרם הוא לערך חמשים חברים, וכסף ההכנסה עולה לחדש לעשרים וארבעה ר"כ. אמנם קטנה היא ההכנסה לעומת ההוצאה הגדולה הדרושה למפעל נכבד כזה, ולולא המורים המתנדבים אשר ישיפו לקחם חנם אין כסף, כי אז לא השביע הקומץ את הארי והאגודה לא יכלה להתקיים. אולם נקוה כי נכבדי עירנו ועשיריה ישימו עינם ולבם לביה"ס הערוך ומתוקן, יבינו אל התועלת הרבה הצפונה בו ויחזקו בידי בעלי האגודה למען יוכלו לשכלל ולפאר, להגדיל ולהרחיב את ביה"ס להיות כלי מחויק ברכה לכל ילדי עניי העיר, ויברכום טובים.

תודה וברכה יאתה לכל המשכילים והחכמים הנכבדים אשר ישחרו מכחם ומכספם בעד המפעל היקר, וביחוד ראויים לתהלה המורים הנכבדים: ראש האגודה מר ס. שיינען (מורה חכמת החשבון) וה"ה: דוכער גרשנאוויץ, צבי אפרת ובנימין גארפֿינקעל (מורים למודי קדש); ה' ב. יודקעוויטש (מורה שפת רוסיא); ה' בוימאָל וה' ס. אפרת (מורי הכהב) וה' א. קאסשיליאנסקי.

פברואר 06, 1893 הצפירה. סופר קובלאי

ספורי שעשועים

יצא לאור ונמצא למכירה ספר חדש בשם: „ספורי שעשועים“ המכלכל בקרבו ספורים שונים: א) ספורי חדוד. ב) ספורי מהתלות. ג) ספורי שעשועים. ד) ספורי מוסר. ה) הרות ושאלות שונות, כתובים בשפה צחה וקלה ערבים ונעימים אשר יתענג עליהם הקורא, מאת ישראל ליפסקי מחזיק בית ספר פרטי בעיר קאוועל (וואלין). מחירו לאחדים 40 קאפ' ולמו"ס סוכנים ובתי ספר הנחה הגונה. להשיגו בכל בתי מסחר הספרים ואצל המחבר ע"פ כתובתו:
И. Липскому, г. Ковель Вол. г.

הצפירה פברואר 09, 1891 רצח משפחת בוראק

עין משפט

בעיר דוכנא יושב בי"ד של צבא לרון דין רוצחים שהרגו שלש נפשות וגם חפצו להבעיר בערה, וזה דבר המשפט:

ביום 2 מאי שנת 1889 בא השומר פיעך בעיר קאוועל לפני חוקר הדין ויודיעהו, כי בבית העברי בוראק אשר שם היה עד יום אהמול מעון לאנשי צבא נרצחו בלילה ההוא שלש נפשות: בעריש בוראק ואשתו וילד קטן והונס שרד.

כאשר בא חוקר הדין למקום הרצח מצא את ההמונה הזאת לנגד עיניו: בפנת החדר הימנית שכבה על המטה גוית בעריש בוראק ערומה ורגליו המלכלכות בדם נטויות ארצה; אצל רגליו עומד ארגו שבור טבול בדם, ועל כרי המטה המכסים את גוית הנרצח נפוצים חלקי מוח שפוך מקרקד הנרצח; על המטה השנית שכבה גוית אשת בוראק נרצחה וגוית ילד קטן עמה במטה וקיר החדר סמוך למטהה עקוב מדם. פני האשה הנרצחת מלא פצעים עד שלא נכרו אותותיהם. הילד המת שוכב לימינה ונלגלתו נפצה. הארונות והארגונים אשר בחדר פתוחים

ושבורים, הפצים רבים נפוצים בחדר וביניהם צבורים בגדים לבנים שנשפך עליהם נפט וכתוך עומד נר כבוי. בעת הנדווח שנעשה בגופות הנרצחים נמצא כי שלשתם הומתו בידי אדם בכלי ברזל ככד בלתי חד. האיש הנרצח היה בן כ"א שנים, האשה הנרצחת היתה בת כ"ד שנים והילד בן שתי שנים. בהחקר מבואי הבית, דלהותיו וחלונותיו, הכירו לדעת, כי הרוצחים נכנסו דרך אשנב אחד לחדר שהיה מעון לצבא ומשם באו דרך הא הבית אל דלת חדר דמבשלות אשר לבוראק וישכרו את בריח הדלת וגם יצאו דרך החדר ההוא. אנשי הצבא אשר היה להם מעין בבית ההוא בשבעה חדרים יצאו ביום הראשון לירח מאי ההוא, יום אחד לפני המקרה, לחנות באהלי קיץ סמוך לעיר. בעצם היום ההוא בא לשכור בבית ההוא שלשה חדרים האיש יאקושין ובעת עברו בכל שבעת החדרים הריקים לבחור לו שלשה מהם לא מצא בהם כל דבר. ממחרת היום בשעה 7 בבוקר בא יאקושין שנית אל בית בוראק ועמו אשה עירונית יעופראסיניא דימיטריוויטש, וכאשר ראו כי דלתות מעון בעל הבית בוראק וחלונותיו עודם סגורים ואך דלת אחת בחדרים הריקים פתוחה נכנסו שמה, ויהי כבואם באותם וגם יצאו דרך החדר ההוא. אנשי הצבא אשר היה להם מעון בבית ההוא בשבעה חדרים יצאו ביום הראשון לירח מאי ההוא, יום אחד לפני המקרה, לחנות באהלי קיץ סמוך לעיר. בעצם היום ההוא בא לשכור בבית ההוא שלשה חדרים האיש יאקושין ובעת עברו בכל שבעת החדרים הריקים לבחור לו שלשה מהם לא מצא בהם כל דבר. ממחרת היום בשעה 7 בבוקר בא יאקושין שנית אל בית בוראק ועמו אשה עירונית יעופראסיניא דימיטריוויטש, וכאשר ראו כי דלתות מעון בעל הבית בוראק וחלונותיו עודם סגורים ואך דלת אחת בחדרים הריקים פתוחה נכנסו שמה, ויהי כבואם באותם

החדרים אשר היו בהם אתמול ראו כי על החלון בחדר אחד מונח אזור עור אחד של איש צבא אשר מאתמול לא ראו. אחרי עבור שינה אחת באו שמה שנית דרך הדלת ההיא אשת יאקושיץ ועוד שני נשים אחרות עמה לפנית את החדרים למעון לו, וכאשר שפשו רצפת חדר אחד בא החררה סגן שר צבא אחד, אקולאוו שמו, ויחל לחפש ולכדוק על החלונות ואחורי התנור, וכאשר שאלוהו הנשים מה הוא מחפש, ענה, כי הוא שכח סכין של רצענים, וילך לו אל עלית הבית ומשם ירד אל תא הבית ויבא אל קצהי השני אל מקום דלת חדר מושב בוראק וישב ויאמר אל אשת יאקושיץ, כי הוא בא למסור את החדרים ליד אדוני הבית כחק. האשה יעצתהו להעיר את בעל הבית משנתו ואקולאוו אמר, כי הביט אל חדר משכב בעל הבית דרך הפתח הפתוח אל החדר השני, כי הדלת איננה סגורה שם וירא, כי בעל הבית ואשהו ישנים ערומים. והיו אח"כ בשעה 11—12 כאשר בא שר צבא אחד אל הבית ויצו לאקולאוו להעיר את בעל הבית משנתו לא היך אקולאוו אל אותו הפתח אשר לפי דבריו אל האשה הוא פרוח, וילך אל הפתח השני ואח"כ בא גם אל הפתח ההוא וישב אל שולחו ויאמר כי דלתות חררי בעל הבית סגורות והוא ישן. האשה יאקושינא התפלאה על דבריו, כי הלא לפני רגעי מספר הגיד לה כי הדלת אשר מקצה השני פתוחה והוא ראה שם כי בעל הבית ישן במטחו ערום. שר הצבא ראה, כי לריק ישלח שליחו זה ויגש בעצמו אל הדלת הסמוכה להביט דרך חור המנעול וירא כי המפתח החוב מהויץ ויקרא לנשים מנקות החדרים ויראה להן את הדבר הזה. אז הגידה האשה יאקושינא, כי אקולאוו אמר לה כי הדלת הזאת פתוחה ותטשיך במפתח והדלת נפתחה. והיו כראותם את בעל הבית ואשהו שוככים במטותיהם ולא הקיצו דמו בנפשם כי נחנקו באידיים חונקים, ויסגרו את הדלת ושר הצבא שלח לקרא לחיובש וגם לשוטרי הפאליציי והמה נכנסו החדרה ויראו את הנעשה.

אחרי הפקד כלי הבית בחדר הנרצח ואחרי גבית עדות על אדותיהם נודע, כי בליל הרצח שדדו ממנו החפצים האלה: עגיל אחד מרוצף אבני ברקת, שני טורי שעות של זהב, צמידו כסף, ארבע מבעות זהב, שבע כפית כסף, שתי שרשרות זהב ושתי כיסות כסף. אחד העדים, גאלדשמיד, העיד, כי היה בערב שלפני הרצח בבית בוראק עד השעה העשתי עשרה ובעצמו ראה, כי אשת בוראק סגרה את הדלת הפונה למעונות הצבא הריקים, באמרה, כי שמעה קול שיעול בחדר השני. גם העיד כי ראה ע"פ רוב את סגן שר הצבא אקולאוו יוצא ונכנס בבית בוראק ולפעמים שתה שם חמין.

בליל פורים (22 פעברואר) הראתה אשת בוראק לאקולאוו את עגול הזהב המרוצף אבני ברקת, והוא התפא על יפיו ויבקש לדעת מחירו. גם ידע אקולאוו, כי החפצים היקרים טמונים בארגו מתחת למטה בוראק.

חוקר הדין מתח את חשד הרצח על אנשי הצבא אשר היה להם מעון בבית בוראק, וע"כ נתן צו לחפש אצל כל אנשי הצבא בני המאה השניה של הגרנד הארבעים. ביום 3 מאי נעשה החפוש ולא

נמצא אצל אנשי הצבא כל דבר אשר יוכיח אשמת עון באחד מהם, ואך אוור העור שנמצא על החלון נמדד בגוף אקולאוו וימצא כמדתו. ביום 6 לירח מאי הודיע הזאנדארטי דרעמאוו לחוקר הדין, כי הוא שמע שמועה, כי בליל הרצח בשעה 12 בלילה בא סגן שר צבא אחד ועמו עוד שני אנשי צבא לבית המרוח של קערונער ונחמן שאצקי. נחמן שאצקי נקרא להעיד לפני חוקר הדין, ויאמר כי אמנם כן בשעה 3 בלילה הוא באו אל בית המרוח אשר לו שלשה

עין משפט (המשך)

גם דוד שאצקי בן נחמן המווג העיד כי ראה את אקולאוו עם שני אנשי צבא הולכים בלילה הוא בדרך המלך הלוך וקרוב אל בית בוראק. גם העיד דוד שאצקי, כי בעת עמדו בתא בית חוקר הדין לחכות עד אשר יקרא לבוא הלשכחה עמד שם גם סגן שר הצבא אקולאוו, ובעמדם יחדו אים עליו אקולאוו לבל יעיר עליו וגם צוה אותו לצאת משם, ורק השומר אשר נכנס אז אל התא הפריעוהו מדבריו.

ביום 30 יולי בא לפני חוקר הדין סגן ראש השוטרים מעיר קאוועל ויודיע, כי איש צבא אחד מגדוד הארבעים מכר לעברי מורה שעות, והעברי הכיר בו שהוא של בוראק הנרצח. חוקר הדין מהר לבוא אל מקום חנות אנשי הצבא באהלי הקיץ על פני השדה וימצא שם את העברי שיפער אשר הראה לו את מורה השעות של זהב, אשר קנה מיד איש צבא, ויאמר, כי איש הצבא הוא גם מפניו תיכף ואך כבואו אל המחנה נתפש בכף והוא נקרא בשם מישקין. בתחלה הגיד מישקין כי את מורה השעות שמכר ליהודים, את שרשרת הזהב אשר השליך מידו בדרך בעת נוסו מפני העברי שמתח עליו קו החשד, וגם עוד חפצים אחדים — מצא וימנעם באדמה לא הרחק מאהלי הקיץ, וגם אמנם הלך ויוציא מן האדמה לעיני חוקר הדין ארגו של כדורי קני רובים ובו מונחים: עגיל מרוצף אבני ברקת, מורה שעות של כסף, שרשרת אחת ועוד חפצים יקרים. את כל החפצים ההם הכיר שיפער, כי הם של בוראק הנרצח. גם נמצאו במלתחת מישקין באהלו שתי מפות קטנות יפות וגם אותן הכיר שיפער כי היו של בוראק. אכן אח"כ הורה מישקין על אשמתו ויתודה על חטאתו ויספר באזני חוקר הדין את פרטי המקרה לאמר: ימים רבים לפני הרצח התודע סגן שר הצבא אקולאוו, הממלא מקום משנה לשר המאה, בבית העברי בוראק ויהי יוצא תכנס אצלו. בימים ההם ספר אקולאוו לו (למישקין) ולרעהו איש הצבא קאסמירעוו, כי לבוראק העברי יש ארגו קטן מחובר ביתדות ברזל אל מטתו, ובו שמונים חמשת אלפי ר"כ, וכי את הכסף הזח יכולים הם לגנוב על נקלה ולחלק בין שלשתם בעת שיצא הגדוד לחנות באהלי קיץ. ויהי ביום הראשון לירח מאי, כאשר יצא הגדוד לאהלי

קיץ באו אליו בשעה 9 בערב אקולאו וקאסמירעוו ויאמרו לו : הנה הגיעה השעה הרצויה לחבל מומתנו לנליב את הכסף , יען כי במעונות הצבא אשר בבית בוראק לא העמד שומר בלילה הזה , ובבית מעון בוראק אין זר בלעדם אחרי שהתרכזו שלשחם ללכת צוה אקילאוו את מישקין לקחת אתו מוט ברזל והוא לקח את המוט וימסרהו ליד אקילאוו וילכו שלשחם . ואולם מיראה פן יפגשם אחר השרים או מכיריהם לא הלכו בדרך ישרה העירה אבל נמו בדרכם אל הכפר ווערבקא ויעברו שם את הנחל ומשם הלכו על יד מסלת הכרזל עד גשהם לבית בוראק . בדרך שתה אקילאוו יי"ש וגם השקה את שני מרעיו ההלכו אתו . בבואם אל בית בוראק התחבאו שלשחם אצל חדר הסבשית מתחת לחלון הסמוך אל חדר מעון בוראק . בחדר מושב בוראק היתה עוד אורה וע"כ חכו שלשחם במחביאם שי"ש שעות עד שכבו את הנר בחדר . ויהי אחרי הכבות הנר ויקרע אקילאוו את הקרש הסוגר את חלון חדר הסבשית ויכנס בו ראשונה ואחריו נכנס גם קאסמירעוו , והוא (מישקין) נשאר בחוץ לשמור עליהם . אקילאוו העמיד את קאסמירעוו על יד הדלת לשמור לכל יברח מי מיושבי הבית , והוא בעצמו נכנס בחדר לפניו מחדר במעונות הצבא עדי בואו לחדר השכב בוראק . בעת ששכב אקילאוו את הדלת בחדר הסבשית במעון בוראק שמע קאסמירעוו מהומה בבית וקול צעקה אשה אשר נדמה עדי רגע , ואחרי עבור עשרה רגעים שמע בהפתח הדלת והוא כי ימה זה יצפצף בקול . ויקח אקילאוו את מוט הכרזל ויד פעם אחת ולא שנה וקול הילד נחבא .

אח"כ פתחו את שאר כלי הבית הסגורים ויחפשו חפש מחפש בכל פנות הבית ויקחו את השלל , ובשעה 2 אחרי חצות הלוייה יצאו מן הבית וילכו שלשחם יחד . בדרך סרו אל בית המרוח של העברי שאצקי וישתו יי"ש לרויה ויהי כאשר חפץ מישקין לשיר הפרזעהו אקילאוו . אחרי צאתם מבית המרוח שאלו שני אנשי הצבא את אקילאוו איה הכסף אשר אמר , ויען אקילאוו ויאמר , כי לריק גאלו את כפיהם בדם רצח , כי לא מצא כסף בארגו . ויוסף לספר , כי בעת שברו את דלת החדר שמעה אשת בוראק בראשינה ותרם קול צעקה , אבל לא ארכו הרגעים ותפול שרודה .

כאשר קרבו לבוא לאהלי הקיץ הוציא אקילאוו את כל החפצים האלה (אשר אוהם מסר מישקין עתה ביד חיקר הדין) מצלחתו ויתנם ביד מישקין להחביאם באהל , כי אהלו מחוץ למחנה הוא , והוא לקח את החפצים ויטמנם בארמה סמוך לאהל , ואך שלש טבעות מכר למשרת שר הצבא , שפאקא-ווסקי , במחיר 30 קאפ . שפאקאווסקי קים את הדברים האלה , והעברי נחמן שאצקי הכיר גם את שני אנשי הצבא שהיו עם אקילאוו בביתו וישתו יי"ש בליל הרצח . (המשך יבוא)

מה"ע, נאָואַראָס. טלגרף" מודיע כי בכ"ד הגליל באָדעסא נתברר זה לא כבר משפט היהודי אליעזר וויינבערג שנאשם בעון זיוף תעודת הלידה כדי להשתמש מעבודת הצבא. וזה הדבר: בשנת 1887 נקרא היהודי א. וויינבערג לעמוד לפני הממונים על הקריאה לצבא, אשר לפי רשימת הקרואים לצבא כבר מלאו לי שלשים ושבע שנה. בית שלטן העירוניים באָדעסא המיל ספק באמתת שנותיו של וויינבערג, ע"כ דרש ממנו תעודת לידה להעיד על מספר שנותיו, או כי יעמוד לפני הממונים על קריאת הצעירים לצבא להעריך שנותיו. וויינבערג בקש כי יתנו לו ארכא לסען יוכל להשיג תעודת הלידה. בחודש אפריל 1888 הביא תעודה כזאת, אשר לפי דבריו קבלה מהרב מטעה"ם אשר במחלקה השניה של מחוז קאָזעל ובה נאמר כי נולד בשנת 1852. התעודה הזאת נראתה בעיני הממונים על הקריאה לצבא למויפה, ואחרי חקירות ודרישות נודע כי כן הוא הדבר: התעודה וכן החותמת שהחתיה מוויפית הנה, ע"כ נאשם וויינבערג

פברואר 07, 1892 Ha-Melit מודעת התונה

הנני מחבד להודיע לכל ידידי ומכירי הקרובים והרחוקים כי ביום ד' פ' בשלה 28 יאנואר אבא בברית הנשיאין עם העלמה פריידע בת אליעזר קיוואק מעיר קאָזעל (וואָהלין), וכל ההפץ לכבדני כברכתו ליום חתינתי וביום שמחה לבי יפנה עפ"י הכתבת הוואח:

Г. Ковель, Вол губ., г-ну Лейзеру
Кивуку, для Г. Геллера.
ברגשי כבוד העניך געללער מלוצק.
אדדעסא למלג.: Ковель, Кивуць.
72-2-1

מכתבים מארגנטינה

לכבוד המו"ל!

הנה בהמציאי לידכם את מכתבי הקודם מארגנטינה הנדפס בגליון 249 ש"ע מאת ה' ד. שפינעל אשר נסע שמה בנדבת חסד הבארון הירש, הבטחתי כי אם אקבל ממנו ידיעה אמציאנה אליכם, לכן עתה כאשר השגנו מאתו שני מכתבים, אחד אל אביו ואחד אל אחיו הגרים פה בעיר קאוועל, הנוגעים למטרת חפצנו וגם מצאנו בו תשובה בכלל על שאלותינו אשר שאלנו ממנו, אמרתי להעתיקם ואציגם בשער בת רבים לעיני הקוראים, ואלה הם דבריו:

א.

„הורי היקרים! מכתבכם הגיעני לנכון, והנה באתי להשיב לכם תודה על אשר שמחתני בהודיעכם אותי כי ב"ה הנכם בריאים ושלמים, וחלף אשר שמחתוני אמרהי לשמח גם אתכם, בהודיעי אתכם כי בשבוע העבר היה פה אצלנו הד"ר לעווענטאטל והגיד כי „זה איזה שבועות נוסדו קאמיטעען ברוסיה מאת הבארון הירש והם יהיו לסעד ולעזר לאלה הנוסעים על פי בקשת בני משפחתם אשר בארגנטינה בפרט, ובכלל גם ליתר הנוסעים“, אך ממכתבכם נוכחתי לדעת כי לא דובים ולא יער, כי ועדים כאלה לא נמצאים עוד אצלכם, לכן שפק הוא בלבי אולי אך למען הרגיע את לבנו ברה הד"ר הנ"ל זאת מלבו, ולכן זאת העצה היעוצה ממני: כתבו מהר מכתב בקשה אל הבארון הירש כאשר יעצתיכם במכתבי הקודם, אך אל תעצלו תלילת, כי הזמן קצר וכהרף עין והחרף אצליכם איננו, למען תהיו נכונים בתחלת ימי האביב לעשות דרככם ברשיון הממשלה. כאשר היה פה הד"ר הנ"ל חפץ לחלק את הארץ ע"פ הגורל, אך יען כי יבואו אנשים אשר יש להם פה מיודעים וגם אנשי בני עיר אחת, ויחפצו לשכון ביחד והגורל לא יבחין בין רע ועמית, ויוכל היות כי החלק של זה בקצה מזה ושל זה בקצה מזה, ולכן השתדלנו וערכנו מחאה נגד רצונו של הד"ר ויפטר מאתנו גם בלי ליגה ונסע תיכף לבוענאס-איירעס ולא פעל מאומה. — איש בחור יקבל עשרים וחמשה העקטאר אדמה, ואם יאבה בשותפות עם עוד בחור אחד, אזי יקבל הכפל, וגם כל הדברים הנצרכים לאכר. אך מתי תהיה החלוקה — זאת היא שאלה בלא פתרון. לע"ע הננו שוכנים באהלים, לחמנו נתן לנו בלא כסף, אך נכתב בפנקס, גם בשר ושאר מזונות נתן לנו די והותר לכל או"א; גם ינתן לב"א מטה, גם שמיכה להחבסות בה, נעלים גם בגדים, אשה אחת

השוכנת פה עם כל ב"ב טבשלת בערי והנני נוחן לה שבר
 טרחתה שני נאציאנאל (לערך 1 רו"כ 20 קאמ') לחדש, ויה"ד
 הג"ל תבשה לכל מי שרצה להשתכר בעבודה וכל להאמבר.
 אמנם ישנם פה אנשים רבים אשר ושתכרו בן 2 עד 3 נאציא-
 גאלין ליום, אך אנשים אשר לא יאבו לטשא את נמשם במאכלים
 וגם לא יחפצו לעבוד כש"ק, יעזבו בדאבון נמש את משגבתם
 הטובה הזאת, ובתוכם גם אני, ונלכו בשל, או ועברו אצל
 האדמיניסטראציון בעד 80 סענט (50 קאמ') ליום. אך לעומת
 זה העבודה בהאדמיניסטראציון היא קלה מאד, וכשרה אצל
 השפנים נחוץ לעבוד קשה 15 שעה במעל"ע.

הורי היקרים! מדברי אשר כתבתי לכם אל תשנו מאומה,
 אל תמכרו כלים מאומה ואל תחשבו כי בהאמבורג תוכלו
 לקנות בזול, כי שקר הוא, וגם יקרה לפעמים אשר אין
 להתמהמה בהאמבורג כאשר תעשה האניה דרכה תכף. על
 אדות ירידו ח' י. ר., לכתוב אותו לבן משפחתנו לא יצלה,
 וגם הגיר הד"ר, כי לע"ע ישולחו הנה בראשונה רק הנשים
 אשר בעליהן פה, וגם האבות עם משפחתם (כנים ובנוה) אשר
 יש להם פה בנים, וגם להפך, וגם העת תהיא, לפי ראות
 עיני, לא תמהר לבוא ועוד יעברו שבועות וירחים, לכן אל
 ירחוק את השעה וימתין עד שעת הכושר ולא יהיו למרות
 עצתי, כי תועדים בהאמבורג ובמקומות אחרים לא ישלזו שום
 אדם לע"ע הנה. את זאת ראיתי לנחוץ להודיעכם לסען אשר
 האנשים אשר אין להם מושג נכון על אדות הענין הזה לא
 יהיו לעזוב את שארית יגיע כפס בחצי מהירם, אך יהיו
 מתונים כמעשיהם עד אשר יקבלו רשות לבוא הנה.
 ממני בנכם...

ב.

אתי יקירי! שאלות אחרות אשר שאלתני כמכתבך
 הנעים נפתרו במכתבי הקודם אשר כתבתי לאכינו ג"י והשאר
 אשוב לך פה:

25 העקטאר אדמה יוכל פה איש אחד לעבוד בנקל,
 כי האדמה היא שמנה מאד ולא נמצאו בה חוחים, גם אכנים
 אין פה, והיא ארץ מישיר וגבעה ולזבל איננה צריכה, והמחרשות
 פה עם שחי פינת ועל אופנים, ולא נחוץ לאהוז במחרשה כי
 אם לכווננה לכל תעקם את התלמים וגם הוריעה והקצירה הם
 אך במכונות, וגם זאת לנו למופת כי האדמה נעבדת פה בנקל,

כי הספרדים הנמצאים פה עצלים מאד והמה ישדרו מדי יום
 ביומו כל אחד עד שמונים העקטאר. התבואות בשלתות לאום-
 טרליא באניות אשר תלכנה שמה; גם צמר ועורות לא מעובדות
 נשלחים לאירופא, כי כתי-מטוה מעטים פה וצמר יש פה רב
 מאד, יותר מבכל אירופא. זמן הזריעה פה הוא אחרי חג
 האביב והקציר הוא עתה, אך חבואות קיץ וגם תפוחי אדמה
 יזרעו אחרי חג הסכות, והירקות פעמים בשנה. יערות לא
 נמצאים פה בקרוב, וכמטלת הכרזל יביאו עצי בנין, קרשים
 ועצים להסקה; גם יש בארץ הזאת חפירות פחמי-אבן, אך
 עתה לא ישולחו עוד הנה עד אשר יהיה כ"א על אדמתו
 ויהיו לו כירים. הכנינים לא יהיו מעצים אך מלבנים מרעפים
 והגנים יהיו טרקועי פחים, ורבים הרשי עץ יכינו עתה פה
 חלונות עם דלתות גדולות ורבות לאין מספר בעד כתינו
 אשר יעשו חכף אחרי חלוקת הארץ. גם נהרים לא נמצאים
 פה אצל הקולונא אשר אנו חונים בה, אך נחל קטן אשר
 מימיו מלוחים כמו מי טשעכאמשינעק. לע"ע הננו שוכנים כלנו
 על מקום אחד ושואבים מים מן הבארות אשר חפרנו. המים
 טובים מאד בכל מקום, והד"ר גערבעל הכטיח אותנו לתת לנו
 מכונות לשאוב מים. בקרב הימים אכתוב לך עוד פרטי ענינים
 הנחוצים לך לדעת. כמני אהוך ד. שפיגעל".
 מיכאל ליפסקער.

Maḥziqey Ha-Dat מחזיקי הדת. מאי 05, 1892

ה'תק"ע

(סרוס'א) בימים האלה יצא חוק מאת הסענאט, אשר תחת
 עד כה עמדו היהודים היושבים בערי רוסיא שלא ברשות, לפני
 משפט המחוז, אשר כדרכם נענישו ממקום ההוא בשלילת הזכויות
 וגרוש ולקחת רכושם שבי לפני המשלה, מעתה יעמדו למשפט
 לפני המיניסטער של עניני הסחר, אשר יקל עליהם את הדין
 לגדשם מחוץ לגבול מבלי ננוע בכל אשר להם — חוק הגרוש
 גבר בימים האלה בסלך קאוועל אשר יגדשו את כל היהודים
 היושבים בערי השדה, והאיש אשר ימרה את פי הסקירה ישולח
 כדרך המשפט גרוש עולם אשר לא יוכל לשוב אל הסלך ההוא

קאוועל (פ. וואָהלין), ג' אלול. — בחצר בית הקברות פה היתה אתמול מהומה ומבוכה וריב וסדון, וזה הדבר: בו כיום שבק חיים לכל חי איש חסיד עני מחסידי ר. . המנוח היה נכבד בעיני החסידים בני גילו, וע"כ אמרו לקברו במבחר הקברים ששם ישנים שנת עולמים הישרים והחסידים. אבל גבאי הח"ק אשר על חסידיו ק. יתחשב, לא הסכים לחפצם זה ויקצוב מקום אחר לקבורת המת. חסידיו ר. שלחו עד מהרה אנשים מקברים אל בית הקרות לכרות קבר במקום אשר בחרו הם, והגבאי צוה גם הוא לאנשים עושי רצונו לכרות את הקבר במקום אשר יעד הוא. ובכן כרו שני קברים למת אחר. ויהי כבא המטה עם המת אל חצר בית המות, החלו שני הצדדים לריב זב"ן, ואחרי ריב דברים וחרפות וגדופים, קראו גם למהלומות ויכו איש את רעהו בלי חמלה. ויען כי שני הצדדים היו בעלי זרוע, והאחד לא יוכל להגבר על השני בחוקה, נמרו אמר לשאול את פי הרב לחרוץ משפט באיזה קבר יקברו את המת. אבל גם בדבר שאלת פי חכם נחלקו הצדדים לשתי כהות: חסידיו ר. שאלו את פי המו"ץ, ומטעם הגבאי שאלו את הרא"ב דמתא, וכמובן לא היו תשובות שניהם מכוונות כאחת: הראב"ד חרץ לצדק משפט: כי בקבר שנכרה מטעם הגבאי יקבר המת, יען כי גבאי הוא ועל פיו יקום דבר בעיני הח"ק, והמו"ץ אמר: כי הצדקה לחסידיו ר., יען כי הם כרו ראשונה את הקבר—והמריבה והמהומה גדלה מרגע לרגע ומכות ומהלומות חרשות עפו כצפרים עפות. אולם לאחרונה התפשרו הצדדים ביניהם להטיל גורל באיזה קבר יקברו את המת, ויצא הגורל על הקבר אשר כרו מטעם הגבאי, וכזה שקפה המריבה, והמת אשר שכב כל העת למעצבה על הארץ בא למנוחת עולמים...

מרבי"ל.

אדעסא, 4 אויגוסט (*). — בעלי המליץ נ' 163—165 גרפס מאמר מאת ה' מנחם לעווין מאדעסא, ובדבריו ע"ד עניני הלמוד כגוה"ס אשר

קאוועל ג' אלול, — (שני קברים למת אחד). ביום
אתמול כי עבר היה חצר המות פה למקום
ריב ומריון, מהומה ומנוחה בגלל המקרה הזה:
בו ביום שבק חיים לכל חי איש חסיד אחר מחסיד
ר, ויען כי בחייו היה המנוח נכבד בעיני החסידים
בני גילו, אמרו לכבדו גם אחרי מותו ולתת לו
אחוזה קבר במבחר הקברים ששם קבורים החסידים
והישרים. אכן הגבאי של החברה קדישא אשר על
דגל חסידיו ק. ידגול התנגד לחפצם זה התנגדות
גמורה ויאמר כי לא יתן לקבור את מתם בקבר שהם
מבקשים, כי אם הראה להם מקום אחר לקבר.
וכמובן קהל מוקירי המנוח לא אבו שמוע לדברי
הגבאי, ולמען תהיה ידם על העליונה מהרו וישלחו
אנשים מקברים שיבורו במהרה את הקרקע במקום
הנבחר כרצונם. ע"ז חרה אף הגבאי מאד, ויצו

גם הוא לאנשים עושי רצונו, לפתוח קבר במקום
אשר יעד להם, ובכך נפתחו „שני קברים למת אחד”.
ויהי כבוא האורחה עם ממת המנוח אל חצר בית
הקברות, החלו שני הצדדים לריב בחזקה, הללו
אומרים בקבר אשר כרינו אנחנו בראשונה יקבר
המת, והגבאי אומר ההפך, ומדברי ריב ומחלוקת
באו גם למהלומות ידיים ויכו איש את רעהו עד
שפך דם. ויען כי זמן רב נלחמו המריבים ולא
יכלו לנצח זא"ז גמרו אומר לשאול ע"ז את פי הרב
והוא יחרוץ לצדק משפט באיזה קרקע יובא המת
אלי-קבר. אכן גם בזה עוד לא בא הקץ להמריבה,
כי גם בדבר שאלת פי חכם נחלקו לשתי כתות,
האחת שאלה את פי המו"ץ והשניה — את פי הראב"ד
דמתא, וכשאלוהיהם השונות כן גם תשובות הרבנים
היו שונות. המו"ץ אמר כי לקבר הראשון שפרו
חסידיו ר. משפט הבכורה, והראב"ד אמר כי

בקבר ששם יצוה הגנאי דחברא קדישא שם יסתמו את הגולל, יען כי כך הדין נותן אשר ע"פ הגנאי צריך כל דבר להחריץ אם לשבט או לחסד, וכאשר הוא מצוה בן על העדה לעשות. מובן הדבר כי ע"י תשובת הרבנים התלקחה המריבה עוד ביתר שאת, הללו צעקו הלכה כמו"ץ, והללו כהרב אב"ד כי הוא עליון על כל המו"צים פה, ומהלומות ואנרופים חדישים עפו כצפרים עפות בין שני הצדדים. ומי יודע עד כמה עוד ארך הריב לולא באה פתאום חכמה בלבט להטיל על הדבר הזה גורל, וכן עשו, ויצא הגורל על הקבר שנעשה מטעם הגנאי כדברי הראב"ד. ובוה שקמה המריבה, והמנוח בא למנוחת עולמים אחרי ששכב למעצבה בחצר בית הקברות כל היום.

אנכי אינני הפץ להכניס את ראשי בעני הקורה, לחות דעתי בענין הזה, או לתת צדק לאחד משני הצדדים, אבל בכלל ידאב לבי מאד על מעשים מקולקלים ומכוערים כאלה, יען כי העת הנכחית איננה מוכשרת כלל לקרוא לריב ומצה ומרנים ובפרט בבית מועד לכל חי. אכן על כגון דא נוכל לאמר בפה מלא: „נרגנים אפילו על פתחו של קבר אינם חוזרים בתשובה“ ...

ספטמבר 20, 1892 הצפירה לא עלינו החולירע, המגפות לא נגמרו

ע"ד החלי-רע.

בשביל התגברות מגפת החלי רע בפלך לובלין נחוספה שמירה על עסקי הבריאות במקומות התחנות במסלת הברזל הווייכסלית.

ביחוד הגדילו השגחת הרופאים על סדרי הנקיון ותמרוקים במקומות התחנות: קאוועל, איוואנ-גראד ופראנא, וכל האורחים הבאים מפלך לובלין צריכים להמרק בתמרוקים הם וחפציהם.

— בחעלם נבדקים ונמרקים האורחים הנוסעים ממחוז וולאדאווא. גם אנשי הצבא השבים ממסעות הברזל הצפוניות דרך קאוועל יהיו נבדקים ע"י הרופאים. בפקודה שיצאה מאת שלטון המקום על אדות התקנה הזאת הוצבו ציונים מיוחדים על אדות בדיקה מדויקת לבני דלת עם הארץ וליהודים.

— במה"ע „קור. ווארש.“ אנו קוראים, כי בשביל שבימי החגים הבע"ל מתאספים יהודים רבים לצדיקיהם בעיר גור ועיר ווארקא ע"כ נתקנו שם תקנות נחוצות לשמירה מפני מגפת החלי-רע לבל תפרוץ שם חלילה ע"י קבוץ אוכלסין הרבה במקום אחד.

בתפוצות יִטְרָאָל.

בארצנו.

קאוועל (וואָלין). ברשיון האדון שר הפלך נוסדה פה בשנה העברה בהשתדלות זקן העדה האדין ק. חברת מכבי אש מתגדלים ובמשך שנה קיומה כבר הראתה חריצותה בכמה מקרי-שרפה להציל את הבתים הקרובים משני-האש, וזויה מסודרה וערוכה בכל.

אולם כפי הנראה לא יחשו זאת כל אנשי העיר ולא ידעו או לא יחפצו להוקיר ערך החברה המועילה הזאת ומעטים הוזה החברים שנתנו ידם לה ובגלל הדבר הוזה מצכה החמרי איננו איתן, כאשר יוכיח הדין וחשבון שהוציא ראש החברה. בקול הקירא-שלו אל אנשי העיר, הוא מעוררם בדברים חמים לצאת לעזרת החברה, לתמכה בתרומת כספם למען תוכל להסתדר כראוי ולהכין בעיר סיעד את כל הכלים והמכשירים החסרים לה. ההכנסה בכלל עלתה בשנת החשבון לסך 479,95. לעומת זה הוציאה החברה במשך שנת 1901 554.66, נמצאה ההוצאה יתרה על ההכנסה בסך 125,24. המספרים האלה יוכיחו כי במצב כזה לא תוכל החברה להרחיב את פעולתה ולהודין בכלי-הצלה. ועתה נהוץ מאד סך 1350 ר': (1) להקים בית-מצפה גבוה; (2) להכין שלש חביות ברזל בעלות ששים הין להיותן תמיד מלאות מים; (3) שלשה סלמות משלבים להצלת אנשים ומטלמלים מבתים בעלי שטים ושלוש יציעות; (4) להוסיף סיסים ועגלות ועוד כלים שונים הדרושים לצרכי הכבוי וההגנה. ובכן פונה העומד בראשה אל כל התושבים בבקשה לתת ידם אליה אם בתור חברים נכבדים בתשלום התרומה השנתית 450 ר', או בתור חברים עוזרים לשלם 1 רובל מכל בית מעון או חנות. ולו יאבה כל בעל נחלה להרים התרומה הקטנה הזאת, כי אז על נקלה יכול להאצר ולהתקן הסך הדרוש והחברה יכלה להתכונן ולהשתכלל כראוי. והגני להעיר בזה את און בני עירנו שלא יאחרו מהושים התמיכה הדרושה ואת "צעיריהם" לא ימנעו מבא בכחה החברה בתור "מכבים מהגדלים". ה' געללער.

בארצנו:

קאוועל (וואהלין) 18 אויגוסט. — יום ענג וגיל היה היום לתושבי עירנו, יום אשר לא במהרה ימח מקרב לבנו, כי את הוד מלכותם אדונינו הקיסר וגברתנו הקיסרית ביפים חוו עינינו; היום בשעה השניה אחרי הצהרים עברו דרך בית הנתיבות פה תוד כבוד מלכותם הקיסר והקיסרית יר"ה בשוכם מווען לבא קיובה וואילו להתעכב בזה כעשרים רגעים.

אל בית הנתיבות שהיה מקושט ומפואר במקלעות עלים ירוקים ובהמון ציצים ופרחים, בדגלי פאר רבים לאין מספר ובכל מיני פאר ויופי, התאספו לקבלת פני כבוד הדר מלכותם שרים גדולים ורבי הערך, שהקדימו לבא הנה עוד מאתמול, כל פקידי שלטון העיר, כהניה ושריה, חניכי בתי הספר וחניכותיהם, מוריהם ומשניחיהם, והמון תושבים יהודים ונוצרים למכביר, כלם לבושים בגדי פאר וכבוד. בלבות מלאי רגשי אהבה שמחה וכבוד חכו כלם אל הרגע המאושר אל בוא מסע הקיסר יר"ה. והנה בשעה השניה בהנחן אות כי המסע הולך וקרב, נצבו כל הנאספים בשורה ישרה לארך מגרש בית הנתיבות. וכאשר אך הקריב המסע לגשת, השמיעו חניכי ביה"ס את מנגינת הלאום וכל הנאספים מהרו להרים מצנפותיהם מעל ראשיהם. בעמוד המסע כשלושה רגעים, הואיל כבוד הדר מלכותו הקיסר יר"ה להופיע לפני הנאספים ולרדת מהמרכבה אל מגרש בית הנתיבות שהיה מרפד אמון סמט אדום, ובהופיע הוד כבוד מלכותו לעיני הקהל השמיעו תרועת הידד בששון. אחרי עבוד הוד מלכותו יר"ה לפני משמרת הכבוד, הואיל הקיסר יר"ה לקבל את הלחם שהגישו על טס כסף זקן בית המועצה האדון Максимович ואחינו חבר בית המועצה ה' א. ש. פרושוואנסקי בשם עדת קאוועל, גם הואיל לקבל הלחם והמלח שהגישו לו בשם עדת האכרים. בעבור הוד מלכותו לפני שורת תלמידי בית הספר והתלמידות ובראות אותם כורעים על ברכיהם לאות הכנעה וכבוד, הואיל בחסדו להגיד להן: "קומו נא ילדים, קומו".

הדר כבוד מלכותה הקיסרית אלכסנדרא פֶּדֶרְאָוֶנָא עמדה בעת ההיא בחלון המרכבה הפתוח והראתה אותה הודה על אמון לב הנאספים ורגשי אהבתם. אחת מחניכות ביה"ס הביאה אל המרכבה צרור פרחים חיים ומטפחת מרקמה בשלל צבעים להגישם לפני כבוד הדר מלכותה, והיא הואילה בחסדה לקבל. כן התכבדו עוד נשים כבודות להגיש להדר מלכותם פרחים יפים ונהדרים. אחרי תום כל סדרי הכבוד ברך הדר כבוד מלכותו את שלום כל הנאספים ויאל לעלות על המרכבה. ובהמון קולות "הידד" החל המסע להעתק ממקומו ובעברו לארך כל מגרש בית הנתיבות אשר למדת כל ארכו עמדו הנאספים בשורה ישרה, הואילו הדר כבוד מלכותם לעמוד על יד החלון, להביט בעדו ולענות בענות חן על אותות החבה שהראו הנאספים.

בעינים מפיקות שמחות וגיל ובקול תרועת הידד לוו המון הנאספים את הוד מלכותם עד עבור המסע ונעלם כלו מעיניהם. ברכות מאלופות התרוצצו מפי כל אל ראש הדר כבוד מלכותם, אשר ברגעים האלה קנו את לבבם לאהבה פי שבע ולהיות להם עבדים נאמנים. ואנחנו מעמקי לבנו נאמר: יהי צאתם לשלום וכואם למחוז חפצם לשלום.

ה. געללער.

חדשות בישראל.

— (מלבישי ערומים). מעיר קאוועל (פ' וואלין) כותבים אלינו: העלמות העדינות מבנות אחב"י בעיר הזאת התקנאו בצעירי המשכילים אשר הצמינו במפעל חסד לעניי בני ישראל וייסדו מוסד "מאכיל אל דלי" אשר מטרתו לחנך את ילדי העניים בתורה וחכמה וללמדם חנם תורה ושפת עבר, חכמת החשבון ושפת המדינה. במפעל החסד הזה התקנאו העלמות העדינות והיסדנה גם הן מוסד של צדקה בשם "מלביש ערומים" להלביש ולהנעיל את ילדי העניים השומעים לקח ספי צעירי המשכילים הנ"ל. ויהי כראות הנשים הנדיבות אשר בעיר את הרבר הזה ותפעם גם אותן רוח נדיבה ותצאנה לישע ילדי העניים שומעי לקח בבית הת"ת להלבישם ולהנעילם לימי החרף הזה. אולם יען כי הכנסות שני מוסדי הצדקה הן מעטות, כי אין להם מקור אחר מלבד תרומת נדבותיהן של הנשים הנדיבות, ע"כ תתחרנה אשה ברעותה, וכמקום שיש קנאה גם השטן מרקד. מהראוי איפא לשני מוסדי הצדקה להתאחד ולעדור יחדו את שדה החסד ואז הרבה פעולתם וגולה התועלת היוצאת מהם לבני עניים. כותב הרברים האלה מקאוועל, ה' הג"ר, מעודר את בני עדתו על העדר סדרים בת"ת, כי אם אמנם ששה מלמדים לת"ת אשר ישמיעו לקח למאה ועשרים הלמידים, והם לא יעשו מלאכתם רמיה ומסלאים חובתם במצוה על הם מאת המנהלים, אבל המנהלים בעצמם אינם יוצאים ידי חובתם המה בהעלים עין מצרכי החנוך ללמד את הנערים גם שפת המדינה וידועה נחוצות לאדם באשר הוא אדם, וגם מלמוד שפת עבר ודקדוקה ומלאכת הכתיבה יעלימו עין, והנערים הנומרים חקם בבית הת"ת הם ריקים מכל ידיעה נחוצה.

יולי 09, 1893 הצפירה. חתימה על מני עיתון

קאוועל ולוצק

חותמי הצפירה בשתי הערים האלה החפצים לקבלה גם מיום 1 יולי הנע"ל ולהלאה ימהרו נא להודיע חפצם אלי הח"מ ואמלאהו עצהיו"פ. כן יוכלו לחתום אצלי על ההויזפריינד השלישי הנכון לצאת בקרוב ע"י ה' ספעקטאר בווארשא. להשיג ע"י גם שארי ספרי שפ"ע. סוכן הצפירה העניך געללער בקאוועל.

(משפט עושי רמיה כחובת הצבא). ביום 17 לירח דעצעמבר זה החל להתברר ע"י השופטים של לשכת הדינים הקיובית בעיר לוצק משפט מי שהיה פקיד ממונה על ביה הפקידות לקריאת הצבא במחוז קאוועל, וזו קוראשעוויטש, ועור עשרים איש עמו שנאשמו בעון זיוף העודות ועשית רמיה לפטור מחיבת הצבא צעירי בני ישראל קריאי הצבא בגליל הווא. וזה דבר המשפט: ביום 11 לירח נאוועמבר שנת 1887 נלקח לצבא אחר העירונים מעיר ראמנא מתו קאוועל ליוז סמירער שמו. ויהי בהלקחו ויתאונן באזני הפקידים היושבים בבית הפקודות לקריאת הצבא אשר בפלך, כי בית הפקודות לקריאת הצבא אשר במחוז קאוועל פטר מעבודת הצבא הרבה צעירים מכני ישראל ע"י זיוף תעודות, ויחקר הדבר וימצא, כי 204 מעשי זיוף ותרמית נעשו שם במשך הזמן משנת 1863 ועד שנת 1887. במעשי התרמית והזיוף השתתפו עם הפקיד קוראשע-וויטש וקני הערים: יוסי ווערבא מקאמין-קאשירסק, ברוך שקאלניק ומשה שקאלניק מקאשאויקא, ולמן לערנער סמאביכאו, אנדריי אחריטאוויטש מטורסק, והאנשים שהיו עוזרים לזקני הערים: בער גבור מקאשאויקא, ליוז פעפער מנעסכיוש, יעקב וויינער מטורסק, שמיאל מולער שהיה מיכסן בעיר ראמנא, והאנשים שהיו סופרים לזקני הערים: האציל מיכאיל גלינסק מנעסכיוש, האכר איוואן קארפיק מקאמין קאשירסק, האכר לוטנארד זאיאנטשקאיוסקי והעירוני הירש רויזען (המכונה גם שיון) מעיר ראמנא, העירוני קאפעל ניואווסקי סימאביכאו, האכר יעפימי זשעשקא מטורסק, ומי שהיה רב מטעה'ט במחוז קאוועל אברהם אנדראנאווסקי. כל אלה נאשמו, כי בעמדם על משמרת פקודתם במשך הזמן הנ"ל עזרו ע"י הפקיד לעשית רמיה בזיוף תעודות ובעריכת רשימות מזויפות של קריאי הצבא מכני ישראל למען פטרם מעבודה, והאיש יוסי ווערבא נאשם גם בעון עזבו את משמרת פקודתו וישחית תעודות אחרות ויברה ויעלם. ונוסף עליהם נאשמו גם אנשים פרטים היינריך בארטנאווסקי, זכרי' ראזענפעלד, אברהם צעלניק ויצחק טענער, כי למען הבצע נתנו יד לעזרה לעושי מעשי התרמית, על סמל הנאשמים ישבו שמונה עשר איש, כי שלשה נאשמים: וויינער, רויזען וראזענפעלד לא באו (שנים הראשונים מתו והשלישי ברח לאמיריקא). מטאה וארבעים וחמשה עדים שנקראו להעיד בבי"ד במשפט הזה באו רק מאה וששה עשר. כל הנאשמים בחרו עונם ורק הפקיד קוראשעוויטש הודה על פשעו. חקירת העדים נמשכה עד השעה 12½ בלילה ואח"כ נשמטה ישיבת הבי"ד ליום השני.

תוצאות המשפט עוד לא נודעו.

המליץ **15ינואר 1895** – מה קורה עם בניית בית הכנסת? לפני שנים בשריפה הגדולה נשרף גם בית הכנסת. הגביר משה העניך מקופת מכס הבשר ירה אבן פינה ונבנתה עד חצייה חומת (שלד?) בית הכנסת. בגלל פירוד לבבות הבניין עומד משובת 5 שנים ומזעזע לראות את העזובה. בית המדרש גם כן פרוץ ומוזנח. בערים אחרות מפארים את בתי התפילה שלהם. ומה אתנו?

באר צנו:

קאוועל, (פ. וואַחלין). — בעירנו אין „בית הכנסת“, כי לפני שנים מספר בעת שהיחה שרפה גדולה בעיר נשרף גם ביהכ"ג, ומני אז לא נבנה אחר על תלו. אמנם זה כשבע שנים התעורר הגביר הנכבד ה"ר משה העניך והוציא סך הגון מקופת מכס הבשר ויצרף אליו גם את נדבתו ההגונה ויתל להוציא דבר בנין ביהכ"ג לפעולת ידים. בהשתדלותו הוכן כל החומר הדרוש למלאכה. הוא ירה אבן פנתו ויעמוד בעצמו וינצח על מלאכת בנינו ועד מהרה הוקמה חומת ביהכ"ג עד חצייה; אבל ע"י „פרוד הלכבות“ בין יושבי העיר שביה המלאכה. וזה כחמש שנים עומד הבנין שלא נגמר חרב שטם, שם הרבצנה בהמות העיר כלב וגדי יחד באין מחירי ומחזה קורע לב הוא לראות את העזובה הרבה הזאת... גם ביהמ"ד הנדול שבעיר הפרוץ שבו מרובה על העומד, ומנהלי עירנו ונכבדיה לא ישימו לב, כי בית הפלה מהודר ומשוכלל יאצל מהורו על כל העדה. ובאמת ראינו כי כל עדה בישראל תתאמץ תמיד בכל כחה לפאר את בתי ההפלה שלה בכל מיני פאר ויופי, אבל לא כן הוא הדבר מה בעיר, ובני עירנו לא יבשו בבואם לביהמ"ד להתפלל לקרוא: „מה טבו אהליך יעקב!“, בעמדם בבית עתיק ימים אשר לא תאר ולא הדר לו ועתיד הוא לנלים...

ביום 25 דעצ. וביום המחרת ירד שלג רב משמים ארצה ויכס את כל הדרכים ומסלות הברזל. ויען שבשני ימי החג האלה לא יכלו הפועלים הנוצרים לעבוד ולנקות את המסלות, מהר פקיד מסלות הברזל לבוא הנה ויקרא לפועלים עברים לנקות את השלג מעל המסלות. והנה לקולו נאספו עד מהרה וכאו כאלף פועלים, גברים נשים ונערים וילכו אחריו. בויעת אפם עבדו בימי סועות וכפות כאלה להסיר את השלג מעל המסלות. בין הפועלים נמצאו גם אנשים הנונים אשר מעולם לא עבדו עבודה קשה מיגיעת נפש כזאת, ואיש לא האמין כי לא יבשו להמנות בין פועלים. הדבר הזה טפח על פני צוררי ישראל הקוראים בגרון כל היום, כי בני ישראל נרפים הם ואוהבים לאכול לחם עצלות. אבל העבודה מאין תמצא להם? לא בכל עת תמצא די עבודה גם למענם...

במכתבי שנדפס בהמליץ נו' 267 ע"ד הח' „מלביש ערומים“ שיסדו נשים נכבדות בעירנו, אמרתי כי „התקנאו בבנות העיר“ וכו'. והנה הנכבדות האלה הוכיחו כי הן היו הראשונות להלביש את נערי הת"ת עוד לפני חג הפסח העבר; וע"כ תחשובנה לפחיתות הכבוד להן באמרי כי אגורתן „מולדת הקנאה“

היא, ותדרושנה ממנו לתקן את הדבר. את חפצן הטוב הננו ממלא בזה. אולם לבלי יחשוני הקוראים הנכבדים כי משום איוה פניה צדדית הצנתי את חברתן בשורה האחרונה, הגני לספר הדבר כמו שהיה למען הסר ממני עקשות פה: בחרף העבר התאחדו הנשים לאגודה אחת ותאמרנה ליסד בית המחוי חנם אין כסף בעד התלמידים של הת"ת וביה"ס, מא"ד העניים. לצרך הענין הזה אספו סך מסוים. אולם מאיוה סבה נתפרדה חבילתן; ודבר בית המחוי לא יצא מכח אל הפועל. והנה בכסף הזה שהיה בידן הלבישו את נערי הת"ת ומא"ד. ההלבשה הזאת היתה, הלבשה זמנית. ולא נשמע אז דבר ולא חצי דבר ע"ד התיסדות איוה ח', מלביש ערומים. ואך בחרף זה נולדו שתי החברות. אנכי בתור סופר מכ"ע הודעתי אדותן כמו שהגיעו לאוני על הראשונה—ע"י העלמות—ראשון. ועל האחרונה—ע"י הנשים—אחרון, כמו שנתיסרו באמת*.)
 ה' געללער.

20 מרץ 1895 המליץ.

יהודה בן ארמניק מתחתן. יוסף בריק הרב מטעם הממשלה. שמות מכובדים מקובל.

בחתאסף ראשי עירנו ונדיביה במוש"ק בבית ה' דובער הארמאניק פה קאוועל לברך את בנו יהודא לחהונתו עכ"ג רחל היילאערן מברדיטשיב בי"א שבט נדכו לוי"י: אבי החתן 2 ר', הרב מטעה"מ יוסף בריק, ישעי' באקשט, אחי החתן יצחק, דוד שקאלניק, ראובן שבתו. ציטרין, מנחם טענדל וואלוש כ"א 1 ר', דובער ויסקינד 75 קאפ', יצחק אפרת, יצחק ריזען, אליעזר וויינשטיין, חיים נייטארק ושוחפן, אברהם משה אברך, דוד צוויק, שלמה וויינשטיין, יואל מעלצער, הירש קאהאן, נחמן פֿינקעלשטיין, אברהם שלמה פרוואנסקי, קלמן בריינדעס ובנו, ישראל קאטעליאנסקי, קאווקא באַקסאר, אלעזר הענאך, מאניע קאדעץ, דובער הענדך, יואל דריאליק, יצחק פֿינקעלשטיין, יוסף ריידער, המאספֿים ישראל ליפסקי ומשה האפֿט כ"א 50 קאפ', בערלינראטה 55 ק', אהרן שלמה פֿינערטאן, הלל לעווערשאָו, יהושע באראק, יצחק מעלער, שמואל אלי' שוילערטאן, לעמעל רובינשטיין, יהודה ריידער, דובער ומאיר פֿערלמוטער, דוד צבי לאנדוי, שרגא פֿייבוש באטשקער כ"א 40 ק', חיים רפאל האו- קין, אלעזר קיוואק כ"א 35 ק', זלמן פרוואנט, סענדר כלי זמר כ"א 30 קאפ', חיים שאראפאנקער, אראנאָוסקי טורה בבית שקאלניק כ"א 25 ק', נדבות שונות 55 ק'. כס"ה א"ג שלגרמה בללית שנשלחה בעת החופה נשארו 22.80 ר' עפ"ש 505/34. קאוועל פ. וואָהלין.

קאוועל (וואלין). — ביום 24 מארץ נקראו כל מלמדי עירנו ומוריה אל ביה"ס העירוני מטעם הממשלה והמשגיח (סטאטרישעל) קרא באזניהם את פקידת שר ההשכלה מיום 20 דעקאבר ע"ד המלמדים, (ווא : 1) לבלי ילמדו שני מלמדים בבית אחד ; (2) — (תלמוד ; 3) — דקדוק ש"ע ונמית הפעלים ; (4) — ספרי שולטאן ורומש ; (5) לבלתי יחזיקו נערים בביהם בתור פענסיאן ; (6) לבלתי פאר את חדריהם בתמונת אנשי שם יהודים, הכל כמו שהובא בהצפירה זה מקרוב. ועפ"י פקודתו באו כל המלמדים על החתום למלא אחרי הפקודה האחרונה הזאת.

— החברות מלכושי ערומים שנוסדו פה : אחת ע"י עלמות ואחת ע"י נשים כבודות אינן מתרפות במלאכתן, והן עוסקות בצרכי הנערים העניים באמונה. כחג המצות הלבישה הח' מ"ע מטעם העלמות את כר הניכי האג' משכיל אל דל ותהן לכל אחד : שתי כתנות, מכנסים, ארבע כנפות, כובע ומעיל עליון, ולאחדים גם זוגי נעלים, וכן הלבישו הנשים הנכבדות גם את נערי הת"ת. ראויות הנה לתהלה העושות הנכבדות בגלל פעולותיהן הרצויות לטובת בני העניים וביחוד יאהה תודה להנשים הכבודות : בתיה הארמארניק, סטערא מיוזנער, ויסקינד ; ולהעלמות העדינות : גרשנביץ, איוראליט, העניק, מאטיק, ריוזען ועוד, שהן הנה הלוקחות חלק בראש והן עמלות וטרודות תמיד לתועלת הענין ולטובת התלמידים העניים. יהי שמן מבורך וברכות תינוקות שב"ר שלא חטאו על ראשן תחלונה.

— מי הנדהר פוריא בעירנו גאה גאו וישמפו נאות יעקב אשר במורד העיר ואת רכושן השמו ויסבו נזק רב. אך הודות לאל זה שני ימים אשר חסו החלו ללכת הלך וחסור. הענך געללער.

(קאוועל) מעיד הוואת ועוד מעדים רבות בינאלין מודיעים
כי נקראו התלמידים בימים האלה לפני יושפי העדים, ויציע לפניהם
פתטגן כתב דת המניסטעריים אישר יהקמו את שמותיהם עליו
לקיים עליהם את התנאים האלה: ישני תלמידים לא ילמדו בבית
אחד; אסור להם ללמוד גמרא עם התלמידים, גם לא ספרי
הדקדוק ושולחן ערוך, וכן לא ילמדו ספרי השכלה כמו שוחלמאן
וכהנה! לא יהויקי בביתם תלמידים ממקום אחר אישר יאכלו אתם
להם; ושלא יתלו תמונת מגדולי ישראל, ועליו כתבו והתמו כל
התלמידים.

מאי 28, 1895 הצפירה. שריפה בבריסק ענטין תורם

— (לשובת בריסק). סופרינו הר"ה געללער מקאוועל
מודיע לנו כי אסון העיר בריסק השרופה נגע עד
לב כל אנשי העיר קאוועל, והנס ממהרים להרים
נדבותיהם. במשך השבוע הנכחי נאסף בצרוף נדבת
הגביר הר"ר י"א ענטין לבדו חמשים ר"כ — סך 350
ר"כ, ועפ"י עצת המאספים הורם מזה סך חמשים
ר"כ לשובת קאברין, וסך שלש מאות ר"כ נשלח אל
הועד בריסקה. גם לחם ומזון הרבה נשלח שמה
במשך השבוע, ובהשתדלות הר' מ. האפט הרשה
פקיד בית הנהיבות להוביל את משא המכלת במרכבות
המהרות לרוץ ארח — חנם אין כסף.

אוקטובר 18 1892 הצפירה - מסיבת החולצ'רצ. צורת קובץ לרטה

קאוועל ב' דחוהמ"ס. — למגפת החלי-רע בראטנא (מחוזנו) עוד לא נאמר "הרפי", העיר סוגרת ומסוגרת, אין יוצא ואין בא, ומצב אנשי העיר מורה מאד והנם סובלים חרפת רעב ומחסור. המכתבים הבאים משם הנם מלאים קנים והגה והי, יען כי כל צרכי אוכל נפש אזלו ואפסו בעיר ואין להשיגם אף בדמים מרובים. ביום א' דהג הסוכות שלח פקיד העיר לקרא את נכבדי העיר ויאמר אליהם: "דעו כי אחיכם בראטנא נתונים בצרה גדולה, ואם לא נחיש להם עזרה בצל, אז צפויים המה כלם אלי דבל דרעב וכליון חרוץ. ע"כ מהרו עשו וחושו לעזרתם! הא לכם מאה רז"כ את גרבתי הראשונה, ואתם אל תעמדו ומתרו לאסוף גרבות כסף מאת אנשי העיר בעד האמללים". גדיבי הלב הטו און קשבת לדבריו ובעצם היום ההוא יצאו לסובב על פתחי הנדיבים לאסוף גרבות וכיום המחרת הוא יום ב' דסוכות הלכו שנית ויאספו סכום הגון לערך חמש מאות רז"כ ובמחיר הכסף קנו מזון ומכלת ובו ביום נשלחו שמה שלש עגלות מלאות צרכי אוכל נפש על כל גדותיהן. יהי פועל כפיהם ברוך ובשכר זה ישמרנו ה' מכל צרה ואסון. — מספר המתים במגפת החלי-רע בעיר ראטנא לא נודע אל נכון, יען כי המודיעים משם מכחירים האמת תחת לשונם וברוך המלך לא נתפרסמו עד כה. — ביום הראשון לחג הסוכות מת בביה"ח הנבנה בתחנת מסלת הברזל פה איש צבא עברי אשר נעצר בדרכו לפני תשעה ימים בנסעו מעיר לובלין. לפי דעת הרופאים לא מת במגפת החלי"ר, אך חלה בראשונה בה. — היום התאספו אנשי עירנו לטכס עצה ע"ד התיסדות שני בתי חולים לנגועי החלי"ר אם תפרוץ הלילה בעיר, וגם ליסד בתי אוכל ובתי משתח חמים בעד העניים ובקרוב יוציאו את הדבר מכה אל הפועל. הג"ר.

הצפירה דצמבר 26, 1892 חתימה על מנוי לציתון. ספר fe fe אפיא

שערי חתימה להצפירה על שנת 1893 פתוחים אצלי הח"ם והחפצים בה בלוצק, קאוועל והסביבה יואילו נא להודיעני חפצים ואמלאהו בזריות. ובאמנה עזהיו"ם. החותמים הקודמים הרוצים לקבל את העלים כסדר במעורם יאמו נא להיות זריונים מקדימים להודיעני ע"ד חפצם בהצפירה גם הלאה, ואלה שנשארו לי חייבים מקודם ישיבו לו את המגיע מהם. כן יש לחתום אצלי על היודישע פאלקס ביכ-ליאמעהק שנה שלישית שתצא לאור בקרוב ע"י שלום עליכם באדעססא. כן נמצאים אתי למכירה ספרי הנ"ץ בשם "הלמוד טרוחוק" במחירם הקצוב, וספור חרש בשם "עזרה בצרה" מאת זאבלאצקא, במחיר 20 קאפ" במארקין. העניך געללצער מלוצק.

קאוועל כ"ח תשרי. — לרגלי המקרה הראשון ממגפת החלי-רע, אשר קרה פה ביום שמחת תורה העבר, נקראה אספה בבית הד"ר הנכבד והמצוין ה' וויינבוים, העובד בחיל הצבא בתור רופא הממשלה פה, וביום השבת העבר התאספו שמה המון רב ובתוכם כל נכבדי העיר, והד"ר וויינבוים הנ"ל עלה הבמתה ולעיני כל הקהל הטיף אמרים נכוחים בשפה המדוברת, ויעיר את לב הנאספים על גדל הסכנה הנשקפת לבני העיר וכי חובה מוטלת עלינו להחליץ חושים בסדרים נכונים וישרים לשמירת הבריאות, המחרה והנקיון, וביחוד עורר את לב הנדיבים להתנדב להמיכת העניים במשען כסף למען היות היכולת בידם להתנהג עפ"י חוקי הנקיון ועפ"י תורת הבריאות בעת המגפה, ולמען היותו למופת לאחרים רשם את נדבתו הראשונה עשרים רוב"כ, ויבטיח כי עוד יחזור ויתן וגם קבל עליו להמצא תמיד לבקשה כל איש שידרשנו, יהיה מי שיהיה, עני או עשיר, ובאחרונה עורר אה לבב העם, כי אם יחלה חלילה מי מהם ימחרו להודיע להועדים אשר יוסדו למטרה הזאת, או להחיש רופא אל החולה, יען כי בראשית המחלה נקל להעלות ארוכה להחולה. ואל יעלה על לבם לחשוב מחשבת פגול על הרופאים כי המה יקרבו לשחת את חיי האיש החולה, ואך הכל יהבלון האנשים הבווערים המעלים כזאת על דל שפתותיהם.

אחרי דברי ה' וויינבוים החרו החוקי ה"ה הרב מטעה"מ ה' יוסף ברוק והגביר הנכבד ה' א. ש. פרושזאנסקי ויעוררו בדברים היוצאים מן הלב את און הנאספים, איך צריכים אנחנו להודות להד"ר הנ"ל על טוב לבבו ועל ישרת רוחו בהואילו לקחת חלק בצרכי צבור ולעסוק במ באמונה, ואיך על כל איש לקיים את מצות הד"ר הנ"ל לבל יפול מכל דבריו צרור ארצה, ובוזה תמה האספה.

אנשי עירנו המו און קשבת לדבריו, ובעת נערכו פה שני בתי משתה חמים בעד העניים, גם שני ועדים ושני בתי חולים לנגועי החלי-רע, וסדרי טהרות יערכו בכל פנות העיר. ובוזה הנני משיב תודה לכל הנכבדים אשר עמלו ויגעו בזה, ואשר השתדלו לאסוף נדבות לתכלית הענין מאת אנשי העיר.

— כפי הידיעות האחרונות רפתה כמעט קט
המגפה בעיר ראמנא. ביום כ"ו תשרי חלו שם
שלש נפשות, ולא מת אף אחד, ונשארו חולים
שלשים. בשבוע הזה הוסיפו נדיבי הלב ספה לשלוח
שמה צרכי אכל נפש, כי מצב אחינו האמללים שם
מורה מאד והרעב ישית נוספות על חללי החלי-רע
וכפי עדות הרופאים הנה רבים ימותו שם מרעב. —
— עד היום לא קרה פה מקרה חדש, תהלה
לא, ומי יתן והמקרה הראשון יהיה גם האחרון.
העניך געללער.

04.01.1893 - הצפירה. הרב חיים קסבסקי מת בקובל

אלון בבות

קאוועל (פ' וואהל'ין) ז' טבת. — ביום ו' עש"ק כ"ז כסלו
העבר גוע ויאסף אל עמיו הרב המאוה"ג השלם
בכל מקצועות החכמה ותמדע מוחר'ר חיים קאסאווסקי
וצ"ל בשנת החמשים ושמונה לימי חייו, אחרי עברו דרך
עירנו לרגלי עסקיו ויסר אל בית בנו להתראות אתו, ותנה
סתאם מחלת עוה תקמתהו ואחרי התחסכו שני ימים במכאובים.
על משכבו הלך למנוחות ויפקיד נפשו הערינה ביד של חי,
לראבון לב כל יודעיו ומוקירי שמו, כי זה תאיש היה אתוב
ורצוי לבריות במעלותיו הישרות ובסדותיו התרומיות. כל
יסיו — אף כי טרדות רבות סכבוהו ותקיפוחו — לא מש
מאהלה של תורה, וגם בתבונה ודעת ידיו לו רב, בו צדקה
וחסד נפגשו, אהבת ד' ואדם נשקו, ובמקום שאתה מוצא
גדולתו וכו'.

מעציב היה המחוז עת הובלה לקברות גוית המנוח
ז"ל. בניו נהרו אחר המטה ויגעו בכביה, ואחריהם עם רב
נמשך לתלק לחמנוח הנכבד את הכבוד האחרון וכל מיודעיו
ומכיריו מר הטיפחו, פרשו כפיהם וקדר תלכו. גם הרב הגאון
אב"ד דפה שליט"א הלך ללוות את המנוח עד בית מועד
לכל חי, אך מפני כבוד חנוכה לא נשא עליו מספר וקינה.
חבל על ראבדין ולא משתכחין! יחונן ד' עפרו וישלם נחומים
לכל המתאבלים עליו. תנצב"ה.

אחר ממכבריו ומעריציו מזה בן מזה.

קובצי מכתבים שתורגמו מיידית

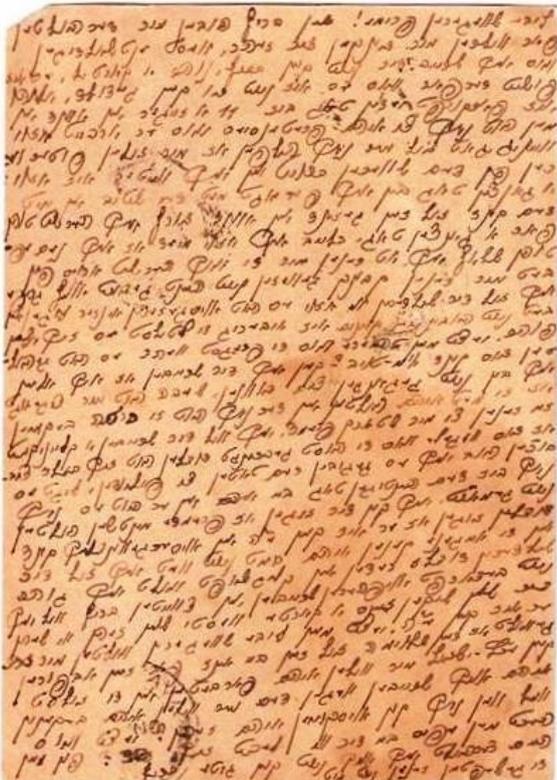
תרגום בני גבירצמן

פעילותו ההתנדבותית של בני גבירצמן עבור ארגון קובל נמשכת כבר הרבה שנים ומתבטאת גם בתרגומי מאות מכתבים מיהודי קובל אל משפחותיהם בישראל. דוגמאות לפעילותו בשנה האחרונה:

1. גלויות ומכתבים - פרומה טנדובסקי- שניצר מהבית

אוסף בתה, בת-שבע גל

תרגום, הסבר ורקע : בני גבירצמן

הדמויות המוזכרות במכתבים:

רוזיע היא אשתו השנייה של האב פרץ והיא אמה החורגת של פרומה, לה נישא פרץ לאחר מות אשתו הראשונה בת-שבע. שלומה, הוא שלמה טנדובסקי, בעלה לעתיד של פרומה. אלי, הוא אליהו, בנו של פרץ ובת-שבע, אחיה של פרומה. אליהו נשוי ואב לילד.

ללא תאריך. החותמת על הבול היא 1938 והחודש כנראה יולי.

גיסה חביבה פרומה!

את מכתבך קיבלנו ואנו מודים לך עליו מאוד.

סלחי לי שאני כותבת לך לא מכתב (ארוך) אלא גלויה. זה לא מפני שאין לי סבלנות. אליהו עסוק כל יום עד 11 בערב ועוד יש טענות נגדו שהוא עובד כל כך מעט. שיעזור לי האל ושאנחנו ניפטר מהלחם (מהעבודה) הקשה. וגם אני עסוקה כל היום עם הבית ועם הילד, שיהיה בריא ובערב אני צריכה להתחיל להכין בשביל כל היום ואני כל כך עייפה, שכאשר אני מתחילה לעשות משהו, אני נרדמת. הנה השבוע כשהיינו צריכים לצאת מהמיטה, היינו, שלא נדע מכך, חולים בשפעת. אני צריכה לתאר לך איך זה נראה כאשר שכבנו במיטה, מבלי שיהיה לנו מישהו (לעזרה) אבל זה מיותר. את כבר מתארת לעצמך לבד.

עכשיו, יקירתי, לגבי מה שאת שואלת מי עזר עם הילד בחג, אני יכולה לכתוב לך שאני עצמי. לא הלכתי לתפילה. שעבה (שייבע) הבטיחה לי שהיא תחזיק אותנו (אצלה) ואחרי כן היא קיבלה פחד. הם מאוד זרים לי. אכתוב לך משהו קטן, שהעגלה שהבאת לדוד'ל (דוד) נשברה מייד ונתתי אותה לאבא שיתקן אותה. אבל היא מוטלת עדיין אצלו עד עצם היום הזה והוא טרם עשה זאת.

אני יכולה לומר לך שאנשים זרים שרואים את דוד'ל אומרים שהוא בלי עין רעה ילד בלתי רגיל ואילו קרובינו אינם מכירים אותו כמעט. אילו הייתי רוצה לתאר לפניך איך הוא מדבר וכמה הוא נבון, לא הייתי יכולה להפסיק לכתוב. במכתב הבא כבר אשלח לך תצלום ואז כבר תראי כמה יפה הוא, בלי עין רעה.

כעת, גיסתי האהובה, היינו רוצים מאוד ששלוימה (הבעל) שלך יבקר אצלנו לפני נסיעתו לארץ ישראל. אנחנו נזמין אותו וגם את צריכה לכתוב לו זאת. אנחנו נכיר אותו. שהרי מתי ייצא לנו שוב לראות אותו?

מה נשמע אצלך? איך אתם חיים? מהבית שלי אינני מקבלת מכתבים טובים. העסקים לא טובים. ושלא תדעי מצרות, באחרונה באטשע (בת שבע?) ובעלה אינם בבריאות, כך ששום הנאה אין אצלם בינתיים. שיעזור האל ושמהיום יהיה טוב אצלנו כולנו ואצלך, אמן!
אני כבר צריכה לסיים, כי כבר מאוחר. תסלחי על כך שאליהו אינו כותב לך. הוא עדיין בעבודה והוא יהיה מרוצה שאני עונה לך וגם את לא תתנגדי לכך, לא נכון?
קבלי דרישת שלום לבבית ונשיקות חזקות
גיסתך הנאמנה חיה'לע.

אליהו ודוד'ל דורשים בשלומך ומנשקים אותך.

פ.ס. האם עוד לא יצא לך לבקר אצל קרובי משפחתי? הייתי רוצה מאוד שתדברי איתם אודותיי.

רקע (מתוך ויקיפדיה) לגלויה שתרגומה מופיע להלן:

במאורעות תרצ"ו-תרצ"ט (1936-1939) סבלה רמת הכובש רבות מהתקפות והתנכלויות מצד תושבי הכפרים הערבים השכנים, קלקיליה, טירה ומיסקי, וספגה אבדות רבות ובסך הכל איבדה 16 מחבריה וספגה נזקים כבדים ברכוש. בשלוש שנים אלו הותקפה רמת הכובש יותר מכל יישוב אחר בארץ, והייתה סמל לעמידה של ההתיישבות היהודית. אחד האסונות הקשים אירע ב-4 באוגוסט 1938, אז נהרגו שישה מחברי המשק כאשר מכוניתם עלתה על מוקש.

קובל, ה-19.6.938

פרומה!

אינני כותב לך כעת מאומה לגבינו, כי אבא בא אליי באפיסת כוחות מאחר שהוא קרא בעיתון של היום, כי אירעה תקרית אצלכם בקיבוץ. (ומשום כך דרש, כי) אכתוב לך ואשאל מה קרה, כי איננו יודעים מה לחשוב. משום כך, מייד עם קבלת (גלויה) זאת ממני, שתיכף תכתבי תשובה ותפרטי אודות הכל, כי אנחנו מאוד חסרי מנוחה.

אצלנו אין כל חדש. אבא מרוויח (עובד) מידי פעם. אצלי הכל כפי שהיה. במכתב הבא אכתוב לך הכל בפרוטרוט.

אני מבקש שוב לענות לי תיכף תשובה.

היי בריאה ודרישת שלום לך.

אחיך הנאמן אליהו.

חיה'לה והילד ואבא ורויזעל (שושנה) ושבה (שייבע) דורשים בשלומך כולם.

כתבי לי גם האם ציינת את היאהרציט של אמא לפני שבועות.

אליהו.

כתובת השולח הרשומה על הגלויה היא:

E. Sznicer

Kovel

Handlova 3 (הרחוב באזור השוק של העיר הישנה, סמוך לרחוב

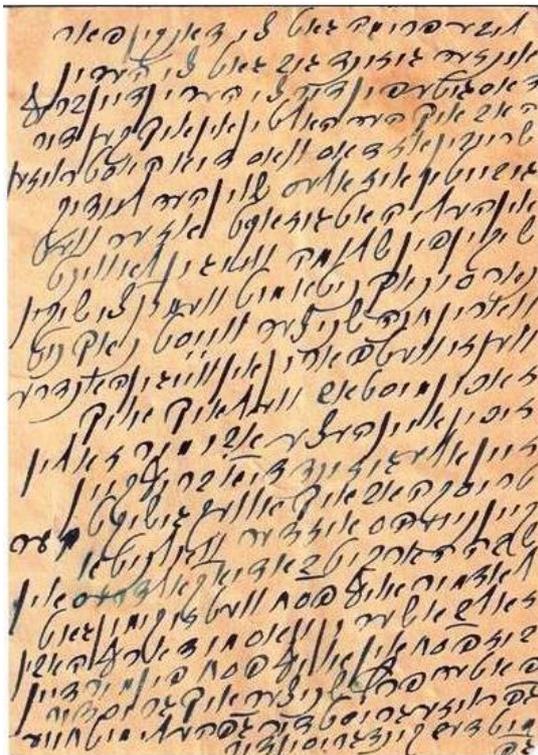
קרוטקה)

ללא תאריך

פרומה אהובה

תודה לאל על בריאותנו. ייתן האל שנשמע ממך טובות.

קיבלתי את מכתבך ואני יכול לכתוב לך, כי מה שביקשת את דמי הנסיעה זה כבר סודר במלואו והעליע (אליהו) אמר כי הוא ישלח משלמה (דרך שלמה?) את כלי המיטה, אבל עדיין אין עם מי לשלוח.

חנה שניצער עדיין איינה יודעת מתיי תיסע ולגבי דברים אחרים, מן הסתם גם כן אני אחפש מישהו. העיקר שנהיה כולנו בריאים.
את המכתב לטריסק שלחתי.

מלבד זאת אין יותר חדשות בינתיים.
שבה עובדת על שמיכות פוך בלאדמיר. לפסח היא תבוא. הלוואי שהאל יצווה (**ושנשיג**) כל מה שנצטרך לפסח, עד פסח.
ממני אביך **פרץ שניצער**.
אני דורש בשלומך ג"פ (**שלוש פעמים**).
רויזע דורשת בשלומך ג"פ.
העלי (**אלי**) עם חייע עם הילד דורשים בשלומך ג"פ.
אני דורש בשלום שלומה (**שאינני?**) מכיר ג"פ.
רויזע עם שבה דורשים בשלום שלומה ג"פ.
העלי עם חייע דורשים בשלום שלומה ג"פ.

חותמת הדואר נושאת את התאריך 25.7.38

פרומה אהובה

תודה לאל על בריאותנו. שייתן האל לשמוע טובות מאיתך.
את מכתבך החביב קיבלתי ובקשר למה שאת כותבת שאת מרצה, אינני יודע ממה. אני משוטט ימים שלמים וחושב רק עלייך. שכן אנחנו שומעים מהעיתונים כל יום כמה אנשים נהרגים, (**ואז**) מסתמרות אצלי שערות הראש. אומנם גם אצלנו יש צרות גדולות. דביינימי (**כנראה ראש העיר**) מייפה את העיר והורסים דירות ישנות. בבית שלנו עדיין לא הייתה הוועדה, אבל אני חושב שב-99 אחוז אני כבר לא בעל הבית הזה. ובשנותי הזקנות לאן אלך. למרות זאת אני חושב רק עלייך, יומם ולילה. ע"כ (**על כן**) אני מבקש ממך שלחי לי תיכף תשובה אודות בריאותך ולא יותר.

ממני אביך פרץ.

אני דורש בשלומך ג"פ ורייזה עם שבה דורשים בשלומך

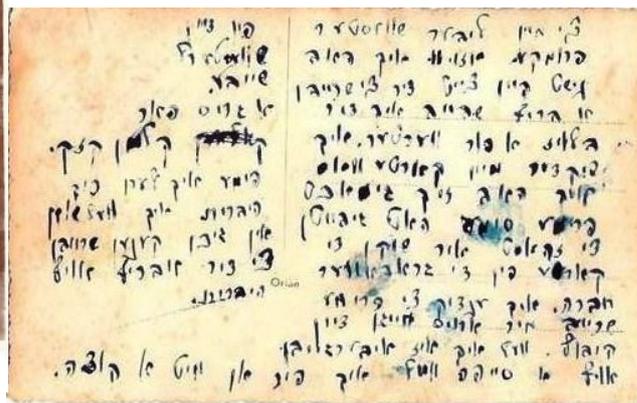
ומנשקים אותך מרחוק.

העלי (**אלי**) עם חיי (**חיה**) עם הילד דורשים בשלומך ומנשקים

אותך מרחוק. עני!

בת שבע (שייבע) שניצער

ללא תאריך

לאחותי האהובה פרומקא.

מאחר שאין לי זמן לכתוב לך מכתב (**ארוך**), אני כותבת לך רק כמה מילים. אני שולחת לך את

התצלום שלי שעשיתי (**שהצטלמתי**).

פרימע, סימע ביקשה שתשלחי לה את התצלום של החבורה מגראכאב (**הכוונה כנראה לגרוכוב**).

אני מסיימת.

פרימע, כתבי לי על הקיבוץ שלך ואקרא זאת באסיפה, כי אני מנהיגה קבוצה מהם (**החלוץ, או**

ארגון ציוני אחר).

אחות'ל שייבע

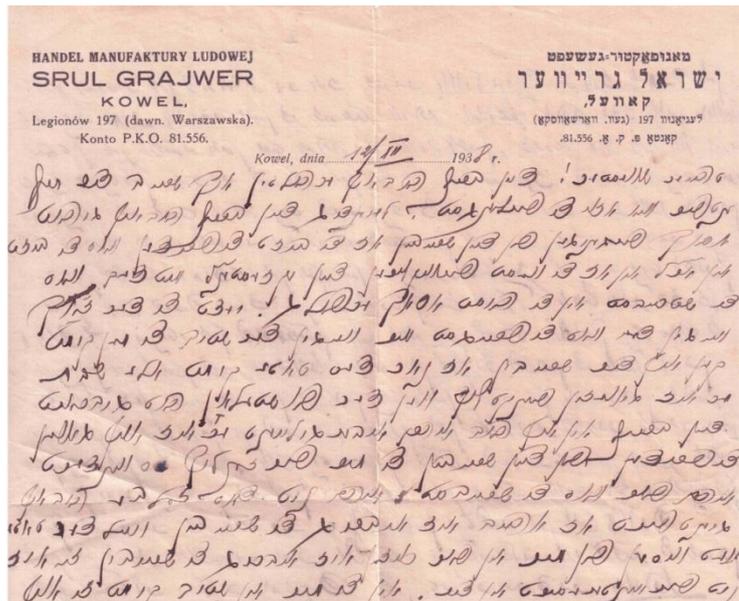
דרישת שלום לקלמן קזק (קוז'ק).
 פרימע, אני לומדת עברית וכבר בקרוב אוכל לכתוב לך מכתב בעברית.
 ללא תאריך. חותמת הדואר היא מה-8.1.39.

פרומה אהובה
 תודה לאל על בריאותנו. שייתן האל ונשמע ממך טובות.
 את מכתבך קיבלתי ואני מבקש ממך, שלחי מכתבים (המיועדים אליי) לכתובתי ולא לכתובתו של אלי.
 זה שאת כותבת לי כי שלומה כבר אצלך משמח אותי מאוד. ובקשר לעריכת חתונה, כמה שזה יצטרך לעלות, בכלל אל תדאגי. מן הסתם אמצא לי כבר עצה (כלומר: אני אסתדר עם זה). העיקר שנהיה בבריאות. וזה שכתבת לרויזע, כי תשלח לך כמה דברים (הכוונה כנראה לבגדים וכלי מיטה), מן הסתם היא תטליא (תתפור?) זאת. אבל אי אפשר להבין את מה שאת כותבת (לגבי) כלי מיטה. כמה כלי מיטה לא כתוב ואיזה כלי מיטה. ע"כ (על כן) שתכתבי (במפורט).
 כעת אשאל אותך: אני רוצה לשלוח לך כמה כפיות קטנות עם שני פמוטים ומצקת (פיינדל?) אחת. האם לשלוח לך או לא? אולי זה יהיה שימושי עבורך. אל תדאגי. העיקר שתהיו בריאים. מן הסתם אמצא לי עצה איך לעזור לכם.
 את יודעת מדוע אני רוצה (שתשלחי לי את מכתביך) לכתובת שלי? נתתי לאלי תמונה שלי בשבועות, כדי שישלח לך ולבסוף אלי לא שלח לך את התמונה. לכן כתבי לכתובתי.
 אביך פרץ.
 אנחנו דורשים בשלומך ובשלום שלומה ג"פ (שלוש פעמים) ואנחנו מנשקים אתכם. דרישת שלום מאלי ומחיה והילד ג"פ.

חנות אריגים
 ישראל גרייווער
 קובל
 לגיונב 197 (לשעבר ווארשאבסקה)

פרומה ואלי שניצ'ר

אחות יקרה!

קיבלתי את מכתבך ואני כותב לך תיכף תשובה, לפי דרישתך. בקראי את מכתבך הייתה לי הנאה מרובה ממה שאת כותבת שאת מרוצה מכך שאת בארץ ושתממשי את קיומך במה שאת שואפת לו ושיש לך הרבה הצלחה. וכעת לעניין. בקשר למה שאת שואלת אותי על הבית (במילים אחרות: מה נשמע בבית), האם באים (לבקר אצלנו), אני יכול לכתוב לך, כי רק אבא בא כל שבת. הוא היה כאשר הדוור הביא את מכתבך וקראתי אותו לפניו. גם הוא היה מרוצה מכתובתך אליו אישית. הפליא אותו מדוע את לא כותבת לו. (על כך) עניתי לו, כי מיותר לכתוב הבייתה (פעמיים) כי אבא ישמע ממני ולרויזע (בכלל) מיותר לכתוב. היא לא מתעניינת בכך כלל. וגם אליו הביתה איננה באה. ושבה'לה בוודאי שלא. איננו יודעים מדוע. זאת אומרת שאנחנו בודדים בקובל בדיוק כמוך בארץ. כי אין כל טובה מאיש (במילים אחרות: איש איננו עושה לנו שום טובה ואין הבדל) אם נישאר לבדנו עם הילד או נטייל איתו. ביום כיפור לא יכלה חיה ללכת להתפלל וישבה בבית, כי דודל לא רצה להיות עם אף אחד אחר ושרה'לה הבטיחה ולא רצתה להיות. היא העדיפה ללכת לטייל ואמרה כי עדיין לא שילמתי לה בשביל השנה הקודמת. עכשיו לגבי דודל, אינני יכול לכתוב לך, כי יידרשו לי חמש חבילות נייר, כדי לתאר אותו. אבל אני כותב לך רק כמה מילים ותביני שהוא ילד טוב מאוד. הוא חכם ובחור נאה. כמובן שאילו היית רואה אותו (במציאות) היית רוצה מייד עכשיו להחזיק אותו (בזרועותייך) ואפילו ללכת איתו לאורך (לטייל ברחוב?).

שם, איפה שאני גר, נמצאים אנשים טובים והוא נמצא אצלם בבית כמו אצלנו. את רויזע הוא לא מעניין כלל. היא לא רואה אותו בכלל.

אצלי (הכל) כמו שהיה. אני עובד בפירמה, כפי שכתוב (לעיל). אני עובד קשה ומרוויח 80 זלוטי לחודש ואני סובל מכך. אינני יכול לעבור (את החודש) מאחר ששכר הדירה והתאורה (החשמל?) והעץ (להסקה) עולים לי 30 זלוטי בחודש. את יכולה לתאר לעצמך איך עוברים זאת, אבל תודה לאל שיש לי אשה כזאת, שיכולה להתאים את עצמה לחיים כאלה.

כעת לגבי מה שאת כותבת לגבי שלומה, כתבתי אליו הבייתה (לבית הוריו) וקיבלתי תיכף תשובה מאביו של שלומה, כי הוא לא נמצא בבית וגם לא בקיבוץ. אולי הוא בדרך. או שיכול להיות כי הוא כבר אצלך בארץ. אם הוא נמצא אצלך, כתבי לי תיכף תשובה וגם שלומה (שיכתוב לי). אני מסיים, כי כבר מאוחר וחיילע תכתוב לך כמה מילים.

היי בריאה.

אחיק הנאמן אליהו

גיסה אהובה פרימה!

אנחנו מודים לך על מכתבך ואנחנו מרוצים מאוד ממה שאת כותבת.

חשבתי לכתוב גם לשלוימה, אבל למרבה הצער כבר היה מאוחר. אנחנו חושבים שהוא כבר נמצא בארץ ישראל. אם כן, כתבי מייד.

אני שולחת לך את תצלומי של דוד'ל שלי. הצטלמנו כולנו יחדיו ונשלח לך (במכתב אחר את התמונה המשותפת). את נראית יפה מאוד בתצלום.

אני שולחת לך את הכתובת של בת דודתי. אם תוכלי, בקרי אצלה ותקבלי ממנה את הכתובת של דודתי. שמה זלאטע ראזענצווייג. הייתי רוצה מאוד שתבקרי אצל הדודה.

קבלי דרישת שלום לבבית ונשיקות, ואותו דבר גם מדוד'ל. גיסתך הנאמנה חיה'לע.

זוהי הכתובת: ג"ה ש. דניאלי. טבריה

פרץ שניצור למעלה מימין, לידו אשתו הראשונה בת שבע. במרכז בכורם אליהו. בצדדים סבא וסבתא.

ללא תאריך

אחות יקרה!

קיבלנו את מכתבייך מבית העולים ומהקיבוץ.

אני מרוצה מאוד מכתבתך (מתיאוריך) אודות הנסיעה וגם מכך שמצאת קיבוץ טוב ושאת עובדת במקצועך ובנוסף לכך ממה שאת כותבת שאת מרוצה מאוד מכך שנסעת לארץ. שכן אצלנו אי אפשר להגיע לשום דבר. ומלבד זאת שזה עושה טוב בעניין נשר (הנשמה?).

בכתבתך אני רואה שאת מרוצה.

עכשיו אני יכול לכתוב לך, כי מהבחור שלך היה מכתב. הוא כותב כי קיבל ממך מכתב והוא חושב רק עלייך. הוא היה רוצה כבר להיות ביחד איתך. גם מזה אני מרוצה. אבל לגבי הבחור שאיתו באת, אינך כותבת מאומה איך נפרדתם וביאזה קיבוץ הוא נמצא. הדבר מעניין אותי מאוד לא מבחינת האישיות שלו אלא מבחינת הפיקציה (פרומה הגיעה ארצה בנישואין פיקטיביים למישהו שקיבל סרטיפיקט ולקח אותה איתו כאשתו כביכול. באותם ימים הירבו לעשות זאת וכאשר הגיעו ארצה, היה הזוג בדרך כלל מתגרש רשמית).

כעת כתבי לי הכל, איך החיים שלך בקיבוץ, האם כבר התרגלת לחברה והאם את מבינה אותם, כי אני חושב שמדברים איתם רק בעברית. באופן כללי, שתכתבי על הכל.

שכחתי למסור לך כמה דברים, שנמצאים בארץ קרובים שלנו: דודתה של חיה'לה ובת דודה בטבריה. ועוד בת דודה שלה, ששם משפחתה קאציץ (קדיץ'?), בתל אביב. כאשר תוכלי להיות אצלם תכתבי לי ואז אשלח לך את כתובתיהם. שכן הדודה נמצאת בפסח (בפתח) תקוה. אבל אם תהיי בתל אביב, תוכלי לשאול על מאיה קאציץ (אולי מאיר קדיץ?) מקובל. שם הבת דודה הוא רחל. ואם תוכלי להיות בפסח תקוה או בטבריה, שתכתבי לי, כי חיה'לה רוצה מאוד שתהיי אצלם, כי הם אנשים עשירים. אכתוב לך מדוע חיה'לה רוצה שתהיי אצלם.

עכשיו לגבינו, תודה לאל כבר ימי הפסח האחרונים. חיים ומתענים (עובדים קשה). אותו דבר אצל אבא. אבא צריך להביא לי מכתב (אלייך, כדי שאצטרף למכתבי זה) אבל אינני ממתין לו, כי אני רוצה שאת תקבלי את המכתב הזה לשבת בדואר אוויר. משום כך אני כותב את המכתב בחנות, בעבודה, ואני גם שולח אותו (מכאן) ולכן חיה'לה לא תוכל להוסיף לו כמה מילים אלייך וגם לא תקבלי מכתב מאבא. אבל אני כותב למען כולם.

הילד הוא שובב גדול. עכשיו הוא סובל בגלל השיניים.

אני מסיים. כאשר אקבל תשובה, אכתוב לך הרבה וגם מאבא, כי חבל מאוד (כמה מילים לא בחרות, אולי:) שמזג האוויר גרוע כל כך ואבא אינו יכול לצאת ידי חובה אתי (לבוא אליי).

היי בריאה ומנושקת,

אחיך הנאמן אליהו.

דרישת שלום מכולם. ואני חייב לכתוב הרבה דרישות שלום במיוחד, כי יש לי הרבה דרישות שלום מיוחדות אלייך. חבל רק על הזמן ולכן אני כותב לך באופן כללי.

אני מצפה לתשובה מיידית. שתכתבי לי איך עבר עלייך הפסח והאם התרגלת לחום.

שלום

פסח עליז וכשר

קובל, ה-22/1 1939

פרומה!

את מכתבך (שנכתב ביום ראשון) קיבלתי ביום שישי לפנות ערב, בעודי יושב ליד השולחן. הייתי מוכרח ללכת לחפש מישהו שיפתח לי אותו (יהודים דתיים אורתודוקסיים נזהרים שלא לקרוע נייר בשבת. משום כך, כשמגיע מכתב אחרי שהשבת נכנסת, אינם יכולים לפתוח אותו בעצמם והם חייבים למצוא להם גוי של שבת שיעשה זאת. ואם אינם מוצאים, הם נאלצים להמתין עם קריאת המכתב עד צאת השבת. כנראה שאלהו מצא מישהו שיפתח את המכתב, למרות שאינו מציין זאת, כי הוא ממשיך מייד לספר שקרא אותו). אבל בקראי את המכתב הייתי מרוצה מכך ששלומה כבר נמצא בארץ. חבל לי רק שאינני מכיר אותו אישית, כי חשבתני שלפני שייסע לארץ, הוא יהיה אצלנו בקובל. משום כך אני מבקש ממך מאוד, שהוא יעשה איתנו היכרות בכתב ושבמכתב הבא (שלך) יכתוב שלומה לנו.

כעת אני רוצה לשאול אותך לגבי מה שאת כותבת ולא מובן לי: האם כבר חשבת לערוך חתונה, אבל אין לך כסף לכך והקיבוץ איננו נותן (את הכסף הדרוש לכך וצריך להשיג את מימון החתונה) רק באופן אחר...

ומה עמדתו של שלומה? הרי אי אפשר לחטוף (הכוונה, כנראה: הרי בעניין הזה אי אפשר למחר ולהחליט לבד).

לפי מה שאת כותבת, את רוצה כבר להתארגן בעצמך לקיום (אולי הכוונה: לעזוב את הקיבוץ ולהיות עצמאית). מסכים. כבר הגיע הזמן. אבל את צריכה לבדוק זאת היטב, שכן לצאת (לעזוב את הקיבוץ) זה קל (אבל איך תסתדרו בחוץ?) ולגבי שלומה אותו דבר. אינני יודע איך זה אצלכם, אבל מנקודת הראות שלי, החיים קשים מאוד. כאשר אקבל מכתב משניכם יחדיו, אוכל לדעת מה לענות לך. אני יודע רק, כי להתארגן בארץ קשה יותר מאשר אצלנו. בקיבוץ כבר הסתדרת מעט, בדיוק כמו שאני במקום העבודה שלי. (אבל כאשר עובדים למען מישהו אחר) אף פעם אי אפשר לזכות במשהו יותר מפרוסת לחם וכאשר עצמאיים זה עניין של מזל. אבל גם כך, כל עוד אתם ירוקים (חדשים בארץ), אתם חייבים לסבול עוד מעט, עד שהאל יעזור לכם לאט לאט.

לגבי החתונה ימצא כבר שלומה עצה. כעת כבר יש לך מי שישקול ביחד איתך (את בעיותיך-בעיותיכם). שכן אתם נמצאים כעת במצב טוב יותר מאיתנו ואת צריכה להיות מרוצה מאוד. אצלנו נוסעים כעת רבים לארץ. זה עולה לאיש 1000 זלוטי והרבה אנשים משלנו כבר מקנאים בך. בוודאי כבר קיבלת את המכתב עם תצלומי של דוד'ל. איך הוא מוצא חן בעינייך? עכשיו אני שולח לך את התצלום של שבה'לע.

אבא כתב לך גלויה ואני חושב שכבר קיבלת גם אותה. מלבד זאת אין חדשות. אצלי הכל כרגיל. עובדים ובקושי מצליחים לחיות. אין לי עזרה מאיש. אינני יכול לשאת זאת. הכל יקר. שכר הדירה עולה לי היום עם ההסקה 30 זלוטי לחודש. את יכולה כבר לתאר לעצמך מה נשאר לי מהמשכורת.

אולי עוד נתראה, אם תהיה לי הזדמנות (לעלות ארצה). כעת מצער אותי מאוד שלא נסעתי לחוץ לארץ, שכן אינני יודע בעצמי מה אעשה מאוחר יותר. הילד גדל וצריכים שיהיה יותר (כסף). רק מוצא אחד יש לי: אני סומך על האל והוא חייב לעזור, כי כל מוצא אחר אין לי. אני מסיים, כי אין לי זמן.

אני מבקש לכתוב לי על הכל והאם את כבר חושבת להתחתן ומה החלטתם. רק לא לחטוף (להיות פזיזים ולצאת) מה... (רמז לקיבוץ). אחיך הנאמן המקווה להתראות איתך. חיה'לה ודוד'ל דורשים בשלומך.

גיסה אהובה פרימע!

היינו מאוד מרוצים ממכתבך האחרון. בוודאי כבר קיבלת את מכתבנו עם התמונה של בנו. איך הוא מוצא חן בעינייך?

מה נשמע עכשיו אצלכם? מה שלום שלוימה. חבל מאוד שלא הכרנו אותו עדיין. האם גם שלוימה מצטער על כך?

רק תסלחי לי שאני כותבת בעיפרון. דוד'ל אינו מאפשר לי לכתוב. בפעם הבאה אכתוב לך יותר. דרישת שלום לבבית ונשיקות

חיה'לי הנאמנה לך.

דרישת שלום לשלוימה הבלתי מוכר לי.

דרישת שלום מאבא.

קובל, ה-25/8 1938

פרימה יקרה!

תסלחי לי על שלא כתבתי לך כל הזמן, (זה) פשוט מפני שהייתי מבולבל בעניין החלפת דירה! שמואל דרש ממני תוספת של 20 זלוטי לחודש, כולל עבור עץ (להסקה) וזה לא בא בחשבון אצלי, וכל הזמן חיפשתי דירה (אחרת) ולא מצאתי, כי שורר אצלנו מחסור חמור בדירות מפני שהורסים בתים. אבל מכיוון שקיבלתי כבר מנה משמואל, (שכעס) מדוע אינני עוזב כבר, בחרתי לי דירה קצת יותר גדולה של שני חדרים ומטבח, כי דירה של חדר אחד עם מטבח לא משיגים. שכרתי אותה ואני כבר גר בה ומרוצה. אפרט לך (איפה הדירה החדשה שלי): אם את זוכרת את טוביה לעכנער, (הוא היה מתגורר במקום) שנקרא שוויינאך, איפה ששוחטים את העופות, או ליד וינוגראד, (שם מצאתי) שני חדרים קטנים ומטבח קטן. שילמתי 220 זלוטי לשנה כולל עץ (להסקה). כך שאת כבר

יודעת היכן אני גר, אם את זוכרת. ובכן, כעת ירד לי עול מהראש. אני צריך רק להיעזר (שיעזור לי האל) שאוכל לשלם.
כעת כבר אכתוב לך יותר מאיתנו ואם לא אני – חיה'לה תכתוב לך.
אני מרוצה מאוד. (השכנים במקום החדש) הם אנשים נעימים מאוד. הם פתחו לפני (את) דלת (ביתם). בספעלנע (כנראה מקום המגורים הקודם של אליהו) אף שכן לא עשה זאת. רק מפני (מלה לא ברורה) שאנחנו עם ילד, כי הם אוהבים אותנו.
חדשות נוספות אין. הכל כמו הישן (כמקודם). חיים ומתענים. העיקר בבריאות.
דוד'ל שלנו הוא בחור טוב, אבל שובב גדול ובחור נבון. נצטלם כולנו ואז נשלח לכם תמונה שלנו במכתב הבא.
אבא כותב לך בעצמו מכתב, כך שתדעי (מה נשמע אצלו). בוודאי שהאל היה צריך לעזור לאבא כדי שהוא כבר לא יצטרך לעבוד במסגרייה (אולי הכוונה לאורווה) השוממת (המדכאת), כי זה כבר קשה לו, אבל למרבה הצער? (סימן השאלה במקור).
כעת אני מבקש שתכתבי לי הכל אודותיך ואם אין לך (כסף לקנות) בול, שתכתבי לי ואני אשלח לך (כסף) בשביל בול, כדי שתכתבי לנו יותר כבקשתנו, פשוט מפני שאנחנו מודאגים (לגבייך) בעיקבות המאורעות בארץ. (ב-4.8.38, כשלושה שבועות לפני שמכתב זה נכתב, עלתה משאית של קיבוץ רמת הכובש, בו נמצאה אז פרומה, על מוקש ושישה מחברי הקיבוץ נהרגו). אחרי מה שהעיתונים כתבו ומכתבך טרם הגיע וכמובן לא ידענו מה את כותבת בו, לא ידענו מה לחשוב. (ולמרות) המאורעות בארץ את במצב טוב מאיתנו, כי אצלנו בגלות לא כל כך טוב בכל המובנים. כעת אני יכול לכתוב לך, כי שלומה שלך לא שלח לנו את התצלום ששלחת לנו. כתבי לו שהוא ישלח אותו לנו וכתבי גם לי מה קורה איתו, האם הוא חושב עלייך והאם הוא חושב להתאים את עצמו אלייך והאם ייצא משהו משניכם יחדיו. שכן אני רוצה לדעת מהכל ואיך החיים שלך בקיבוץ והאם אינך חשה געגועים מאז שעזבת את הבית. אני מבקש לכתוב לי על הכל. אני מסיים, כי כבר מאוחר. אני עייף מאוד היום. אני עובד קשה מאוד במישרתי.
היי לי בריאה, כפי שמאחלים לך גם חיה'לה ודוד'ל.
אחייך הנאמן אליהו. שלום.

ללא תאריך

פרימה אהובה
תודה לאל על בריאותנו. שייתן האל שנשמע טובות ממך.
את מכתבך החביב קיבלתי. רק מה שאת כותבת לי כי שלחת לשלומה לווארשה למעני בול, לא קיבלתי אותו.
כעת אני כותב לך על מה שאת שואלת מהבית (פינוי הבית ע"י העיריה?) בינתיים לא נטפלו אליי. ומה שיהיה להבא, אינני יודע.
לגבי הפרנסה שלי אני כותב לך, כי העבודה נסחבת לה, אבל כל הדברים (שקורים לי עצמי) לא איכפת לי (מהם) בכלל. אני רק משוטט וחושב עלייך, כי אנחנו שומעים כל יום מהעיתונים (על המאורעות בארץ). אבל זה (הצרות שלי בקובל) לא איכפת לי (מהם). מובן שאני מבקש מהאל שיעזור ושיעשה שקט.
מלבד זאת אין חדש אצלנו.
אני יכול לכתוב לך, כי שרה שלך עומדת השבוע להתחתן עם מוטל.
ממני אביך פרץ.
אני דורש בשלומכם ג"פ ושרה עם רויזע דורשים בשלומך ג"פ ומנשקים אותך מרחוק.
אם תהיה לך האפשרות, כתבי לי לעיתים תכופות יותר כמה מילים על בריאותך. יותר אינני רוצה. אלי כותב לך מכתב נפרד.

מכתב שלא נשלח שכתבה פרומה ברמת הכובש

רמת הכובש

ללא תאריך, כנראה אוגוסט או ספטמבר 1938. לא בחר מדוע המכתב לא נשלח לקרובים בקובל. ייתכן שהגיע קודם לכן מכתב מקובל, או שהכותבת לא רצתה להדאיג את המשפחה בקובל על המצב הבטחוני הקשה ברמת הכובש.

אליה החביב וח'ילה אהובה וילד חביב!

מפליא אותי מאוד מדוע אינכם כותבים לי כל הזמן שום מכתב. כבר עברו חמישה שבועות מאז ששלחתי לכם מכתב ועד כה לא קיבלתי כל תשובה. אני משוטטת כמבולבלת. אינני יודעת מה לחשוב. כל כך הרבה זמן לא היה לי שום מכתב לא מכם ולא מהבית (מאבא). הרדיו אצלנו מסר, כי בקובל הייתה שריפה גדולה. נשרפו (בתיאון של) 30 משפחות. כיתבו לי היכן זה נשרף, כי אני דואגת מאוד.

ומה נשמע אצלכם. ומה שלום הילד. ומה נשמע אצלנו בבית (אצל אבא). אני גם מבקשת מאוד מכם שתכתבו לי מייד תשובה ולספר על הכל, כי אני כבר לא בן אדם מרוב דאגות. אני אומרת לחבר'ה (כאן), כי משהו קרה ולכן אין לי מכתב זמן רב כל כך. אז הם אומרים לי, כי זה שום דבר. מן הסתם התעכב המכתב. אני לא רוצה להאמין במה שהם מרגיעים אותי ואני טרודה במחשבות על הבית. ובכן, אני מבקשת מכם עוד פעם, שמייד עם קבלת מכתבי תכתבו לי מייד תשובה. לו הייתה לי אפשרות לשלוח לכם מכתב לפני מספר שבועות, הייתי כותבת לכם מכתב כבר מזמן. אבל למרבה הצער לא יכולתי. (כנראה שבקיבוץ רמת הכובש היה קיצוב בכתיבת מכתבים שהגביל את החברים במשלוח מכתב להורים רק אחת לכמה שבועות, בגלל הקשיים הכספיים של הקיבוץ).

עכשיו אני פוחדת שהמכתב עוד יתעכב בגלל הצורך להמתין עד אשר ישלחו אותו. אני חושבת שזה כבר לא ייקח זמן רב. שכן דיברתי עם הגיזבר (וביקשתי ממנו) כי ידאג לכך שהמכתב יישלח עד כמה שאפשר יותר מהר. הוא הבטיח לי, כי יסדר זאת.

אני עובדת במטבח כל הזמן. אני מרגישה טוב מאוד. רק דבר אחד (מצער אותנו): שהיתה תקרית עם החברה מגרוכוב. אני חושבת שזה היה אפילו מקרה ידוע, כי הכל היה כתוב בעיתון: שלושה חברים שלנו מגרוכוב נהרגו בין השמונה (שמשאיתם עלתה על מוקש ב-4 באוגוסט 1938). אחד מהם היה חבר שהבחורה שלו הגיעה לא מזמן. הם גרו יחדיו רק חודש אחד. ערכנו (לכבודם) מסיבה בגללם, כי הם נכנסו לחדר משפחה. והנה בדיוק כעבור חודש הוא נהרג. תאר לעצמך איזו טרגדיה עברה עלינו. והבחור השני היה הפיקציה שלי (זה שפרומה נישאה לו באופן פיקטיבי ועלתה ארצה ביחד איתו, כביכול כאשתו). החבר'ה הטובים ביותר. אנחנו עדיין חיים באבל. ואם לא די בכך אני עוד צריכה לדאוג למה שקורה בבית.

בשבוע שעבר קיבלתי משלמה מכתב. הוא כותב לי, כי הוא נמצא בבית (של הוריו) והוא מתכוון להיות עולה. אלא שאין לו כל כך הרבה כסף (לשלם עבור כרטיס הנסיעה שלו). הגישו לו (דרישה לתשלום של) 600 זלוטי. סכום אדיר. כך שאינני יודעת אם הוא יוכל להיות עולה, כי אין לו כל כך הרבה כסף. הוא כותב לי כי הוא יעשה מאמץ גדול וישיג את הכספים. שכן הוא רוצה להיות עולה עד כמה שאפשר יותר מהר על מנת להיות כבר בצוותא אתי... הוא רוצה שכבר יבוא הקץ למכתבים, כי הוא מתגעגע מאוד. (ובכן) יכול להיות שהוא אולי יבוא. אינני יודעת בוודאות. להתכוון הוא מתכוון. החבר'ה כותבים לו כל פעם שאני נעשיתי הרבה יותר יפה משהייתי קודם. האוויר השפיע טוב מאוד עליי ולכן אני נראית מאוד נאה. לו רק לא היו לי המקרים הללו (הכוונה כנראה להתקפות של הערבים על הקיבוץ), היה לי טוב מאוד.

במחנה (בתוך הקיבוץ) עצמו שקט מאוד. יש אצלנו משמר גדול ובדרכים שבהן היינו נוהגים לנסוע לעבודה, מוצב היום צבא (בריטי), כך ששורר שקט גם בדרך. וכך מתנהלים להם החיים... העלייה

אינה נבהלת (אינה מושפעת לרעה) מכך וחבר'ה באים ארצה. צריכות כעת להגיע כמה פלוגות. איך הם יבואו נשמר בסוד, של איש אסור לדעת אותו. אסור לכם לספר זאת לאיש. (ייתכן שהכוונה היא להעפלה).

כתוב לי איך מתנהלים חייכם. ואיך נראה הילד? ואיך אתם חשים כולכם בבריאות.

(ללא חתימה)

דברי הספד של פרומה על יעקב כהן ("הפיקציה שלי") שנהרג בפיגוע בקיבוץ

שקט ומסוגר היה יעקב כהן. לא גיבור. לא בעל תווים מיוחדים יוצאים מהכלל. שקט ומסוגר. פועל פשוט. חבר טוב. אדם טוב. חבר מהשורה.

חייתי איתו. עליתי איתו יחדיו כאשתו הפיקטיבית. ובכל רגע אפשר היה להבחין באופיו הטוב. באהבת האדם שלו, כאן ברמת הכובש.

שקט ורגוע. פועל פשוט. לא זכה אפילו לראות את הארץ. מדי פעם רצה להתנתק (לצאת) ולראות את הארץ. אבל לא היה לו אומץ לבקש חופש.

ערב אחד, לפני התקרית מזעזעת ישבנו יחדיו, קבוצה של חבר'ה מגרוכוב ופטטנו. יעקב דיבר בפחד מפני המחר, מפני הנסיעה לעבודה, כשמלווה אותו תחושת פחד: האם נגיע? והוא לא הגיע.

כה צעיר, כה חדש בארץ. לא זכה להיות בארץ שלמענה הקדיש את מיטב שמתיו הצעירות. אבל אין כוח בעולם שיוכל לקרוע את שמו של חבר נאמן מליבנו.

כבוד לזכרו, פרומה

הנצחת משרד הביטחון:

כהן, יעקב

נולד בשנת 1907 באסצילוג שבווהלין, רוסיה. בנערותו למד בישיבה ובשנת 1933 יצאה להכשרה חלוצית בעיר וונגרוב שבפולין. במאוס 1938 עלה לארץ ישראל והתקבל לקיבוץ רמת הכובש. בקיבוץ נודע בצניעות הליכותיו ובשתקנותו. הוא מילא את חובותיו בנאמנות והיה אהוב על חבריו. בז' באב תרצ"ח (4.8.1938) חמישה חודשים בלבד לאחר עלייתו ארצה, בדרכו מן העבודה לקיבוץ, עלה הרכב שנסע בו על מוקש. שמונה מחברי המשק נהרגו, יעקב ביניהם. הובא למנוחת עולמים ברמת הכובש.

שמו הונצח בחוברת הזכרון - חוברת על השמונה - תרצ"ט-1939.

(דף זה הוא חלק ממפעל ההנצחה הממלכתי 'יזכור', שנערך ע"י משרד הביטחון)

2. משפחת גולדשטיין מקובל (שבתאי ופיגל- בעלי בית מרקחת)

מכתבים וגלויות שהגיעו לבתם מרים הנשואה לישראל וולק מירושלים ולבנם יעקב גולדשטיין סטודנט בטכניון בחיפה.

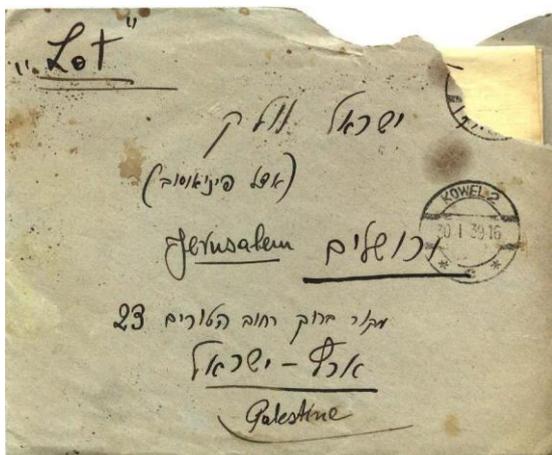

יה
רם
וול

ר: רקע משפחת גולדשטיין

שני הורי ילידי קובל. אימי מרים (מיוסיה) וולק לבית גולדשטיין (בת שבתאי וציפורה לבית ברכה ומשה שטפר) לאימי, שהיתה הבת הבכורה, היו שתי אחיות רבקה (ביבה) ושרה (סוזי) ואח צעיר יותר יעקב (יאשה). סבי שבתאי גולדשטיין היה רוקח והיה ברשותו בית מרקחת. אבי ואימי ז"ל התחתנו בקובל בשנת 1932 ועלו ארצה ב-1935 באוניה שעגנה בנמל יפו ומיד עלו לירושלים ושם גרו עד יום מותה של אימי.

מלבד הורי שעלו ארצה בשנת 1935 גם האח של אמא, יעקב (יאשה) עלה ארצה שנה יותר מאוחר. למד בטכניון בחיפה וקיבל דיפלומה של מהנדס. לפני מלחמת השחרור התקבל לעבוד בעיריית נתניה והתמנה מאוחר יותר להיות סגן מהנדס העיר. עד לפטירתו ממחלה קשה ב-1970. סבי וסבתי ואחיותיה של אימי נספו עם שאר אנשי קובל. עלי לציון שהורי, ומאוחר יותר גם דודי יעקב גולדשטיין, עלו ארצה עקב הבקשה שהוגשה ע"י לאה בן דוד - אחות סבי שבתאי- אשתו של משה (מקס) שיסד את בית הספר לרפואה הדסה על הר הצופים (נהרג ב-1948 בשיירה להר הצופים). כמו כן יהודה לביטוב (מיסד קיבוץ קרית ענבים וממקימי בנק הפועלים ואביה של הטיוטת הראשונה, זהרה לביטוב) היה בעלה של זיתה לבית גולדשטיין, בת דודה של אימי, שעזר כספית לעליתם ארצה.

מבין עשרות הרבות של המכתבים והגלויות שהגיעו מקובל והשמורות בידי יהורם וולק, בנם של ישראל וולק ומרים לבית גולדשטיין, מצורפים להלן כמה מהמכתבים הכתובים בידי (מהוריה ואחיותיה של מרים לבית גולדשטיין).

חלק משמות המזכירים במכתבים:

פיגל- האם מקובל של יעקב גולדשטיין ומרים וולק-גולדשטיין. שבתאי- שבתאי גולדשטיין- אביה של מרים ויעקב החיים בישראל. ביבה- רבקה גולדשטיין, בתם של שבתאי ופיגל. חיה בקובל.

סוזי- זו שרה, בתו של שבתאי גולדשטיין החיה בקובל.
מאסינקא/ מאסה/מרים - מרים וולק לבית גולדשטיין. בארץ.
ישראל-יק - ישראל וולק, בעלה של מרים לבית גולדשטיין, גם הוא מקובל.
יהורמיל/ארי-לי - יהורם, הבן של מרים וישראל וולק החיים בארץ.
יעקב/יל/יעקב/ישקעלי - יעקב, הבן שבתאי גולדשטיין, סטודנט בטכניון שבחיפה.
בולי גרינבלט - בעל חנות חשמל בקובל. בנותיו מאשה ובלה עלו לארץ לפני המלחמה.
בארושק- ברושק- בני זוג מבוגר החי בקובל.
יהודה - כנראה הכוונה ליהודה לביטוב שנישא לזיטא גולדשטיין, ממשפחת גולדשטיין מקובל.
ס. מילשטיין - ס. מקובל- מוריץ מילשטיין סטודנט בטכניון ביחד עם יאשה. הוריו בת שבע ויוסף.
יזרא ליברמן - הגר בתל אביב. ע"פ פולישוק: שוטר בארץ. היגר לשווייץ?
גב/ גאסקא- גב גסקו. אחותה ברטה מתחתנת עם אחיו של נחום סוסנה. חיים בקובל.
ראיא ראזעס- רעיה רוזס - גרה בקובל.

מכתב 1, משנת 1938 קובל תחת השלטון הפולני

חלק ראשון של המכתב כתוב בעברית. (ללא תיקונים)

15.2.938

אהובי ויקירי!

את מכתבכם מיום 6.2 ביחד עם שני המכתבים-ליך (כנראה הקצרים) של ישקה יקירנו קבלנו ביום הששי ז.א.
ב- 11.2 בעד מה אנו מודים לכם מאד.
מיוסה יקירתי, מעמקי לבי אני מודה לך על החבילה ששלחת לישקה ועל התענינותך בו. באמת אני שמחתי על
זה מאוד שהוא לכל הפחות לא מרגיש את עצמו כל כך גלמוד בהיותו בעיר אחרת בין אנשים זרים ועוד יותר
שהוא כל כך עסוק שאין לו אפילו פנאי לקנות מה. וגם תודה לך חביבתי בעד העוגה האנגלית ששלחת לנו אף כי
עוד לא אפיתי אותה אבל כנראה עגה טובה היא ועכשיו יקירתי אמלא את בקשתך ז.א. אכתוב לך א רצפט של
הפורימדיגע קראפען (קרוב לודאי שהכוונה ל"אוני המן") אף כי אני עושה (מכינה את העוגה) זאת בלי
פרופרציה בכל זאת אכתב לך:
(המשך המכתב כתוב ביידיש)

...לוקחים קילו קמח, כוס סוכר, שתי ביצים, חמאה או שמן מאכל כוס אחת ושמן אפילו עדיף על חמאה, ואצלכם
הרי יש שמן איכותי, ומעט "באקין" (אבקת אפייה), ומעט אמוניאק (זו לא טעות).
ההכנה:

לערבב היטב את השמן עם הסוכר. לאחר מכן להוסיף את הביצים ושוב לערבב היטב. להכניס את הקמח עם
ה"באקין" והאמוניאק, ללוש ובמקרה שהלישה אינה יוצאת אחידה, אפשר לצקת מעט מים חמים. לאחר מכן
מרדדים דק מאוד ומפזרים על דף הבצק בתערובת הטחונה של פרג, סוכר ופיסטוקים קלופים. חותכים (את דף
הבצק) לפסים ומקפלים למשולשים. את הרי זוכרת איך עושים זאת, לא כן, מאסינקע? ואופים.
לאחר האפייה, מחממים בסיר קטן מעט דבש, משליכים לתוכו כמה משולשים ושוב מחממים. אבל צריך לשים
לב לנענע קצת את הסיר עם המשולשים, כדי שהם לא יישרפו. וכאשר הם כבר שחומים היטב, להשליך מתוך
הסיר. וכך לעשות עם כל שאר המשולשים.
איכלו לבריאות.

אם תהיה הזדמנות ומישהו (שנוסע מכאן ארצה) יסכים לקחת, אשלח לכם אוזני המן.
שיעזור האל ושנוכל להתמסר לשטויות כאלה.

אני מאמינה, כי כבר בוודאי קיבלת באמצעות אטלס (שם משפחה) את החליפה לישראל"יק, את 30 הגלולות וזוג
אחד של נעלי בית שחורות בשביל ישקע. הייתי כבר רוצה מאוד מאוד לדעת האם החליפה טובה (מתאימה) לך,
ישראל"יק האהוב. אם המידה לא מתאימה לו, את צריכה לתקן. ואם היא מוצאת חן בעיניך, לבש אותה בבריאות.
משמח אותי מאוד שקניתם שם "לאסען" (הגרלה? פיס?) ועוד ביחד עם ישקע. יעזור האל שתזכו בכל, אצלכם
ואצלנו. [בוודאי קיבלתם את ה-Loss שלנו ששלחנו לכם]. שגם את, מאיוסי, צריכה לזכות.
אומרים שבמהרה ייסע מכאן ישקה ארמניק. אולי נוכל לשלוח איתו משהו.
כולנו, תודה לאל, בריאים.
הישארו בריאים ומאושרים.
אמכם האוהבת, המנשקת את כולכם בלבביות והרבה, הרבה פעמים.
פייגל

אני דורשת בלבביות בשלום כל ידידינו ומכרינו. דרישת שלום מיוחדת ממני לשיינדל קריסטל. שתכתוב לנו פעם על מצב בריאותה.

קובל 1936.

תמונה משפחתית לפני עליית ישה ארצה

מכתב 2 בעברית, כחודשיים לפני פלישת רוסיה לקובל.

2.7.939

אהובי ויקירי!

את מכתבכם מ-18.6 קיבלנו ב-26.6 יחד עם המכתב'ל של ישקה וגם את התמונה של יהורמ'ל שיחיה, בעד הדודה מרים מלויבלין (לובלין) וכמובן תיכף שלחנו את התמונה אל הדודה. אני מתארת לי איך הדודה מרים תשמח בתמונה הנחמדה הזאת.

אהובי, מה נשמע אצלכם? איך אתם כל כך מרגישים את עצמכם? שמחה אני מאוד שיהורמ'ל כבר מרגיש טוב, תודה לאל. ייתן ה' גם להבא שתהיו כל כך, יקירי, בריאים, שמחים ועליזים תמיד ושלא תדעו מכל רע.

בוודאי קיבלתם את מכתבנו האחרון עם התמונות שלנו. ז.א. (זאת אומרת) שלי ושל אבא אצל החנות שלנו. איך הנכם מוצאים אותנו?

יקירי, זה כמה פעמים כתבתי לכם שתשתדלו ללוות אצל מי אצלכם בירושלים כמה לירות, ז.א. שלוש-ארבע, כמובן אצל איש כזה שנחוץ לו לשלוח הנה כסף ואנחנו נעביר פה את הכסף תיכף אחרי כתבכם אלינו שקיבלתם. וכתבתי לכם אפילו שתפנו אל **אטלס** או **גבירצמן יוסף** [הם שולחים לפעמים הנה כמה כסף. כה אמרה לי האם של גבירצמן] ואתם לא עניתם לנו כלום ועל כי תנצלנו אין שום הזדמנות (**אולי הכוונה שאם לא תנצלו את ההזדמנות, ייקח עוד הרבה זמן עד שהיא תחזור**).

וגם עכשיו שמעתי שבמהרה, בעוד חודש או ששה שבועות יבואו הנה **טאלי בוקסר** עם אשתו מתל-אביב. אוליי תפנו אליו והוא יעשה לכם את הטובה הזאת. הייתי מאוד רוצה שיקל לכם מעט ואינני יכולה למצוא את הדרך והאופן. בבקשה לענות לי על כל זה שאני כותבת לכם.

איך מרגיש **יצחק פוגאטש (פוגץ')** את עצמו? בבקשה למסור לו את פריסת שלומנו, בבקשה שיכתוב גם לנו כמה מילים, איך הוא מצא את כולה ואת ישקה. אצלנו אין שום חדשות חוץ מזה שזה כמה ימים נמצא אצלנו הדוד פיני מקרמניץ (**ביידיש:**) בענייני עבודה.

מאסינקה, הכבר תפרת לך את השמלה שקיבלת מלאה? כתבי לי בבקשה אם חסר לך ואולי יהיה לנו הזדמנות ונשלח לך או ליהורמ'ל היקר.

ישראל'יק יקירי, אני דורשת בשלומך הטוב ושיהיה לך מצב רוח יותר טוב משהיה לך במכתבך האחרון. שלום רב לכם יקירי ונשיקות חמות לכולכם ולחוד ליהורמ'ל הנחמד. אמכם פייגל

בבקשה למסור לישקה את המכתב'ל, בעד מה אני מודה לכם למפרע.

משפחת גולדשטיין הצעירה. קובל שנות ה-20

מכתב 3, שלטון פולני, תאריך לא ידוע

בעברית:

שלום רב לכם מרים, ישראל ויהורמ'ל חביבי!!
מה שלום יהורמ'ל המתוק?

זה עכשיו יצאה מביתנו מרת **סוק אסתר**. היא מסרה לנו פריסת שלום מכם וסיפרה את החוכמה של יהורמ'ל

כשהייתה אצלכם עם **גיטל דרוג**. וגם פריסת שלום מיעקב. בעוד חודש היא נוסעת מכאן. כיתבו בבקשה מה לשלוח לכם. מה שנוכל, נשלח. בטח תיקח; כי את שמלת מרימ'ל נשלח איתה. אני חושבת שמחר נקבל מכם מכתב וגם מיעקב. אנו שולחים כאן גם ליעקב (**דרישת שלום**). בהזדמנות תשלחו לו גם את מכתבנו. כך אצלנו שום חדשות. כולנו, תודה לאל, בריאים. יכול להיות שאסע מעט לדודה שרה. כיתבו מה נחוץ לכם.

4 הילדים של משפחת גולדשטיין : מימין יעקב (ישה) שעלה במכבייה, מרים (מאיוסע) שעלתה. שרה (סוזי) ורבקה (ביבה) שנספו בשואה.

שלום רב
אחותכם, המנשקת אתכם הרבה פעם
שרה
נשיקות מיוחדות ליהורמ'ל.
פריסת שלום לכל קרובינו ומכרינו.
שלום רב
שרה

ביידיש:

מאיוסע יקרה ואהובה!
במקרה אני נמצאת כאן אצלכם בבית וזה מאפשר לי לכתוב כמה מלים במכתב הכללי הזה (**המכתב שבו משתתפים כולם**).
המצב אצלנו כעת אינו טוב. הנחמה היחידה שלנו הייתה אילו אצלכם היה נעשה שקט (**שהמאורעות ייפסקו**). שרק יהיה מה שכולנו מקווים לו ואז כולנו נהיה מרוצים.
התצלום של הבן שלך הוא יוצא מהכלל. אני מאחלת לך ולבעלך שאינני מכירה, שהילד יגדל בריא ושאתם תחיו בבריאות ושנקבל מכם מכתבים טובים.
אני פורסת בשלום לאה ובעלה וכל קרובינו.
פאת שופמן

בעברית:

אהוביי!
מה שלומכם?
תודה רבה לכם בעד מכתבכם. ייתן ה' ויהיו מכתבכם הבאים משמחים לב כל קוראם.
באמת איננו יודעות איך ובאיזה אופן היינו יכולים לעזור לכם, אף כי כל כך היינו רוצים לעשות כזאת.
מה שלום יהורמ'ל החביב?
היום דיברנו הרבה מאוד עליכם והתוצאות מזה שהייתי עוד יותר רוצה לראותכם ולע"ע (**לעת עתה**) הדבר אי-אפשר.
האם מיעקב אתם מקבלים לעיתים תכופות מכתבים? מה הוא כותב בכלל ומה עם הבחינות שלו? בכלל הוא כותב אלינו מעט מאוד מאוד. כששואלים אותו מה נחוץ לו, כי הלא סוף סוף לא עשינו בשבילו במשך כל הזמן שום דבר – הוא כותב תמיד ששום דבר לא נחוץ לו. ובכן אולי את, מאסינגה, את תכתבי לנו ונשתדל לשלוח לו. אולי נוכל לשלוח עם **סיומה זסק**, שנוסע בעוד חודש ולכן כיתבו לנו כבר!
היו שלמים ובריאים. כל טוב לכם ואנו, הלואי שנשמע הרבה בשורות טובות אחת מהשני.
פ"ש (**פריסת שלום**) לכולם.
שלום
ביבה

ביידיש:

ילדים אהובים ויקרים!
תודה לאל על בריאותכם ו(**על בריאותו של**) יהורמ'ל והרבה תודות על מכתבכם.
אני משתתף בתחושותיכם, ילדיי האהובים, אבל אסור לשקוע בייאוש מרוב ספקות. (**ובעברית**): "גם זה יעבור". (**ושוב ביידיש**): חייבים להתנחם ולקוות לזמנים טובים יותר וממילא גם האנשים יעשו טובים יותר. צריך גם להסכים, כי בשום מקום לא טוב יותר לנו היהודים (**ובעברית**): ו"צרת רבים חצי נחמה" ו"שחי" (**נתכופף**) ונעבורה".

(ובידיש): אני מקצר, כי המקום (על הנייר) קטן מידי.
היו בריאים וכמובן רק חזק ואמץ.
אני מנשק אתכם כולכם בלבביות ואת יהורמ'ל במיוחד.
אביכם
שבת

מכתב 4- כחודש לפני פלישת הרוסים - 8.8.1939

ילדים אהובים, מאסה, ישראל ויהורמ'ל!
ביום שישי שלחנו לכם חבילה והיום אנחנו כותבים לכם מכתב מפורט יותר.
כעת אני כבר יודעת יותר במדויק מה שאנחנו שולחים לכם עם שורה שיפר גורין. אני חייבת להדגיש לפניכם, ילדים אהובים, כי שורה בעצמה, כאשר מסרה לנו את פריסת השלום מכם, הציעה לי שאם אנחנו רוצים לשלוח משהו לכם, היא תיקח ברצון רב מאוד וגם בשביל יהורמ'ל המתוק, שיהיה בריא וחזק, רק לא בגדי גברים. ובכן, בהחלט קיבלנו ברצון את הצעתה ואנחנו מנצלים את ההזדמנות הזאת ושולחים איתה כמה דברים. למשל: בשבילך, מאסינקה, זוג נעלי בית שחורות, שני זוגות גרביים מצוינות. על הצד השמאלי התפר הוא בחוט כותנה ורוד. על אחד מהם יש אפילו ראשי התיבות של שמך, M.W., (רקומים) מהמפעל, כאילו במיוחד לך. הזוג השני נקרא Gri-Gri. סט של גופיה ותחתונים עבים, קופסת פודרה ובקבוקון של או דה קולון. חבל שזה בקבוק כה קטן. בדיוק לא היה לנו בקבוק גדול יותר. וכן 25 אספלניות, שהלוואי שלא תצטרכי אותן. ולמען יהורמ'ל המתוק זוג מכנסיים כחולים (קצרים?) מחוייטים בסיגנון זאקופאנה (מקום נפש בפולין), יפים מאוד. אני חושבת שהם עוד יהיו מעט גדולים עליו. לובשים אותם אפילו בלי חולצה אבל בכל זאת רצינו לתפור חולצת באטיסט (כותנה דקה), אבל כבר לא הספקנו, כי רק ביום שישי זה קיבלנו את המכנסיים מוורשה ועוד זוג מכנסונים בכחול כהה עם חולצה בהירה מקושטת בכפתורים(?) כחולים. אני מתארת לעצמי כמה יפה זה יהיה וכמה יתאימו לו שני המלבושים האלה. שילבש אותם בבריאות.

אני מבקשת מכם מאוד, ילדיי האהובים, צלמו את יהורמ'ל לובש את הבגדים הללו ושילחו לנו את התצלומים הללו, דבר שנהיה אסירי תודה לכם עליו.
ביבה הביאה את כל אלה לשורה ביום שישי, כי היום, זאת אומרת יום ראשון בערב, הן נוסעות מכאן, היא וגיסתה (לבר מי היא).

אתמול, שבת, קיבלנו את מכתבכם מה-30.7 בו את כותבת מאסינקה אהובה, כי יהורמ'ל, שיהיה בריא, כבר מתיישב בעצמו, בשעה טובה וגם קם בעצמו. נו, תודה לאל. אני מרוצה מאוד. שיהיה לכם בריא וחזק ושתגדלו אותו בקלות.

כן ביקשת, מאסה, שנשלח לך חתיכת סטעזשקי (הכוונה כנראה לסוג של אריג לילדים). תארי לעצמך באיזה מצב הייתי כאשר חשבתי לעצמי איך אוכל להשיג ולקנות בשבת את הסטעזשקי וביום ראשון בוודאי שאין להשיג זאת וכל כך כאב לי שלא אוכל לשלוח אותה עם שורה. תארו לעצמכם, יקירי, איזה מזל יש ליהורמ'ל, שיהיה בריא: בדיוק בעוד אנחנו מושבים איך וכיצד להשיג את חתיכת הסטעזשקי הזאת, כדי שנוכל לשלוח אותה עם שורה, בדיוק אז עוברת לה גויה אחת ומציעה למכירה בדיוק כזאת חתיכת סטעזשקי כמו שאני צריכה. אני קוראת לה הבייתה ומבלי להתחשב בכך שהיתה זו שבת, אני קונה ממנה את הסטעזשקי שהייתה ירוקה עם פסים ומייד לקחתי אותה אל שורה ומבקשת ממנה פעם נוספת, שתיקח את זה איתה, כדי שתקבלו אותה אם ירצה השם באותו זמן כמו שאר הדברים.

ראי נא מאסינקה איזה מקרה מוזר. שיהורמ'ל ילבש אותו לבריאות.
אנחנו לא כותבים בנפרד לישיקה, מתוך מחשבה שבקרוב הוא כבר יהיה אם ירצה השם אצלכם. דירשו בשלומם בלבביות בשמנו.
הישארו כולכם בריאים.

אני מנשקת אתכם הרבה פעמים ובמיוחד את יהורמ'ל.
אימכם וסבתכם
פייגל

ילדים אהובים ויקרים.
אני מודה לכם על מכתבכם ותודה לאל על בריאותכם ובריאותו של יהורמ'ל. אני מאחל לכם כל טוב ובקשר לכל הדברים האחרים כבר כתבה לכם אמא.

אצלנו, תודה לאל, הכל בסדר.
אני מנשק אתכם פעמים רבות
שלכם
שבתי

בשוליים כתבה שרה בעברית:

שלום לכם חביבי!
מה ששולחים כבר כתבה האם. בטח תתחדשו בכל המלבוסים החדשים. ייתן ה' שנוכל לשלוח
אחד לשני דברים יפים וטובים אמן. תכתבו אחרי כן אם הכל קיבלתם ואם טוב תצטלמו.
היו שלמים, בריאים, שמחים ועליזים. כל טוב.
אני מתארת לי כמה יפה יהיה ליהורם המתוק אותם הבגדים. אוי כמה הייתי רוצה לנשק אותו
ולצבוט אותו מעט.
שלום רב.
אחותכם, המנשקת אתכם הרבה פעם.
שרה

בשוליים העליונים של המכתב, במהופך עוד תוספת בעברית:

שלום רב לכם חביבי!
מה שלומכם ושלום יהורלה החביב?
שלחנו לכם עם שורה כמה דברים. אף כי לא עשיתי שום דבר בשביל בנכם היקר, כי לא היה לי
פנאי כבר – שולחים אנו בשבילו (בגדים) קנויים, כמדומני שיפים מאוד. ליבשו הכל בבריאות
והשתמשו בכל בבריאות.
אז מה שלום ישקה? האם הוא נמצא כבר אצלכם? ומה מראפיל?
בשביל הבחורים אני אשלח דבר מה בהזדמנות אחרת. אולי עם מוטיל ווקס, שיבוא בטח באותם
הימים – היום-מחר.
כיתבו לנו (כתם דיו מסתיר מלה או שתיים). בשביל ישקה רוצים לשלוח בעט וועש (כלי מיטה), כי
בטח אין לו כבר.
ומה עוד?
שי המי-הקולון [אינני יודעת איזה בקבוק שלחו לך] אולי יתחלקו כי לא שלחנו הפעם לחוד
היו שלמים ובריאים. כל טוב לכם.
הרבה הרבה נשיקות- ביבה.
האם זהר'קה (זהרה לביטוב, לעתיד הטייסת המפורסמת) ילדה יפה?
מה עושה בתיה?
את השמלה של מרימ'ל לא שלחנו כי היא כבר בטח קטנה אבל בכל זאת אולי נשלח עוד
בהזדמנות.
פניה האם היא יפה (כתם דיו מכסה כאן כמה מילים)
פריסת שלום לכל ונשיקות מביבה

מכתב 5, כ-5 חודשים תחת השלטון הרוסי, מכתבים לבן הסטודנט בטכניון

8.2.1940

בן אהוב מאוד!

במשך כל זמן המלחמה (כלומר: מאז אוגוסט 1939) קיבלנו ממך רק גלויה אחת ויחידה מחיפה.
ענינו לך מייד וכתבנו עוד כמה פעמים, אבל איננו יודעים אם אתה מקבל את מכתבינו. תאר
לעצמך, ילדי האהוב, כמה אנחנו מוטרדים ומודאגים בקשר אליך. אבל תודה לאל שבשבוע שעבר
קיבלנו ממאסע וישראל'יק מכתב עם שני תצלומים של יהורמ'ל היקר והמתוק שלנו וגם אתמול
קיבלנו מהם מכתב. הם כותבים בו, אכן, לגביך, יאשקעלי האהוב, כי הם קיבלו ממך מכתב שבו
אתה כותב להם כי השנה הלימודים (בטכניון) מעט קשים יותר, כי מוכרחים להיות נוכחים
בהרצאות. מצער אותי מאוד כאשר אני מתארת לעצמי כמה קשה לך הכל, בני האהוב, לדאוג
בעצמך לקיומך (לפרנסתך) ובנוסף לכך עוד לקחת על עצמך את עול הלימודים. לו היינו יכולים,
לפחות לסייע לך בכך.

ישקילה, אינני יודעת אם זה נכון, אבל אצלנו אומרים, כי כל אלה שלומדים אצלכם נעזרים בהקלות מסויימות. כלומה: משחררים אותם מתשלום שכר לימוד. כתוב לנו על כך. ובכן, מה שלומך, ילדי האהוב? איך הבריאות שלך? אני מאמינה לך שיש לך מעט מאוד זמן לכתוב, אבל בכל זאת אני מבקשת ממך לכתוב לנו. מכתביכם גורמים לנו הנאה גדולה מאוד. בהזדמנות, אני מבקשת ממך לכתוב לנו מה שלום **יאשקע מוטיוק** (**יעקב מטיוק**). הוריו מודאגים מאוד, כי הם עדיין לא קיבלו ממנו שום מכתב. אנחנו, כולנו, בריאים תודה לאל. גם כל קרובינו. היה בריא וחזק ושיעזור לך האל ושכלל משימותיך ילווה אותך המזל. אני מנשקת אותך הרבה פעמים.

אמך
פייגל

קובל, 8.2.1940

יעקב אהוב!

איך הבריאות שלך? האם אתה עובד גם היום כה הרבה כמו בשנה שעברה? כפי שאתה רואה ממכתבה של אמא, כתבה לנו מרים שתחיה בקשר אליך, כי לא תהיה לך אפשרות ללמוד בשנה הנוכחית. זה מצער אותנו מאוד, אבל לצערנו, להקל עליך במובן של תמיכה (**כספית**) אין לנו האפשרות.

כתוב לנו איך הולכת לך העבודה וכמה שעות ביום אתה עובד והאם אתה לבוש כראוי. כל הזמן קיבלנו ממך רק גלויית דואר אחת ואנחנו כבר כתבנו לך כמה פעמים, אבל איננו יודעים האם אכן קיבלת (**את מכתבינו**).

כתוב לנו על הכל וגם על כל הבחורים הקובלאים, כי הוריהם, למשל של **מאטאיק** (**מטיוק**), לא קיבלו מבנם כל הזמן שום חדשות.

אצלנו, תודה לאל, הכל בסדר. כולנו בריאים.

כרגע עדיין אין לי עבודה, אבל במשך הזמן מן הסתם אקבל עבודה.

אזיע (**שרה/סוזי?**), שתהיה בריאה, עובדת בבית המרקחת של **פרידריכסון**. ביבה אינה לומדת כעת והיא בבית. אחרי כן אוליי תחפש גם היא עבודה כתלמידה (**כסייעת בבית מרקחת?**) ואוליי באיזו מישרה אחרת.

אנחנו מתגוררים באותה דירה. מלבד זאת אין שום חדש. היה בריא ושמח.

אני מנשק אותך בלבביות,

אביך שבת.

אני דורש בשלום כל קרובינו ומכרינו.

”לזיכרון מאת אמא פייגה”

מכתב בעברית:

יעקב'ל חביבי!

מה שלומך?

את גלוייתך האחת קיבלנו, בעד מה (**עבורה**) אנו מודים לך. כתוב הרבה ובטח כמה יגיעו. גם אנו כותבים הרבה. אנו שולחים גם למרים מכתב.

איך בעבודתך? בטח קשה. ובאיזה אופן תוכל להתלמד? בטח בשנה זו יותר עבודה בטכניון? כתוב מהכל בפרוטרוט.

אצלנו כולם תודה לאל בריאים. אני עובדת בבית המרקחת של **פרידריכסון**, ממה שאני מאוד שבעת רצון. כמה אקבל אינני יודעת לעת עתה. נראה.

יעקב'ל, עם מי אתה נפגש שם בחיפה? האם אתה רואה את **סמויש רויטער** (**סמוש רויטר**)? תכתוב אם ראיתו, כי אצלם בבית אין עוד אף מכתב אחד.

אולי יש לך איזו תמונה? שלח לנו, כי את התמונה שלך עם יהורי לא קיבלנו. שלום רב לך וכל טוב.

אחותך, המנשקת אותך הרבה הרבה פעם.

שרה.

ישיקה היקר שלום רב לך!
מה שלומך? לו ידעת כמה היינו רוצים לראותך כבר מקרוב ולהיודע מפיוך על כל הפרטים והכללים, שפה מעניינים אותנו ומובן שבייחוד (אנו מעוניינים בפרטים) על חייך אתה – מדוע אתה כותב כה מעט, האם גם בשביל אותם כמה מילים אינך יכול לעזור לך (להתפנות) כמה רגעים או איזו שעה לכתיבה?

היינו מאוד רוצים לעזור לך, בכדי שתוכל מבלי לעבוד השנה – להתלמד ולגמור את הטכניון, אבל באיזה אופן לעשות את זה ואיך? אין אנו יודעים. אצלנו, תודה לאל, כולם בריאים.

ככה, (אין) שום חדשות, אף כי רבים הם (החדשות). (רמז למצב עם הכיבוש הסובייטי). אני שבתו מלבוב, כי קודם כל החיים שם קשים מאוד, מכיון שהכל עלה ביוקר ו-60 הרובלים, הסטיפנדיה שמקבלים שם אצלנו, אז זה כטיפה לים. כשהכל יהיה נורמלי יותר [מתי?], המחירים יקפצו אחורה ולא יהיה בלגן, אז יהיה טוב יותר. לעת עתה חוץ מכל זה אולי אוכל לקבל מישרה עם אותן הצעות שיש לי ואם אני רוצה ללמוד, אז אני צריכה להגיש את הניירות שלי לאינסטיטוט, שהוא כאן אוניברסיטה וללמוד שם מינימום שלוש שנים, מה שלעת עתה לא כל כך נחוץ זיך שטופען (להידחק).

כתבנו היום מכתב גם לירושלים. הלוואי ויבואו המכתבים אליכם וגם אלינו. אני מבקשת אותך שוב הפעם, כתוב יאשענקה אם תהיה לך שעת הכושר. כתוב הרבה ועל הכל ואנו מודים לך מעומק לב למפרע.

האם יש לך זמן פנוי ואיך אתה מבלה אותו? עם מי אתה מתראה? מי מן הקובלאים? מה עם מוריץ (משה מילשטיין)? מסור לו פריסת שלום לבבית ואולי יכתוב לי גם הוא כמה מילים? אני מאוד מבקשת ומובן שאענה לו.

יצאו את קובל כבר: רבקה בר (לימים קדרון), מוטל ווקס (מרדכי וקס-יואלי), אחותו של ברל בס (כנראה, מלכה) ועוד בחורה אחת, צוויק, שיש לה כבר בעל בא"י עם שם משפחה אחר [אינני יודעת איזה] (כנראה סוניה צוויק-אייזנבוים) ובטח ימסרו לכם פריסת שלום מאיתנו. הרבה, הרבה נשיקות לך ואיחולים מעומק לב – אחותך ביבה.

פריסת שלום לכל הקובלאים הנמצאים איתך יחד ולמשפחה.

אנשים שהושיטו עזרה ליהודי קובל בעת המלחמה

חסידי אומות עולם שזכו לאות רשמי במסגרת "יד ושם" (פרוט סיפורם נמצא באתר קובל באינטרנט):

מחוז קובל, חסידי אומות העולם פולנים:

ז'ימקייביץ וולדיסלב
ז'ימקייביץ מריה
וולוז'ינסקה יוספה
קמיטוב מיקולאי וקרולינה
וולושינסקי, גב'
רוטקובסקי, משפחה
פיסקורק קז'ימיירז'

מחוז קובל, חסידי אומות העולם אוקראינים:

קבורט מיכאל
קוסובורוב פטרו והלנה
נסטירוק, משפחה
אומלינוק, בני זוג
אוזניאק, משפחה
ירמוליוק בני זוג
זיניוק, משפחה
גניטיוק איזק
קספרוק ורה
גירון, משפחה

הערה:

הרשימה הבאה נלקחה ממקורות שונים, יש להניח שלא כל המקורות מבוססים. גם אם מדובר בהושטת עזרה חלקית ומוגבלת בזמן, היא ניתנה תוך כדי הסתכנות מושיט העזרה. קרוב לוודאי שברשימה גם כאלו שעזרו ליהודים תמורת כסף, רכוש, או טובות הנאה אחרות. (עדכון שני)

עדויות מתוך ספר קובל:

שם האיש	פרטי האיש	מהות העזרה	מוסר המידע	עמוד בספר
כללי, צעירות פולניות	חברות ליהודיות מתקופת הלימודים	אספקת מזון ליהודי הגטו	בן-ציון שר	422
צ'רניאק	מהנדס פולני. עובד עירייה. גר ברח' מונופולובה	העברת ידיעות ועזרה לאנשי היודנראט	אפרים פישמן	449
צ'ון, פאוול	מהנדס פולני. עובד עירייה. גר ברח' מונופולובה 61	העברת ידיעות ועזרה לאנשי היודנראט	אפרים פישמן	449
טרפילובסקי, ינקה או דורה	פקידה, פולניה	עזרה ליהודים בזהות בדויה	אפרים פישמן	449
גולואושק	בעל מאפייה ליד בית הקולנוע ברח' מיצקביצ'ה	הסתיר את העד ואת אחיו	אשר פרס	450
דרוקובה	בעלת משק זקנה בכפר זילני	הסתירה את העד ואחיו בבור ברפת	אשר פרס	453
(שם לא ידוע)	מנהל חווה סמוך ל-רוז'ישץ	הסתיר בנות ברפת	רבקה-שטרן גולדשטיין	465
בויקו	שומר מכלאת פרות ומחלבה	הסתיר ברפת ובאחו וארגן תעודת לידה	רבקה-שטרן גולדשטיין	466
ברליקו	משפחת בפטיסטים. גרו ברח' לוצקה	עזרה לתושבי הגטו. אספקת תעודת לידה	לולה פרידמן- אינגבר	469
פרז'מובסקי (בת)	לאביה בית המרקחת	עזרה ולא הסגירה	סימה רייכשטול-פנטורין	474
סמניוק רומן	איכר זקן בכפר, 12 ק"מ מקובל	עבודה ומחבוא בשדה	סימה רייכשטול-פנטורין	475
יעקב ו-קטז'ינה גאליוניק	זוג זקנים פולנים דתיים מחווה ליד הולובי	הסתרת 4 ילדים יהודים	מרים קוז'ק גולדשטיין	478

עדות הניצולה סופיה זיסקינד (לימים צופיה שוורץ)

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
כללי, צעירות פולניות	חברות מתקופת הלימודים	הכנת תעודות זהות מזויפות. אוכל	סופיה זיסקינד מחולון	במהלך ראיון

עדות הניצול משה/מיכאל בבצ'וק

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
אבדיביץ איליושק	אוקראיני. שכן של בבצ'וק, רח' ולדמירסקה	החביא 2 אנשים תמורת כסף ודאג למחסורם	מיכאל בבצ'וק מחיפה	במהלך ראיון

עדות הניצול אשר פרס (בנוסף לעדות בספר קובל)

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
מספר איכרים	בכפרים סביב קובל	אוכל, כלי עבודה ויעוץ היכן להסתתר	אשר פרס מנתניה	זיכרונות בכתב

עדות הניצולה דורה גודיס (בנוסף לחסידי אומות עולם שיזמה)

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
איש צבא גרמני	כנראה מה-SS הבריח בחורה ללבוב עד סופה הטראגי	הסתרת לילק'ה פישמן יפיפייה בת-18	דורה רופה-גודיס מבני-ברק	ראיון מ-22.6.06
כללי, גויים	בעיקר פולנים	הסתכנו ונכנסו לגטו והביאו מזון. קיבלו תמורה		

עדות הניצול יהושע פוצ'טר - דוארי

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
שוטר מקוף אוקראיני	בעת האקציות, שוטר מכר משפחה	עזר לבני משפחת פוצ'טר להימלט ליער	יהושע פוצ'טר מיפו	עדות במסגרת משפט נאצים, גרמניה (1964-6)

עדות הניצולה חוה ווגשול (כיום אווה ריץ')

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
כללי, גויים, בעיקר פולנים	במהלך הבריחה מקובל ובמהלך נדודיה. כולל שהייה במנזר	עזרה. נמנעו מלהסגיר את העדה ואת חברותיה	חוה ווגשול מארה"ב	ראיון במסגרת מוזיאון השואה 23.8.1990

עדות יהודי שברח והגיע לגטו וורשה

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
מספר אנשי ז'נדרמיה אוקראינית בקובל	בעת האקציה הראשונה שנשמרה ע"י השוטרים	העלימו עין ואפשרו למספר יהודים להימלט	עדות פלטי 16.7.1942	ארכיון רינגלבראום (חב' 16 של הארגון)

עדות ביד ושם של נינה רוסמן-קפלן

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
שידושבסקה szedeszewskis בוזינסקה	פולניות בשכנות למכסת רופה בקובל.	שידושבסקה נוצרייה פולניה, מחסה לכמה ימים. בוזינסקה נתנה פרוסת לחם.	נינה רוסמן- קפלן	מכתב שכתבה. מסמך יד ושם 114M1E

על פי עדויות במשפט הנאצים שנערך באולדנברג גרמניה (1964-6)

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
ד"ר יגר, רופא ראשי בית חולים הצבאי בקובל	לבורנטית שעבדה איתו.	ניסה להצילה. וגם הזוהיר את העובדים היהודים מפני ההשמדה המתוכננת	ד"ר יגר	עדות עצמית
שארנוב, סמל הנס איטה hans eith (איית) קרל פורהארט- karl furhart (פירכרט)	פקידי הז'נדרמריה האוקראינית	תעודת מסע כפולניות+ סידור עבודה לנינה קפלן ולאמה מארי שטולמן	פירכרט, איית (וגם הניצולות)	עדות בנוכחות נינה קפלן/פלוטניצקה ואמה מארי/מיכלינה שטולמן/פלוטניצקה. עדות ביד ושם של נינה רוסמן-קפלן.

עדויות מאוחרות של תושבי קובל לא יהודים (אין הצלבה לאימות העדות)

עדות יולה סטיפנובה לוצקביץ

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
עדות של יולה על עצמה	הגטו שבעיר העתיקה	הביאה אוכל למשפחת בסקין	יולה גרה שם כל השנים. כיום רח' וולדמירסקה 40	שיחה ב- יולי 2007 (תרגום סימה שיכמן)
לב ו-ויקטור - שני אחיה של העדה	בני משפ' ווגשול שגרה בשכנות אליהם	הצעת מחבוא. זיוף שם ל- אנה ווגשולסקיה.		

עדות ז'נה רומסיון-בלופשטיין

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
מניה פודולסקיה שכנת מוסרת העדות	צעדת יהודים ברחוב מגוריה בלוויית שומרים גרמניים	זרקה כיכר לחם ליהודים	גרה כיום ב- וולדמירסקה 51 בעבר מס' 82.	שיחה ביולי 2007 (תרגום סימה שיכמן)

עדות אשה אוקראינית הגרה כיום ברח' וולדמירסקה 12. ילידת שנת 1932

שם האיש	פרטי זיהוי	מהות העזרה	מוסר המידע	פרטים:
אדם זקן ובודד	מקובל 2 (שכונת עובדי רכבת)	הציל משפחה 3 נפשות בבונקר מתחת לאדמה	חבינה אולגה בעבר זלוגה. ילידת קובל 2	שיחה באוגוסט 2011 (תרגום: דנה בלובשטיין)

ליקוט החומר: צבי רז - יוני 2013

שיקום שברי המצבות מבית הקברות היהודי בקובל

מהלך ועיקרי התפתחויות הנושא עם ציר הזמן:

הידיעה הראשונה שהתקבלה על גילוי שברי המצבות היתה מחווה בוכולד מפריז:

9/10/2011

In a military garrison close to the Palace of culture, we found many tombstones. The soviets used them in way to build lanes. Now they are building an hotel on the place of the military garrison and the workers found tombstones under the lanes. I spoke with the head of the building site. He promised me to keep for a while the tombstones but we have to find a place to put them!

I spoke to somebody of the VAAD but I don't have any answer for the moment. May be we have to contact Yad Vashem?

I would like to have your opinion.

הצענו לחוה לאסוף את המצבות שנמצאו, ועד שיוחלט מה לעשות איתם, להעבירם לאתר ההנצחה בבכובה. חוה התנגדה ואמרה שאין לערבב בין אתר הנצחת השואה והמצבות של מתי בית הקברות. לבקשתנו שלחה כמה צילומי שברים.

שלחנו את דנה בלובשטיין (אחיינית סימה שיכמן), אז תושבת קובל, שעזרה לנו רבות בביקור האחרון בקובל (קיץ 2011), לגשת לאתר בו נמצאו המצבות ולדווח על הנעשה שם. דנה נפגשה ועדכנה אותנו על המצבות שראתה ועל השיחות עם בעלי המקום. התברר שחיה פנתה במקביל גם לכמה ארגונים באוקראינה/והלין וגם לפעילה קובלאית מקומית.

על מנת לא לחבל בפעילות של הגורמים השונים הוחלט בוועד הארגון להפסיק בשלב זה (סוף 2011) את הפעילויות בנושא.

לא דווח על התקדמות של ממש בנושא (חורף אביב 2012). בסוף אוגוסט 2012 נסעו לקובל במסגרת עצמאית בנות דור שני, ענת פרלמוטר-שבו וניצה גרוס. ביקשנו מהן לבקר באתר בו נמצאו שברי המצבות. כשחזרו מהביקור עם צילומים של השברים ודיווחו על מצב העניינים בו תקוע הפרויקט הוחלט בישיבת הוועד לחזור ולנסות לקדם את הנושא.

הוחלט לפתוח במבצע התרמה. סכום הסף הנדרש לתחילת הפעילות נקבע על 5000 דולר. נשלחה האגרת הבאה לחברים:

15.9.2012

עזרה בתשיפת מצבות של יהודי קובל

לפני כשנה נודע לנו על חלקי מצבות רבים של יהודי קובל שנמצאו במחנה צבאי לשעבר הממוקם ליד בית הקברות ("החדש") של יהודי קובל (שהיה פעיל עד שנת 1941). בית הקברות נהרס בשנות השמונים בפקודת השלטון הסובייטי והוקם שם אולם תרבות ופארק. את המצבות לקחו אנשי הצבא לסלילת שבילים במחנות הסמוכים לבית הקברות.

כיום חלקן של המצבות טמון באזור העומד לפני בנייה קרובה ונדרש ללא דיחוי לחשוף את האבנים לקבצם יחד ולדאוג להנחתם מחדש כאנדרטה לזכר יהדות קובל. על פי הידוע לנו עיריית קובל הסכימה להקצות שטח מהפארק שעומד בחלקת בית הקברות הישן, למטרת הצבת המצבות שהתגלו ויתגלו. צילומים מצורפים למטה.

לפעילות הצלה זו נדרש מימון שאינו באפשרות הכספית הקיימת של הארגון. אנו קוראים לצאצאי בני קובל בעלי היכולת להירתם ולתרום לנושא חשוב זה.

שביל שברי מצבות שנלקחו מבית הקברות "החדש" בקובל
 (מידע וצילומים, אוגוסט 2012: ענת פרלמוטר-שבו, ניצה גרוס-רובינשטיין)

תוך כחודשים הגיעו תרומות לסכום המינימאלי הנדרש לתחילת פעילות ההנצחה. נשלח
 מכתב לתורמים:

מכתב תודה לתורמים

ברצוננו להודות לך מקרב לב על תרומתך לארגון יוצאי קובל בישראל, תרומה שנועדה לפרויקט שיקום שברי המצבות בבית הקברות היהודי בקובל. לשמחתנו עד עתה כבר נאסף הסכום המינימאלי (כ- 20 אלף ₪ שהם כ- 5000 דולר) לתחילת פעילות השיקום. נבדוק את האפשרויות העומדות בפנינו בהתחשב במגבלות הקיימות בקובל/באוקראינה. על פי ניסיונו בעבר (גנבת חומרי ברזל מהאנדרטה בכוכבה), בא בחשבון רק מבנה העשוי חומרים בלתי ניתנים לפירוק. המחשבה כרגע היא על הצבת משטח בטון בגודל הנדרש, בתוכו יותקנו שברי המצבות שיימצאו עד מועד תחילת העבודה. נשמח לשמוע דעתכם בנידון. אנו מקווים שנוכל כבר בתום עונת החורף בקובל להתחיל בפעילות השיקום. ושוב אנו מודים לכם על התרומה החיונית לביצוע פעילות קדושה זו.

- וועד ארגון יוצאי קובל בישראל

בסיכום מבצע ההתרמה נשלחה לתורמים האגרת הבאה:

תורמים לפרויקט שיקום המצבות (עדכון לתאריך 20.1.2013)

אנו שמחים להודיע שנכון לתאריך ה- 20.1.2013 עבר סכום הכסף שהתקבל את המינימום הנדרש ומגיע כיום לכדי \$8000. אנו מאוד מודים לכל אלו שתרמו עד כה.

יש לציין לשבח את תרומתה הגבוהה במיוחד של חברתנו רחל מלכין שאיפשר את פעילות השיקום.

תרומות נדיבות של אלף ₪ ומעלה התקבלו מחברי הארגון הבאים: אביטל חוה, בורק יעקב, בורק שרה, גילברט יורם, גל-עד מירית, גרוס ניצה, גרינשפון יוחנן, דוביצקי צבי, זלצר קלה, כפרי יהודית, מלכין רחל, פרלמוטר-שבו ענת, וחברה שביקשה להישאר בעילום שם.

רשימת התורמים לפרויקט שיקום המצבות:

שם משפחה	שם פרטי		שם משפחה	שם פרטי
אביטל	חווה	23	ורוצלבסקי	מלי
איזנטל	לאה	24	זיו	רחל
בורק	שרה	25	זלצר	קלה
בורק	יעקב	26	חלמיש	זיוה
בן-יצחק	אבינועם	27	חשין	תמר
בקי	רות	28	יוגב	רינה
בראל	יוסף	29	כפרי	יהודית
ברזניאק	יהודה	30	ליפשיץ	מינה
ברזניאק	מרדכי	31	מלכין	רחל
בקר	דב	32	פרל	גילה
גורן	דיתה	33	פרל	ישראל
גיברט	יורם	34	פרלמוטר-שבו	ענת
גיטליס-רוט	שרה	35	רבינר	אריה
גילאור	בלהה	36	רובנר	עליזה
גל-עד	מירית	37	רז	צבי
גלפר	ישראל	38	שבט	ענת
גרוס	ניצה	39	שגיב	שבי
גרינשפון	יוחנן	40	שושן	בועז
דוביצקי	צבי	41	שטיין	נחמיה
דיין	יעל	42	שניאור	שלמה
זזה	צבי	43	שפירא	משה
וינגרטן	נילי			

בברכה ותודה מקרב לב, וועד הארגון.
 בשלב זה הסתבר שראש קהילת לוצק, סרגיי שברדובסקי, היהודי אחראי על כל פלך ווהלין,
 וכמובן על קובל, מעורב בנושא וקיים פגישות עם ראש עיריית קובל ועם בעלי החלקות בהן
 נמצאו שברי המצבות.

ענת פרלמוטר-שבו שהכירה את סרגיי שברדובסקי מהסיוור שעשתה בקובל ובלוצק באוגוסט
 2012 המשיכה להתכתב עם האיש באמצעות המתורגמן אלכס. לפי דברי סרגיי ראש העיר
 הבטיח להקצות שטח אדמה (10 מ' על 25 מ') בבית הקברות היהודי, ממנו נלקחו המצבות לפני
 שהמקום הפך להיות פארק עליו הוקם בית התרבות המקומי (שנות ה-80). סרגיי כתב לנו
 שהוא מבקש מראש העיר הקצאת שטח גדול יותר, שהוא ימשיך לחפש מצבות (מתחת לאדמה
 ולאספלט, בחלקות שהיו בעבר מחנות צבא סובייטים), ומתכוון להזמין ארכיטקט לתכנון הנחת
 המצבות במקום ובגודל הנדרש.

20/12/12

דיווח מס' 1 לתורמים:

מבירורים עדכניים עם גורמים בוהלין המעורבים בנושא השיקום עולה: כרגע פעיל בנושא מר סרגיי סרגיי שברדובסקי, יושב-ראש קהילת יהודי לוצק, המייצג גם את כלל יהודי ווהלין, אדם שיש לו מהלכים בעיריית קובל. תודתנו לענת פרלמוטר-שבו על עזרתה והתיאום עם האנשים מאוקראינה.

סרגיי מסר לנו שעיריית קובל הקצתה שטח של 10 מטר על 25 מטר למטרת הצבת שברי המצבות. על פי דיווחו: קבלן הבניה בשטח המיועד לבניית מלון, שבו טמונות המצבות, כבר אסף וריכז את השברים שהיו על פני השטח. סוכם עם הקבלן שבמהלך עבודות החפירה, יוציא וירכז גם את המצבות שנמצאות מתחת לפני השטח. כל המצבות יועברו בסופו של דבר לשטח שהקצתה עיריית קובל. בשלב הבא יש כוונה להיעזר באיש מקצוע (מעצב או אדריכל) לצורך תכנון אנדרטה. לארגון יהודי לוצק באוקראינה ולעיריית קובל אין בשלב זה תקציב לביצוע השיקום.

לאחר למעלה משנה, בה עניין השיקום לא התקדם ע"י הגורמים באוקראינה, החלטנו בארגון יוצאי קובל בישראל להירתם לנושא קדוש זה.

הצלחנו עד עתה לאסוף למטרת השיקום מעל הסכום המינימאלי המוערך לביצוע הפרויקט.

עדיין לא ברור איך יתבצע שיתוף הפעולה בינינו לבין הגורמים האחרים המעורבים בנושא. לקראת האביב הקרוב, המועד הרצוי לנו לתחילת בניית האנדרטה בפועל, נודיע לתורמים על התפתחויות בנושא.

במידה שלא נצליח להגיע לשיתוף פעולה שישביע את רצוננו, והגורמים האחרים יתעקשו על תוכנית שלא נוכל לקבל או לממן, נחזיר למעוניינים את כספי התרומות.

נשמח לשמוע הצעות והערות ולצרף לפעילות בנושא זה חברים המעוניינים בכך.

בברכה,

וועד ארגון יוצאי קובל

בתכתובות חוזרות ונשנות עם סרגיי הסתבר שהוא לא היה מוכן לסטות מהקף הפרויקט שעליו החליט, או לחלקו לשני שלבי עשייה.

פרטים: סרגיי דחה את הצעתנו להקים ללא דיחוי בשלב זה אנדרטה במימונו מהמצבות שנמצאו ובשטח המסוכם עם ראש העיר. גם הצענו לסרגיי תשלום עבור פעילותו בעזרה לארגון וביצוע שלב הראשון של הפרויקט. כאמור סרגיי מתעקש על ביצוע הפרויקט כמקשה אחת. הוחלט בישיבות וועד מורחבות, אליהן הוזמנו גם נציגי התורמים, להמתין להתפתחויות ולראות מה ישיג סרגיי.

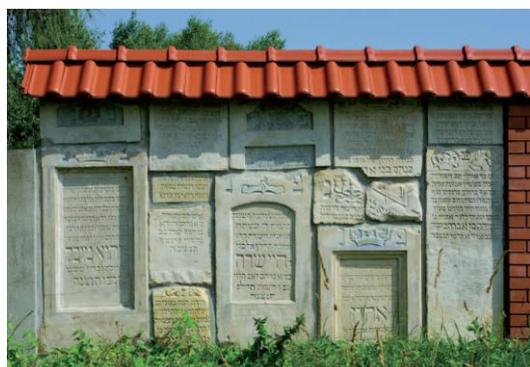
חשוב להבהיר, שלאחר שסרגיי הודיע לנו שחלקת אדמה מוגבלת כבר אושרה לו באזור בית הקברות לשעבר ע"י ראש העירייה, **עקרונית גם אנו מעוניינים להקים את האנדרטה באזור שהוקצה** (עדיפות על פני אנדרטה נוספת בבכובה). אנדרטה בבית הקברות היהודי תהווה הנצחה לכאלף מהנרצחים בקובל. (מדובר על כאלף היהודים האחרונים שהסתתרו במחבוא ושרדו את האקציה הראשונה והשנייה בבכובה. הם נתפסו בחודשי קיץ 1942, הובלו לבית הכנסת הגדול בקובל ומשם נלקחו לבורות הירי בבית הקברות היהודי החדש).

אפשרויות ליישום אנדרטה משברי מצבות שכמה עיירות בפולין:

הצילומים נלקחו מ:

http://fodz.pl/download/album_fodz_www.pdf
שפרסמה הקרן לשימור מורשת יהדות פולין על פעילותה ב-10 שנות קיומה.

בעקבות ההתפתחויות שלחנו אגרת נוספת לתורמים:

דיווח מס' 2 לתורמים:

במחצית השנה שעברה מהדיווח הקודם נמשכו בירורים עם גורמים בוהלין המעורבים בנושא השיקום. בתחילת חודש מרץ התכנסנו לישיבת וועד משותפת עם כמה מהתורמים, בה דווח על מצב העניינים והועלו רעיונות להמשך טיפול בפרויקט.

המשכנו בהתכתבויות עם מר סרגיי שברדובסקי, יו"ר קהילת יהודי לוצק, המייצג את כלל יהודי ווהלין. סרגיי מתעקש על ביצוע תוכניתו במלואה (קבלת שטח גדול יותר מעיריית קובל, משא ומתן עם בעלי המגרשים בשטח המחנה הצבאי שפונה ע"מ שיאפשרו לו חיפוש שברי מצבות נוספים, תיכנון וליווי אדריכלי לפרויקט).

לא הצלחנו בניסיונותנו לקבל ממנו הסכמה לחלק את הפרויקט לשניים, כך שבשלב הראשון, על השטח שהוסכם עם העירייה, תוקם בהקדם האפשרי אנדרטה צנועה מהמצבות שנמצאו. הצענו לו תשלום עבור הוצאות טירחה, עבור ארגון וביצוע שלב זה בפרויקט. הסברנו לו שהתקציב שלנו מוגבל ונאלץ בסופו של דבר להחזיר את הכספים לתורמים אם לא נתחיל בביצוע הפרויקט. כאמור, האיש מתעקש.

יש לציין, שכשהחלטנו על איסוף הכספים להקמת האנדרטה (כשנה לאחר שהמצבות התגלו ולא התקדם דבר) לא ידענו על מעורבותו ועומק פעילותו של מר שברדובסקי בנושא. בכל מקרה הכסף שנאסף בארץ לא יספיק לביצוע התוכניות הגרנדיזיות שמר שברדובסקי מתכנן, שעשויות להימשך מספר שנים לא ידוע.

קיימות מספר אופציות ל"עקוף" את פעילותו של מר שברדובסקי, אך קיים חשש שזה עלול להביא לעימות ביננו לבינו-היו"ר האוקראיני של יהדות ווהלין. האפשרות המיידית האפשרית, שאינה מומלצת, היא להקים משברי המצבות שנמצאו אנדרטה שתוצב ליד המצבה הקיימת באתר ההשמדה בבכובה. אולם אנו רואים חשיבות עליונה בהקמת אנדרטה בבית הקברות היהודי, כזיכרון לכאלף מיהודי קובל שנלקחו מבית הכנסת הגדול בעיר ונרצחו בבית קברות זה. לפיכך אנו נאלצים להתאזר בסבלנות.

נשמח לשמוע הצעות והערות ולצרף לפעילות בנושא זה חברים המעוניינים בכך.
בברכה,

מלי ורוצלבסקי, יהורם וולק, צבי רז

בשם וועד ארגון יוצאי קובל

לפני כחודש קיבלנו פניה מסרגיי המבקש שנעביר לו בשם הארגון מכתב לראש העיר ולחברי המועצה בדבר הקצאת שטח לאנדרטה ולהעברת שברי המצבות לאזור האנדרטה העתידית. להלן המכתב שביקש. העברנו העתקים גם לשגריר ישראל בקייב ול"יד ושם".

29 May 2013

To: The Hon. Mayor of Kovel

Esteemed Members of the City Council

Re: The project to erect a memorial on the site of the old Jewish Cemetery of Kovel

Dear Sirs,

The old Jewish Cemetery was used by the Jews of Kovel until the Second World War (late June 1941), at its location at the end of Wladimirska Street in town. At present, the site is occupied by the Municipal Cultural Auditorium and Park.

On this site, over 1,000 Jews of Kovel were murdered during the summer and fall of 1942 by the Nazis – one thousand men, women, old people, children and infants.

These Jews were concentrated and taken from the Great Synagogue in Kovel to the site of the Jewish Cemetery.

At present there is no trace or memorial plaque on the site, no marker of the mass murder of the Jews of Kovel who were killed and buried there.

We, the Israeli Organization of the Jews of Kovel and its Surroundings, now represent the vast majority of the descendants of the Jews of Kovel who are now living in places around the world. We would very much appreciate if the Municipality would allocate a proper site for commemoration, enabling us to erect a memorial statue composed of the pieces of shattered stones discovered (and more remain to be discovered) in the former military barracks and bases adjacent to the old cemetery.

Our organization has a representative in the city of Lutsk, Mr. Sergei A. Shvardovsky.

His address is:

6, Khmelnitsky Str. B

Lutsk

Volyn Region 43025

UKRAINE

Please assist our representative and set aside a suitable area of ground near the Culture Auditorium, on the site of the former Jewish Cemetery which was desecrated.

We would appreciate any assistance you can provide to our representative in transporting the broken tombstones to the site to enable us to erect a memorial to the Jews of Kovel who are no more...

Yours sincerely,

The Board of Directors of the Israeli Organization of the Jews of Kovel and its

Surroundings

Adv. Mali Wroclavsky, Yehoram Wolk, Zvi Raz

העתק מהמכתב הועבר גם לחוה מפרז שנימצאת בקשר עם סרגיי ועם לנה, מורה להיסטוריה הגרה בקובל והמתמחה לענייני יהדות קובל שחרבה והעוזרת לבאים לסיור בקובל.

חוה מפרז שלחה גם היא מכתב בשפה הרוסית- פנייה לראש העיר בשם יהודי קובל בצרפת.

תרגום חופשי של מכתבה של חוה שנשלח לראש העיר קובל במהלך חודש יולי בשפה

הרוסית/אוקראינית. המכתב תורגם בהתנדבות ע"י ויקטוריה טוטיב, אדריכלית במשרד שגיב,

ילידת אוקראינה ודוברת רוסית.

אנו, אנשי הקהילה היהודית בצרפת שקרוביה התגוררו בעבר בקובל, פונים אל ראש העיר קובל. פעם היתה קהילה גדולה בקובל אשר בחבל ווהלין. קהילה זו שמרה על המסורת היהודית. לפני מאות שנים הקהילה קבלה אדמה לבית קברות. בזמנו אדמה זו היתה מחוץ לעיר, ועם הזמן המקום היה לאדמה שנמצאת במרכז העיר, ברחוב ולדימירסקיה. זה היה אחד מבתי העלמין הותיקים באוקראינה, הקברים שם הם משנת 1560. יש ניירות המעידים על כך.

בתחילת שנות השמונים של המאה ה-20, בית העלמין היה הרוס, ובמקום בו היה- בנו היכל תרבות.

בשנת 2010, עד כמה שידוע, מצבות רבות שמשו לרצוף המדרכות ברחוב ולדימירסקיה. אנו פונים אליך בענין זה, כדי לשחזר את ההסטוריה של העיר שלך, ומבקשים להקים אנדרטה לכבוד יהודי קובל, כמו כן, אם ניתן לשחזר את המצבות שנלקחו ע"י הוונדליסטים הקומוניסטים. כל מצבה- מדברת הסטוריה.

לפי הקונסטיטוציה של אוקראינה ועוד הצהרות שונות, יש זכות למעוטים, כולל היהודים, לשמור על מסורתם.

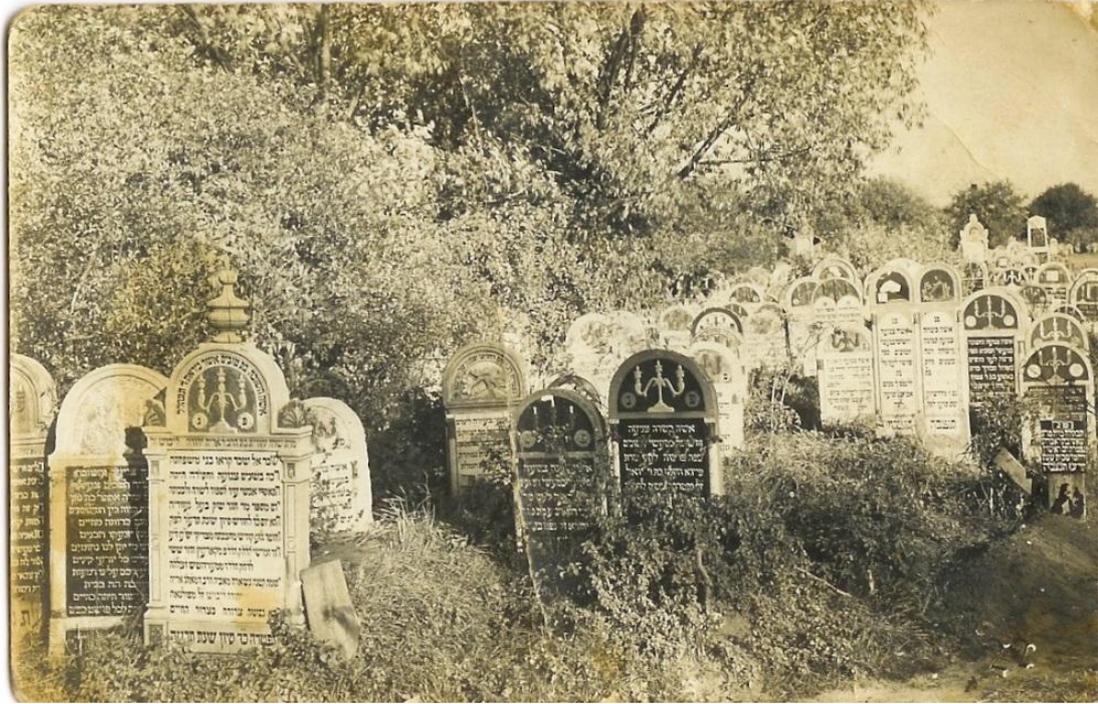
הבקשה לעזרה יש בה חשיבות לשימור ההסטוריה והתרבות של מדינת אוקראינה.

על החתום:

אווה בוכוולד, אלי הירש בוכוולד, אהרון פונויל בוכוולד, נעמי פונוויל בוכוולד, מישל רוזנבלט, אריק רוזנבלט דלפי רוזנבלט, אנטול ליברמן, אלכסנדרה ליברמן – אסוב, אננה אדם, קלודין ווה-קלון, אריק ווה, מארי-גבריאל ווה, ז'אן קלוד וורבה, ג'ינטט קנדל וורבה, ג'ואל וורבה, סברין וורבה, אלקסיס וורבה, ניקולס וורבה, דניאל וורבה, דניאל הזאנאוירוס, רנה הזאנאוירוס, דניאל אבנצ'יק, ברנרד אבנצ'יק.

הערה: במכתב נפלו מספר אי-דיוקים הנוגעים לבית הקברות היהודי. (העורך)

הבעת תודה: תודה לענת פרלמוטר-שבו על העזרה והתמדתה לאורך כל הדרך, ולבת-שבע (שבי) שגיב, שהצטרפה גם היא לפעילות בנושא.

בית הקברות החדש, ממנו נלקחו המצבות שהתגלו לאחרונה. צילום מאלבומה של טובה סיקולר-טננבוים

אפשרויות לסיורים לקובל

כותב חבר הועד וההנהלה של הארגון, יהורם וולק, האחראי לארגון האנשים לסיור שיכלול בתוכו את קובל. המטרה לאפשר לחברים להגיב על הדברים להלן, הנוגעים לקיום סיורים מאורגנים עתידיים לקובל:

מספר לא מבוטל של חברים פנו לאחרונה בבקשה לצאת לסיור לקובל. לאחרונה ניסינו לארגן סיורים בהם נכללו גם חברים מעיירות הסמוכות לקובל, ושילוב במסע גם אתרים מרכזיים אחרים, הן באוקראינה והן בפולין- מסלולי סיורים שהוכנו חודשים מראש- אולם לצערנו, למרות המאמצים שהושקעו, הרישומים לסיורים היו דלים ולא איפשרו את מימושם.

בכל מקרה של סיור מאורגן, הרישום וההסדרים הכספיים צריכים להיעשות מראש, עד קרוב לארבעה חודשים לפני היציאה המתוכננת כדי שמקומות הטיסה יהיו משוריינים באותה חברה שדרכה נזמין את הסיורים.

אלו שיהיו חפצים בעתיד לצאת לסיור (סיור שרשים שיכלול יומיים של ביקורים בקובל) צריכים להבין שיציאה בקבוצה מאורגנת לסיור כזה יש בה יתרונות רבים שאין למי שיוצא בגפו

- או עם בני משפחתו. היתרון בסיור במסגרת קבוצה מאורגנת הוא שההזמנה נעשת דרך חברה שיש לה נציגים מוסמכים בארץ היעד. יתרונות נוספים:
- השגת תנאים כספיים נוחים לנסיעה.
 - השגת מקומות לינה הסבירים ביותר.
 - הכנה מוקדמת להכרת המקום בו אנו נבקר.
 - עזרת הארגון באיתור והכרת המקומות המעניינים את המשתתפים.
 - מדריך מלווה, ומדריך מקומי הדובר את שפת המקום.
 - ביטחון אישי רב יותר.

חברים, בני כל הדורות, אשר מעוניינים לבקר ולהכיר את קובל ו/או חלקים מפולין ההיסטורית (שקובל הייתה שייכת אליה בעבר), או לבקר בעיירות סביב קובל, בוהלין ובאוקראינה: **נשמח לשמוע את תגובתכם בהקדם על אפשרות מצדכם למימוש והדרך בה תרצו להגיע לסיור בקובל.**

קובל היהודית על מפת גוגל

בטבלה מטה מוגדר מיקום מדוייק (קואורדינטות, עבור GPS) של הנקודות העיקריות בעיר קובל היהודית שהוכנסו למפות גוגל. הסבר על אפשרויות צפייה באתרי גוגל מוסבר בהמשך ע"י חברתנו **חיה ברונשטיין**.

	51° 13' 1.44" N 24° 41' 41.50" E	1. בית הכנסת הגדול (מטוייה. רח' וורשבסקה, בעיר הישנה. סימטה מול הכנסיה)
	51° 16' 18.39" N 24° 44' 0.66" E	2. המצבה בבוכובה (בקרחת יער כשבעה ק"מ בדרך לקמין קושינסק לאחר הפניה לכפר בכוב)
	51° 13' 15.39" N 24° 41' 29.30" E	3. בית ות"ת הרבי מטריסק (פניה בתחילת רח' בריסק בעיר הישנה)
	51° 12' 49.66" N 24° 42' 57.99" E	4. בית אנטין ובית מדרש (רח' סינקביצה, ליד גימנסיית קלרה ארליך)
	51° 12' 51.53" N 24° 43' 0.78" E	5. גימנסיה קלרה ארליך (רח' סינקביצה בעיר החדשה, ליד בית אנטין. תוספות לבניין המקורי)

	51° 12' 46.12" N 24° 42' 29.78" E	6. בי"ס עברי "הרצליה" (סמטת צירקובה, פניה מרח' 3 במאי, העיר החדשה. נוספה קומה)
הבניין לא קיים	51° 12' 55.93" N 24° 42' 4.31" E	7. גימנסיה "תרבות" הישנה (רח' וורשבסקה בעיר החדשה, ליד גדת הטוריה)
לא קיים, גן משחקים	51° 13' 13.50" N 24° 41' 27.30" E	8. אזור בית קברות הישן (העיר הישנה, מערבה לרח' וולדמיקסקה. אזור סגור. שרידי מצבות בחוץ)
	51° 12' 46.40" N 24° 40' 44.80" E	9. אזור בית הקברות הישן-נושן (העיר הישנה, ליד בית הרבי מטריסק)
	51° 12' 15.73" N 24° 40' 36.69" E	10. בית הקברות החדש (כיום מצבה בודדת בפארק. קצה העיר הישנה, סוף רח' וולדמירסקה)
	51° 13' 9.80" N 24° 41' 27.60" E	11. משרד האוצר הפולני (העיר הישנה, תחילת רח' מצ'יוב)
	51° 12' 23.71" N 24° 42' 4.45" E	12. בית חרושת מונופול לאלכנהול (רח' מונופולובה בעיר החדשה)
	51° 12' 55.87" N 24° 42' 40.00" E	13. אזור גיטו בעיר החדשה (רח' זרומסקי, קוליובה, פוניאטובסקי, פופצ'צנה, פרצ'ה)
	51° 13' 2.91" N 24° 41' 29.92" E	14. אזור גיטו בעיר הישנה (אזור השוק היהודי. רח' קרוטקה, רינק, הנדלובה)
	51° 13' 9.00" N 24° 41' 30.96" E	15. בית באזור הגיטו בעיר הישנה (סוף רח' וורשבסקה, תחילת רח' מצ'יוב)
	51° 12' 58.20" N 24° 41' 54.50" E	16. בית המשטרה הפולנית (רח' וורשבסקה, העיר הישנה)
	51° 12' 53.96" N 24° 42' 44.56" E	17. בית משפחת מלמד (אזור הגטו בעיר החדשה. רח' זרומסקי)

	51° 12' 44.34" N 24° 42' 15.15" E	18. בית יתומים TOZ (רה' מיצקביצה, פינת פומניקובה, העיר החדשה)
	51° 12' 50.43" N 24° 42' 16.19" E	19. בית לבנים יהודי מעוטר במגני דוד (רה' קושצ'יוסקו בעיר החדשה)
	51° 12' 52.24" N 24° 42' 26.65" E	20. קולנוע אודאון (ובית המשפט הישן. העיר החדשה, סימטה בתחילת רח' וורשבסקה)
	51° 12' 40.29" N 24° 42' 43.97" E	21. ביצורים מימי מלחמת עולם השנייה (אזור קן השומר הצעיר. רח' פבריצי'נה בעיר החדשה)
	51° 13' 2.52" N 24° 41' 47.64" E	22. בית מרקחת מוטיוק (עיר עתיקה, רח' וורשבסקה, ליד הכנסיות הפרובוסלביות)
	51° 12' 54.8" N 24° 42' 50.4" E	23. בית משפחת גיטליס (עיר חדשה, רח' פוניאטובסקי פינת שלצ'קה)
	51° 12' 58.5" N 24° 41' 40.1" E	24. המקווה של העיר הישנה (בהמשך לסימטה האחורית של בית הכנסת הגדול)

חיה ברונשטיין / קובל היהודית על מפת העולם - Google

צבי רז ואני העלינו תמונות של קובל היהודית עם הסברים על מפות גוגל Google Maps, ובאתר Panoramio - אתר שיתוף תמונות גיאוגרפי המקושר.

גוגל מפות מציג תמונות לוויין/ מפות של העולם כולו. עם למעלה ממיליארד משתמשים, באינטרנט ובטלפונים החכמים.

Google Maps

לחפש UKRAINE, KOVEL, להקיש בצד ימין למעלה על <https://maps.google.com/> PHOTOS רואים תמונות כולל שלנו. חלקן מופיעות כצלמיות, ללחוץ כדי להגדיל. על המפה אפשר לשוטט, להגדיל/להקטין, אפשר לבחור בכל שלב (צד ימין למעלה): מפה map/ צילום לוויין .satllite

כדי לקבל רְק את התמונות שלנו על מפת גוגל להקיש על הקישור:

Photos by hayabronshtein : [on the map](#)

אז: <http://www.panoramio.com/map/?user=4982457>

להציב (בלי ללחוץ) את הסמן על תמונת בית הכנסת, לעשות זום למפה (עם הגלגלת של העכבר או ללחוץ לחיצות כפולות על הלחצן השמאלי).

Panoramio

Panoramio

אלבום של קובל היהודית <http://www.panoramio.com/user/4982457>. אפשר לראות את כל התמונות שלנו (התמונות שהועלו למפת גוגל +תמונות שלא על המפה). בנוסף בתחתית התמונה מופיעה הסבר מורחב. כמו כן אפשר לראות את התמונות על המפה – ללחוץ בצד שמאל למעלה: "On the map".

בית הכנסת הגדול, מבט מאחור.

כ- 950 צפיות בתמונה נרשמו עד כה במסגרת האתר "פנורמיו".